

കൃഷ്ണയജുർവേദം

(തൈത്തിരീയ സംഹിത)

“ഭീപികാ” എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി

ഒന്നാം ഭാഗം

(ആദ്യത്തെ രണ്ടു പ്രപാഠകങ്ങൾ)

— വ്യാഖ്യാതാ —

മഹോപാദ്ധ്യായ കെ. ഭഗവതീശ്വരശർമ്മ B. A., B. Ed.,

വില—ഏഴു രൂപാ

കൃഷ്ണയജുർവേദം

(തൈത്തിരീയ സംഹിത)

“ഭീപികാ” എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി

ഒന്നാം ഭാഗം.

(ആദ്യത്തെ രണ്ടു പ്രപാഠകങ്ങൾ)

— വ്യാഖ്യാത —

മഹോപാദ്ധ്യായ കെ. ഭഗവതീശ്വരശർമ്മ B. A., B. Ed.

SCANNED

വില—ഏഴു രൂപ.

SANSKRIT AND MALAYALAM

KRISHNA YAJURVEDA
(TAITHIREEYA SAMHITA)

With Malayalam Commentary—"Deepika"

VOLUME I

Edited and Published by

K. BHAGAVATHEESWARA SARMA
(38/500, Sanyasi Gramom, 3rd Puthen Street, Trivandrum-9)

First Impression—in June 1975

Copies 1000

Printed at
JAYA PRINTERS, CHALAI, TRIVANDRUM

Price Rs. 7/-

Rights Reserved.

ॐ

॥ श्री शृङ्गेरी श्री जगद्गुरुसंस्थानम् ॥

श्रीविद्याशंकर

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यवर्यं पदवाक्यप्रमाणपारावारीण यमनि-
यमासनप्राणायामप्रत्याहारध्यानधारणासमाध्यष्टाङ्गयोगानुष्ठाननिष्ठ तपश्च-
क्रवर्त्यनाद्यवच्छिन्न श्रीशंकराचार्य गुरुपरम्पराप्राप्तपद्मदर्शनस्थापनाचार्य
व्याख्यानसिंहासनाधीश्वरसकलनिगमागमसारहृदय सांख्यत्रयप्रतिपादक
वैदिकमार्गप्रवर्तक सर्वतन्त्रस्वतन्त्रादिराजधानीकर्णाटकसिंहासन प्रतिष्ठापना-
चार्य श्रीमद्राजाधिराजगुरु भूमण्डलाचार्य ऋष्यशृङ्गपुरवराधीश्वर तुङ्गभद्रा-
तीरवासि श्रीमद्विद्याशंकरपादपञ्चाराधक श्री जगद्गुरु श्री चन्द्रशेखर-
भारती स्वामिगुरु करकमलसञ्जात श्री जगद्गुरु शृङ्गेरी श्रीमद्-
अभिनवविद्यातीर्थपादस्वामिभिः ॥

असदत्यन्तप्रियशिष्य श्री भगवतीश्वर शर्मविषये नारायणस्मरणपूर्वकं
विरचिता आशिषः समुल्लसन्तु

सर्वो हि मानवः श्रेयः प्रेप्सति । तत्साधनाय च नानाविधं प्रयतते । नहि
तैरेवप्रयत्नैः आत्यन्तिकमभीप्सितमधिगच्छन्ति । ततश्चस्त्रिचान्तःकरणः नानाविधेषु
मार्गेषु प्रवर्तमानः मानवंजन्मकदर्थयति च ।

भगवान् जगतो विधाता श्रेयः प्राप्तिसाधनमवगमय्य सकलान् मानवान्
उद्धर्तुं सर्गादौ सर्वार्थावद्योतिकाः श्रेयस्साधनपटिष्ठाः । ऋष्यजुस्सामाथर्वाख्याः श्रुतीः
ऋषिभ्योऽनुजग्राह । ते च ऋषयः श्रेयस्साधिका श्रुतयः कदाचिदपि विपरिलोपं
न प्राप्नुयुरिति परम्परया ताः शिष्यान् समध्यापयन् । तासां सर्वत्र प्रचारसद्भावेऽपि
अर्थावगमस्य दुस्साध्यतामाकलय्य श्री सायणादयः निरुक्तशौनकीयार्थानुक्रमणी-
बृहद्देवतादिग्रन्थान् अनुरुन्धानाः भाष्यं विरचय्य लोकानां महतीमुपकृतिमतन्वन् ।

P. T. O.

अधुना संस्कृतभाषाया अपि विरलप्रचारतया देशभाषामात्राभिज्ञानामपि तदर्थवबोधो भवतिविति मनीषया भवान् यजुर्वेदस्य समग्रस्य कैरल्या भाषया सायणभाष्यानुसारं अनुवादं विधाय प्रकाशयितुमुद्युक्ते । तत्र च कांश्चिदंशान् अस्मान् निशमय्य अतोषयत् ।

वयमिमं अनुवादग्रन्थं निशम्य प्रीतान्तरङ्गाः भवद्विरचितस्यानुवादस्य सर्वत्रप्रचारमाकांक्षामहे । श्री शारदाशशिकलावतंसौ भवतां प्रयत्नं सफलीकुरुत-
मिति च आशास्महे ॥

शृंगगिरिः प्रमादीयफाल्गुन कृष्णद्वितीया

इति नारायणस्मरणम्

भानुवासर 10-3-1974

श्रीमुद्रा

ഒാം

ശ്രീ ശൃംഗേരി ശ്രീ ജഗദ്ഗുരു സംസ്ഥാനം

ശ്രീ വിദ്യാശങ്കര

ശ്രീമത്പരമഹംസപരിപ്രാജകാചാതുവർച്ചപദവാക്യ പ്രമാണ പാരമ്പരീയ യമനിയമാസനപ്രാണായാമ പ്രത്യാഹാരധ്യാനധാരണാ സമാധ്യഷ്ടാംഗ യോഗാൻഘ്യാന നിഷ്ഠ തപ ശ്ചക്രവർത്യനാഭ്യവച്ഛിന്ന ശ്രീ ശങ്കരാചാതുഗുരുപരമ്പരാ പ്രാപ്തഷഡ്ഭുത സ്ഥാപനാചതു വ്യാഖ്യാന സിംഹാസനാധീശ്വര സകല നിഗമാഗമ സാരഘടയ സാംഖ്യത്രയ പ്രതിപാദക വൈദികമാഗ്ഗ് പ്രവർതക സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രാഭിരാജധാനി വിദ്യാനഗര മഹാരാജധാനി കർണാടക സിംഹാസന പ്രതിഷ്ഠാപനാചാതു ശ്രീ മദ്രാജാധിരാജ ഗുരുഭൂമണ്ഡലരാചാതു ഋഷ്യശൃംഗപുരവരാധീശ്വര തുംഗഭദ്രാതീർഥവാസി ശ്രീ മദ്വിദ്യാശങ്കരപാദപദ്മാരാധക ശ്രീജഗദ്ഗുരു ശ്രീ ചന്ദ്രശേഖര ഭാരതീ സ്വാമി ഗുരുക്കർമ്മലസംജാത ശ്രീ ജഗദ്ഗുരു ശൃംഗേരി ശ്രീമദഭിനവ വിദ്യാതീർഥപാദ സ്വാമി കളാൽ നൽകപ്പെട്ട ശ്രീ മുഖം.

നമ്മുടെ പ്രിയശിഷ്യനായ ഭഗവതീശ്വര ശർമ്മക്കു നാരായണ സ്തവനയോടുകൂടി നൽകപ്പെടുന്ന ആശീർവാദ സമൃദ്ധസിക്കളെ.

എല്ലാ മനുഷ്യരും ശ്രേയസ്സ് ലഭിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതിനു് വേണ്ടി പല തരത്തിൽ പ്രയത്നിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള പ്രയത്നങ്ങളിൽ ഉദ്ദിഷ്ടമായ കാര്യം ലഭിക്കുന്നില്ല. തന്നിമിത്തം ഖിന്നമാനസരായി പല മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിച്ച് മനുഷ്യജന്മം നിഷ്ഠലമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ലോകത്തിന്റെ സൃഷ്ടികർത്താവായ ഈശ്വരൻ എല്ലാ മനുഷ്യരേയും ഉദ്ധരിക്കുന്നതിനു് വേണ്ടി സൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭത്തിൽ തന്നെ സർവ്വാർത്ഥ ഭോഗാതങ്ങളും ശ്രേയസ്സ് നൽകുന്നതു

മായ ഗ്രൂപ്പ്, യജുസ്, സാമം, അഥവം എന്നീ വേദങ്ങൾ മഹർഷിമാർക്കുവേണ്ടിയിട്ടുണ്ട്. ആ മഹർഷിമാർ ശ്രേയസ്സാധകമായ വേദം ഒരിക്കലും നഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി പരമ്പരയായി ശിഷ്യന്മാരെ അഭ്യസിപ്പിച്ചു. വേദങ്ങൾക്ക് എല്ലാ സ്ഥലത്തും പ്രചാരമുണ്ടെങ്കിലും അത്ഭുതവണ്ണമായി സുകാമല്ലാത്തതുകൊണ്ട് ശ്രീ സായണൻ മുതലായവർ നിരൂപണം, ശൈലപ്രണീതമായ അർത്ഥാനുക്രമണിക, ബൃഹദ്ദേവത മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആധാരമാക്കി ഭാഷ്യം രചിച്ചു ലോകത്തിന് വലിയ ഉപകാരം ചെയ്തു.

ഇപ്പോൾ സംസ്കൃതഭാഷയുടെ പ്രചാരം വിരളമായതുകൊണ്ട് പ്രാദേശികഭാഷ മാത്രം അറിയാവുന്നവർക്കും വേദത്തിന്റെ അർത്ഥം മനസ്സിലാക്കണം എന്ന വിചാരത്തോടുകൂടി നിങ്ങൾ യജുർവേദത്തിന് സായണഭാഷ്യം ആശ്രയിച്ച് മലയാളത്തിൽ അർത്ഥം എഴുതി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താൻ ഉദ്യമിക്കുന്നു. അതിൽ കറെ ഭാഗം നമ്മെ കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഈ അനുവാദ ഗ്രന്ഥം കേട്ട് സന്തുഷ്ടരായ നാം നിങ്ങൾ രചിച്ച അനുവാദ ഗ്രന്ഥത്തിന് എല്ലാ സ്ഥലത്തും പ്രചാരമുണ്ടാകണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു. ശ്രീ ശാരദാദേവിയും ചന്ദ്രമൗലീശ്വരനും നിങ്ങളുടെ പ്രയത്നം സഹലമാക്കട്ടെ എന്ന് ആശംസിക്കുന്നു.

ശ്രീഗേരി

പ്രമാദിയമ്മാൽഗുന—

കൃഷ്ണ ഭഗവതിയാ.

ഭാരവാസരം.

10-3-1974.

ഇതി നാരായണസ്മരണം

ശ്രീമദ്രാമ.

(ശ്രീമുഖത്തിന്റെ അനുവാദം)

ശ്രീ അഭിപ്രായം

എസ്.-സുബ്രഹ്മണ്യ ഘനപാഠികൾ

യജുർവേദ സലക്ഷണ വിഭാഗം

ശ്രോതസ്സാർത്ഥ പണ്ഡിതം

തിരുവനന്തപുരം

1-5-1975

ബ്രഹ്മശ്രീ കെ. ഭഗവതീശ്വരശർമ്മ അവർകൾ രചിച്ച കൃഷ്ണയജുർവേദ തൈത്തിരീയ സംഹിതയുടെ മലയാള വ്യാഖ്യാനം ഞാൻ വായിച്ചുനോക്കി.

വേദങ്ങൾക്കു നമ്മുടെ സംസ്കൃതഭാഷാ ഞ്ഞാനം കൊണ്ടു മാത്രം ഭാഷ്യം രചിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നുള്ളതു് സർവ്വവിഭിന്നമാകയാൽ, നിരൂപണം മുതലായ വേദാംഗങ്ങളുടേയും ശ്രോതസ്സാർത്ഥ പ്രയോഗജ്ഞന്മാരുടെ സഹകരണത്തേയും സഹായമാക്കി, സായണാചാര്യർ, ഭട്ടഭാസ്സരാചാര്യർ എന്നീ ഭാഷ്യകാരന്മാരും വിശ്വാമിത്രർ, അഗസ്ത്യർ, ഹരദത്തർ, എന്നീ മഹർഷിമാരും വേദഭാഷ്യങ്ങൾ രചിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

നമ്മുടെ ഗ്രന്ഥകർത്താവു് ബ്രഹ്മശ്രീ കെ. ഭഗവതീശ്വരശർമ്മ അവർകൾ സായണാചാര്യരുടെ ഭാഷ്യം സുവ്യക്തമാകയാൽ അതിനെ ആധാരമാക്കിയാണ് ഈ വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചിട്ടുള്ളതു്. വേദം അധ്യയനം ചെയ്യുന്നവർക്കും, വേദം പഠിക്കണമെന്നുഗ്രഹമുള്ളവർക്കും ശ്രോതസ്സാർത്ഥ പ്രയോഗജ്ഞാനാഭിപ്രായം ഇച്ഛിക്കുന്നവർക്കും ഒന്നുപോലെ ഉപകാരപ്രദമാണു് ഈ വ്യാഖ്യാനം.

ഇതിലെ മറ്റു് ഭാഗങ്ങൾക്കുടി അപിരേണ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താൻ ഗ്രന്ഥകർത്താവിനെ ജഗദീശ്വരൻ അനുഗ്രഹിക്കുമാറാകട്ടെ എന്ന പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി വ്യാഖ്യാതാവിനു് സർവ്വവിജയങ്ങൾ ആശംസിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

എന്നു്, ആസ്തികജനഗുണാൻമാരാഗി

എസ്. സുബ്രഹ്മണ്യ ഘനപാഠികൾ

രണ്ടാം പുത്തൻ തെരുവു്

തിരുവനന്തപുരം-9

ഡാക്ടർ എസ്. വെങ്കടസുബ്രഹ്മണ്യയ്യർ. എം.എ., പി. എച്ച്., ഡി.
പ്രൊഫസർ, സംസ്കൃതവിഭാഗം,
കേരളസർവ്വകലാശാല.

തിരുവനന്തപുരം.

20-5-1975.

ആമുഖം

മാനവരംഗിയുടെ ഏറ്റവും പ്രാക്തനമായ ഗ്രന്ഥമാണ് വേദം. അത് അനാദിയെന്നാണ് ഭാരതീയ സങ്കല്പം. വിശ്വാമിത്രൻ, വാമദേവൻ, ഭരദാജൻ തുടങ്ങിയ മഹർഷിമാർ ആന്തരമായി ദർശിച്ച മന്ത്രങ്ങളാണ് അതു കൊള്ളുന്നത്. ഹൈന്ദവമതത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും ആധാരം വേദമാണ്. അതുകൊണ്ട് ചേർത്തെപ്പറിയുള്ള പരിജ്ഞാനം ഏതൊരു ഭാരതീയനും ആവശ്യമാണ്.

സംഹിത, ബ്രാഹ്മണം, ആരണ്യകം എന്ന് വേദത്തിന് മൂന്ന് വിഭാഗമുണ്ട്. മന്ത്രങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ് സംഹിത. സ്തോത്രം, പ്രാർത്ഥനകൾ മുതലായവ ഇതിൽപ്പെടുന്നു. ഋഗ്, യജുസ്, സാമം, അഥർവ്വം എന്ന് നാലാണ് സംഹിതകൾ. ഋഗ്വേദം പ്രായേണ അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, വരുണൻ, തദ്രൻ, മുതലായ ദേവന്മാരുടെ സ്തോത്രരൂപത്തിലാണ്. യജുർവേദത്തിൽ വൈദികസംസ്കാരത്തിന്റെ അതിപ്രധാനഘടകമായ യാഗങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളും പ്രയോഗങ്ങളുമാണ് അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. സാമവേദം ഋഗ്വേദത്തിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ യാഗങ്ങളിൽ ഗാനം ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ടി രൂപപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്. ഇഷ്ടസിദ്ധിയ്ക്കായുള്ള മന്ത്രവാദ പ്രയോഗങ്ങൾക്കാണ് അഥർവ്വവേദത്തിൽ പ്രാധാന്യം. ആദിചരാദികർമ്മങ്ങൾക്ക് സ്ഥാനമുള്ളതുകൊണ്ട് അഥർവ്വവേദത്തിന് ന്യൂനതകൽപ്പിച്ചു. മറ്റു മൂന്നുവേദങ്ങളെ മാത്രം പ്രമാണമാക്കിക്കൊണ്ടാണ് 'ത്രയീ' എന്ന വ്യവഹാരം. യാഗങ്ങളെപ്പറ്റി സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്

ഡാക്ടർ എസ്.വെങ്കടസുബ്രഹ്മണ്യയ്യർ. എം.എ., പി.എച്ച്., ഡി.
പ്രൊഫസർ, സംസ്കൃതവിഭാഗം,
കേരളസർവ്വകലാശാല.

തിരുവനന്തപുരം.

20-5-1975.

ആമുഖം

മാനവരാശിയുടെ ഏറ്റവും പ്രാക്തനമായ ഗ്രന്ഥമാണ് വേദം. അത് അനാദിയെന്നാണ് ഭാരതീയ സങ്കല്പം. വിശ്വാമിത്രൻ, വാമദേവൻ, ഭരദാജൻ തുടങ്ങിയ മഹർഷിമാർ ആന്തരമായി ദർശിച്ച മന്ത്രങ്ങളാണ് അതുകൊള്ളുന്നത്. ഹൈന്ദവമതത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും ആധാരം വേദമാണ്. അതുകൊണ്ട് ചേർത്തെപ്പറിയുള്ള പരിജ്ഞാനം ഏതൊരു ഭാരതീയനും ആവശ്യമാണ്.

സംഹിത, ബ്രാഹ്മണം, ആരണ്യകം എന്നും വേദത്തിന് മൂന്ന് വിഭാഗമുണ്ട്. മന്ത്രങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ് സംഹിത. സ്തോത്രം, പ്രാർത്ഥനകൾ മുതലായവ ഇതിൽപ്പെടുന്നു. ഋഗ്, യജുസ്, സാമം, അഥർവ്വം എന്നും നാലാണ് സംഹിതകൾ. ഋഗ്വേദം പ്രായേണ അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, വരുണൻ, തദ്വൻ, മുതലായ ദേവതകളുടെ സ്തോത്രരൂപത്തിലാണ്. യജുർവേദത്തിൽ വൈദികസംസ്കാരത്തിന്റെ അതിപ്രധാനഘടകമായ യാഗങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളും പ്രയോഗങ്ങളുമാണ് അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. സാമവേദം ഋഗ്വേദത്തിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ യാഗങ്ങളിൽ ഗാനം ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ടി രൂപപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ്. ഇഷ്ടസിദ്ധിയ്ക്കായുള്ള മന്ത്രവാദ പ്രയോഗങ്ങൾക്കാണ് അഥർവ്വവേദത്തിൽ പ്രാധാന്യം. ആദി പരാദികൾക്കു് സ്ഥാനമുള്ളതുകൊണ്ട് അഥർവ്വവേദത്തിന് ന്യൂനതകൾപ്പിച്ചു. മറ്റു മൂന്നുവേദങ്ങളെ മാത്രം പ്രമാണമാക്കിക്കൊണ്ടാണ് 'ത്രയീ' എന്ന വ്യവഹാരം. യാഗങ്ങളെപ്പറ്റി സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്

ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ. പാരത്രികമായ ചിന്തയാണു് ആരണ്യകങ്ങളിലെ മുഖ്യവിഷയം. ആദ്ധ്യാത്മികമായ വിചാരമാണു് ആരണ്യകങ്ങളോടനുബന്ധിച്ച ഉപനിഷത്തുകളിൽ കാണുന്നതു്. വേദവിഹിത കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ശ്രൗതസൂത്രം, ഗൃഹ്യസൂത്രം, ധർമ്മസൂത്രം എന്നീ കല്പസൂത്രങ്ങളും ശിക്ഷ, കല്പ, നിരൂപണം, വ്യാകരണം, ജ്യോതിഷം, ഛന്ദസ്സ് എന്നീ വേദാംഗങ്ങളും കൂടി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ വൈദിക സാഹിത്യത്തിന്റെ വൈപുല്യം എത്രമാത്രമാണെന്നു് ഊഹിക്കാവുന്നതേയുള്ളൂ. മാത്രമല്ല, കാരോ സംഹിതയ്ക്കും അല്പാല്പം ഭേദത്തോടുകൂടിയ പല ശാഖകളുണ്ടു്, ഇവയെല്ലാം തന്നെ ഇന്നു് നിലവിലില്ലെങ്കിലും, ഉദാഹരണമായി യജുർവേദത്തിനു് ശുക്ലം, കൃഷ്ണം എന്നു് രണ്ടു ശാഖകളും ശുക്ലത്തിനു് കാണാം, മാധ്യന്ദിനം എന്നു രണ്ടും, കൃഷ്ണത്തിനു് കാറം, കപിഷ്ഠം, മൈത്രായണീ, തൈത്തിരീയം എന്നു നാലും ഉപശാഖകളുമുണ്ടു്. ഇവയ്ക്കോരോന്നിന്നും പ്രത്യേകം കല്പസൂത്രങ്ങളുമുണ്ടു്.

ഇങ്ങനെ അത്യന്തം വിസ്മൃതമായ വൈദിക സാഹിത്യത്തിലെ പല ഗ്രന്ഥങ്ങളും പാശ്ചാത്യ പണ്ഡിതന്മാരുടെ പരിശ്രമഫലമായി ഇംഗ്ലീഷു്, ജർമ്മൻ മുതലായ ഭാഷകളിൽ തർജ്ജിമയോടുകൂടി പ്രസാധനം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, പ്രധാനപ്പെട്ട ഉപനിഷത്തുകൾ മാത്രമാണു് ഭാരതീയ ഭാഷകളിൽ പ്രായേണ വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. അടുത്ത കാലത്തായി ഋഗ്വേദത്തിന്റെ പരിഭാഷകൾ ആവിർഭവിച്ചു് തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ടു്. മറ്റു കൃതികളുടെ കാര്യം മിക്കവാറും അവഗണനയിലാണു്.

ഈ സ്ഥിതിയിൽ പണ്ഡിതനും സ്ഥിരോത്സാഹിയുമായ മഹോപാദ്ധ്യായ ശ്രീ കെ. ഭഗവതിശാർ ശർമ്മ യജുർവേദത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രധാനമായ തൈത്തിരീയ സംഹിതയ്ക്കു മലയാളത്തിൽ വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചു് തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു് വളരെ സ്വാഗതാർഹമാണു്. വേദഭാഷ്യകൃത്തുകളിൽ അതിപ്രാമാണികനായ സായണാചാര്യരുടെ വ്യാഖ്യാനമാണു് അദ്ദേഹം

ഇതിന് മുഖ്യമായി അവലംബിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഓരോ മന്ത്രത്തിനും സംഹിതാപാഠം, പദപാഠം, വിനിയോഗം, അതിലെ ഓരോ പദത്തിനും അർത്ഥം, സാങ്കേതിക പദങ്ങളുടെ വിവരണം എന്നിങ്ങനെ അറിയേണ്ട സകല കാര്യങ്ങളും വിശദമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അത്യാവശ്യമല്ലാത്ത കാര്യങ്ങളിലേയ്ക്ക് കടന്നിട്ടുമില്ല.

ഏഴു കാണങ്ങളിലായി നാല്പത്തിനാലു പ്രപാഠങ്ങൾ അടങ്ങിയിട്ടുള്ള തൈത്തിരീയ സംഹിതയിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു പ്രപാഠകങ്ങളാണ് മാതൃകയായി പ്രകാശനം ചെയ്യുന്ന ഈ ആദ്യഭാഗത്തിലുള്ളത്. ദർശപർണ്ണമാസ യാഗത്തിനും സോമലതാനയനത്തിനുമുള്ള മന്ത്രങ്ങളും അവയുടെ വിനിയോഗവുമാണ് ഈ വിഭാഗത്തിലെ പ്രതിപാദ്യം. “സാമി ധേനി” മന്ത്രങ്ങൾ, ചില പ്രത്യേക ഫലങ്ങളെ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള കാഠ്മ്യഷ്ടികളിൽ ആരംഭത്തിലുള്ള “പുരോ നവാക്യാ” മന്ത്രങ്ങൾ, അവസാനത്തിലുള്ള “യാജ്യാ” മന്ത്രങ്ങൾ എന്നിവയും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

വേദം പഠിക്കുന്നവരുടെ സംഖ്യ അംഗുലീപരിമിതവും, പഠിക്കുന്നവരുടെതന്നെ അർത്ഥജ്ഞാനം അതിവിരളവും, പ്രയോഗജ്ഞാനം സന്ദേഹബഹുളവുമായ ഇന്നത്തെ നിലയിൽ അവർക്കും വേദാർത്ഥജ്ഞാനകുതുകികളായ സാധാരണക്കാർക്കും ഒരുപോലെ പ്രയോജനകരമായ—ശ്രീ ഭഗവതിശ്വരശക്തിയുടെ ഈ സേവനം വളരെ സമാദരണീയമാണ്. അതു തുടരുന്നതിന് വേണ്ട പ്രോത്സാഹനം അദ്ദേഹത്തിന് ലഭിക്കുമാറാകട്ടെ.

എസ്., വെങ്കടസുബ്രഹ്മണ്യയ്യർ.

[Faint, illegible text visible through the paper, likely bleed-through from the reverse side.]

പ്രസ്താവന

വേദത്തിന് ഭാരതീയ സംസ്കാരത്തിൽ മാത്രമല്ല വിശ്വസംസ്കാരത്തിൽ തന്നെ പ്രമുഖമായ സ്ഥാനമുണ്ട്. ഭാരതീയ സംസ്കാരം വേദത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതമാണ് സാധാരണ ജനങ്ങൾ വേദഗ്രന്ഥത്തെ ഈശ്വരന്റെ വിഗ്രഹംപോലെ ആരാധിച്ചുവന്നിരുന്നു. പ്രാചീനകാലത്തിൽ വേദോദ്ധ്യയനത്തിന് വേണ്ട സൗകര്യങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അതർബോധത്തോടുകൂടി വേദം പഠിയ്ക്കുന്നവന് ഈ ജന്മത്തിൽ തന്നെ ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം സിദ്ധിയ്ക്കുമെന്ന് മനുസ്മൃതിയിൽ പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ വേദോദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നവരുടെ സംഖ്യയും അതിനുള്ള സൗകര്യവും വിരളമാണ്.

ലോകസാഹിത്യത്തിൽ പ്രാചീനതമവും സർവ്വശ്രേഷ്ഠവുമാണ് വേദം എന്ന് പറയാം. ഭാരതീയധർമ്മവും തത്ത്വജ്ഞാനവും നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കാൻ വേദത്തിന്റെ ജ്ഞാനം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഭാരതീയ ധർമ്മങ്ങളുടേയും തത്ത്വജ്ഞാനത്തിന്റേയും ഉറവിടം തന്നെ വേദമാണ്. ലോകസാഹിത്യത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രാചീനമായ ഗ്രന്ഥം എന്ന മാത്രമല്ല ആദ്ധ്യാത്മികവും ആധി ഭൗതികവുമായ കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി നമുക്കു വേണ്ട അറിവ് നൽകുന്ന ഗ്രന്ഥം എന്ന നിലയിലും വേദത്തിനുള്ള പ്രാധാന്യം അവർണ്യനീയമാണ്.

മനുഷ്യസമുദായത്തിന്റെ ഏറ്റവും പുരാതനമായ സമ്പത്താണ് വേദങ്ങൾ. ഹിന്ദുക്കളുടെ ഇടയിൽ പ്രാബല്യത്തിലിരിയ്ക്കുന്ന പല ആചാരങ്ങളും യാഗഹോമോദികർമ്മങ്ങളും വേദങ്ങളെ അവലംബിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഹിന്ദുമതത്തിന്റെ അപഞ്ചലമായ അടിസ്ഥാനമായിട്ടാണ് ജനങ്ങൾ വേദത്തെ ഗണിയ്ക്കുന്നത്. ശ്രീതിയെ പ്രമാണമാക്കാത്ത മതസമ്പ്രദായങ്ങൾ സനാതന ധർമ്മമായി സ്വീകരിയ്ക്കപ്പെടുന്നില്ല. അപൗരുഷേയമായ വേദത്തിൽ സകല തത്ത്വങ്ങളും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടെന്നും വേദവോക്യങ്ങളുടെ ശരിയായ അർത്ഥം മനസ്സിലാക്കാ

ത്തരുകൊണ്ടാണ് ഹൈന്ദവധർമ്മം ക്ഷയിച്ചുപോയതെന്നു
മാണ് പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായം.

ഭാരതീയരുടെ അമൂല്യസമ്പത്താണ് വേദമെങ്കിലും,
ഇപ്പോൾ വിദേശങ്ങളിലും അതിനുള്ള സ്ഥാനം അതിപ്രധാന
മായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. യൂറോപ്പിലെ പല പണ്ഡിതന്മാരും
വേദങ്ങളുടേയും വേദാംഗങ്ങളുടേയും തർജ്ജമകളും, അവയെ
സ്തർശിക്കുന്ന പല ഗ്രന്ഥങ്ങളും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ക്ഷേമ
ത്തിനും സമ്പത്തിനും, ശത്രുക്കളിൽനിന്നും ഉപദ്രവം ഉണ്ടാകാ
തിരിക്കുന്നതിനും, അവരോടു യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ടിവരുമ്പോൾ
ജയം കിട്ടുന്നതിനുമുള്ള പ്രാർത്ഥനകളാണ് വേദ മന്ത്രങ്ങളിൽ
സാധാരണ കാണുന്നത്.

“വേദോ ധർമ്മമുപാ” “വേദമാണ് ധർമ്മത്തിന്റെ അടി
സ്ഥാനം” എന്നും അനേകം വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപു തന്നെ
മഹർഷിമാർ ഘോഷിച്ചിരുന്നു. വേദങ്ങളിൽനിന്നും ലഭ്യ
മാകുന്ന ജ്ഞാനം നിത്യമാണ് വേദം ഒരു പ്രത്യേക സമുദായത്തിന്
വേണ്ടിയുള്ളതല്ല അത് മാനവരാശിയുടെ അഭ്യുദയത്തിന്
വേണ്ടിയുള്ളതാണ്.

വേദം കാന്ധദപയാത്മകമാണ് അതിൽ ആദ്യത്തെ
കാണ്ഡത്തിൽ നിത്യ-നൈമിത്തിക-കാമ്യ-നിഷിദ്ധ രൂപ
ങ്ങളായ നാലുവിധം കർമ്മങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കപ്പെടുന്നു. എല്ലാ
ദിവസവും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടത് നിത്യം. ഏതെങ്കിലും നിമിത്ത
മുണ്ടായാൽ അതിന് പരിഹാരമായനുഷ്ഠിക്കേണ്ടത് നൈമി-
ത്തികം. ഏതെങ്കിലും അഭിഷേകം സാധിക്കുന്നതിന് വേണ്ടി
അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടത് കാമ്യം. ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്നു നിഷേ-
ധിക്കുന്നത് നിഷിദ്ധം. ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ മോക്ഷപ്രാപ്തി
യുള്ള ഉപായം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ആരണ്യകങ്ങളും ഉപനി-
ഷത്തുകളും ഇതിൽ അന്തർഭവിക്കുന്നു.

“വിദവിചാരണേ” “വിദസത്തായാം” “വിദജ്ഞാനേ”
“വിദംലംലാഭേ” എന്നീ ധാതുക്കളിൽനിന്നും “വേദം” ശബ്ദം
നിഷ്പന്നമാകും. വേദമുതലായവയെ ഇതിവേദം അല്ലെങ്കിൽ

വേദയതിതി വേദഃ എന്നാണു് വേദശബ്ദത്തിന്റെ വ്യുത്പത്തി. ഇഷ്ടപ്രാപ്തിക്കും അനിഷ്ടപരിഹാരത്തിനുമുള്ള അലൗകികമായ മാർഗ്ഗം യാതൊന്നാണോ ഉപദേശിച്ചു ന്നു് അതാണു് വേദം എന്നാണു് വേദശബ്ദത്തിന്നു് പണ്ഡിതന്മാരുടെ നിർവ്വചനം. (1)

ഋക്, യജുസ്, സാമം, അഥവ് എന്നു് വേദം നാലായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. നിത്യതപദാക്ഷര നിബദ്ധമായ മന്ത്രം ഋക്. അനിയതപദാക്ഷരങ്ങളോടുകൂടിയ മന്ത്രം യജുസ്. ഗാനാർഹങ്ങളായ ഋക്കേയ സാമം അഥവ് എന്നു് ഹേർഷിയാൽ ഭർഗ്ഗിക്കപ്പെട്ട മന്ത്രങ്ങൾ ബാഹുല്യേനയുള്ളതു് അഥവ് വേദം. ചാതുർഹോത്രമാണു് ഈ വിഭാഗംകൊണ്ടുള്ള പ്രയോജനം. (2) ഹൈതവം, ആധർയവം, ഔദ്ഗാത്രം, ബ്രഹ്മതപം എന്നിവയ്ക്കാണു് ചാതുർഹോത്രമെന്നു് പറയുന്നതു്. യാഗങ്ങളിൽ ഹോതാ, അധർയവ, ഉദ്ഗാത്രം, ബ്രഹ്മാ എന്നീ നാലുതരം ഋത്വിജന്മാരുണ്ടുള്ളതു്. ഋഗ്വേദം പഠിച്ചവരാണു് ‘ഹോതാ’ എന്നു് പറയപ്പെടുന്നതു്. അവർ യാഗത്തിനുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചത്തിൽ ചൊല്ലുന്നു. യജുർവേദം അഭ്യസിിച്ചവരാണു് ‘അധർയവ’ എന്നറിയപ്പെടുന്നതു് അവരോണു് പ്രാധാന്യേന യാഗക്രിയ നിർവ്വഹിയ്ക്കുന്നതു്. സാമവേദം അഭ്യസിിച്ചവർ ആണു് ഉദ്ഗാത്രാ എന്നറിയപ്പെടുന്നതു്. യാഗാവസരത്തിൽ സ്തുതിരൂപങ്ങളായ മന്ത്രങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യുന്നതു് അവരാണു്. യാഗം ശരിയായ വിധത്തിൽ നടക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു് നിരീക്ഷിക്കുന്നതു് അഥവ്ജ്ഞനായ ‘ബ്രഹ്മാ’ എന്ന ഋത്വിജനാണു്.

ഇതിൽ ഓരോ വേദത്തിന്നും പല ശാഖകൾ ഉണ്ടു്. ഗുരുശിഷ്യപരമ്പര ക്രമേണ അല്പാല്പം വ്യത്യസ്തമുള്ളവ

(1) ഇഷ്ടപ്രാപ്തിനിഷ്ഠപരിഹാരയോര ലൗകികമുപായംയോ വേദയതി സ വേദഃ

(2) ആധർയവം യജുർഭിസു ഋഗ്വേദേവൈ ഹൈതവേവച. ഔദ്ഗാത്രം സാമഭിശ്ചേ ബ്രഹ്മതപം ചാപ്യഥവ്ജി.

ഗാൺ ഈ ഭേദങ്ങൾ-ഗ്രഹപത്തീനം ഇരുപത്തിയൊന്നും ശാഖകളും യജുർവേദത്തിനും നൂറ്റിയൊന്നും ശാഖകളും സാമവേദത്തിനും ആയിരം ശാഖകളും അഥർവ്വവേദത്തിനും ഒൻപതു ശാഖകളും ഉള്ളതായി പതഞ്ജലി വിരചിതമായ മഹാഭാഷ്യത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

യജുർവേദ സംഖ്യ

യജുർവേദത്തിനും ബോധായന-ആപസ്തംബ-മൈത്രായണി മുതലായ ബ്രഹ്മസൂത്രദായത്തിൽ അനുഷ്ടിച്ചു വരുന്ന 86 ശാഖകളോടുകൂടിയതും കൃഷ്ണയജുർവേദം എന്നറിയപ്പെടുന്നതുമായ ഒരു സംഖ്യ ഉണ്ട് - കണ്വാ-മാല്യുദിന മുതലായ ആദിത്യ സമ്പ്രദായത്തിൽ അനുഷ്ടിച്ചുവരുന്നതും 16 ശാഖകളോടുകൂടിയതുമായ ശുക്ലയജുർവേദം എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഒരു സംഖ്യ ഉണ്ട്. ഈ രണ്ടു സംഖ്യകൾക്കുംകൂടി സൂത്രഭേദം നിമിത്തം ആറു സംഖ്യകൾ ഉണ്ടായി. സൂത്രമന്ത്ര പ്രാശ്നികയിൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ശുക്ലയജുർവേദത്തിനും പതിനഞ്ചു ശാഖകൾ ഉണ്ട്. കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിനും 86 ശാഖകൾ ഉണ്ട് ഇപ്രകാരം യജുർവേദത്തിനും നൂറ്റിയൊന്നും ശാഖകൾ. ഈ വേദത്തിനും കാത്യായനൻ മുതലായ ആറുപേർ കല്പസൂത്രം എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. ശുക്ലയജുർവേദത്തിനും കല്പസൂത്രം എഴുതിയത് കാത്യായനൻ ആണ്. ബോധായനൻ, ആപസ്തംബൻ, ഭാരദാജൻ, ഹിരണ്യകേശി, സത്യാചാര്യൻ എന്നീ അഞ്ചുപേരാണ് "തെത്തിരിയകം" എന്നും പ്രസിദ്ധമായ കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിനും കല്പസൂത്രം എഴുതിയിട്ടുള്ളത്. കണ്വാദി പതിനഞ്ചു ശാഖകളുടെ കല്പസൂത്രം എഴുതിയത് കാത്യായനൻ ആണ്. ഔഖേയാദി ഇരുപത്തി ഒന്നു ശാഖകളുടെ കല്പസൂത്രം രചിച്ചത് ആപസ്തംബൻ ആണ്. ചരകാദി പന്ത്രണ്ടു ശാഖകളുടെ കല്പസൂത്രം രചിച്ചത് ഭാരദാ-

ജനാണു്. മാനവാദി പതിനേഴുശാവകളുടെ കല്പസൂത്രം രചിച്ചതു് ഹിരണ്യകേശിയാണു്. ഗർഗ്വാദി പതിനഞ്ചു ശാവകളുടെ കല്പസൂത്രം രചിച്ചതു് സത്യാഷാഡനാണു് ശാഖാഭേദം ഉണ്ടെങ്കിലും ഒരേ കല്പസൂത്രം സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള വർഷം കർമ്മങ്ങളിൽ വ്യത്യാസമില്ല. (3)

മന്ത്രവും ബ്രാഹ്മണവും പ്രത്യേകമായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന ശാഖയ്ക്കു് “ശുക്ലയജുർവേദം” എന്നും മന്ത്രബ്രാഹ്മണ മിശ്രിതമായ ശാഖയ്ക്കു് “കൃഷ്ണയജുർവേദം” എന്നും വ്യവഹാരമുണ്ടായി. ശുക്ലകൃഷ്ണ ഭേദങ്ങൾ വ്യാസകൃതമായ വേദവിഭാഗനന്തരം സംഭവിച്ചതാണു്. ഒന്നായിരുന്ന വേദസമൂഹത്തെ വേദപുറംസൻ നാലായി ഭാഗിച്ചു. പൈലനെ ഋഗ്വേദവും വൈശമ്പായനനെ യജുർവേദവും ജൈമിനിയെ സാമവേദവും

(3) “ശുക്ലസ്യ യജുഷഃ പഞ്ചദശ ശാഖാശ്ചതാ സൂതാഃ കൃഷ്ണസ്യ യജുഷഃ ശാഖാഷഡ ശീതിരുദാഹൃതാഃ ഏവഭേദോത്തരശതം ശാഖാപ്രോക്താനി യാജുഷേ. ഏതദേദേഷ്ടം കൽപാശ്ച പ്രോക്താകാതൃായനഭിഭിഃ. കാതൃായനഃ കല്പകർതാ ശുക്ലേവാ ജസനേയകേ. ബോധായനാപസ്തംബൗപ ഭാരദാജസ്സമൈവ ച. തഥാഹിരണ്യ കേശീച സത്യാഷാഡസ്തു പഞ്ചമഃ. പഞ്ചൈവ കല്പകർതാരഃ കൃഷ്ണസ്യസ്തൈതിരീയകേ. കണ്വാദി പഞ്ചദശസു കല്പഃ കാതൃായനഃ സൂതഃ. ഔഖേയാദ്യേക വിംശസ്താപ സ്തംബ ഇതി സൂതഃ. ചരകാദിദാദ ശാനാം ഭാരദാജ ഇതി സൂതഃ. മാനവാദ്യദ്രിദശസു സൂതോ ഹൈരിണ്യ കേശിനഃ. ഗർഗ്വാദി പഞ്ചദശസു സത്യാഷാഡ ഇതി സൂതഃ. ഏവം ഷട്കല്പ കർത്തര സ്തത്തം ശാഖാ കടംബകേ. ശാഖാ ഭേദേ പി കല്പൈകേ കർമ്മഭേദോ നവിദ്യതേ”.

സമത്തുവിനെ അഥർവ്വേദവും പഠിപ്പിച്ചു. (4) അവർ ശിഷ്യന്മാരേയും ശിഷ്യന്മാർ അവരുടെ ശിഷ്യന്മാരേയും പഠിപ്പിച്ചു. അനേകം ശാഖാഭേദങ്ങൾ ഉണ്ടായി. വേദവ്യാനനിഷ്ഠനിന്നും യജുർവേദം അധ്യയനം ചെയ്ത വൈശമ്പായനൻ ഇരുപത്തിയേഴ് ശാഖകൾ ഉണ്ടാക്കി ശിഷ്യന്മാർക്കു നൽകി എന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. മൂന്നാം ഭാഗം അഞ്ചാമധ്യായത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. (5) സ്വരം-മന്ത്രങ്ങളുടെ ന്യൂനാധിക്യം-കല്പസൂത്രം-ബ്രാഹ്മണം മുതലായവയുടെ വൈലക്ഷണ്യമാണ് ശാഖാഭേദത്തിനുള്ള ഉപാധി.

കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിൽ മൈത്രായണീയ സംഹിത, കാറക സംഹിത, തൈത്തിരീയ സംഹിത എന്നിവ ഇപ്പോൾ പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്നു. ദക്ഷിണ ഭാരതത്തിൽ പ്രചാരമുള്ള വേദശാഖ 'തൈത്തിരീയ സംഹിത' ആണ്. തിത്തിരി എന്ന ആചാര്യനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട മന്ത്രസമൂഹം എന്നാണ് തൈത്തിരീയ സംഹിത എന്നതിന്റെ അർത്ഥം. ഇതിൽ ഏഴു കാന്ധങ്ങളും. എല്ലാ കാന്ധങ്ങളിലുമായി നാല്പത്തിനാലു പ്രപാഠകങ്ങളും ഉണ്ട്. ഓരോ പ്രപാഠകവും അനുവാകങ്ങളായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മന്ത്രവും ബ്രാഹ്മണവും.

ഓരോ ക്രിയകൾ നടത്തുമ്പോൾ പൊല്ലേണ്ട വേദഭാഗം മന്ത്രവും, മന്ത്രത്തിന്റെ വിനിയോഗ രീതിയും അതിന്റെ

(4) ബ്രഹ്മണാ ചോദിതോ വ്യാസോ വേദാൻ വ്യസ്തം.

പ്രപക്രമേ.

അഥശിഷ്യാൻ സജഗ്രാഹ ചതുരോവേദ പാരഗാൻ.

ഋഗേദം ശ്രാവകം പൈലം ജഗ്രാഹ സമഹാമുനിഃ.

വൈശമ്പായന നാമാനം യജുർവേദസ്യ ചാഗ്രഹിതം.

ജൈമിനി. സാമവേദസ്യ തമൈവാരഥം വേദവിതം.

സമത്തസ്തസ്യ ശിഷ്യോ ഭൂതം വേദ വ്യാസസ്യ ധീമതഃ.

(5) യജുർവേദതരോഃ ശാഖാസപ്ത വിംശതഹാമുനിഃ. വൈശമ്പായന നാമാസൌ വ്യാസശിഷ്യത്വകാരവൈ. ശിഷ്യേഭ്യഃ പ്രദദൌ താശ്ചജഗൃഹ്ണന്തേപുനക്രമാതം.

ഫലവും പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഭാഗം ബ്രാഹ്മണവും ആണ്. “മന്ത്ര ബ്രാഹ്മണ യോഭവേനാമധേയം” എന്നും കാരസ്തൂര സൂത്രത്തിലും ആപസ്തംബ ശ്രൗതസൂത്രത്തിലും സത്യാഷാഡ ശ്രൗതസൂത്രത്തിലും കാണുന്ന ബോധായന ഗൃഹ്യസൂത്രത്തിലും, കൌഷീതകി സൂത്രത്തിലും ഇപ്രകാരം തന്നെയാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ശബരസ്വാമി, ഭട്ടകമാരിലൻ, മേധാതിഥി, മസ്തൂരി മുതലായ ആചാര്യന്മാരും മന്ത്രവും ബ്രാഹ്മണവും വേദമാണെന്ന് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണയജുർവേദം ഒഴികെയുള്ള വേദങ്ങളിൽ മന്ത്രവും ബ്രാഹ്മണവും പ്രത്യേകമായി കാണുന്നു. കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിലാകട്ടെ അവ രണ്ടും സമ്മിശ്രമായിരിക്കുന്നു.

വേദഭാഷ്യം

വേദത്തിന്റെ അർത്ഥവും അതിലെ രഹസ്യങ്ങളും മനസ്സിലാക്കാൻ ബ്രാഹ്മണ ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് നമ്മെ സഹായിക്കുന്നത്. നിരക്കവും വ്യാകരണവും വേദാർത്ഥം മനസ്സിലാക്കാൻ സഹായിക്കുന്നുണ്ട്. ബ്രാഹ്മണ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആധാരമാക്കിയാണ് നിരക്കങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത്. കല്പസൂത്രങ്ങളിലാണ് വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ വിനിയോഗം വ്യക്തമായി വ്യക്തിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇവയെല്ലാം പ്രമാണമാക്കിയാണ്, തൈത്തിരീയസംഹിതയ്ക്ക്. “വേദാർത്ഥ പ്രകാശിക” എന്ന വ്യാഖ്യാനം സായണാചാര്യർ എഴുതിയത് എന്നും അദ്ദേഹം ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. (6) തൈത്തിരീയ സംഹിതയ്ക്ക് ഭട്ടഭാസ്തൂരൻ എഴുതിയ “ജ്ഞാനയജ്ഞം” എന്നൊരു വ്യാഖ്യാനം കൂടിയുണ്ട്. എന്നാൽ അത് ചുണ്ണായി ലഭ്യമല്ല. ലഭ്യമായ ഭാഗം നോക്കുമ്പോൾ ആശയത്തിൽ സായണഭാഷ്യവുമായി പാർയ്ക്കത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല. സായണാചാര്യർ കല്പസൂത്രങ്ങളും മീമാംസാ ശാസ്ത്രവും പൂർണ്ണമായി ഉദ്ധരിക്കുന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ ഭട്ടഭാസ്തൂരൻ അതിന്റെ സാരം മാത്രം പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

(6) ബ്രാഹ്മണം കല്പസൂത്രമേ മിമാംസാം വ്യാകൃതി. തഥാ. ഉഭാഹുത്യാഥ തൈ: സർവ്വൈർമന്ത്രാർഥ: സ്വപ്നമീർയതെ.

പ്രകൃത വ്യാഖ്യാനം.

ഈ മലയാള വ്യാഖ്യാനം സായണ ഭാഷ്യത്തെ ആധാരമാക്കി രചിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഓരോ അനുവാകവും ഉദ്ധരിച്ച് അവയുടെ പദപാഠം (പദച്ഛേദം) ചേർത്തിരിക്കുന്നു അതു കഴിഞ്ഞു സംഹിതാഭാഗം ഓരോ മന്ത്രമായി വിഭജിച്ച് അവ ഏതേതവസരത്തിലാണ് ചൊല്ലേണ്ടതു് എന്നും അനന്യപ്രകാരം ഓരോ പദത്തിന്റേയും അർത്ഥവും ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. പല സ്ഥലത്തും മന്ത്രത്തിന്റെ സന്ദർഭം അനുസരിച്ചു ചില പദങ്ങൾ അല്പം ഹരിച്ചാണു് അത്ഥം. ഏഴുതിയിട്ടുള്ളതു്. അതു് സായണഭാഷ്യത്തെ ആശ്രയിച്ചാണു്. മന്ത്രങ്ങൾക്കു് പ്രകരണം ആശ്രയിച്ചു് വേണം അത്ഥം പറയേണ്ടതു്. എന്നാണു് നിരൂപകന്മാരായ യാസ്തൻ പറയുന്നതു്. (7) തൈത്തിരീയസംഹിതയിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു് പ്രപാഠങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനമാണു് ഈ പുസ്തകത്തിൽ ഉള്ളതു് സഹൃദയന്മാരായ പണ്ഡിതന്മാരിൽനിന്നും ലഭിച്ചു് നിർദ്ദേശങ്ങൾ ആദരിച്ചു് അടുത്ത ഭാഗങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താൻ ആഗ്രഹിച്ചു്. ഈ പുസ്തകം കഴിഞ്ഞവർഷം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താൻ ആഗ്രഹിച്ചു എങ്കിലും ഇപ്പോൾ മാത്രമാണു് പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താൻ സാധിച്ചതു്. എന്റെ മലയാളവ്യാഖ്യാനത്തിൽ ഏതാനും ഭാഗം കാരണത്തോടുകൂടി വായിച്ചുകേൾക്കുകയും അതിനു് ഒരു 'ശ്രീമഖം.' തന്നു് എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു ജഗത്ഗുരു ശ്രീ ശങ്കരാചാര്യസ്വാമി അവർകളുടെ മൃഗ്ഗാഭിഷേകത്തിൽ എന്റെ അഭിവാദനങ്ങൾ അർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനം രചിച്ചുന്നതിന്നും പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിന്നും വേണ്ട പ്രചോദനം നൽകിയ ഡാക്ടർ പി. കെ. നാരായണപിള്ള (ഡീൻ ആഫ് ടി ഫാക്കൽട്ടിസ് ആഫ് ഓറിയൻറൽ സ്റ്റഡീസ് കേരളസർവ്വകലാശാല) അവർകളോടും, ശ്രീ. ശുരനാട്ടു് പി. എൻ കണ്ണൻപിള്ള, എം. ഏ. അവർകളോടും എന്നിങ്ങുള്ള കൃതജ്ഞത രേഖപ്പെടു

(7) നതുപമകൃതയാ മന്ത്രാ നിഗമിതവ്യാഃ |
പ്രകരണശഘ്നവക്തവ്യാഃ |

ത്തുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന് ആമുഖം എഴുതിത്തരികയും വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ മാതൃക പരിശോധിച്ച് വേണ്ട നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്ത കേരളസർവ്വകലാശാലാ സംസ്കൃതവിഭാഗം പ്രൊഫസർ ശ്രീ. എസ്. വെങ്കിടസുബ്രഹ്മണ്യയ്യർ, എം. എ. പി. എച്ച്. ഡി. അബർകളോട് എന്നിങ്ങുള്ള അഗാധമായ കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. വ്യാഖ്യാനം എഴുതാൻ തുടങ്ങി തന്മൂലം പ്രസിദ്ധീകരണം വരെയുള്ള എല്ലാ ഘട്ടങ്ങളിലും വേണ്ട നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകി സഹായിച്ച കേരളയൂണിവേഴ്സിറ്റി മാൻസ്ക്രിപ്റ്റ് ലൈബ്രറി സംസ്കൃതവിഭാഗത്തിൽ സീനിയർ റീസർച്ച് ഓഫീസർ ശ്രീ. എ. രാമചന്ദ്ര ശാസ്ത്രികൾ അബർകളോട് എന്നിങ്ങുള്ള കൃതജ്ഞത ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. (1) ഈ വ്യാഖ്യാനം വായിച്ചുനോക്കി വിലയേറിയ അഭിപ്രായം എഴുതിത്തന്നതിന്, വേണ്ടെങ്കിലും വേദാംഗങ്ങളിലും അഗാധപാണ്ഡിത്യമുള്ള ബ്രഹ്മശ്രീ എസ്. സുബ്രഹ്മണ്യഘനപാഠികൾ (രണ്ടാം പുത്തൻതെരുവ്, തിരുവനന്തപുരം) അബർകളോട് എന്നിങ്ങുള്ള കൃതജ്ഞത രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. പ്ര.ഫ് പരിശോധിക്കുന്നതിലും ശുദ്ധീകരണത്തോടുകൂടുന്നതിലും എന്നെ സഹായിച്ച യജുർവേദി. ഷ്ണാതനായ എസ്. സുബ്രഹ്മണ്യഘനപാഠികളോടും (മൂന്നാം പുത്തൻതെരുവ്) കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഈ പുസ്തകം ഭംഗിയായി അച്ചടിച്ചതന്നെ ജ്ഞാത പ്രിന്റർസ് (ചാല, തിരുവനന്തപുരം) ഉടമസ്ഥനോടും എന്നിങ്ങുള്ള കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിച്ചു കൊള്ളുന്നു. ഈ സംഹിതയുടെ മറ്റു ഭാഗങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനവും അചിരേണ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ സർവ്വശ്രമനായ ഈശ്വരൻ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ എന്ന പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി ഈ വ്യാഖ്യാനം സഹൃദയ സമക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം,

20-5-1975.

കെ. ഭഗവതീശ്വരശർമ്മ.

(2) ഈ വ്യാഖ്യാനഗ്രന്ഥം അഖിലകേരള ബ്രഹ്മണ മഹാജനസഭയുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ ഒരു വലിയ സഭസ്സിൽ വെച്ച് പ്രകാശനം ചെയ്യാൻ സാധിച്ചതിൽ എനിക്ക് അതീവ ചാരിതാർത്ഥ്യം ഉണ്ട്. ഗ്രന്ഥപ്രകാശനത്തിന് എനിക്ക് വേണ്ട സഹായം നൽകിയ അഖിലകേരള ബ്രഹ്മണമഹാജനസഭയോടും അതിന്റെ ഭാരവാഹികളോടും എനിക്ക് കള്ള കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

-
- N. B. (1) കാരോ അനുവാകത്തിലും ആദ്യം സംഹിതാഭാഗം കഴിഞ്ഞു ബ്രാഹ്മാരിലുള്ള സംഖ്യ ആ അനുവാകത്തിലെ പദങ്ങളുടെ സംഖ്യയാണ്.
- (2) പേജിന്റെ മുകളിലുള്ള സംഖ്യകൾ യഥാക്രമം കാണാം. പ്രകാശനം അനുവാകം എന്നിവയുടെ സംഖ്യ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.
- (3) ഒടുവിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ള ശുദ്ധിപത്രം നോക്കി തെറ്റുകൾ തിരുത്തിവായിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു.

വിഷയാനുക്രമണിക

പ്രഥമകാണ്ഡേ പ്രഥമപ്രപാഠകഃ.

അനുവാകം -

പേജ്

1.	വ. സാപാകരണം	1
2.	ബഹിരാഹരണം	3
3.	രാത്രിഭോജഃ	8
4.	പ്രീതിനിർവാപഃ	11
5.	പ്രീത്യവലാതഃ	16
6.	പ്രീതിപേഷണം	22
7.	കപാലോപധാനം	25
8.	പുരോധാശ ശുപണം	29
9.	വേദികരണം	33
10.	ഹവിർഗ്രഹണം	39
11.	വേദ്യം ഹവിരാസാദനം	46
12.	ആലാരഃ	51
13.	സ്രഗ്ദ്ധ്യഹനാദി	55
14.	കാമ്യേഷ്ടികളുടെ യാജ്യാ പുരോഹിതവാക്യകൾ	62

ചിതീയ പ്രപാഠകം

72—148

അനുവാകം -

1.	യജമാനന്റെ സ്താനാദി	72
2.	യജമാനന്റെ ദീക്ഷ	77
3.	ദേവയജന സ്വീകാരം	84
4.	സോമക്രയണിയെ കൊണ്ടുപോകുന്നത്	91
5.	സോമക്രയണിയുടെ പദപാഠം എടുക്കുന്നത്	96
6.	സോമലത അളക്കുന്നത്	99

xvi

അനുവാകം.-	പേജ്
7. സോമലത വിലയ്ക്കു വാങ്ങുന്നതു്	102
8. സോമലത ശകടത്തിൽ കൊണ്ടുവെക്കുന്നതു്	106
9. സോമലത പ്രാചീന വംശത്തിലേയ്ക്കു്	110
10. ആതിഥ്യേഷു	113
11. ഉപസത്തുകൾ	119
12. ഉത്തരവേദിനിർമ്മാണം.	122
13. ഹവിർധാന മണ്ഡപനിർമ്മാണം.	129
14. സാമീധേനീമത്രം.	136

ശുദ്ധിപത്രം.

ഹരിഃ ഓം

തൈത്തരീയ സംഹിതായാം പ്രഥമ കാണ്ടേ

പ്രഥമ പ്രപാഠകേ പ്രഥമോ ഽ നവാകഃ

ഇഷേ ത്വോർജേ ത്വാ വായവഃ സ്ഥോപായവഃ സ്ഥ
ദേവോ വഃ സവിതാ പ്രാർപയതു ശ്രേഷ്ഠമായ കർമ്മണ ആ
പ്യായധാമപ്ലിയാ ദേവഭാഗമൂർജസ്വതിഃ പയസ്വതിഃ
പ്രജാവതീരനമീവാ അയക്ഷ്വാ മാ വസ്തേന ഈശത മാ
ഘശംസോ അദൃസ്യ ഹേതിഃ പരിവോ വൃണക്തു ശ്രവാ
അസ്മിൻ ഗോപതേ സ്യോത ബഹീർയജമാനസ്യ പശൂൻ
പാഹി. (43)

ഇഷേ ത്വാ ഊർജേ ത്വാ വായവഃ സ്ഥ
ഉപായവഃ സ്ഥ ദേവഃ വഃ സവിതാ പ്ര
അർപയതു ശ്രേഷ്ഠമായ കർമ്മണേ ആപ്യായധാ
അപ്ലിയാഃ ദേവഭാഗം ഊർജസ്വതിഃ പയസ്വതിഃ
പ്രജാവതിഃ അനമീവാഃ അയക്ഷ്വാഃ മാ വഃ സ്തേനഃ
ഈശത മാ അഘശംസഃ അദൃസ്യ ഹേതിഃ പരി
വഃ വൃണക്തു ശ്രവാഃ അസ്മിൻ ഗോപതേ
സ്യോത ബഹീഃ യജമാനസ്യ പശൂൻ പാഹി.

1. ഇഷേ ത്വോർജേ ത്വാ

ദർശ്യർണമാസ യാഗത്തിന് പശുക്കളെമേയ്ക്കാൻ കൊണ്ടു
പോകുന്നതിന് വടിയായി ഉപയോഗിക്കാൻ പലാശ വൃക്ഷ
ത്തിന്റെ ഒരു കൊമ്പ് മുറിച്ചെടുക്കുന്ന അവസരത്തിൽ
ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഇഷേ = അന്നത്തിന് വേണ്ടി, ത്വാ = നിന്നെ (മുറിച്ചെ
ടുക്കുന്നു.) ഊർജേ = ബലത്തിന് വേണ്ടി, ത്വാ = നിന്നെ
(മുറിച്ചെടുക്കുന്നു.)

2. വായവസ്ഥോപായവഃസ്ഥ

പശുക്കളെ അഭിസംബോധന ചെയ്തുകൊണ്ട് ചൊല്ലുന്ന
മന്ത്രമാണ് ഇത്.

അല്ലയോ പശുക്കളേ, യുയം വായവഃസ്ഥ = നിങ്ങൾ ഗമിക്കുന്നവരാൻ. ഉപായവഃസ്ഥ = നിങ്ങൾ മടങ്ങി വരുന്നവരാൻ. (നിങ്ങൾ പോയിട്ട് മടങ്ങിവരിക)

3. ദേവോ വഃ സവിതാ പ്രാർപയതു ശ്രേഷ്ഠ തമായ

കർമണ ആപ്യായദ്ധാമംഗ്ലിയാഃ ദേവഭാഗം—

ഉർജസ്വതിഃ പയസ്വതിഃ പ്രജാവതീരനമീവാഃ

അയക്ഷാ മാവ സ്തേന ഈശത മാ ഘൃഷംസോ

അഭ്യസ്യ ഹേതിഃ പരിവോ വൃണക്തു.

പശുക്കളെ അഴിച്ചുവിടുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്—

സവിതാ ദേവഃ = സർവ്വപ്രേരകനായ ദേവൻ, വഃ = നിങ്ങളെ. ശ്രേഷ്ഠതമായ കർമണേ = അത്യധികം വിശിഷ്ടമായ കർമ്മത്തിന് വേണ്ടി (യാഗത്തിന് വേണ്ടി)

പ്രാർപയതു = പ്രസ്ഥാനം ചെയ്യിക്കളെ. ഹേ

അംഗ്ലിയാഃ = അല്ലയോ പശുക്കളേ! യുയം = നിങ്ങൾ ദേവഭാഗം ആപ്യായദ്ധാം = ദേവേന്ദ്രന് തൃപ്തിവരത്തക്ക വിധത്തിൽ ഭക്ഷണം നൽകിയാലും.

ഉർജസ്വതിഃ = ബലത്തോടു കൂടിയവയും, പയസ്വതിഃ

= ധാരാളം പാലുള്ളവയും, പ്രജാവതിഃ = ധാരാളം

സന്താനങ്ങളോടുകൂടിയവയും, അനമീവാഃ = ഉദരരോഗം

ഇല്ലാത്തവയും ആയ, വഃ = നിങ്ങളെ സ്തേനഃ = കിളിൻ,

മാ ഈശത = സ്വാധീനമാക്കരുത്. അഘൃഷംസഃ =

നിങ്ങളെ പിഡിപ്പിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും, വഃ മാ

ഈശത = നിങ്ങളെ പിഡിപ്പിക്കരുത്. അഭ്യസ്യ

ഹേതിഃ = അഭ്യസ്യ എന്ന ദേവന്റെ ആയുധവും, വഃ

പരിവൃണക്തു = നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

[ഏതെങ്കിലും ഹി ശ്രേഷ്ഠതമം കർമം എന്നും തൈത്തരീയ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പശുക്കൾ നല്ല പോലെ ഭക്ഷണം കഴിച്ചാൽ ധാരാളം പാൽ കിട്ടുകയും അതിൽ നിന്ന് ഇന്ദ്രന്റെയും ദേവന്മാരുടെയും പ്രീതിയ്ക്കു വേണ്ടിയുള്ള യാഗത്തിന് ധാരാളം നെയ്യും കിട്ടുമെന്നുള്ളതു കൊണ്ട് “ആപ്യായദ്ധാം” എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അംഗ്ലിയാഃ എന്ന പദം “ഹന” ധാതുവിൽ നിന്ന് ഉണ്ടായതാണ്.

അവധർ എന്നതും. പശുക്കളെ കൊല്ലാൻ പാടില്ല എന്നുള്ളതു കൊണ്ടും "അല്ലിയാ" എന്നു പശുക്കളെ സംബോധന ചെയ്യുന്നു. കോപശീലമുള്ള ഒരു ദേവനായിട്ടാണ് തദ്ദേഹം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നത്. തദ്ദേഹം യജമാനനോടു കോപത്തിന്നു എന്തെങ്കിലും കാരണമുണ്ടായാൽ അതു പശുക്കളുടെ നാശത്തിന്നു കാരണമായേക്കാം. അപ്രകാരമുള്ള ഭോഷം ഉണ്ടാകരുതെന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.]

4. ധ്രുവാ അസ്തിൻ ഗോപതൗ സ്യോത ബഹവിഃ.

പുരോഹിതൻ പശുക്കളെ സംബോധന ചെയ്തു കൊണ്ടു് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

അസ്തിൻ ഗോപതൗ = ഈ യജമാനനിൽ, ധ്രുവാഃ സ്യോത = സ്ഥിരമായിരിക്കുക. ബഹവിഃ സ്യോത = സന്താനസമൃദ്ധി കൊണ്ടു് വർദ്ധിക്കുക.

5. യജമാനസ്യ പശുൻ പാഹി.

പലാശ ശാഖയെ അഭിസംബോധന ചെയ്തു് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

യജമാനസ്യ = യജമാനന്റെ, പശുൻ = പശുക്കളെ, പാഹി = രക്ഷിച്ചാലും.

ഇതി പ്രഥമോക്തവാക്യം:

അഥ ദ്വിതീയോക്തവാക്യം:

യജ്ഞസ്യഘോഷസേവി പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷാ അരാതയഃ പ്രേയ മഗാധിഷണാ ബഹിരച്ഛ മനുനാകൃതാ സ്വധയാ വിതഷ്ഠാത ആവഹന്തി കവയഃ പുസ്തോദ്രേവേഭ്യോ ജുഷുമിഹ ബഹിരാസഭേ ദവാനാം പരിഷ്ഠതമസി വർഷവൃദ്ധ മസി ദേവ ബഹിർമാതാപാത്ഥാമാതിർയക് പവ തേ രാധ്യസമാച്ഛേത്താതേ മാരിഷം ദേവ ബഹിഃ ശതവൽശം വിരോഹ സഹസ്രവൽശഃ (1) വിവയം തഥേമ പൃഥിവ്യാഃ സംപ്രചഃ പാഹിസ്യ സംഭൃതാത്വാ സംഭോമ്യദിത്യൈ അസ്താംസീദ്രാഭണ്യേ സംനഹനം പുഷാ തേ ഗ്രന്ഥിം ഗ്രഥ്നാതു സതേ മാണ്ഡാദിദ്രാസ്യ ത്വാ ബഹുഭ്യോമുഭ്യച്ഛേ ബൃഹസ്വതേർമുധാസഹരാമ്യവന്തരിക്ഷ മനപിഹി ദേവം ഗഭമസി (28)

യജ്ഞസ്യ ഘോഷഭ് അസി പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ
 പ്രത്യുഷാ അരാതയഃ പ്ര ഇയം അഗാത്
 ധിഷണാ ബർഹിഃ അച്ഛ മന്നനാ കൃതാ സ്വധയാ
 വിതഷ്ടം തേ ആ വഹന്തി കവയഃ പുരസ്താത്.
 ദേവേഭ്യഃ ജുഷും ഇഹ ബർഹിഃ ആസദേ ദേവാനാം.
 പരിഷ്യാതം അസി വഷ്പുലം അസി. ദേവബർഹിഃ
 മാ ത്വാ അനക് മാ തിത്വ്യാ പവ് തേ
 രാദ്ധ്യോസം ആച്ഛേത്താ തേ മരീഷം. ദേവ
 ബർഹിഃ ശതവൽശം വി രോഹ സഹസ്രവൽശം
 വി വയം തഥേമ പൃഥിവ്യഃ സപ്തഃ പാഹി
 സുസംഭൃതാ ത്വാ സംരോമി അഭിത്യേ രാസ്താ
 അസി ഇദ്രാഞ്യൈ സംനഹനം പുഷാ തേ
 ഗ്രന്ഥിം ഗ്രഥ്നാതു. സഃ തേ മാ ആ സ്ഥാത്
 ഇദ്രസ്യ ത്വാ ബാഹുഭ്യോം ഉഭ് യച്ഛേ ബൃഹസ്തതേഃ
 മുരധ്വാൻ ഹരാമി. ഉരു അന്തരീക്ഷം അനു
 ഇഹി ദേവംഗമ. അസി

1. യജ്ഞസ്യ ഘോഷഭസ്യ പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ

പ്രത്യുഷാഃ അരാതയഃ.

അഗ്ന പർശുവീനെ (കതിരയുടെ എല്ല്) അഭിസംബേ
 ധന ചെയ്ത് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിത്. യാഗത്തി
 നാവശ്യമുള്ള ഒരേ മുറിച്ചെടുക്കാനുള്ള ഉപകരണമാണ്
 അഗ്നപർശു

ഘോ അഗ്നപർശോ ത്വം = നീ യജ്ഞസ്യ ഘോഷഭ്
 അസി = യാഗത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള ഒരു ദ്രവ്യം ആകുന്നു.
 രക്ഷഃ പ്രത്യുഷം അസ്തു = രക്ഷസ്സ് ഭരിച്ചുപോകട്ടെ.
 അരാതയഃ പ്രത്യുഷാഃ സതു = ശത്രുക്കൾ ഭരിച്ചു
 പോകട്ടെ.

2. പ്രേത മഗാദ്ധിഷണാ ബർഹിരച്ഛ മന്നനാ

കൃതാ സ്വധയാവിതഷ്ടം തേ ആ വഹന്തി
 കവയഃ പുരസ്താത്

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു് ആഹവനീയ സ്ഥലത്തേയ്ക്കു്
 പോകുന്നു.

ധിഷണ = ജ്ഞാനവതിയും മന്നാകൃത = പ്രജാ
പതിയാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവളും സ്വധയാ = ഭക്ഷണം.
കൊണ്ടു വിതച്ചു = അതിനിശിതയും ആയ ഇയം =
ഇവം (ഈ അശ്വ പർശു) ബഹിഃ അച്ഛ = ദർഭയുടെ
സമീപം പ്രാപിക്കുന്നതിനു് പ്ര അഗാത് = കിഴക്കു
ദിക്കിലേയ്ക്കു് പോകുന്നു. തേ കവയഃ = യജ്ഞ കർമ്മം
അറിയാവുന്ന ബുദ്ധിമാന്മാർ ദേവേഭ്യഃ ജുഷുഃ = ദേവ
ന്മാർക്കു പ്രിയപ്പെട്ട ബഹിഃ = ദേവ പുരസ്കാരി ആവ—
ഹന്തി = കിഴക്കു ദിക്കിൽനിന്നു് കൊണ്ടുവരുന്നു.

3. ഇഹ ബർഹിരാസദേ

ഹോമവേദിയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാ
ണു് ഇതു്.

ഇഹ = ഇവിടെ (ഈ വേദിയിൽ) ബഹിഃ
ആസദേ = ഞാൻ ദേവ വിരിക്കുന്നു

4. ദേവാനാം പരിഷ്വതമസി വഷ്വവൃദ്ധമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു് ദേവ ഏകദശ

അല്ലയോ ദേവേ നീ ദേവാനാം = ദേവന്മാർക്കു വേണ്ടി
പരിഷ്വതം അസി = പരിശുദ്ധിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

വർഷവൃദ്ധം അസി = നീ ഒരു വർഷം കൊണ്ടു് അഭി
വൃദ്ധി പ്രാപിക്കുന്നതാകുന്നു. (ദർഭ മുറിച്ചെടുത്താലും
അതു് ഒരു വർഷം കൊണ്ടു് സമൃദ്ധിയായി വളരും)

5. ദേവ ബഹിർമാത്വാനപക് മാതിര്യക്

ദർഭപ്പല്ലിനെ സംബോധന ചെയ്തു ചൊല്ലുന്നതാണു്
ഈ മന്ത്രം

ദേവ ബഹിഃ ത്വാ = ദേവന്മാർക്കു തല്പരമായ നീനെ
അനപക് = പ്രരോഹ സ്ഥാനത്തിനു് താഴെവെച്ചു്
മാ അച്ഛിദം = മുറിച്ചിട്ടില്ല. തിര്യക്കു് മാ അച്ഛിദം =
നെടുക്കയും മുറിച്ചിട്ടില്ല. (ദർഭപ്പല്ലു് പ്രരോഹസ്ഥാനത്തിനു്

മുകളിൽവെച്ചു മാത്രമേ മുറിക്കാവൂ. അതു നെടുക്കെ കീറുകയും അതതു്)

6. പർവതേ രാദ്ധ്യാസ മാഹേന്താതേ മാരിഷം.

ഇതു് ദർപ്പേല്ലിനെ സംബോധന ചെയ്തു ചൊല്ലാനുള്ളതാണു്.

തേ പവ് = നീന്റെ പ്രരോഹ സ്ഥാനം. രാദ്ധ്യാസം = നശിക്കാതെ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. തേ ആച്ഛേത്താ = നീന്നെ മുറിച്ചെടുത്ത എനിക്കു് മാരിഷം = നാശം ഉണ്ടാവുകയില്ല.

7. ദേവബന്ധി: ശതവൽശം വിരോഹ സഹസ്രവൽശാ: വിവയം രഹേമ

ദർഭ മുറിച്ചെടുത്തതിനു് ശേഷം ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്. ഹേ ദേവ ബന്ധി: = ദേവന്മാർക്കു തല്പ ഭൂതമായ അല്ലയോ ദർപ്പേല്ലേ! നീ ശതവൽശം വിരോഹം = നൂറ്റിരട്ടിയായി മുളച്ചു വളരുക. വയം = ഞങ്ങളും സഹസ്രവൽശാ: = പുത്രപൗത്രാദ്യനേക സന്താനങ്ങളോടുകൂടി വിരഹേമ = സ്ഥിരമായി ഉറച്ചിരിക്കട്ടെ.

8. പൃഥിവ്യോ: സംപ്രപ: പാഹി സുസംഭൃതാ ത്വാ സംഭോമി
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഏതെങ്കിലും പദാർത്ഥത്തിന്റെ പുറത്തു് മുറിച്ചെടുത്ത ദർപ്പേല്ലു് വെക്കുന്നു.

പൃഥിവ്യോ: സംപ്രപ: = പൃഥിവീ സംസ്കൃത്തിൽനിന്നു് പാഹി = രക്ഷിച്ചാലും. സുസംഭൃതാ = നല്ലപോലെ നിർമ്മിതമായ കയറുകൊണ്ടു് ത്വാ സംഭോമി = നീന്നെ (ദർഭയുടെ സമൂഹത്തെ) കെട്ടുന്നു.

9. അഭിത്യൈരാസ്താസീ ഭ്രാണൈ സന്ധനം

പുഷാതേ ഗ്രന്ഥി. ഗ്രഥ്നാതു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഒരു കയറു് ഇട്ടു് മുറിച്ചെടുത്ത ദർപ്പേല്ലെല്ലാം കെട്ടിക്കൊണ്ടു് പോകത്തക്കവിധം ആ കയറിൽ വെക്കുന്നു.

താം = നീ (ദർപ്പേല്ലു് കെട്ടുന്നതിനുള്ള കയറു്)

അഭിഭക്ത്യ = അഖണ്ഡനിയായ ഭൂമിയുടെ രാസ്താ അസി
 = ചരട് ആകുന്നു. ഇന്ദ്രാഭക്ത്യ = ഇന്ദ്രാണിയുടെ
 സംനഹനം. അസി = സംനഹനം. ആകുന്നു
 (സംനഹനം = രണ്ടറ്റവും കൂട്ടിച്ചേർത്ത് കെട്ടുന്നതു്)
 ഇന്ദ്രാണി പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ദർഭ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കയറാ
 യിരുന്നു എന്നും ആ സൂത്രം കൊണ്ടാണു് ദേവേന്ദ്രന്റെ
 ഭാര്യ പദത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നു എന്നും ഐതിഹ്യം.)
 പുഷാ = ആഭിത്യൻ തേഗ്രന്ഥി. = നിന്റെ കെട്ടു്
 ഗ്രഥ്നാതു = മുറുകിക്കെട്ടട്ടെ

10. സതേമാസ്ഥാഭിരൂസ്യത്വാ ബഹുഘോമുഭ്യച്ഛേ

ബൃഹസ്സതേർ മുർധ്വാ ഹരാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മുറിച്ചെടുത്ത ദർഭ കെട്ടി തലയിൽ
 എടുത്തു കൊണ്ടു പോകുന്നു

തേ സഃ ഗ്രന്ഥിഃ = നിന്റെ ആ രജഗ്രന്ഥി മാ സ്ഥാത്
 = ശിഥിലമായിപ്പോകരുതു് ഇന്ദ്രസ്യ ബാഹുഭ്യം =
 ഇന്ദ്രന്റെ കൈകൾ കൊണ്ടു് ഉഭ്യച്ഛേ = മേൽപോട്ടു്
 കൊണ്ടുപോകുന്നു. ബൃഹസ്സതേഃ മുർധ്വാ = ബൃഹസ്സതി
 യുടെ ശിരസ്സു് കൊണ്ടു് ഹരാമി = പാപം ഇല്ലാതെ
 യാക്കുന്നു.

11. ഉപന്തരിക്ഷമന്വഹി ദേവം ഗമമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ദർഭ നിശ്ചിത സ്ഥലത്തു് കൊണ്ടു്
 വെയ്ക്കുന്നു.

ത്വം = നീ ഉരു = വിസ്തൃതിയായ അന്തരിക്ഷം
 മന്വഹി = അന്തരിക്ഷത്തിലേയ്ക്കു പോയാലും ദേവം
 ഗമം = അസി = നീ ദേവലോകത്തിലേയ്ക്കു് പോ
 കാൻ അഹ്തയുള്ളതായിത്തീരുന്നു.

ഇതി ദ്വിതിയോഽനുവാകഃ

അഥതുതിയോ റ്റുവാക:

ശുദ്ധധം ദൈവായ കർമ്മണ ദേവയജ്ഞായൈ മാതരി-
 ശ്വനോഘർമ്മോ റ്റസി ദ്യേതരസി പൃഥിവ്യസി വിശ്വധായാ
 അസി പരമേണയാഗ്നാ ദൃഹസ്വ മാ ഹ്വാർവ സുനാം പവിത്ര
 മസി ശതധാരം വസുനാം പവിത്രമസി സഹസ്രധാരം
 ഇതസ്തോക്തോ ഇതോ ഭൃഷോ റ്റഗയേ ബൃഹതേ നാകായ
 സ്വാഹാ ദ്യാവാപൃഥിവീഭ്യോ സാ വിശ്വായുഃ സാ വിശ്വ
 വൃദ്ധഃ സാവിശ്വകർമ്മാ സംപൃച്യ ധാതുതാവരിരൂർമിണീ-
 മധുമാന്തമാ മദ്രാധനസ്യ സാതയൈ സോമേന (1) ത്വാതന-
 ച്മീദ്രായ ഭധി വിഷ്ണോ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ. (58)

ശുദ്ധധം ദൈവായ കർമ്മണ ദേവയജ്ഞായൈ
 മാതരിശ്വനഃ ഘർമ്മഃ അസി ദ്യേതഃ അസി
 പൃഥിവീ അസി വിശ്വധായാ അസി പരമേണ
 യാഗ്നാ ദൃഹസ്വ മാ ഹ്വാഃ വസുനാം പവിത്രം
 അസി ശതധാരം വസുനാം പവിത്രം അസി
 സഹസ്രധാരം ഇതഃ സ്തോകഃ ഇതഃ ഭൃഷഃ
 അഗ്നയേ ബൃഹതേ നാകായ സ്വാഹാ ദ്യാവാപൃഥി-
 വീഭ്യോ സാ വിശ്വായുഃ സാ വിശ്വവൃദ്ധഃ
 സാ വിശ്വകർമ്മാ സം പൃച്യധം ദൃതാവരിഃ
 ഉർമിണീഃ മധുമാന്തമാഃ മദ്രാഃ ധനസ്യ സാതയൈ
 സോമേന ത്വാ ആതനച്മീ ഇദ്രായ ഭധി
 വിഷ്ണോ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ

1. ശുദ്ധധം ദൈവായ കർമ്മണ ദേവയജ്ഞായൈ
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗോപകരണങ്ങളെല്ലാം
 വെള്ളം തളിച്ചു ശുദ്ധമാക്കുന്നു.
 യാഗോപകരണങ്ങളേ! നിങ്ങൾ ദൈവായ കർമ്മണേ =
 ദേവന്മാർക്ക് വേണ്ടിയുള്ള ദേവയജ്ഞായൈ = യാഗത്തിന്
 വേണ്ടി ശുദ്ധധം = ശുദ്ധമായിത്തീരുവിൻ.
2. മാതരിശ്വനോഘർമ്മോസി
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി തീക്കുണ്ട് ഉത്തരി അഗ്നി ജ്വലി
 പ്രിയുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ ! അങ്ങോ മതരീശ്വരനഃ = വായുവിന്റെ
ഘർമ്മഃ അസി = ചൂടാകുന്നു.

3. ദ്യൗരസി പൃഥിവ്യസി വിശ്വധായാ അസി

പരമേണ ധാന്തം ദുഹസ്വ മാഹവാഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹവിസ്സു് പാകം ചെയ്യുന്നള്ള
സ്ഥാലഃ (പാത്രം) അഗ്നിയിൽ വെക്കുന്നു.

ഹേ സ്ഥാലി ! = അല്ലയോ പാത്രമേ ! ത്വം = നീ
ദ്യൗഃ അസി = ദ്യോവു് ആകുന്നു. പൃഥിവീ അസി =
ഭൂമി ആകുന്നു. വിശ്വധായാ അസി = അന്തരീക്ഷം
ആകുന്നു. പരമേണ ധാന്തം = ശ്രേഷ്ഠമായ തേജസ്സോടു
കൂടി ദുഹസ്വ = വലിച്ചാലും. മാഹവാഃ = ഭഗനായി
രതീരരുതു്.

4. വസുനാം പവിത്രമസി ശത ധാരം

വസുനാം പവിത്രമസി സഹസ്ര ധാരം

സ്ഥാലിയുടെ മുകളിൽ പവിത്രം വെച്ചിട്ടു് ചൊല്ലുന്ന
മന്ത്രമാണു് ഇതു്

ദർഭേ കൂട്ടിക്കെട്ടി ഉണ്ടാക്കുന്നതാണു് “പവിത്രം” ദർഭേ
കൊണ്ടു് സാധനങ്ങൾ പരിശുദ്ധമാകുന്നു എന്ന ആശയ
ത്തിൽ “പവിത്രം” ഏന്നു് നാമകരണം ചെയ്തു.

ഹേ പവിത്ര ! ത്വം = അല്ലയോ പവിത്രമേ ! നീ
വസുനാം = ധാന്യങ്ങളെ ശതധാരം = നൂറു് തരത്തിൽ
പവിത്രം അസി = പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു. വസുനാം =
ധാന്യാദികളെ സഹസ്രധാരം = പലതരത്തിൽ പവി
ത്രം അസി = പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു. (ദർഭേ യാഗ കർത്താ
വിനേയും യാഗോപകരണങ്ങളേയും പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു)

5. ഹുതസ്തേകോ ഹുതോ ഭൃഷ്പോ ഽഗന്യേ

ബൃഹതേ നാകായ സ്വാഹാ

പാൽ കാച്ചുന്ന അവസരത്തിൽ പാത്രത്തിൽനിന്നു്
താഴെ വീഴുന്ന ക്ഷീര ബിന്ദുക്കളെ സംബോധന ചെയ്തു
ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്

സ്കോക: = ചെറിയ ക്ഷീരബിന്ദു (പാത്രത്തിൽനിന്നും വീണത്) ഇത: അസ്തു = ഹോമിയിൽപ്പെട്ടത് ദ്രോണ: = വലിയ ക്ഷീരബിന്ദു ഇത: അസ്തു = ഹോമിയിൽപ്പെട്ടത് നാകായ = "നാക" എന്ന പേരിൽ പ്രസിദ്ധനും ബൃഹതേ = മഹാനുമായ അഗന്യേ സ്വാഹാ = അഗ്നിയിലായിക്കൊണ്ടു ഹോമം ചെയ്യുന്നു ദ്രോവാ പൃഥിവീഭ്യോ. സ്വാഹാ = ദ്രോവിനായിക്കൊണ്ടും പൃഥിവീയിലായിക്കൊണ്ടും ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

6. സാവിത്രിയ: സാവിത്രി വ്യപാ: സാവിത്രികർമാ

പാൽ കുറഞ്ഞുകൊണ്ടു പശുക്കളുടെ സമീപത്തു ചെന്നു അവയെ സ്തുതിച്ച് പൊലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

സാ = ആദ്യം പാൽ കുറഞ്ഞുകൊണ്ടു പശുവിശ്വായ: = വിശ്വായസ്സാകുന്നു (എല്ലാവരുടേയും ജീവിതം യാതൊന്നിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതു് വിശ്വായ) സാ = അതു് (രണ്ടാമതു് പാൽ കുറഞ്ഞുകൊണ്ടു പശു) വിശ്വവ്യപാ: = ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിക്കുന്നതാണു് (സന്താന സമൃദ്ധിക്കൊണ്ടു് വർദ്ധിക്കുന്നതു്) സാ = അതു് (മൂന്നാമതു പാൽ കുറഞ്ഞുകൊണ്ടു പശു വിശ്വകർമാ = വിശ്വ കർമ്മയാണു് (എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും യാതൊന്നിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതു്.)

7. സംപ്രപ്യ ധാമതാവരി ശ്രീമിണി ദമധമത്തമാ മന്ത്രം ധനസ്യസാതയേ

പാൽ കുറഞ്ഞുള്ള പാത്രവും പശുവിന്റെ അകിടും കഴുകാനുള്ള വെള്ളം എടുത്തു കൊണ്ടു് പൊലുന്നുള്ള മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

ഹേഗൃതാവരി: ആപ: = രസത്തോടു കൂടിയ അപ്പകളേ! (അപ്പം = ജലം) യുധം = നിങ്ങൾ പയസാ സംപ്രപ്യധം = പാലുമായി യോജിച്ചാലും. യുധം = നിങ്ങൾ ധനസ്യ

സാതയെ ധന ലാഭത്തിന് വേണ്ടി ഉൾമിണി: = പത-
യോടുകൂടിയതും മധുരതമാ: = മധുരതമങ്ങളും മന്ദ്രാഃ
സന്തോഷകരങ്ങളും ആയി ഭവിക്കും.

8. സോമേന ത്യാഗനപ്തമീശ്വരയധി

കാച്ചിയ പാൽ തണുപ്പിച്ച് ഉറയൊഴിയുന്ന അവസര-
ത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിത്.

ഇന്ദ്രായ = ദേവേന്ദ്രന് യധി = തൈത്ത് സമർപ്പിക്കുന്ന
തിന് വേണ്ടി ത്യാഗം നിന്നെ (കാച്ചിയ പാൽ) സോമേന
= ചന്ദ്രനെപ്പോലെ വെളുത്ത തൈതളമായി ആതനപ്തമീ
= ഞാൻ യോജിപ്പിക്കുന്നു.

9. വീഷ്ണോ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉറയൊഴിച്ചിരിക്കുന്ന പാത്രം അടച്ചു
വെക്കുന്നു.

വീഷ്ണോ = സർവ്വരക്ഷകനായ ദേവ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ =
ഹോമാർഹമായ ഈ പദാർത്ഥത്തെ രക്ഷിച്ചാലും.

ഇതി തൃതിയോർത്ഥവാക:

അഥ ചതുർത്ഥോ ഽനുവാക:

കർമ്മണേവാം ദേവേഭ്യഃ ശങ്കേയം വേഷായത്യാ പ്രത്യുഷും
രക്ഷഃ പ്രത്യുഷും അരാതയോ യുരസി യുർവ യുവ്ന്തം യുവ്തം
യോ ഽസ്താൻ യുർവതി തം യുർവയം വയം യുർവാമസ്ത്വം
ദേവാനാമസി സസ്തിതം പപ്രിതം ജിഷ്വതം വഹ്നിതം
ദേവഹുതമഹ്ന്ത മസി ഹപിർധാനം ദുഹസ്വ മാ ഹാ
മിത്രസ്യ ത്യാഗ ചക്ഷുഷാ പ്രേഷേമാഭേർമാസം വിക്ഥാ
മാത്യാ (1) ഹിംസിഷ മുരുവതായ ദേവസ്യ ത്യാഗ സവിതുഃ
പ്രസവേ ഽശ്വിനേർബാ ഹുദും പുഷ്ണോ ഹസ്താഭോമഗന്ധൈ
ജിഷ്വം നിർപാമ്യഗ്നിഷോമാഭോമിദം ദേവാനാമിഭേനഃ
സഹ സ്താതൈത്യ ത്യാഗ നാരാതൈത്യ സുവരസി വിഷ്വേഷം
വൈശ്വാനരം ജ്യോതിർദ്വഹന്താം ദുർവാ ദ്യാവാപൃഥിവ്യോ-
രുർവന്തരിക്ഷമനപിഹ്യദിത്യാസ്ത്വോപസ്ഥ സാദയാമ്യഗ്നേ
ഹവ്യം രക്ഷസ്വ. (96)

കർമ്മണേ വാ. ദേവേഭ്യഃ ശങ്കേയം വേഷായ ത്വാ
 പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷാഃ അരാതയഃ ധുഃ അസി
 ധുവ് ധുവ്തം. ധുവ് തം യഃ അസ്താൻ ധുവ്തി
 തം ധുവ് യം വയം. ധുവാമഃ ത്വാ. ദേവാനാം
 അസി സസ്തിതം. പപ്രിതം. ജിഷ്വതം.
 വഹ്നിതം. ദേവഹുതം. അഹൃതം. അസി
 ഹവിർധാനം ദൃഹസ്വ മാ ഹവാഃ മിത്രസ്യ ത്വാ
 ചക്ഷുഷാ പ്രേക്ഷേ മാ ഭേഃ മാ സംവിക്ഥാഃ
 ഉരു വാതായ ദേവസ്യ ത്വാ സവിതുഃ പ്രസവേ
 അശ്വിനോഃ ബാഹുഭ്യോ പുഷ്ഠിഃ ഹസ്താഭ്യോ
 അഗന്തേ ജിഷ്വം നിവ്വാമി അഗ്നിഷോമാഭ്യോ
 ഇദം ദേവാനാം ഇദം ഉ നഃ സഹ സ്താതേ
 ത്വാ ന അരാതേ സുവഃ അഭി വി ഭ്യേഷം
 വൈശ്വാനരം. ജ്യോതിഃ ദൃഹന്താം ഭൂതാഃ
 ദ്യാവാപൃഥിവ്യോഃ ഉരു അന്തരീക്ഷം. അനു ഇഹി.
 അദിത്യോഃ ത്വാ ഉപസ്ഥം സാദയാമി. അഗ്നേ
 ഹവ്യം രക്ഷസ്വ.

1. കർമ്മണേവാം ദേവേഭ്യശ്ശങ്കേയം.

യാഗ ദിവസം കർമ്മാദികൾ ആരംഭിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ
 ഹസ്തങ്ങളെ സ്വർഗ്ഗിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം.

ദേവേഭ്യഃ കർമ്മണേ = ദേവസംബന്ധിയായ കർമ്മസിദ്ധി
 ജ്യോവേണ്ടി വാ. = നിങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കാൻ ശങ്കേയം
 = ഞാൻ ശക്തനായിത്തീരട്ടെ.

2. വേഷായത്വാ

മുറം കയ്യിൽ എടുത്തു കൊണ്ടു ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു.

ത്വാ = നിന്നെ വേഷായ = സൂർയ്യാ വ്യാപിയും വിഷ്ണു
 സ്വരൂപവുമായ യാഗത്തിനു വേണ്ടി ആദരം = ഞാൻ
 എടുക്കുന്നു.

3. പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷാ അരാതയോ

ധുരസി ധുവ് ധുവ്തം. ധുവ്തം യോസ്താൻ
 ധുവ്തിതം. ധുവ്തം. വയം. ധുവാമഃ

വണ്ടിയിൽ കാളകളെ കെട്ടുമ്പോൾ നകത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന രക്ഷസ്സുകളിൽ നിന്നും തനിഷ്ടം കാളകൾക്കും ദോഷം വരാതിരിക്കുന്നതിനും വേണ്ടി നകത്തെ സ്പർശിച്ചു കൊണ്ടു പോലുന്ന മന്ത്രം.

രക്ഷഃ = രക്ഷസ്സുകൾ പ്രത്യുഷ്ടം = ഹേരിച്ചു പോകട്ടെ
 ധൃഃ = നകത്തിലുള്ള അഗ്നി തപഃ അസി = നീയറകുന്ന ഹേ അഗ്നേ ! തപഃ = അല്പയോ അഗ്നേ ! നീ ധൃവന്തം = യജ്ഞ ഹിംസകരായ രക്ഷസ്സുകളെ ധൃവ് = നശിപ്പിച്ചാലും യഃ = യാതൊരുത്തനാണോ അസ്മാൻ = ഞങ്ങളെ ധൃവ്തി = ഉപദ്രവിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത് തം ധൃവ് = അവനേയും നശിപ്പിക്കുക.

4. തപഃ ദേവാനാമസി സസ്തിതമം പ പ്രിതമം

ജുഷുതമം വഹ്നിതമം ദേവഹുതമമ ബ്രഹ്മതസി.

ഹവിർധാനം ദൃഹസ്വ മാഹവാഃ

ധാന്യം കൊണ്ടുവരാൻ തയ്യാറാക്കിയ ശകടത്തെ നോക്കി ചൊല്ലാനുള്ള മന്ത്രമാണ് ഇത്

ഹേ ശകട ! = അല്പയോ ശകടമേ ! തപഃ = നീ ദേവാനാം അസി = ദേവന്മാർക്കു വേണ്ടിയുള്ളതാകുന്നു. സസ്തിതമം അസി = നീ പരിശുദ്ധം ആകുന്നു. പ പ്രിതമം അസി = നീ ധാന്യാദികളാൽ പുഷ്പമാകുന്നു. ജുഷുതമം അസി = നീ ദേവന്മാർക്കു പ്രിയപ്പെട്ടതാകുന്നു. വഹ്നിതമം അസി = നീ ധാന്യഭോം വഹിക്കുന്നതാകുന്നു. ദേവഹുതമം അസി = നീ ദേവന്മാരെ ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നതാകുന്നു. ബ്രഹ്മതം അസി = നീ കടിലത ഇല്ലാത്തതാകുന്നു. ഹവിർധാനം ദൃഹസ്വ = യാഗോപയോഗിയായ പദാർത്ഥങ്ങൾ കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നീ വലിച്ചാലും. മാഹവാഃ = നീ കടിലമായിത്തീരരുത്

5. മിത്രസുതാം പക്ഷുഷാ പ്രേക്ഷേമാ ദേർമാ സംവിക്മാഃ മാതാംഹിംസിഷം

പുരോധാശത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള ധാന്യത്തെ നോക്കി കൊണ്ടു് ചൊല്ലാനുള്ള മന്ത്രമാണു് ഇതു്. (ധാന്യങ്ങളുടെ മാവു് അഗ്നിയിൽ പാകം ചെയ്തതു് പുരോധാശം)

ഹേ പുരോധാശ ! ത്വം = നിന്നെ മിത്രസ്യപക്ഷ്യഷാ = ആദിത്യന്റെ കണ്ണു കൊണ്ടു് പ്രേഷ്യേ = ഞാൻ നോക്കുന്നു മാദേഃ = നീ പേടിയ്ക്കരുതു്. മാസംവിക്രമാഃ = നീ വിറയ്ക്കുകയും അരുതു്. ത്വം മാഹിംസിഷം = നിന്നെ ഞാൻ ഉപദ്രവിയ്ക്കുകയില്ല.

6. ഉരുവതായ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യത്തിലുള്ള തൃണാദികൾ മാറ്റുന്നു വതായ = വായു പ്രവേശിയ്ക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥലം ഉരുവിന്റേണിയ്ക്കുമായിത്തീരട്ടെ.

7. ദേവസ്യ ത്വാ സവിതുഃ പ്രസാപ്തപിനോർ ബാഹുഭ്യോം പുഷ്ണോ ഹസ്താഭ്യോമഗ യേജുഷ്യം നിർവാമ്യഗ്നി ഷോമാഭ്യോം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യം മുറത്തിൽ ഇടുന്നു.

സവിതുഃ ദേവസ്യ = സമുപ്രേരുകനായ ദേവന്റെ പ്രസവേ = പ്രേരണ കൊണ്ടു് അഹം = ഞാൻ അഗ്നയേ ജുഷ്യം = അഗ്നിയ്ക്കു് = ഇഷ്ടപ്പെട്ട ധാന്യം നിർവാമി = മുറത്തിൽ ഇടുന്നു. അശ്വപിനോഃ = അശ്വപിനി ദേവന്മാരുടെ ബാഹുഭ്യോം = കൈകൊണ്ടു് നിർവാമി = നിക്ഷേപിയ്ക്കുന്നു. പുഷ്ണഃ = പുഷാ എന്ന ദേവന്റെ ഹസ്താഭ്യോം = കൈകൾ കൊണ്ടു് നിർവാമി = നിക്ഷേപിയ്ക്കുന്നു അഗ്നിഷോമാഭ്യോം = അഗ്നീദേവനും സോമദേവനും വേണ്ടി നിർവാമി = ധാന്യം മുറത്തിൽ ഇടുന്നു.

8. ഇദം ദേവാനാം.

മുറത്തിൽ ഇറിയ്ക്കുന്ന ധാന്യം തൊട്ടുകൊണ്ടു് ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു.

ഇദം = മുറത്തിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന ഈ ധാന്യം.

ദേവാനാം = ദേവന്മാർക്കുള്ളതാണു്

9. ഇമേന: സഹ

ബാക്കി പാത്രത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്ന ധാന്യം തൊട്ട കൊണ്ട് ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു.

ഇദം ഉ = ഈ ശേഷിച്ച ധാന്യമാകട്ടെ ന: സഹ = നിങ്ങൾക്കും ഞങ്ങൾക്കും കൂടിയുള്ളതാണ്.

10. സ്താതൈ ത്വാനാരാതൈ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യത്തെ ആമന്ത്രണം ചെയ്യുന്നു.

അല്ലയോ ധാന്യമേ! സ്താതൈ ത്വാ = അഭിവൃദ്ധിയ്ക്കു വേണ്ടി നിന്നെ ആവഹനം ചെയ്യുന്നു. ന അരാതൈ = ദാനം ചെയ്യുന്നതിനു് വേണ്ടി ത്വാ ആവഹാമി = നിന്നെ ആവഹനം ചെയ്യുന്നു. (ദേവന്മാർക്ക് യാഗാദികൾ കഴിച്ചു് അഭിവൃദ്ധി നേടുന്നോണം ധാന്യം സംഭരിക്കുന്നതു്)

11. സുവരഭി വിവേഷം വൈശ്വാനരം ജ്യോതി:

ആഹവനീയാഗ്നിയെ നോക്കിക്കൊണ്ട് ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു.

സുവ: = ശ്രേയസ്സുണ്ടാക്കിത്തരുന്നതും വൈശ്വാനരം = എല്ലാ മനുഷ്യരുടേയും സ്വാമിത്വേന വർത്തിക്കുന്നതും ജ്യോതി: = പ്രകാശശീലമുള്ളതും ആയ അല്ലയോ അഗ്നേ! അഭിവൃദ്ധ്യേ = ഞാൻ അങ്ങയെ അഭിമുഖമായി കാണുന്നു.

12. ദംഹന്താം ദർയാദാപുഥിവ്യോരവന്തരിക്ഷമന്വഹി യജമാനൻ ഗൃഹത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ട് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇതു്.

ദ്യാവാ പുഥി വ്യോ: = സ്വർഗ്ഗത്തിലും ഭൂമിയിലും ദർയാ: = ഞങ്ങളുടെ വാസസ്ഥലത്തെ നമകന്ന ഗൃഹങ്ങൾ ദംഹന്താം = വലിയ്ക്കട്ടെ. ഉരു അന്തരിക്ഷം അന്വഹി = വിസ്തീർണ്ണമായ അന്തരിക്ഷത്തിലേയ്ക്കു് പോയാലും.

13. അഭിത്യം സ്തോ പഞ്ച സാദയാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹവിസ്സു നിക്ഷേപിക്കുന്നു.

അഭിത്യം: ഉപഞ്ച = ഭൂമിയുടെ ഉത്സംഗത്തിൽ താ-
സാദയാമി = നിന്നെ നിക്ഷേപിക്കുന്നു.

14. അഗ്നേ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ

ഗാർഹപത്യംഗീയെ സംബോധന ചെയ്തുകൊണ്ട് ചെല്ലുന്ന
മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ
ഹവിസ്സു രക്ഷിച്ചാലും.

ഇതി പതുരേമാന്വാക:

അഥപഞ്ചമോന്വാക:

ദേവോ വ: സവിതോത്പുനാത്പുഷ്പിഭ്യേണ പവി-
ത്രേണ വസോഃ സൃഷ്ടസ്യരശ്മിഭിരപം. ദേവീരഗ്രേ പുവോ
അഗ്രേ ഗുവോഽഗ്രം. ഇമം യജ്ഞം നയതാഗ്രേ യജ്ഞപതിം.
ധത്ത യഷ്ടാ നിദ്രോഽവൃണിത വൃത്രതൂർയെ യുയമിദ്ര മ-
വൃണിധം. വൃത്രതൂർയേ പ്രോക്ഷിതാസ്ഥാഗന്യെ വോ ജുഷ്ടം.
പ്രോക്ഷാമുഗ്നിഷോ മാഭ്യം ശുന്ധധം. ദൈവായ കർമ്മണ
ദേവയജ്യായാ അവധൂതം രക്ഷോഽവധൂതം അരാതയോഽ
ഭിത്യാസ്തപഗസി പ്രതിതാം (ii) പൃഥിവീ വേതാധി-
ഷ്വണ മസി വാനസ്തത്യം. പ്രതി താഽഭിത്യാസ്തപഗേത്തപ-
ഗേസ്ത ഹരസി വാചോ വിസർജനം. ദേവവീതയെ താ-
ഗൃഹ്ണാമ്യദ്രിരസി വാനസ്തത്യ: സ ഇദം ദേവേഭ്യോ ഹവ്യം.
സുശമി ശമിഷോഷമാവദോർജമാവദ ഭൃമദഗതേ വയം
സംഘാതം. ജേഷു വർഷ വൃദ്ധമസി പ്രതിതാം വർഷവൃദ്ധം.
വേതു പരാപുതം രക്ഷ: പരാപുതം അരാതയോ രക്ഷസാം.
ഭാഗോഽസി വായുവാ വിവിനക്തു ദേവോ വ: സവിതാ
ഹിരണ്യപാണി: പ്രതിഗൃഹ്ണാതു. (111)

ദേവ: വ: സവിതാ ഉത് പുനാതു അച്ഛിദ്രേണ
 പവിത്രേണ വസോ: സൂര്യസു രശ്മിഭി: ആപ:
 ദേവീ: അഗ്രേപവ: അഗ്രേഗുവ: അഗ്രേ ഇമം
 യജ്ഞം. നയത അഗ്രേ യജ്ഞപതി. ധത്ത.
 യുഷ്ഠാൻ ഇദ്ര: അപൂണീത വൃത്രതൂർയേ യുയം
 ഇദ്രം. അപൂണീലം. വൃത്രതൂർയേ പ്രോക്ഷിതാ:
 സ്ഥ അഗന്യേ വ: ജുഷും പ്രോക്ഷാമി അഗ്നീഷോ-
 മാഭ്യം. ശൂന്യധം ദൈവ്യായ കർമ്മണേ ദേവ-
 യജ്ഞായൈ അവധൂതം. രക്ഷ: അവധൂതാ:
 അരാതയ: അഭിത്യാ: തപക് അസി പ്രതി ത്വാ
 പൃഥിവീ വേത്തു അധിഷ്ഠണം. അസി വാന-
 സ്സത്യം. പ്രതി ത്വാ അഭിത്യാ: തപക് വേത്തു
 അഗ്നേ: തന്തു: അസി വാപ: വിസർജനം.
 ദേവചിതയൈ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി അഗ്നി: അസി
 വാനസ്സത്യ: സ: ഇദം. ദേവേഭ്യ: ഹവ്യം.
 സുശമി ശമിഷ്ഠ ഇഷം. ആ വദ ഉർജം. ആ
 വദ ഭൃമദ് വദത വയം. സംഘാതം. ജേഷ്ഠ
 വർഷവൃദ്ധം. അസി പ്രതി ത്വാ വർഷവൃദ്ധം.
 വേത്തു പരാപുതം. രക്ഷ: പരാപുതാ: അരാതയ:
 രക്ഷസാം. ഭാഗ: അസി വായു: വ: വി
 വിനക്തു ദേവ: വ: സവിതാ കിരണ്യപാണി:
 പ്രതി ഗൃഹ്ണാതു.

1. ദേവോ വ: സവിതോത് പുനാത്വച്ഛി ദ്രേണ

പവിത്രേണ വസോ: സൂര്യസു രശ്മിഭി:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യത്തിൽ വെള്ളം തളിക്കുന്നു.

ദേവ:സവിതാ = സവിതു:ദേവൻ, വ: = നിങ്ങളെ അച്ഛി-

ദ്രേണ = അവിച്ഛിന്നമായിരിക്കുന്നതും, പവിത്രേണ =

പാവനപുമായ, വസോ: സൂര്യസു = ജഗത്തിന് വാ-

സമേതമായ സൂര്യന്റെ. രശ്മിഭി: = രശ്മികളാൽ, ഉത് പു-

നാതു = പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ.

2. ആപോഭേവീരഗ്രേപുവോ അഗ്രേ ഗുവോദഗ്രേ

ഇമം യജ്ഞം നയതാഗ്രേ യജ്ഞപതിം ധത്ത
ജലത്തെ സ്തുതിച്ചു പറയുന്ന മന്ത്രമാണിത്

ഭേവീഃ = ദേവ ഗുണയുക്തങ്ങളും, അഗ്രേ പുവഃ = പദാ
ത്മങ്ങളെ ശുദ്ധമാക്കുന്നവയും, അഗ്രേഗുവഃ = യാഗത്തി
ന്റെ ആദ്യത്തെ ഉപകരണവുമായ ഹേ ആപഃ ! = അപ്പ
കളേ! യുയം = നിങ്ങൾ, ഇമം യജ്ഞം = ഈ യാഗത്തെ
അഗ്രംനയത = യാഗങ്ങളിൽ ഒന്നാമത്തേതാക്കുക.
യജ്ഞപതിം = യാഗ കർത്താവിനേയും, അഗ്രേനയത =
യാഗകർത്താക്കളിൽ അഗ്രഗണ്യനാക്കുക

3. യുഷ്ഠാനിരോഽവൃണിത വൃത്രതൂർയേ

യുയ്മിന്ദ്രമ വൃണിധാം വൃത്രതൂർയേ
ഈ മന്ത്രവും ജലത്തെ സ്തുതിക്കാനുള്ളതാണ്.

ഹേ ആപഃ = അല്ലയോ അപ്പകളേ! യുഷ്ഠാൻ = നിങ്ങ
ളെയാണല്ലോ, ഇന്ദ്രഃ = ദേവേന്ദ്രൻ, വൃത്രതൂർയേ = വൃത്ര
വധാർത്ഥമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ, അവൃണിത = സഹായ
ത്തിന് വരിച്ചത്. യുയം = നിങ്ങളും, ഇന്ദ്രം = ഇന്ദ്ര
നെ, വൃത്രതൂർയേ = വൃത്രാസുരനെ കൊല്ലാനുള്ള യുദ്ധ
ത്തിൽ, അവൃണിധാം = സഹായത്തിന് വേണ്ടി വരിച്ചു.
“വൃത്രം ഹനിഷ്യന്നിന്ദ്ര ആപോ വപ്രേ” എന്നു തെത്ത
രിയ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

4. പ്രോക്ഷിതാഃ സ്ഥ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രോക്ഷണികളെ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

(പ്രോക്ഷിക്കുക = പരിശുദ്ധമാക്കുന്നതിന് വേണ്ടി മന്ത്രം
ചൊല്ലി വെള്ളം തളിക്കുക)

പ്രോക്ഷിതാഃ സ്ഥ = പ്രോക്ഷണികളേ! നിങ്ങൾ
സ്വതഃ ശുദ്ധമാണ്.

5. അഗന്യേ ജ്യേഷ്ഠേ പ്രോക്ഷാമ്യഗ്നിഷോമാഭ്യോ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാഗത്തിൽ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

അഗന്യേ ജ്യേഷ്ഠേ = അഗ്നിജ്യേഷ്ഠ പ്രിയമാകത്തക്കവിധം

എപ്പോൾ പ്രോക്ഷാമി = നിങ്ങളെ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.
അഗ്നിഷോമാഭ്യം പ്രോക്ഷാമി = അഗ്നിദേവനും സോമ
ദേവനും പ്രിയമാകത്തക്കവിധം ഞാൻ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

6. ശുന്ധധം ദൈവായ കർമ്മണേ ദേവയജ്യായൈ
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗോപകരണങ്ങളായ പാത്രങ്ങളെ
പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

ദേവയജ്യായൈ = ദേവന്മാർക്കുവേണ്ടിയുള്ള, ദൈവായ-
കർമ്മണേ = യാഗത്തിനുവേണ്ടി, ശുന്ധധം = പരിശുദ്ധ
രായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

7. അവധൂതം രക്ഷോ ഽവധൂതം അരാതയോ ഽദിത്യാ
സ്സാഗസി പ്രതിത്വാ പൃഥിവീ വേത്തു

കൃഷ്ണാ ജിനം എടുത്തുകൊണ്ടു് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിതു്.
രക്ഷ: അവധൂതം = രക്ഷസ്സുകൾ നശിക്കട്ടെ. അരാ
തയ: അവധൂതം = ശത്രുക്കൾ നശിക്കട്ടെ ഹേ കൃഷ്ണാ
ജിന = അല്ലയോ കൃഷ്ണാ ജിനമേ! തവം = നീ
അദിത്യാ: = ഭൂമിദേവിയ്ക്കു് തപക് അസി = തപക്ക
പോലെ പ്രിയപ്പെട്ടതാകുന്നു. അത: = അതുകൊണ്ടു്
പൃഥിവീത്വാ പ്രതിവേത്തു = പൃഥിവീ നിന്നെ തായിൽ
വിരിക്കുന്നതിനു് അനുവദിക്കട്ടെ.

8. അധിഷ്ഠവണ മസി വാനസ്സത്യം

പ്രതിത്വാദിത്യാ സ്സാഗേത്തു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കൃഷ്ണാ ജിനത്തിന്റെ മുകളിൽ ഉരൽ
എടുത്തുവെയ്ക്കുന്നു.

അല്ലയോ ഉരലേ നീ അധിഷ്ഠവണം = ഇടിച്ചു ചത
യ്ക്കാൻ ഉപകരിക്കുന്നതും, വാനസ്സത്യം അസി = മരം
കൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും ആകുന്നു. അദിത്യാ: തപക് =
ഭൂമിയുടെ തപക്കിനു് തുല്യമായ നിന്നെ, പ്രതിവേത്തു =
ആത്മോപരി നിധാനം ചെയ്യാൻ അനുവദിക്കട്ടെ.

9. അഗ്നേസ്ത നൗസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ധാന്യം ഇളക്കുന്നു.

പുരോധാശത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള ധാന്യമേ! ത്വം = നീ അഗ്നേ: തന്ത്രം അസി = അഗ്നിയുടെ ശരീരത്തിന് തുല്യം ആകുന്നു.

10. വാചോവിസർജനം ദേവ വീതയൈത്വാ ഗൃഹ്ണാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യം ഉമി മുതലായവ കളഞ്ഞു ഉരലിൽ ഇടുന്നു.

ത്വം = നീ, വാച: വിസർജനം അസി = വാക്കുകളെ പുറത്തയയ്ക്കുന്നു (വാക്കുകൾ ഉച്ചരിച്ചാൽ സഹായിക്കുന്നു) ത്വാ = ഇപ്രകാരമുള്ള നീനെ, ദേവവീതയൈ = ദേവന്മാരുടെ ഭക്ഷണത്തിന് വേണ്ടി, ഗൃഹ്ണാമി = ഞാൻ എടുക്കുന്നു. "യദാഹിപ്രജാ: ഓഷധീനാമശ്നന്തി അഥ വാചം വിസൃജതേ" ധാന്യം ഭക്ഷിച്ചു തുടങ്ങുമ്പോൾ വാക്കുകൾ ഉച്ചരിച്ചു തുടങ്ങുന്നു. എന്ന് വേദവചനം.

11. അഗ്നിരസി വാനസ്സത്യ: സ ഇദം ദേവേഭ്യോഹവ്യം സുശമി ശമിഷ്വ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉലക്ക കയ്യിൽ എടുക്കുന്നു.

ത്വം വാനസ്സത്യ: = നിമരം കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതാണെങ്കിലും, അഗ്നി: അസി = പാറ പോലെ ഉറപ്പുള്ളതാകുന്നു. സ: ത്വം = അപ്രകാരമുള്ള നീ, ഇദം ഹവ്യം = ഹോമത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ഈ ധാന്യം, സുശമി = സുഖ ഹേതുവാക്കുക (ഉമി മുതലായവ കളഞ്ഞു നല്ലതാക്കുക.) ഇദം = ഈ ധാന്യം, ദേവേഭ്യ: ശമിഷ്വ = ദേവന്മാർക്കു വേണ്ടി ഉമി മുതലായവ കളഞ്ഞു ശുദ്ധമാക്കുക.

12. ഇഷമോ വദോർജമോ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉരലിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന ധാന്യം ഉലക്ക കൊണ്ട് ഇടിക്കുന്നു.

ഇഷം ആവദ = ഹവിർലക്ഷണമായ അന്നം ദേവന്മാർക്ക് വേണ്ടി തയ്യാറാക്കുന്നു എന്ന് പറയുക. ഊർജം ആവദ = അത് രസവത്താണെന്നും പറയുക.

13. വദ ദ്യമ ദ്വേതവയം സംഘാതം ജേഷു

യജ്ഞായുധങ്ങളെ സംബോധന ചെയ്തുകൊണ്ട് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ദ്യമത് = ദീപ്തിമത്തായിരിക്കുന്ന, ഇദം = പാകം ചെയ്തപ്പോൾ ഈ അന്നം, ദേവേഭ്യഃ വദത = ദേവന്മാർക്ക് വേണ്ടി പാകം ചെയ്തപ്പോൾ എന്ന് പറയുക. വയം = ഞങ്ങൾ സംഘാതം ജേഷു = ശത്രു സമൂഹത്തെ ജയിക്കട്ടെ.

14. വർഷവൃദ്ധംസി

മുറം കയ്യിൽ എടുത്ത് കൊണ്ടിട്ട് ചൊല്ലുന്നതാണിത്.

അല്ലയോ മുറമേ നീ, വർഷവൃദ്ധം അസി = ഒരു വർഷം കൊണ്ട് വർദ്ധിച്ചുവരുന്നതാണ്. (മുറം ഈ കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയതാണ്. ഈ മുറിച്ചെടുത്താലും ഒരു വർഷം കൊണ്ട് വീണ്ടും വളർന്നുവരും.)

15. പ്രതിത്വാ വർഷവൃദ്ധം വേത്തു

പുരോധാശത്തെ അഭിസംബോധന ചെയ്ത് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഹേ പുരോധാശീയ = അല്ലയോ പുരോധാശത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള ധാന്യമേ! വർഷവൃദ്ധം ത്വാ = ഒരു വർഷം കൊണ്ട് വർദ്ധിച്ചു നീനെ, ശൂർവഃ = മുറം, പ്രതിവേത്തു = അതിൽ ഇടാൻ അനുവദിക്കട്ടെ

16. പരാപൃതം രക്ഷഃ പരാപൃതാ അരാതയോ

രക്ഷസാം ഭാഗാ f സി വായുവോ വിവിനക്തു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉപരിൽ ഉലക്ക കൊണ്ടിടിച്ച ധാന്യം മുറത്തിൽ ഇട്ട് ഉമി മാറുന്നു.

രക്ഷ: പരപുതം അസ്തു = രക്ഷസ്സുകൾ മാറിപ്പോകട്ടെ.
 അരാതയ: പരപുതാ: സത്തു = ശത്രുക്കൾ മാറിപ്പോകട്ടെ. അല്ലയോ ഉമി നീ രക്ഷ.സം ഭാഗ: അസി = രക്ഷസ്സുകൾക്ക് അവകാശപ്പെട്ട ഭാഗം ആകുന്നു. വായു: വ: വിവിനക്തു = വായു നിങ്ങളെ (ധാന്യത്തിൽ നിന്ന്) വേർതിരിയ്ക്കട്ടെ.

17. ദേവോ വ: സവിതാ ഹിരണ്യപാണി:

പ്രതിഗൃഹ്ണാതു.

ഉമി മാറി പരിശുദ്ധമാക്കിയ അരി കയ്യിൽ എടുത്തുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഹിരണ്യപാണി: = കയ്യിൽ സ്വർണ്ണാരേണം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന, സവിതാ ദേവ: = സർവ്വപ്രദാനമായ ദേവൻ വ: പ്രതി ഗൃഹ്ണാതു = നിങ്ങളെ സ്വീകരിക്കട്ടെ.

ഇതി പഞ്ചമോ ഹവറാക:

ഷഷ്ഠോ ഹവറാക:

അവധൂതം രക്ഷോ വധൂതം അരാതയോ ദിത്യം സ്താഗസി പ്രതിതാ പൃഥിവീ വേതു ദിവ: സ്തംഭേനീരസി പ്രതിതാ ദിത്യംസ്താഗ ഗോത്തുധിഷ്ണാസി പവ്ത്യാ പ്രതിതാ ദി: സ്തംഭേനീർവേതു ധിഷ്ണാസി പാവ്തേയീ പ്രതിതാ പവ്തിർ വേതു ദേവസ്യ താ സവിതു: പ്രസവേ ശാപനോർബാഹുഭ്യോം പുഷ്ണോ ഹസ്താഭ്യോ മധിവപാമി ധാന്യമസി ധിനുഹി ദേവാൻ പ്രാണായ താ പാനായതാ വ്യാനായതാ ദീർഘമനു പ്രസിത്മായുഷേ ധാം ദേവോ വ: സവിതാ ഹിരണ്യപാണി: പ്രതി ഗൃഹ്ണാതു. 11 (65)

അവധൂതം രക്ഷ: അവധൂതാ: അരാതയ: അദിത്യാ: തപക് അസി പ്രതി താ പൃഥിവീ വേതു ദിവ: സ്തംഭേനീ: അസി പ്രതി താ അദിത്യാ: തപക് വേതു ധിഷ്ണാ അസി

പർവ്വതം പ്രതി താ ദിവ: സ്തംഭനീ: വേത്തു
 ധിഷണാ അസി പാർവതേയി പ്രതി താ
 പർവ്വതി: വേത്തു ദേവസ്യ താ സവിതു: പ്രസവേ
 അശ്വാനോ: ബാഹുഭ്യോ പുഷ്പ: ഹസ്താഭ്യോ അധി
 വപാമി ധാന്യം അസി ധിനഹി ദേവാൻ
 പ്രാണായ താ അപാനായ താ വ്യാനായ താ
 ദിഷാം അനു പ്രസൃതിം ആയുഷേ ധാം ദേവ:
 വ: സവിതാ ഹിരണ്യപാണി: പ്രതി ഗൃഹ്ണാതു.

1. അവധൂതം രക്ഷോ ി വധൂതാ അരാതയോ ിഭിത്യാ-
 സ്തപഗസി പ്രതിത്യാ പൃഥിവീ വേത്തു ദിവ:
 സ്തംഭനീരസി പ്രതിത്യാ ദിത്യാസ്തപ ഗേത്തു.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കൃഷ്ണാജിനത്തിന്റെ മുകളിൽ
 “ശമ്യം” എടുത്തു വെക്കുന്നു. ഗഭ്യയുടെ സമാനാകാര
 ത്തിൽ അരമുഴം നീളത്തിലുള്ള ഒരു കോലാണം “ശമ്യം”
 രക്ഷ: അവധൂതം = രക്ഷസ്സുകൾ നശിക്കട്ടെ. അരാതയ:
 അവധൂതാ: = ശത്രുക്കൾ നശിക്കട്ടെ. തപം = നീ
 അഭിത്യാ: തപക് അസി = ഭൂമിദേവിയുടെ തപക
 പോലെ പ്രിയപ്പെട്ടതാകുന്നു. പൃഥിവീ = ഭൂമി, തപം =
 നീനെ, പ്രതിവേത്തു = തറയിൽ വെക്കാൻ അനുവദി
 ക്കട്ടെ ഹേ ശമ്യേ തപം = നീ, ദിവ: - സ്വർഗ്ഗത്തി
 ന്റെ, സ്തംഭനീ: അസി = ധാരയിട്ടി ആകുന്നു. തപം =
 നീനെ അഭിത്യാ: തപക് = അഭിതിയുടെ തപകപോ
 ലുള്ള കൃഷ്ണാജിനം, പ്രതിവേത്തു = ആത്മാപരി നിധാ
 നം ചെയ്യാൻ അനുവദിക്കട്ടെ.

2. ധിഷണാസി പർവ്വതം പ്രതിത്യാ ദിവ:
 സ്തംഭനീ വേത്തു ധിഷണാസി പാർവതേയി
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ശമ്യയിൽ അരയ്ക്കാനുള്ള കല്ല് എടുത്തു
 വെക്കുന്നു.
 ഹേ ദൃഷ്ട് തപം = അല്പയോ കല്ല് നീ, പർവ്വതം ധി-
 ഷണാ അസി = പർവ്വതം പോലെ ഉറപ്പുള്ളതാകുന്നു.

പർത്തേന അസി = പർത്തത്തെ സംബന്ധിച്ചതാകുന്നു.
ദിവഃ സ്തംഭനീഃ = ദേവവിന്റെ ധാരയിന്തിയാച ശമ്യ
താ പ്രതിവേത്തു = നിന്നെ ആത്മാപരി നിധാനം
ചെയ്യാൻ അനുവദിക്കുക.

3. പ്രതിത്വാ പർത്തി വേത്തു ദേവസ്യ ത്വാ സവിതുഃ
പ്രസവേ ശ്വപി നോർബാഹുഭ്യോം പുഷ്ണോ ഹസ്താഭ്യോ-
മധിവപാമി ധാന്യം മസി ധിനഹി ദേവാൻ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധാന്യം കല്ലിൽ ഇടുന്നു.

അല്ലയോ ധാന്യമേ! പർത്തി = കല്പം, ത്വാ പ്രതി-
വേത്തു = നിന്നെ ആത്മാപരി നിക്ഷേപിക്കാൻ അനു-
വദിക്കുക. സവിതുഃ ദേവസ്യ = സർവ്വ പ്രേരകനായ
ദേവന്റെ പ്രസവേ = പ്രേരണകൊണ്ട് അശ്വപിനോഃ
ബാഹുഭ്യോം = അശ്വപിനി ദേവന്മാരുടെ കൈകൾകൊണ്ട്.
പുഷ്ണഃ ഹസ്താഭ്യോം = പുഷാ എന്ന ദേവന്റെ കൈകൾ
കൊണ്ട്, അധിവപാമി = ധാന്യം കല്ലിൽ ഇടുന്നു.
ധാന്യം അസി = നീ ധാന്യം ആകുന്നു. ദേവാൻ
ധിനഹി = ദേവന്മാരെ പ്രീണിപ്പിക്കുക.

4. പ്രാണായത്വാ പാദായത്വാ വ്യാനായത്വാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കല്ലിൽ വെച്ച ധാന്യം അരയ്ക്കുന്നു.

പ്രാണായ ത്വാ = പ്രാണൻ വേണ്ടി നിന്നെ അരയ്ക്കുന്നു.
അപാനായ ത്വാ = അപാന വായുവിന് വേണ്ടി
നിന്നെ അരയ്ക്കുന്നു. വ്യാനായ ത്വാ = വ്യാനൻ വേണ്ടി
നിന്നെ അരയ്ക്കുന്നു.

5. ദീപ്താമനു പ്രസിതി മായുഷേ ധാം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ തന്റെ കൈകളെ
നോക്കുന്നു.

ദീപ്താം = അവിച്ഛിന്നമായ, പ്രസിതിം അനു = കർമ്മ
സമ്പത്തികൊണ്ട്, മായുഷേ = ദീപ്തായസ്സ കിട്ടുന്ന
തിന് വേണ്ടി, യവാം ധാം = നിങ്ങളെ ഞാൻ യോജി-
പ്പിക്കുന്നു.

6. ദേവാ വ: സപിതാ ഹിരണ്യപാണി: പ്രതിഗൃഹ്ണാതു
 ധാന്യം അരച്ച മാവ് കൃഷ്ണാജിനത്തിൽ വെച്ചിട്ട് ചൊ-
 ല്ലുന്ന മത്രമാണ് ഇത്.

ഹിരണ്യപാണി: = സ്വർണ്ണാരേണ. കയ്യിൽ ധരിച്ച
 സപിതാ ദേവ: = സവിതു ദേവർ വ: പ്രതി-
 ഗൃഹ്ണാതു = നിങ്ങളെ സ്വീകരിയ്ക്കട്ടെ.

ഇതി ഷഷ്ഠോഽനുവാക:

സപ്തമോഽനുവാക:

ധൃഷ്ടിരസി ബ്രഹ്മയച്ഛാപാഗേ ഽഗ്നിമാമാദം ജഹി
 നിഷ്കൂവ്യാദം സേധാ ഽദേവയജം വഹ നിർഭധം രക്ഷോ
 നിർഭധോ അരാതയ: യുവം അസി പൃഥിവീം ദംഹാ ഽയുർദംഹ
 പ്രജാം ദംഹ സ ജാതാനസ്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ ധർത്ര മ
 സൃന്തരീക്ഷം ദംഹ പ്രാണം ദംഹാപാനം ദംഹ സജാതാന-
 സ്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ ധന്വണമസിഭിവം ദംഹ ചക്ഷുർ-
 ദംഹശ്രോത്രം ദംഹസജാതാനസ്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ
 ധർമാസി ഭിശോ ദംഹ യോനിം ദംഹ പ്രജാം ദംഹ സ
 ജാതാനസ്യൈ യജമാനായ പര്യുഹചിത: സ്ഥ പ്രജാമസ്യൈ
 രയിമാസ്യൈ സജാതാനസ്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ
 ഭൃഗുണാദംഗീരസാം തപസാതപ്യധം യാനിഘർമേ
 കപാലാനൃപചിന്തതി വേധസ: പുഷ്പസ്താനൃപിപ്രത
 ഇദ്രചായു വിമുഞ്ചതാ: 11 (98)

ധൃഷ്ടി: അസി ബ്രഹ്മ യച്ഛ അപ അഗേ
 അഗ്നി. ആമാദം ജഹി നി: കൂവ്യാദം സേധ
 ആ ദേവയജം വഹ നിർഭധം രക്ഷ: നിർഭധോ:
 അരാതയ: യുവം അസി പൃഥിവീം ദംഹ ആയു:
 ദംഹ പ്രജാം ദംഹ സ ജാതാൻ അസ്യൈ യജ-
 മാനായ പരി ഉഹ ധത്രം അസി അന്തരീക്ഷം
 ദംഹ പ്രാണം ദംഹ അപാനം ദംഹ സ ജാതാൻ
 അസ്യൈ യജമാനായ പരി ഉഹ ധന്വണം അസി
 ഭിവം ദംഹ ചക്ഷു: ദംഹ ശ്രോത്രം ദംഹ
 സജാതാൻ അസ്യൈ യജമാനായ പരി ഉഹ
 ധർമ അസി ഭിശ: ദംഹ യോനിം ദംഹ

പ്രജാ: ദംഹ സ ജാതാൻ അസ്മൈ യജമാനായ
 പരി ഉഹ ചിത: സ്ഥ പ്രജാ: അസ്മൈ രയി.
 അസ്മൈ സജാതാൻ അസ്മൈ യജമാനായ പരി
 ഉഹ ഭൂണാം അങ്ഗിരസാം തപസാ
 തപ്യധം യാനി ഘർമേ കപാലാനി ഉപ
 ചിന്വന്തി വേധസ: പുഷ്പ: താനി അപി വ്രതേ
 ഇദ്രവായു വി മുഞ്ചതാം.

1. ധൃഷ്ടിരസി ബ്രഹ്മയച്ഛ

ഉപവേഷം കയ്യിൽ എടുക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന
 മന്ത്രമാണ് ഇത്. തീക്കുന്ന് മാറുന്നതിന് പലാശ
 ശാഖയിൽനിന്ന് ഒരുമുഴം നീളത്തിൽ മുറിച്ചെടുത്തിരി
 ള്ള കമ്പിന് ഉപവേഷം എന്നു പറയുന്നു.

ധൃഷ്ടി: അസി = നീ ധൃഷ്ടി ആകുന്നു (ധൃഷ്ടി = ധൈ
 യുത്തോടു കൂടിയത്) ബ്രഹ്മയച്ഛ = ബ്രഹ്മലക്ഷണമായ
 ഹവിസ്സ് തന്നാലും.

2. അപാഗേഗ്നിമാമാദം ജഹി

ഗാർഹപത്യംഗിയെ അഭിമന്ത്രണം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രമാണ്
 ഇത്.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ ഗാർഹപത്യംഗേ! ത്വയി =
 നിന്നിൽ ഉള്ള, ആമാദം = അപക്വമായ ഹവിസ്സ്
 ക്ഷേപിച്ചു, അഗ്നിം = അഗ്നിയെ, അപജഹി = നശിപ്പി
 യ്ക.

3. നിഷ്ക്രവ്യാദം സേധ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കന്നൽ മാറുന്നു.

ക്രവ്യാദം = പാകം ചെയ്യാത്ത ഭക്ഷണം കഴിച്ച അഗ്നിയെ
 നി: സേധ = നിശ്ശേഷം വെളിയിലേയ്ക്കു കൊണ്ടു
 വരിക.

4. ആ ദേവയജം വ ഹ

പുതിയ കന്നൽ ഇടുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്ര
 മാണിത്.

ദേവയജം = ദേവ യാഗത്തിനുകുന്ന അഗ്നി, ആ വ ഫ = കൊണ്ടു വരിക.

5. നിർദ്ദേശം. രക്ഷോ നിർദ്ദേശം അരാതയ:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അംഗാരം കപാലത്തിൽ ഇടുന്നു.

രക്ഷ: നിർദ്ദേശം = രക്ഷസ്സുകൾ ഭവിച്ചുപോകട്ടെ അരാ-
തയ: നിർദ്ദേശം = ശത്രുക്കൾ ഭവിച്ചു പോകട്ടെ.

6. ധ്രുവമസി പൃഥിവീം ദംഹായു ര്ദംഹ പ്രജാം

ദംഹ സ ജാതാനന്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ

മദ്ധ്യമ കപാലം കയ്യിൽ എടുക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

അല്ലയോ കപാലമേ! ത്വം ധ്രുവം അസി = നീ നിത്യമാകുന്നു, പൃഥിവീം ദംഹ = ഭൂമിയെ ദ്രവമാക്കിയാലും, യജമാനസ്യ ആയു: ദംഹ = യജമാനന്റെ ആയുസ്സ് വർദ്ധിപ്പിക്കുക. പ്രജാം ദംഹ = സന്തതികളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുക. സ ജാതാൻ = തുല്യരായ ആളുകളെ അന്യൈ യജമാനായ പര്യുഹ = ഈ യജമാനന്റെ ചുറ്റും നില്ക്കുന്നവരാക്കുക (സേവകരാക്കുക)

7 ധർത്രമസ്യന്തരീക്ഷം ദംഹ പ്രാണം ദംഹാപാനം

ദംഹ സജാതാനന്യൈ യജമാനായ പയ്തുഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കിഴക്കുദിക്കിൽ ഒരു കപാലം (ഹോമത്തിന് ഹവിസ്സ് പാകം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള പാത്രം) താഴെ വെക്കുന്നു.

അല്ലയോ കപാലമേ! ത്വം = നീ, ധർത്രം അസി = ധാരകം ആകുന്നു. (പ്രരോധാശം ധരിയ്ക്കുന്നത്) ത്വം അന്തരീക്ഷം ദംഹ = നീ അന്തരീക്ഷത്തെ ധരിക്കുക. പ്രാണം ദംഹ = നീ പ്രാണവായുവിനെ ധരിക്കുക. അപാനം ദംഹ = നീ അപാനവായുവിനെ ധരിക്കുക. സജാതാൻ = തുല്യരായ ആളുകളെ, അന്യൈ യജമാനായ പയ്തുഹ = ഈ യജമാനന്റെ ചുറ്റും നില്ക്കുന്നവരാക്കുക.

8. ധരണമസിഭിവാ ദംഹ ചക്ഷുർദംഹ ശ്രോത്രം

ദംഹ സ ജാതാന സൈ യജമാനായ പര്യുഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വടക്കുവശത്തു ഒരു കപാലം വെക്കുന്നു.

ധരണം അസി = നീ പുരോധാശം ധരിയ്ക്കുക. ഭിവാ ദംഹ = ദ്യോവിനെ ധരിയ്ക്കുക. ചക്ഷു: ദംഹ = ചക്ഷുസ്സിനെ ധരിയ്ക്കുക. ശ്രോത്രം ദംഹ = ശ്രോത്രത്തെ ധരിയ്ക്കുക. സ ജാതാൻ = തുല്യരായ ആളുകളെ, അസൈ യജമാനായ പര്യുഹ = ഈ യജമാനന്റെ ചുറ്റും നില്ക്കുന്നവരാക്കുക.

9. ധർമാസി ഭിശോ ദംഹ യോനിം ദംഹ പ്രജാ.

ദംഹ സ ജാതാന സൈ യജമാനായ പര്യുഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി തെക്കുവശത്തു ഒരു കപാലം വെക്കുന്നു.

ധർമ അസി = നീ ഭക്ഷിണ ഭിക്ഷിലുള്ള പുരോധാശത്തിന്റെ ധാരകം ആകുന്നു. ഭിശ: ദംഹ = ഭിക്ഷകളെ ധരിയ്ക്കുക. യോനിം ദംഹ = യോനിയെ ധരിയ്ക്കുക. പ്രജാ: ദംഹ = പ്രജകളെ ധരിക്കുക. സ ജാതാൻ = തുല്യരായ ആളുകളെ, അസൈ യജമാനായ പര്യുഹ = ഈ യജമാനൻ ചുറ്റും നിൽക്കുന്നവരാക്കുക.

10. ചിത: സ്ഥ പ്രജാമസൈ രയി മസൈ സ ജാതാന സൈ യജമാനായ പര്യുഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മറ്റു കപാലങ്ങൾ എടുത്തു വെക്കുന്നു

ചിത: സ്ഥ = നിങ്ങൾ വലിയുന്നവ ആകുന്നു. അസൈ പ്രജാ: പര്യുഹ = ഈ യജമാനൻ ചുറ്റും സന്താനങ്ങൾ നിൽക്കത്തക്കവിധത്തിലാക്കുക. അസൈ രയി: പര്യുഹ = ഈ യജമാനനെ ധനം ചുറ്റിനിൽക്കട്ടെ (യജമാനൻ ധനവാനായിത്തീരട്ടെ)

11. ഭൃണാമം ഗിരസാം തപസാ തപ്യധം യാനി ഘർമെ കപാലം നൃപ ചിന്തന്തി വേധസ: പുഷ്ഠി സ്താനൃപി പ്രത ഇദ്രവായു വിമുഞ്ചതാം

കുപാലങ്ങളിൽ കനൽ വാരിയിട്ടിട്ട് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഭൂതാണാം അംഗിരസാം = പ്രസിദ്ധരായ ഭൂതങ്ങളുടേയും അംഗിരസ്സുകളുടേയും, തപസാ = തപസ്സുകൊണ്ട് തപ്യധാം = നിങ്ങൾ തപിച്ചാലൂ, യാനി കപാലാനി = യാതൊരു കപാലങ്ങൾ, ഘർമ = തീക്കനലിൽ വേധസഃ ഉപ ചിന്തന്തി = വേധസ്സിനായി വെച്ചിരിക്കുന്നുവോ, താനി = അവ, പഷ്ടഃ = പോഷകനായ അഗ്നിയുടെ, വ്രീത = ഹവിർലക്ഷണമായ പ്രവൃത്തിയിൽ ഇന്ദ്രവായു = ഇന്ദ്രനും വായുവും, വ് മുഞ്ചതാം = വിജോചനം ചെയ്യട്ടെ.

ഇതി സപ്തമോഽനുവാകഃ

അഷ്ടമോ ഽനുവാകഃ

സംവപാമി സമാപോ അദോഭിരഗ്മത സരോഷധരോ രസേന സംരേവതീർജഗതീഭിർമധുമതീർമധുമതിഭിഃ സൃജ്യധാ മദോഭ്യഃ പരി പ്രജാതാം സ്ഥ സമദോഭിഃ പൃച്യധാ ജനയതൈത്യതാ സം യൌമി അഗന്യേ ത്വാ അഗ്നീഷോമാഭ്യോ മഖസ്യ ശിരോ അസി ഘർമോ അസി വിശ്വായരു പ്രഥസോരുതേ യജ്ഞപതിഃ പ്രഥതാം ത്വ ചംഗ്രാമണീഷ്യാന്തരിതം രക്ഷോന്തരിതാ അരാതയോ ദേവസ്സാ സവിതാ ശുപയതു വഷിഷേ അധിനാകേ അഗ്നിസ്തേ തന്വം മാതി യാഗഗേ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ സംബ്രഹ്മണാ പൃച്യസൈകതായ സ്വാഹാ ദധിതായ സ്വാഹാ ത്രിതായസ്വാഹാ (72)

സം വപാമി സം ആപഃ അദോഭിഃ അഗ്മത സം ഓഷധയഃ രസേന സംരേവതിഃ ജഗതീഭിഃ മധുമതിഃ മധുമതിഭിഃ സൃജ്യധാം അദോഭിഃ പരി പ്രജാതാം സ്ഥ സം അദോഭിഃ പൃച്യധാം ജനയതൈത്യതാ സം യൌമി അഗന്യേ ത്വാ അഗ്നീഷോമാഭ്യോ മഖസ്യ ശിരഃ അസി ഘർമഃ അസി വിശ്വായരുഃ ഉരു പ്രഥസ്വ ഉരു തേ യജ്ഞപതിഃ പ്രഥതാം

ത്വപം ഗൃഹ്ണീഷ്വ അന്തരിതം രക്ഷഃ അന്ത-
രിതാഃ അരാതയഃ ദേവഃ ത്വാ സവിതാ ശുപയതു
വർഷിഷ്യേ അധി നാകേ അഗ്നിഃ തേ തനുവ-
മാ അതി ധാക് അഗ്നേ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ സം-
ബ്രഹ്മണാ പൃച്യസ്വ ഏകതായ സ്വാഹാ ദ്വിതായ
സ്വാഹാ ത്രിതായ സ്വാഹാ.

1. സംവപാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗത്തിനുള്ള മാവു കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നു
സംവപാമി = ഞാൻ മാവു കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നു.

2. സമാപോദ്ഭീരഗ്മത സമോഷ ധയോ രസേന സം രേവതീർജഗതിഭിഃ മധുമതീർ മധുമതിഭിഃ സൃജ്യധം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രണീത ജലം അഭിമന്ത്രണം ചെയ്യുന്നു. (ചമസത്തിൽ എടുത്തുവെച്ചിട്ടുള്ള ജലം പ്രണീത)
ആപഃ = പ്രണീതാലക്ഷണമായ ജലം. അഭീഃ =
മന്ത്രീലക്ഷണമായ ജലത്തോടുകൂടി (ചൂടു പിടിപ്പിച്ചു
വെള്ളം മന്ത്രീ) സം.അഗ്മത = യോജിക്കട്ടെ
ഓഷധയഃ = വിഷുലക്ഷണമായ ഔഷധികൾ. അനേ-
നരസേന = ഈ ജലത്തോടുകൂടി, സംഗച്ഛന്താം =
യോജിക്കട്ടെ. രേവതീഃ = ധനവതികളായ നിങ്ങൾ
(അപ്പകൾ) ജഗതിഭിഃ = ജംഗമസ്വഭാവമുള്ള വസ്തുക്ക-
ളോടുകൂടി, സം.സൃജ്യധം = യോജിക്കട്ടെ. മധുമതിഃ =
മധുരസമുള്ള നിങ്ങൾ, മധുമതിഭിഃ = മധുരസ-
ത്തോടുകൂടിയ പദാർത്ഥങ്ങളുമായി. സം.സൃജ്യധം =
യോജിച്ചാലും.

3. അഭ്യേഃ പരിപ്രജാതാഃ സ്ഥസമഭീഃ പൃച്യധം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശത്തിനുള്ള മാവിൽ
വെള്ളം തളിക്കുന്നു

ഘോഷാഷ്ടധികളെ നിങ്ങൾ. അദ്ഭുതം പരിപ്രഭാതം = ജലത്തിൽനിന്നുണ്ടായവയാണു്. അദ്ഭുതം: സംപ്രപ്യധം = ഈ ജലത്തോടുകൂടി യോജിച്ചാലും.

4. ജനയതൈത്യാ സംയൗമി

ഈ മന്ത്രം പൊല്പി മാവു കൂട്ടിക്കഴയ്ക്കുന്നു.

ജനയതൈ = പ്രജകളുടെ ജനനത്തിനുവേണ്ടി
ത്യാ സംയൗമി = കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നു.

5. അഗ്നയേത്യാ

ഈ മന്ത്രം പൊല്പി മാവു എല്ലാം ഒരു സ്ഥലത്തുവെയ്ക്കുന്നു
അഗ്നയേത്യാ = അഗ്നിയ്ക്കുവേണ്ടി നിന്നെ യോജിപ്പി-
യ്ക്കുന്നു.

6. അഗ്നിഷോമാഭ്യോ.

ഈ മന്ത്രം പൊല്പി അഗ്നിയ്ക്കു സോമനും വേണ്ടിയുള്ള
മാവു സ്പർശിയ്ക്കുന്നു.

അഗ്നിഷോമാഭ്യോ. ത്യാ അഭിമുശാമി = അഗ്നിഭേവനം.
സോമഭേവനംവേണ്ടി നിന്നെ സ്പർശിക്കുന്നു.

7. മഖസ്യ ശിരോഽസി

ഈ മന്ത്രം പൊല്പി മാവു ഉരുളയാക്കുന്നു.

അല്ലയോ പുരോധാശമേ നീ, മഖസ്യശിരഃ അസി =
യാഗത്തിന്റെ ശിരസ്സ് പോലെ മുഖ്യമായ ഭാഗം
ആകുന്നു.

8. ഘർമോ ഽസി വിശ്വായഃ

ഈ മന്ത്രം പൊല്പി പാകം ചെയ്യുന്നതിനു മാവു കപാല
ങ്ങളിൽ ഇടുന്നു.

കപാലവർത്തിയായ പുരോധാശമേ ത്വം = നീ, ഘർമഃ =
ആദിത്യനും, വിശ്വായഃ = പൂണ്ണമായ ആയുസ്സു നൽകുന്ന-
വനും ആകുന്നു.

9. ഉരു പ്രഥമേ സ്വാതന്ത്രേയജ്ഞപതി : പ്രഥതാം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പാകം ചെയ്ത പുരോധാശം ഒരു സ്ഥലത്തു പരത്തിവെയ്ക്കുന്നു.

ഹേ പുരോധാശ ത്വം = അല്ലയോ പുരോധാശ നി
ഉരു പ്രഥമസ്വ = വർദ്ധിച്ച കീർത്തിയോടുകൂടിയതാകക
യജ്ഞപതി : പ്രഥതാം = യജമാനൻ ഈ കർമ്മം
നിമിത്തം വർദ്ധിച്ച കീർത്തിയുള്ളവനായിത്തീരട്ടെ

10. ത്വച്ഛം ഗൃഹ്ണീഷ്യ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശത്തിന്റെ മുകളിൽ അല്പം
വെള്ളം തളിച്ച് അത് സമനിരപ്പിലാക്കുന്നു.

ഹേ പുരോധാശ ! ത്വച്ഛം ഗൃഹ്ണീഷ്യ = നി ത്വച്ഛം
കൊണ്ട് വളരെ മൃദുവായ ശരീരത്തോടു കൂടിയവനായി
ത്തീരുക.

11. അന്തരിതം രക്ഷോ ഽന്തരിതാ അരാതയഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പര്യഗീകരണം ചെയ്യുന്നു. (ഭക്തപൂജ്യാ
കത്തിച്ച് പരത്തിയിരിക്കുന്ന പുരോധാശത്തിന്
ചുറ്റും കാണിക്കുന്നു)

രക്ഷ : അന്തരിതം = രക്ഷസ്സുകൾ മറഞ്ഞുപോകട്ടെ
അരാതയഃ : അന്തരിതാഃ = ശത്രുക്കൾ മറഞ്ഞുപോകട്ടെ.

12. ദേവസ്തോ സവിതാ ശ്രപയതുവർഷിഷ്ഠേ അധി
നാകേ ഽഗ്നിസ്തേതനവം മാഽതിധാഗ്

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശം പാകം ചെയ്യുന്നു

ഹേ പുരോധാശ ! വർഷിഷ്ഠേ അധിനാകേ = സുഖ-
രൂപമായ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ (സ്വർഗ്ഗത്തിനുവേണ്ടി) നവ്വിതം-
ദേവഃ = സർവ്വപ്രേരകനായ ദേവൻ, ത്വാ ശ്രപയതു =
നിന്നെ പുകച്ചു ആക്കട്ടെ അഗ്നിഃ = അഗ്നി, തേതനവം =
നിന്റെ ശരീരം, മാ അതിധാഗ്. = അധികം ഭവിപ്പി-
ക്കട്ടെ.

13. അഗ്നേ ഹവ്യം രക്ഷസ്വ

ഗാഹപത്യാഗ്നിയെ അഭിമന്ത്രണം ചെയ്ത ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം
മാണ് ഇത്.

അംഗ = അല്പായ അഗ്നിദേവ! ഹവ്യം രക്ഷസ് =
പാപസ്സിനെ രക്ഷിച്ചാലും

14. സംബ്രഹ്മണം പൂജ്യസ്വ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശത്തിന്റെ മുകളിൽ സ്നേഹിതരും

അല്പായോ പുരോധാശ നീ, ബ്രഹ്മണം = ബൃഹത്തായ ഈ സ്നേഹത്തോടു കൂടി, സംപൂജ്യസ്വ = യോജിച്ചാലും

15 ഏകതായ സ്വാഹാ ദ്വിതായ സ്വാഹാ ത്രിതായ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുരോധാശ പാത്രം കഴുകിയ ചെള്ളം തായ്ത്തിൽ ഒഴിക്കുന്നു

ഏകതായ സ്വാഹാ = ഏകതന് ആഹുതി സമർപ്പിക്കുന്നു.
ദ്വിതായ സ്വാഹാ = ദ്വിതന് ആഹുതി സമർപ്പിക്കുന്നു.
ത്രിതായ സ്വാഹാ = ത്രിതന് ആഹുതി സമർപ്പിക്കുന്നു.

ഇതി അഷ്ടമോഹന വാക്:

നവമോഹന വാക്:

ആദേ ഇദ്രസ്യ ബാഹുരസി ഭക്ഷിണഃ സഹസ്രഭൃഷിഃ
ശതതജാ വായുരസി തിഗ്മതേജാഃ പൃഥിവീ ദേവയജന്യോ
ഷധ്യാന്യേ മുലമാഹിസിഷമപഹതോഽരതഃ പൃഥിവ്യൈ
വ്രജം ഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതു തേ ദ്യൗർബധാന ദേവ
സവിതഃ പരമസ്യാം പരാവതി ശതേന പാശൈര്യോഽ
സ്താൻ ദോഷി യഃപവയം ദ്വിഷ്ണുമതോ മാ മൌഗപഹതോഽ
രതഃ പൃഥിവ്യൈ ദേവയജന്യൈ വ്രജം ഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം
വർഷതു തേ ദ്യൗർബധാന ദേവ സവിതഃ പരമസ്യാം
പരാവതി ശതേന പാശൈര്യോഽസ്താൻ ദോഷി യഃപവയം
ദ്വിഷ്ണുമതോ മാ മൌഗപഹതോഽരതഃ പൃഥിവ്യാ അദേവ-
യജനോ വ്രജം ഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതു തേ ദ്യൗർബധാന
ദേവ സവിതഃ പരമസ്യാം പരാവതി ശതേന പാശൈര്യോഽ
സ്താൻ ദോഷി യഃപവയം ദ്വിഷ്ണുമതോ മാ മൌഗരതസ്സേ
ദിവം മാസ്താൻ വസരസ്സാ പരിഗൃഹ്ണന്തു ഗായത്രേണ
ഹന്ദസാ രദ്രാസ്സാ പരിഗൃഹ്ണന്തു ത്രൈഷ്ടുഭേണ ഹന്ദസാ

ദിത്യംസ്താ പരിഗൃഹ്ണന്തു ജാഗതേന ഛന്ദസാ ദേവസ്യ
 സവിതുഃ സവേ കർമ്മകൃണാന്തി വേധസഃ ഋതമസി ഋത-
 സദനമസ്മത്യത ശ്രീരസി ധാ അസി സ്വധാ അസ്യവ്വിചാസി
 വ സ്വീചാസി പുരാ ക്രൂസ്യ വിസൃപോ വിരപശിന്നദാ-
 ദായ പൃഥിവീം ജീരദാന്തർയാമൈരയഞ്ചരമസി സ്വധാ-
 ഭീസ്താം ധീരാസോ അനുദൃശ്യ യജന്തേ. 11 (161)

ആ ദേവേ ഇന്ദ്രസ്യ സ്വാഹഃ അസി ഷക്ഷിണഃ
 സഹസ്രദൃഷ്ടിഃ ശതതേജാഃ വായുഃ അസി തിഗ്മ-
 തേജാഃ പൃഥിവീ ദേവ യജന്തി ഓഷധ്യാഃ തേ
 മൃഗം മാ ഹിംസിഷം അപഹതഃ അരതഃ
 പൃഥിവൈവ പ്രജം ഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതു തേ
 ദ്യൗഃ ബധാന ദേവ സവിതഃ പരമസ്യാം
 പരാവതി ശതേന പാശൈഃ യഃ അസ്മാൻ
 ദോഷി യം ച വയം ദ്വിഷുഃ തം അതഃ മാ
 മൗക് അപഹതഃ അരതഃ പൃഥിവ്യോഃ അദേവ-
 യജന്തഃ പ്രജം ഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതു തേ
 ദ്യൗഃ ബധാന ദേവ സവിതഃ പരമസ്യാം
 പരാവതി ശതേന പാശൈഃ യഃ അസ്മാൻ
 ദോഷി യം ച വയം ദ്വിഷുഃ തം അതഃ മാ
 മൗക് അരതഃ തേ ദിവം മാ സ്താൻ
 വസവഃ ത്വാ പഥി ഗൃഹ്ണന്തു ഗായത്രേണ
 ഛന്ദസാ രദ്രാഃ ത്വാ പരി ഗൃഹ്ണന്തു ത്രൈഷ്ട-
 നേന ഛന്ദസാ ആദിത്യാഃ ത്വാ പരി ഗൃഹ്ണന്തു
 ജാഗതേന ഛന്ദസാ ദേവസ്യ സവിതുഃ സവേ
 കർമ്മ കൃണാന്തി വേധസഃ ഋതം അസി ഋത-
 ന്നേന അസി ഋതശ്രീഃ അസി ധാഃ അസി

സ്വധാ അസി ഉവ്വി ച അസി വസവി ച
അസി പുരാ ക്രൂരസ്യ വിസൃപഃ വിരപംശിൻ
ഉദാദായ പൃഥിവീം ജിരദാനഃ യാഃ ഐരയൻ
ചന്ദ്രമസി സ്വധാഭിഃ തഃ ധീരാനഃ അനുദൃശ്യ
യജന്തെ.

1. ആദേദേ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വ്യം (കത്തി) കയ്യിൽ എടുക്കുന്നു.

ആദേദേ = ഞാൻ സ്വ്യം എടുക്കുന്നു.

2 ഇന്ദ്രസ്യ ബാഹുരസി ദക്ഷിണഃ സഹസ്രദൃഷ്ടിഃ ശത തേജാഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വ്യത്തെ അനുമാത്രണം ചെയ്യുന്നു.

ത്വം = നീ, ഇന്ദ്ര സ്യ = ഇന്ദ്രന്റെ സഹസ്രദൃഷ്ടിഃ = ശത
ക്കളെ പല തരത്തിൽ പിടിപ്പിക്കുന്നതും, ശതതേജാഃ =
നൂറ് ആയുധങ്ങളോടു കൂടിയതുമായ, ദക്ഷിണഃ ബാഹുഃ
അസി = വലതു കയ്യാകുന്നു. (ഇന്ദ്രന്റെ കൈകളെപ്പോ
ലെ സാമത്വമുള്ളതാകുന്നു.)

3. വായുരസിതിഗ-മതേജാഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വ്യം മുച്ഛയാക്കുന്നു.

ത്വം = നീ, തിഗ-മതേജാഃ = തിക്ഷ്ണമായ പ്രകാശ-
ത്തോടുകൂടിയ, വായുഃ അസി = വായുവാകുന്നു

(വായു അഗ്നിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതു പോലെ സ്വ്യം ദർഭ
മുറിയ്ക്കാൻ സഹായിക്കുന്നു)

5. പൃഥിവീ ദേവയജന്യോഷ ധ്യാ സ്തേമുലം മാഹിംസിഷം. സ്വ്യം കൊണ്ടു ദർഭ മുറിച്ചെടുക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിതു്

ഹേ ദേവ യജനി പൃഥിവീ = ദേവയാഗത്തിനു് ആധാര
മായിരിക്കുന്ന അല്ലയോ ഭൂമി! ഓഷധ്യാഃ മുലം മാഹിം
സിഷം = ഓഷധികളുടെ സമുല്പാദനം ചെയ്യുകയില്ല.

6. അപഹതോദരഭഃ പൃഥിവ്യൈ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പുല്ലോടുകൂടി തറയിലുള്ള പൊടി എടുക്കുന്നു.

അർത്ഥം = അർത്ഥം എന്ന പേരുള്ള ഗുഹപാരിയാന അസുരൻ, പൃഥിവ്യൈ അപഹതഃ = ഭൂമിയിൽ നിന്നും മാറിപ്പോകട്ടെ (ഇവിടെ അപാദാനാത്മത്തിൽ ചതുർത്ഥി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു)

7. വ്രജംഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു കയ്യിൽ എടുത്ത പൊടിയും പുല്ലും കളയുന്നു.

ഗോസ്ഥാനം = ഗോക്കൾ വസിക്കുന്ന, വ്രജം ഗച്ഛ = വ്രജത്തിലേയ്ക്കു പോവുക

8. വർഷതു തേരുഭ്യഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയെ നോക്കുന്നു.

തേ = നിന്റെ ശാന്തിയ്ക്കു വേണ്ടി. ഭ്യഃ വർഷതു = ദ്യോവിൽ നിന്നും വർഷം ഉണ്ടാകട്ടെ.

9. ബധാന ദേവസവിതഃ പരമസ്യോ പരാവതി

ശതേന പാശൈർയോ ിസ്താൻ ദോഷീയം ച വയം.

ദിഷ്ടസ്തമതോ മാ മൌ ഗപഹതോദരഭഃ പൃഥിവ്യൈ ദേവയജന്യൈ വ്രജംഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതുതേ

ദ്യൗർ ബധാന ദേവ സവിതഃ പരാവതി ശതേന

പാശൈർയോ ിസ്താൻ ദോഷീയം ച വയം ദിഷ്ടസ്ത-

മതോ മാ മൌ ഗപഹതോദരഭഃ പൃഥിവ്യൈ അദോ-

യജനോ വ്രജംഗച്ഛ ഗോസ്ഥാനം വർഷതുതേ ദ്യൗർ-

ബധാന ദേവസവിതഃ പരമസ്യോ പരാവതി ശതേന

പാശൈർയോ ിസ്താൻ ദോഷീയം ച വയം ദിഷ്ടസ്ത-

മതോ മാ മൌ ഗരതസ്തേ ദിധം മാ സ്താൻ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കയ്യിലെടുത്ത പുല്ലും ദൂരെയെറിയുന്നു.

യഃ = യാതൊരുത്തനാണോ, അസ്സാൻ ദോഷീ = ഞങ്ങളെ
 ദോഷിപ്പിക്കുന്നത്, യഃ = യാതൊരുത്തനെയാണോ വയം
 ദോഷിപ്പിക്കും = ഞങ്ങൾ ദോഷിപ്പിക്കുന്നത്, തം ച = അവനെയും
 ഹേ സവിതഃ ദേവ = സർവ്വപ്രേരകനായ അല്ലയോ
 ദേവ! പരമസ്യാം പരവേതി = വളരെ ദൂരത്തിലാണെ
 കിലും, ശതേന പാശൈഃ = അനേകം കയറുകളാൽ
 ബധാന = ബന്ധിക്കുക. ബദ്ധം തം = ബദ്ധനായ
 അവനെ, മാ മൌക് = മോചിപ്പിക്കുന്നത്

(അപഹതോ അരതഃ ഇത്യാദി പഞ്ചഭൂമി അർത്ഥം മുൻപ്
 പറഞ്ഞതുപോലെ.) അഭേയജനഃ = ദേവന്മാരെ
 ഉദ്ദേശിച്ച് യാഗം നടത്താത്ത, അരതഃ = അസുരൻ
 ദിവം മാസ്സാൻ = സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്ക് പോകരുത്.

10. വസവസ്താ പരിഗൃഹ്ണന്തു ഗായത്രേണ ഹനുസാ
 തദ്രാസ്താ പരിഗൃഹ്ണന്തു ത്രൈഷ്ഠനേ ഹനുസാ
 ദിത്യസ്താ പരിഗൃഹ്ണന്തു ജാഗതേന ഹനുസാ.
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദി പരിഗ്രഹിക്കുന്നു.

വസവഃ = അഷ്ടവസുക്കൾ, ഗായത്രേണ ഹനുസാ =
 ഗായത്രി എന്ന ഹനുസ്സുകൊണ്ട്, താ പരിഗൃഹ്ണന്തു =
 നിന്നെ സ്വീകരിക്കട്ടെ (ക്ഷീണഭാഗം) തദ്രാഃ = ഏകാ
 ദശ തദ്രന്മാർ. ത്രൈഷ്ഠനേ ഹനുസാ = ത്രിഷ്ഠപ്
 എന്ന ഹനുസ്സുകൊണ്ട്, താ = നിന്നെ പരിഗൃഹ്ണന്തു =
 സ്വീകരിക്കട്ടെ. (പശ്ചിമഭാഗം) ആദിത്യഃ = ചാദശാ-
 ദിത്യന്മാർ, താ = നിന്നെ, ജാഗതേന ഹനുസാ =
 ജാഗതി ഹനുസ്സുകൊണ്ട്, പരിഗൃഹ്ണന്തു = സ്വീകരി
 ക്കട്ടെ. (ഉത്തര ഭാഗം)

11. ദേവസ്യ സവിതഃ സവേ കർമ്മ കൃണാന്തി വേധസഃ
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദി ഖനനം ചെയ്യുന്നു.
 സവിതഃ ദേവസ്യ സവേ = സർവ്വപ്രേരകനായ ദേവന്റെ
 യാഗത്തിൽ, വേധസഃ = വിധായകരായ ഗൃതപിക്കുക

കർമ്മ കൃണ്ണതി = കർമ്മങ്ങൾ നടത്തുന്നു. (ഞാൻ സവിതൃ ദേവന്റെ അനുജന്മയോടുകൂടി വേദി ഖനനം ചെയ്യുന്നു എന്ന് സാരം)

12. ഗുതമസി ഗുതസനേമസി ഗുത ശ്രീരസി

ഇതും വേദി പരിഗ്രഹിക്കുന്നതിനുള്ള മന്ത്രമാണ്.

അല്ലയോ വേദി നീ. ഗുതം അസി = സത്യമാകുന്നു. ഗുതസനം അസി = സത്യത്തിന്റെ ഗൃഹമാകുന്നു. ഗുതശ്രീ: അസി = സത്യത്തിന്റെ ആശ്രയം ആകുന്നു.

13. യാ അസി സ്വധാ സൃഷ്ടിവാ സി വ സ്വപിവാസി

പുരാ ക്രൂരസ്യ വിസൃപ്തം വിരപ്തം നിദാദായ

പൃഥ്വി. ജീരദാനന്തരം മൈരയച്ചന്ദ്രമസി

സ്വധാഭിസ്താം ധീരാംസോ അനുദൃശ്യ യജന്തേ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദി നിരപ്പാക്കുന്നു.

ത്വം യാ അസി = നീ ഹവിസ്സുകളുടെ ആധാരമാകുന്നു. ത്വം സ്വധാ അസി = നീ സ്വധയാകുന്നു. ത്വം ഉഷ്ഠിവാ അസി = നീ മഹത്തും ആകുന്നു. ത്വം വസ്വപിവാ അസി = നീ വാസ യോഗ്യയും ആകുന്നു. ക്രൂരസ്യ = അരന്ദ എന്ന പേരിനാൽ അറിയപ്പെടുന്ന ക്രൂരനായ രാക്ഷസന്റെ, വിസൃപ്തം പുരാ = വിസർപ്പണത്തിന് മുൻപ് തന്നെ, പൃഥ്വി. = പ്രഥമിയും, ജീരദാനന്തരം = ബുദ്ധിയുടെ ദാത്രിയുമായ നിന്നെ, ദാനവ: = ദാതാക്കളായ ഞങ്ങൾ (യജമാനന്മാർ) സ്വധാഭി: = ഓഷധി വികാരങ്ങളായ അന്നത്തോടുകൂടി, ഉദാദായ = ഉത്ഷേപണം ചെയ്തിട്ട്, ചന്ദ്രമസി = ചന്ദ്രനിൽ ഐരവന് = സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹേ വിരപ്തം = അല്ലയോ വേദി, ത്വം അനുദൃശ്യ = നിന്നെ നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ട്, ധീരാംസ: = പ്രജ്ഞാവത്തുള്ളതായ ആളുകൾ യജന്തേ = യാഗം ചെയ്യുന്നു.

ഇതി നവമോ ിന്ദവാക:

ദശമോ ഽനുവാകഃ

പ്രത്യുഷ്ടം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷ്ടാ അരാതയോ ഽഗേവ് സ്തേജി-
 ഷ്ണേന തേജസാ നിഷ്പപാമി ഗോഷം മാനിർമുക്ഷം വാജിനം
 ത്വാ സപതസാഹം സംമാർജ്ജമി വാചം പ്രാണം ചക്ഷുഃ
 ശ്രോത്രം പ്രജാം യോനിം മാനിർമുക്ഷം വാജിനിം ത്വാ
 സപതസാഹം സംമാർജ്ജമ്യംശാ സാനാ സൌമനസം പ്രജാം
 സൌഭാഗ്യം തന്ത്രം അഗേരനപ്രതാഭ്രതാഃ സംനഹ്മസുകൃ-
 തായകം സുപ്രജസസ്താവയം സുപത്തിരപ സേഭിമ അഗേസ-
 പത ദംഭേ മദബ്ധാസോ അദാഭ്യം ഇമം വിഷ്വാമി വരണസ്യ
 പാശം യമബ്ധനീതസവിതാ സുഭക്തഃ ധാതുശ്ചഭോ-
 നെ സുകൃതസ്യ ലോകേ സ്വോം മേ സഹ പത്യാ കരോമി.
 സമായുഷാ സം പ്രജയാ സമഗേ വർചസാ പുനഃ.
 സംപത്തി പത്യാഹം ഗച്ഛേ സമാത്മാതന്വാ മമ മഹീനാം
 പയോസ്യോഷധീനാം രസസ്തസ്യ തേർക്ഷിയമാണസ്യ
 നിർവപാമി മഹീനാം പയോസ്യോഷധീനാം രനേഽഽ
 ദബ്ബേന ത്വാ ചക്ഷുഷാ വേക്ഷേ സുപ്രജാസ്തായ തേജോ ഽ
 സി തേജോ ഽപ്രഹൃഗ്നിസ്തേ തേജോ മാ വിന്തൈദഗേ-
 ര്ജിഹാസി സുഭൂദ്യേവാനാം ധാത്യേധാത്യേ ദേവേഭ്യോ യജു-
 ഷേ യജുഷേ വേ ശുക്രമസി ജ്യോതിരസി തേജോ ഽസി
 ദേവോ വഃ സവിതോത്പനാത്പച്ഛിന്ദ്രേണ പവിത്രേണ
 വസോഃ സൂര്യസ്യ രശ്മിഭിഃ ശുക്രം ത്വാ ശുക്രാധം ധാത്യേ
 ധാത്യേ ദേവേഭ്യോ യജുഷേ യജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി ജ്യോതി-
 സ്തവാ ജോതിഷ്യർചി സ്തവാർചിഷി ധാത്യേധാത്യേ ദേവേ
 ഭ്യോ യജുഷേ യജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി. 1 (166)

പ്രത്യുഷ്ടം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷ്ടാഃ അരാതയഃ അഗേഃ
 വഃ തേജിഷ്ണേന തേജസാ നിഃത്വാമി ഗോഷം
 മാ നിഃ മുക്ഷം വാജിനം ത്വാ സപത-
 സാഹം സം മാർജ്ജമി വാചം പ്രാണം ചക്ഷുഃ
 ശ്രോത്രം പ്രജാം യോനിം മാ നിഃ മുക്ഷം
 വാജിനിം ത്വാ സപതസാഹം സം മാർജ്ജമി
 ആശാസാനാ സൌമനസം പ്രജാം സൌഭാഗ്യം

തന്ത്രം അഗ്നേഃ അനുപ്രതാ ഭൂതാ സം നഹ്യേ
 സൂക്തായ കം സുപ്രജസഃ ത്വാ വയം സു-
 പതീഃ ഉപ സേദിമ അഗ്നേ സപതദംഭേന
 അഭിസാസഃ അഭാഭ്യം ഇം വി സ്യാമി വര
 ണസ്യ പാശം യ. അബധ്നീത സവിതാ
 സുകേതഃ ധാതുഃ ച യോനൌ സൂക്തസ്യ ലോകേ
 സ്വേനേം മേ നഹ പത്യാ കരോമി
 സം . ആയുഷാ സം പ്രജയാ സം അഗ്നേ വർചസ
 പുനഃ സം പത്നീ പത്യാ അഹം ഗച്ഛേ
 സം ആത്മാ തന്നവാ മമ മഹീനാം പയഃ
 അസി ഓഷധീനാം രസഃ തസ്യ തേ അക്ഷിയ-
 മാണസ്യ നിർവപാമി മഹീനാം പയഃ അസി
 ഓഷധീനാം രസഃ അഭിസേന ത്വാ ചക്ഷുഷാ
 അവ ഈക്ഷേ സുപ്രജാസ്തായ തേജഃ അസി
 തേജഃ അനു പ്ര ഇഹി അഗ്നിഃ തേ തേജഃ
 മാ വിനൈത് അഗ്നേഃ ജിഹ്വാ അസി സുഭ്യഃ
 ദേവാനാം ധാന്യേധാന്യേ ദേവേഭ്യഃ യജുഷേ-
 യജുഷേ ശുക്രം അസി ജ്യോതിഃ അസി തേജഃ
 അസി ദേവഃ വഃ സവിതാ ഉത് പുനാതു
 അച്ഛിദ്രേണ പവിത്രേണ വസോഃ സൂർയസ്യ
 രശ്മിഭ്യഃ ശുക്രം ത്വാ ശുക്രായാം ധാന്യേധാന്യേ
 ദേവേഭ്യഃ യജുഷേയജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി ജ്യോ-
 തിഷി അർചിഃ ത്വാ അർചിഷി ധാന്യേ-
 ധാന്യേ ദേവേഭ്യഃ യജുഷേ യജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി.

1. പ്രത്യുഷം രക്ഷഃ പ്രത്യുഷാ അരാതയോഗേവ-

സ്തേ ജിഹ്വേന രേജസാ നിഷ്പാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഗാർഹപത്യംഗിയിൽ സൂവാദികളെ
 ചൂട് പിടിപ്പിക്കുന്നു.

രക്ഷഃ പ്രത്യുഷം = രക്ഷസ്സുകൾ ദഹിച്ചുപോകട്ടെ-
 അരാതയഃ പ്രത്യുഷം = ശത്രുക്കൾ ദഹിച്ചുപോകട്ടെ
 തേജിഷ്വേന = വലിയ തേജസ്സേടുകൂടിയ അഗ്നേഃ

തേജസാ = അഗ്നിയുടെ തേജസ്സുകൊണ്ടു്, വഃ = നിങ്ങളെ
 നിഷ്പാമി = ദോഷങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കത്തക്കവിധം ചൂട്
 പിടിപ്പിക്കുന്നു.

2. ഗോഷം മാനീർമുഷം വാജിനം ത്വാ സപത
 സാഹം സം മാർജ്ജമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ചൂട് പിടിച്ചിട്ടു് സ്രവാദി തുടയ്ക്കുന്നു.
 ഗോഷം = ഗോക്കളുടെ സ്ഥാനം, മാനീർമുഷം = ഞാൻ
 നശിപ്പിക്കുന്നതിരിയ്ക്കട്ടെ. വാജിനം = അന്നത്തോടുകൂടി
 യതും, സപതസാഹം = ശത്രുക്കളെ തോൽപ്പിക്കുന്നതും
 ആയ, ത്വാം സം.മാർജ്ജമി = നിന്നെ ഞാൻ തുടച്ചു്
 വൃത്തിയാക്കുന്നു.

3. വാചം പ്രാണം ചക്ഷുഃ ശ്രോത്രം പ്രജാം യോനിം
 മാനീർമുഷം വാജിനിം ത്വാ സപതസാഹിം
 സം.മാർജ്ജമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജിഹ്വ മുതലായ യാഗോപകരണം
 തുടച്ചു് വൃത്തിയാക്കുന്നു.
 വാചം = വാക്കിനേയും, പ്രാണം = പ്രാണനേയും
 ചക്ഷുഃ = കണ്ണിനേയും, പ്രജാം = സന്താനത്തേയും
 യോനിം = യോനിയേയും, മാനീർമുഷം = ഞാൻ
 നശിപ്പിക്കുന്നതിരിയ്ക്കട്ടെ. വാജിനിം = അന്നത്തോടുകൂടിയതും,
 സപതസാഹിം = ശത്രുക്കളെ തോൽപ്പിക്കുന്നതും ആയ, ത്വാം = നിന്നെ,
 സം.മാർജ്ജമി = ഞാൻ തുടച്ചു വൃത്തിയാക്കുന്നു. (ഓരോ ഉപകരണം തുടയ്ക്കു
 മ്പോഴും ഈ മന്ത്രം ആവർത്തിച്ചു ചൊല്ലണം)

4. ആശാസാനാ സൌമനസം പ്രജാം
 സൌഭാഗ്യം തന്ത്രം അഗ്നേരനുപ്രതാഭൂത്വാ
 സം.നഹ്യ സുകൃതായകം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പതിയെ ഗാർഹപത്യോ
 ഗ്നിയുടെ തെക്കുവശത്തു് ഇരുത്തി ദർക്കയറുകൊണ്ടു്
 കെട്ടുന്നു.

സൗമനസം = ശോഭനമായ മനസ്സും, പ്രജാം = പുത്രാദികളേയും, സൗഭാഗ്യം = സൗഭാഗ്യത്തേയും, തന്ത്രം = അവിനാശിയായ ശരീരത്തേയും, ആശാസാനാം = ആഗ്രഹിക്കുന്ന ഞാൻ, അഗ്നേഃ = അഗ്നി ദേവതയുടെ, അനപ്രതാ = പരിപരണാദികളായ വ്രതങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവളായി, സുകൃതായ കർമ്മണേ = ശോഭനമായ കർമ്മത്താൽ വേണ്ടി, കം = സുഖം ഉണ്ടാകത്തക്കവിധത്തിൽ, സംനന്യൈ = നല്ലപോലെ ബന്ധനം ചെയ്യുന്നു.

5. സുപ്രജസസ്താവയഗ്രം സുപത്നീരപ സേദിമ.

അഗ്നേ സപത്നദംനേമദബ്ധാസോ അദാഭ്യം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ ഗാർഹപത്യാഗ്നിയുടെ സമീപത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! സുപ്രജസഃ = ശോഭനമായ സന്താനങ്ങളോടു കൂടിയവരും, അബ്ധാസഃ = മറ്റുള്ളവരാൽ പീഡിതരാകാത്തവരുമായ, ഞങ്ങൾ. സപത്നദംനം = ശത്രുക്കളുടെ വിനാശത്തിന്, കാരണവും അദാഭ്യം = മറ്റുള്ളവരാൽ ജയിക്കപ്പെടാത്തവനും ആയ, ത്വാം ഉപസേദിമ = അങ്ങയുടെ അടുക്കൽ ഇരിക്കുന്നു.

6. ഇമം വിഷ്യാമി വരണസ്യ പാശം യമബധ്നിത സവിതാ സുകേതഃ ധാതുശ്ചയോനൈ സുകൃതസ്യ ലോകേ സ്വേദാനം മേ സഹ പത്യാ കരോമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പത്നിയെ കെട്ടിയിരുന്ന കയറ് അഴിക്കുന്നു.

സുകേതഃ = നല്ല അറിവുള്ള, സവിതാ = സർവ്വപ്രേരകനായ ദേവൻ, യം യമബധ്നിത = യാതൊരുത്തനെയോണോ കെട്ടിയത്, തം = അപ്രകാരമുള്ള, വരണസ്യ പാശം = വരണ പാശരൂപമായിരുന്നു (വസുത്തിന്റെ മുകളിൽ കെട്ടിയിരിക്കുന്നു) യോക്ത്രം = ഈ കയറിനെ, വിഷ്യാമി = ഞാൻ അഴിക്കുന്നു. ധാതുഃ യോനൈ = പ്രജാപതിയുടെ സ്ഥാനത്തിൽ, സുകൃതസ്യ ലോകേ = ശോഭനമായ കർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചവർക്കുള്ള ലോകത്തിൽ,

പത്യാ സഹ = ഭർത്താവിനോടു കൂടി, മേ = എനിക്കു്
സേവാനം കരോമി = സുഖം ഉണ്ടാക്കുന്നു.

7. സമായുഷാസം പ്രജയാസമഗ്നേ വർചസാ പുനഃ
സംപത്നി പത്യാഹം ഗച്ഛേ സമാത്മാതന്വവാ മമ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പത്നി ഗാർഹ പത്യാ-
ഗ്നിയെ സ്തുതിക്കുന്നു

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ! അഹം =
ഞാൻ, ആയുഷാ സംഗച്ഛേ = ആയുസ്സോടുകൂടിയ
വളായിത്തീരട്ടെ. പ്രജയാ = സന്താനത്തോടും,
വർചസാ = ബലത്തോടും, സംഗച്ഛേ = കൂടിയവളായി
ത്തീരട്ടെ. പുനഃ = വീണ്ടും. പത്യാ സഹ സംഗച്ഛേ =
ഭർത്താവുമായി യോജിച്ചിരിക്കട്ടെ. മമ ആത്മാ =
എന്റെ ആത്മാവു്, തന്വവാ = അവികലേന്ദ്രിയമായ
ശരീരത്തോടുകൂടി, സംഗച്ഛതാം = യോജിക്കട്ടെ.

8. മഹീനാം പയോ സേവാഷധീനാം രസസ്തസ്യ
തേജ്ഷിയ മാണസ്യ നിർവ്വപാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹോമത്തിനുള്ള നെയ്യു് ഒരു പാത്ര
ത്തിൽ ഒഴിക്കുന്നു.

ഹേ ആജ്യ = അല്ലയോ ആജ്യമേ (ആജ്യം = നെയ്യു്)
താം = നീ ! മഹീനാം പയഃ അസി = പശുക്കളുടെ
പാൽ ആകുന്നു. ഓഷധീനാം രസഃ അസി = ഓഷധി
കളുടെ രസം ആകുന്നു. തസ്യതേ = അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന
നിനക്കു്, അക്ഷിയമാണസ്യ = കറവു് വരാതിരിക്കുന്ന
തിനു്വേണ്ടി, നിർവ്വപാമി = ഒഴിക്കുന്നു (നെയ്യു്
വെച്ചിരുന്ന പാത്രത്തിൽനിന്നു് ഹോമത്തിനുള്ളതു്
പ്രത്യേകം എടുക്കുന്നു.)

9. മഹീനാം പയോസേവാഷധീനാം രസോഭ്യേന
ത്വാ പക്ഷ്യഷാ വേക്ഷേ സുപ്രജാസ്തപാത.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പത്നി ആജ്യം
നോക്കുന്നു.

മഹിനാം പയഃ അസി = അല്ലയോ ആജ്യമേ നീ പശുക്കളുടെ പാൽ ആകുന്നു. ഓഷധിനാം രസഃ അസി = ഓഷധികളുടെ രസം ആകുന്നു. അഭണ്വേന = തിമിരാദിദോഷം ഇല്ലാത്ത, ചക്ഷുഷാ = കണ്ണുകൊണ്ട്, ത്വാ = നീന്നെ, അവേക്ഷേ = ഞാൻ നോക്കുന്നു.

10. തേജോ ഫസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നെയ് പാത്രം അഗ്നിയിൽ വെക്കുന്നു.

അല്ലയോ ആജ്യമേ തേജഃ അസി = നീ തേജസ്സാകുന്നു.

11. തേജോ നപ്രേഹി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നെയ് പാത്രം അഗ്നിയിൽ നിന്നെടുക്കുന്നു.

അല്ലയോ ആജ്യമേ! തേജഃ അനു പ്രേഹി = നീ തേജസ്സി ലേയ്ക്ക് മടങ്ങിപ്പോവുക.

12. അഗ്നിസ്തേ തേജോ മാ വിനൈ ദഗ്നേ രജിഹവാസി സുഭ ദേർവാനാം ധാന്തേ ധാന്തേ ദേവേഭ്യോ യജുഷേ യജുഷേ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി തീയിൽ നിന്നെടുത്തു വെച്ചിരിക്കുന്ന നെയ് പാത്രം നോക്കുന്നു

അല്ലയോ ആജ്യമേ! തേ തേജഃ = നിന്റെ തേജസ്സിനെ അഗ്നിഃ മാ വിനൈത് = അഗ്നി നശിപ്പിക്കരുത്. ത്വം അഗ്നേഃ ജിഹവാ അസി = നീ അഗ്നിയുടെ നാക്കാകുന്നു. സുഭഃ ത്വം = സർവ്വോത്തമനായ ഉണ്ടായ നീ, ദേവേഭ്യഃ ധാന്തേ ധാന്തേ = ഓരോ ദേവനും ധരിയ്ക്കാൻ പര്യാപ്തമായ വിധത്തിലും, യജുഷേ യജുഷേ = എല്ലാ മന്ത്രത്തിനും പര്യാപ്തമാകത്തക്കവിധത്തിലും, വേ = ആയിത്തീരുക.

13. ശുക്രമസി ജ്യോതിരസി തേജോ ഫസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ആജ്യത്തെ വീണ്ടും പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു.

താം ശുക്രം അസി = നി പരിശുദ്ധം ആകുന്നു. താം
ജ്യോതിഃ അസി = നി തേജസ്സാകുന്നു.

14. ദേവോവഃ സവിതോ ത്വപനാത്വ ചിദ്രേണ

പവിത്രേണ വസോഃ സൃത്സ്യ രശ്മിഭിഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രോക്ഷണി പാത്രങ്ങളെ പരിശുദ്ധ
മാക്കുന്നു.

ദേവഃ സവിതാ = സവിതുദേവൻ, വഃ = നിങ്ങളെ
അച്ചിദ്രേണ = അവിച്ഛിന്നമായിരിക്കുന്നതും പവി-
ത്രേണ = പാവനവുമായ വസോഃ = ജഗത്തിന് വാസ
ഹേതുവായ, സൃത്സ്യ രശ്മിഭിഃ = സൂര്യന്റെ രശ്മികളാൽ
ഉത്പന്നാതു = പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ.

15. ശുക്രം താം ശുക്രായാം ധാമ്നേ ധാമ്നേ

ദേവേഭ്യോ യജുഷേ യജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജുഹവിൽ (ഹോമത്തിന് പാത്ര
ത്തിൽനിന്ന് നെയ്യ് എടുക്കുന്നതിന് തവിപോലുള്ള
ഒരു ഉപകരണം) നെയ്യ് എടുക്കുന്നു

ശുക്രം താം = ശുദ്ധമായ നിന്നെ, ശുക്രായാം = ശുദ്ധ
മായ ജുഹവിൽ, ദേവേഭ്യഃ = ദേവന്മാർക്ക് ധാമ്നേ
ധാമ്നേ = എല്ലാവരുടെയും ധാരണത്തിന് മതിയാക
ത്തക്കവിധത്തിലും, യജുഷേ യജുഷേ = ഓരോ മന്ത്ര
ത്തിനും മതിയാകത്തക്ക വിധത്തിലും, ഗൃഹ്ണാമി =
ഞാൻ എടുക്കുന്നു.

16. ജ്യോതിഷ്യർപിസ്താ അർചിഷി ധാമ്നേ ധാമ്നേ

ദേവേഭ്യോ യജുഷേ യജുഷേ ഗൃഹ്ണാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉപഭൂത്തിൽ ആജ്യം എടുക്കുന്നു.

ജ്യോതിഃ താം = പ്രകാശരൂപമായ നിന്നെ, ദേവേഭ്യഃ =
ദേവന്മാർക്ക് ധാമ്നേ ധാമ്നേ = എല്ലാവരുടെയും ധാരണ
ത്തിന് വേണ്ടി ഗൃഹ്ണാമി = ഞാൻ ഉപഭൂത്തിൽ
എടുക്കുന്നു.

ഇതി ഭഗമോഹനവാകഃ

ഏകാദശോ / നവാക:

കൃഷ്ണോ ഽസ്യാഖരേഷോ ഽഗന്യേ ത്വാ സ്വാഹാ വേദി-
 രസി ബഹ്വിഷേ ത്വാ സ്വാഹാ ബഹ്വിരസി സ്രുഗ്ഭ്യസ്ത്വാ
 സ്വാഹാ ദിവേ ത്വാന്തരിക്ഷായത്വാ പൃഥിവൈ ത്വാ സ്വധാ
 പിതൃഭ്യഃ ഊർഗ്ഭേ വ ബഹ്വിഷഭ്ഭ്യഃ ഊർജാ പൃഥിവീം ഗച്ഛത
 വിഷ്ണോ സ്തപോ സൂർണാ ബ്രഹ്മം ത്വാ സൗതൃണാമി സ്വാ-
 സസ്ഥം ദേവേഭ്യഃ ഗന്ധർവ്വഃ ഽസി വിശ്വാവസുവിശ്വ-
 സ്വാദീഷതോ യജമാനസ്യ പരിധിരിധ ഊഡിത ഇന്ദ്രസ്യ
 ബാഹുരസി ദക്ഷിണോ യജമാനസ്യ പരിധിരിധ ഊഡി-
 തോ മിത്രാവരുണൗ ത്വാന്തരതഃ പരിധന്താം ധ്രുവേണ
 ധർമ്മണാ യജമാനസ്യ പരിധിരിധ ഊഡിതഃ സൂര്യസ്ത്വാ
 പരസ്താത്പാത കസ്യം ശ്വിദഭിശസ്ത്വാ വിതിഹോത്രം ത്വാ
 കവേ ഭൃമന്തം സമീധീമഹ്യഗേ ബൃഹന്തമധാരേ വിശോ
 യന്ത്രേന്യോ വസുനാം തദ്രാണാ മാദിത്യാനാം സന്ദസി സീദ
 ജ്ജഹുരുപഭ്യേ ധ്രുവാ ഽസി ഘൃതാചീ നാസ്താ പ്രിയേണ നാസ്താ
 പ്രിയേ നസസി സീദേതാ അസദൻ സുകൃതസ്യലോകേ
 താവിഷ്ണോ പാഹിപാഹി യജ്ഞം പാഹി യജ്ഞപതിം
 പാഹിമാം യജ്ഞനിയം 11 (115)

കൃഷ്ണഃ അസി ആഖരേഷഃ അഗന്യേ ത്വാ
 സ്വാഹാ വേദിഃ അസി ബഹ്വിഷേ ത്വാ സ്വാഹാ
 ബഹ്വിഃ അസി സ്രുഗ്ഭ്യഃ ത്വാ സ്വാഹാ ദിവേ
 ത്വാ അന്തരിക്ഷായ ത്വാ പൃഥിവൈ ത്വാ
 സ്വധാ പിതൃഭ്യഃ ഊർഗ്ഭേ വ ബഹ്വിഷഭ്ഭ്യഃ
 ഊർഗ്ഭേ വ ഊർജാ പൃഥിവീം ഗച്ഛത വിഷ്ണോഃ
 സ്തപഃ അസി ഊർണാബ്രഹ്മം ത്വാ സൗതൃണാമി
 സ്വാസസ്ഥം ദേവേഭ്യഃ ഗന്ധർവ്വഃ അസി വിശ്വാ-
 വസുഃ വിശ്വസ്താത് ഇഷതഃ യജമാനസ്യ
 പരിധിഃ ഇധഃ ഇഡിതഃ ഇന്ദ്രസ്യ ബാഹുഃ
 അസി ദക്ഷിണഃ യജമാനസ്യ പരിധിഃ ഇധഃ
 ഇഡിതഃ മിത്രാവരുണൗ ത്വാന്തരതഃ പരി

ധത്താം. ധ്രുവേണ ധർമ്മണാ യജമാനസ്യ പരിധിഃ
 ഇഡഃ ഇന്ധിതഃ സൂര്യഃ ത്വാ പുരസ്സാത്
 പാതു കസ്യഃ ചിത് അഭിശസ്സാ വീതിഹോത്രം
 ത്വാ കവേ ഭൂമന്തം. സം ഇധീമഹി അഗ്നേ
 ബ്രഹ്മന്തം അധപരേ വിശഃ യന്ത്രേ സ്ഥഃ വസുനാം
 രുദ്രാണാം. ആഭിത്യാനാം സദസി സീദ ജിഹ്വഃ
 ഉപദത് ധ്രുവാ അസി ഘൃതാചി നാഥാ പ്രിയേണ
 നാഥാ പ്രിയേ സദസി സീദ ഏതാഃ അസദൻ
 സുകൃതസ്യ ലോകേ താഃ വിഷ്ണോ പാഹി
 പാഹി യജ്ഞം പാഹി യജ്ഞപതിം പാഹി
 മാം യജ്ഞനിയം.

1. കൃഷ്ണോ ഽസ്യാവരേഷോ ഽഗ്നയേ ത്വാ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി തീ കത്തിയ്ക്കാനുള്ള വിറകിൽ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

ത്വം = നീ, ആ ഖരേഷഃ = വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ നിൽക്കുന്ന, കൃഷ്ണഃ അസി = കൃഷ്ണമൃഗം ആകുന്നു. ത്വാ = ഇപ്രകാരമുള്ള നീനെ, അഗ്നയേ = അഗ്നിയിലേയ്ക്കിട്ട് പ്രോക്ഷാചി = ഞാൻ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു. സ്വാഹാ = ഞാൻ ഈ ഇയംമത്തെ ദേവതോദ്ദേശ്യമായി അഗ്നിയിൽ സമർപ്പിക്കുന്നു.

2. വേദിരസി ബഹിഷേ ത്വാ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയെ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

ത്വം വേദിഃ അസി = നീ വേദിയാകുന്നു (ഹവിസ്സു കളുടെ ആധാരമാകുന്നു) ത്വാ = അപ്രകാരമുള്ള നീനെ, ബഹിഷേ = യാഗത്തിനുള്ള വിറകു വെള്ളുന്നതിനു് വേണ്ടി, പ്രോക്ഷേ = ഞാൻ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു സ്വാഹാ = ദേവതോദ്ദേശ്യമായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

3. ബഹിരസി സ്രുഗ്ഭ്യസ്ത്വാ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ദർഭയിൽ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

ബഹി: അസി = നീ യാഗത്തിനു പര്യാപ്തമായ ദർഭ
 പ്ലാകുന്നു. സ്രുഗ്ഭ്യ: = സ്രുക്കളുടെ ധാരണത്തിന്
 വേണ്ടി, താപ്രോക്ഷേ = നിന്നെ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

4. ദിവേതാന്തരീക്ഷായതാ പൃഥിവൈതാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയിൽ ദർപ്പേല്ല് എടുത്തുവെച്ച്
 വീണ്ടും പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.

ദിവേ താ പ്രോക്ഷാമി = ദ്യോവിന് വേണ്ടി നിന്നെ
 പ്രോക്ഷിക്കുന്നു. അന്തരീക്ഷായതാ പ്രോക്ഷാമി =
 അന്തരീക്ഷത്തിന് വേണ്ടി നിന്നെ പ്രോക്ഷിക്കുന്നു.
 പൃഥിവൈതാ = ഭൂമിയ്ക്ക് വേണ്ടി നിന്നെ പ്രോക്ഷി
 ക്കുന്നു.

5. സ്വധാ പിതൃഭ്യ ഊർഗ്വേ / ബഹിഷഭ്യേ ഊർഗ്വേ
 ഊർജാ പൃഥിവീം ഗച്ഛത.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രോക്ഷണ പാത്രത്തിൽ ശേഷിച്ച
 ജലം വേദിയുടെ തെക്കുവശത്തു് ഒഴിക്കുന്നു.

ബഹിഷഭ്യേ = ബഹിഷ്ഠിയിൽ വന്നിരിക്കുന്ന, പിതൃഭ്യ: =
 പിതൃക്കൾക്കായി നൽകപ്പെടുന്ന, സ്വധാ = അന്നം
 ഊർക് വേ = ബലത്തേയും പ്രാണനേയും ഉദ്ദിപിപ്പി
 യ്ക്കുന്നതായി ഭവിക്കട്ടെ. ഊർജാ = രസത്തോടുകൂടി,
 പൃഥിവീം ഗച്ഛത = ഭൂമിയിലേയ്ക്ക് പോകട്ടെ.

6. വിഷ്ണോ: സ്തപോസി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രസ്തരം കയ്യിൽ എടുക്കുന്നു.

(പ്രസ്തരം = പല്ലുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ചെറിയ പായ്)

തപം വിഷ്ണോ: സ്തപ: അസി = നീ വ്യാപകമായ യജ്ഞ
 ത്തിന്റെ സംഹാരം ആകുന്നു

7. ഊർണാമൃദസം താ സൗതൃണാമി ണ്ഡാസന്ധം
 ദേവേഭ്യോ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയിൽ പ്രസ്തരം വിരിക്കുന്നു.

ഊർണാമൃദസം = ആടിന്റെ രോമം പോലെ മൃദവം

സ്വാസ്ഥ്യം = സുഖമായിരിക്കാൻ യോഗ്യതയുള്ളതായ, ത്വം = നിന്നെ, ദേവഭ്യഃ = ദേവന്മാർക്കു വേണ്ടി സൗകൃണാമി = ഞാൻ വിരിയുന്നു.

8. ഗന്ധർവ്വം സിവിശ്വാവസുവിശ്വസൗമാദീഷതോ
യജമാനസ്യ പരിധിരിഡ ഇഹിതഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രസ്തരം മദ്ധ്യമ പരിധിയിൽ വിരിയുന്നു.

അല്ലായ്യാ മദ്ധ്യമ പരിധേ! ത്വം വിശ്വാവസുഃ ഗന്ധർവ്വം അസി = നീ എല്ലാ ഐശ്വര്യങ്ങളോടും കൂടിയ വിശ്വാവസു എന്ന ഗന്ധർവ്വൻ ആകുന്നു. ഇഷതഃ = ഉപദ്രവം ചെയ്യുന്ന, വിശ്വസൗത് = എല്ലാ ആളുകളിൽ നിന്നും യജമാനസ്യ പരിധിഃ അസി = യജമാനനെ രക്ഷിക്കുന്നവനാണു് ഇഡഃ ഇഹിതഃ അസി = അന്നത്തോടു കൂടിയ നീ എല്ലാവരാലും സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നു.

9. ഇന്ദ്രസ്യ ബാഹുരസി ദക്ഷിണോ

യജമാനസ്യ പരിധിരിഡ ഇഹിതോ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രസ്തരം മദ്ധ്യമ പരിധിയിൽ വിരിയുന്നു.

ഏ ദക്ഷിണ പരിധേ! ത്വം = നീ, ഇന്ദ്രസ്യ ദക്ഷിണഃ ബാഹുഃ അസി = ഇന്ദ്രന്റെ വലതു കയ്യാകുന്നു. ഇഡഃ അസി = യജമാനന്റെ രക്ഷകനാണു്. ഇഡഃ ഇഹിതഃ അസി = അന്നത്തോടുകൂടിയ നീ എല്ലാ വരാലും സ്തുതിക്കപ്പെട്ടവനാണു്.

10. മിത്രാവരണൈതോത്തരതഃ പരിധത്താം

ധ്രുവേണ ധർമ്മണായജമാനസ്യ പരിധിരിഡ ഇഹിതഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രസ്തരം ഉത്തര പരിധിയിൽ വിരിയുന്നു.

ധ്രുവേണ ധർമ്മണാ = നിത്യമായ കർമ്മം കൊണ്ടു് മിത്രാവരണൈതോ = മിത്രം വരണമായ നിന്നെ, ഉത്തരതഃ = വടക്കു ഭാഗത്തു് പരിധത്താം = വിരിയട്ടെ

11. സുര്യസ്തോപാപുസ്തോതം പാതുകസ്യാ ശിഭഭിശസ്തോ
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

ഹേ ആഹവനിയാഗേ ! കസ്യഃ ചിത് = എവിടെ
നിന്നെങ്കിലും ഉണ്ടാകാവുന്ന, അഭിശസ്തോ = ഉപദ്രവങ്ങ
ളിൽ നിന്ന്, സൂര്യഃ = സൂര്യൻ. പുരസ്തോതം = ആദ്യമായി
താപാതു = നിന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

12. വീതിഹോത്രം തപാകവേദ്യമന്ത്രം
സമിധീമഹിഗേ വേന്തമധാരേ!

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി രണ്ടു സമിത്തെടുത്തു (ആലിന്റെ
ഉണങ്ങിയ ചുള്ളി) അഗ്നിയിൽ വെക്കുന്നു

ഹേ കവേ അഗേ = അല്ലയോ മേധാവിയാ അഗേ !
വീതിഹോത്രം = പ്രിയനും, ദ്യമന്ത്രം = ദീപ്തിമാനും
ബൃഹന്തം = മഹാനായ, തപാ = അങ്ങയെ, അധാരേ
= യാഗത്തിന് പേണ്ടി, സമിധീമഹി = ഞങ്ങൾ
നല്ലപോലെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

13. വിശോയന്ത്രേന്ദ്രം:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അന്തർവേദിയിൽ രണ്ടു ദർപ്പേല്ല്യം
എടുത്തു വെയ്ക്കുന്നു.

വിശഃ യന്ത്രേന്ദ്രം = നിങ്ങൾ പ്രജകളെ ധരിയ്ക്കുന്നവ
ആകുന്നു.

14. വസുനാം തദ്രാണാമാഭിത്യാ നാം സദസിസിഭ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ദർപ്പേല്ല്യം പ്രസ്തരം വെക്കുന്നു.
വസുനാം = വസുക്കളുടെയും, തദ്രാണാം = തദ്രന്മാര
ടേയും ആഭിത്യാനാം = ആഭിത്യന്മാരുടേയും, സദസി
സിഭ = സദസ്സിൽ ഇരിക്കുക.

15. ജിഹ്വപട്ടഭം ധ്രുവാസി പൃതാചീനാസ്താ
പ്രിയേണ നാസ്താ പ്രിയേ സദസി സിഭ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജിഹ്വ എടുത്തു വെക്കുന്നു

ത്വം ജ്ഞാതം : അസി = നീ ഉപദൃശ്യാകൻ. യുവാ അസി = നീ നിത്യയാകൻ. ഘൃതാചി = ഘൃതാചി എന്ന, പ്രിയേണ നാസ്താ അസി = പ്രിയപ്പെട്ട പേരോടു കൂടിയവൾ ആകുന്നു. ത്വം പ്രിയേ സദസി സീദ = ഇപ്രകാരമുള്ള നീ പ്രിയപ്പെട്ട സദസ്സിൽ ഇരിക്കുക.

16. ഏതാ അസദൻ സുകൃതസ്യ ലോകേ
താവിഷ്ണോ പാഹി പാഹി യജ്ഞം.
പാഹി യജ്ഞപതിം പാഹിമാം യജ്ഞനിയം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സൂ.വം തൊടുന്നു.

ഏതാ: അസദൻ = ഈ സൂ.വങ്ങൾ ഇരിക്കുന്നു. ഹേ വിഷ്ണോ = അല്ലയോ സർവ്വപാലകനായ ദേവ! യജ്ഞം പാഹി = യാഗം രക്ഷിച്ചാലും, യജ്ഞപതിം പാഹി = യജമാനനെ രക്ഷിച്ചാലും, യജ്ഞനിയം മാം = യാഗം നയിക്കുന്ന എന്നെ (പുരോഹിതനെ) പാഹി = രക്ഷിച്ചാലും.

ഇതി ഏകാദശോ ിന്ദവാകഃ

ദ്വാദശോ ിന്ദവാകഃ

ഭുവനമസി വി പ്രഥസാഗേ യഷ്ടാദം നമഃ ജ്ഞാപഹ്യ
ഗ്നിസ്ത്വാ ഹായതി ദേവയജ്യായാ ഉപദൃദേഹി ദേവസ്ത്വാ
സവിതാ ഹായതി ദേവയജ്യായാ അഗ്നാവിഷ്ണു മാ വാമച
ക്രമിഷം വിജിഹാഥാം മാ മാ സം താപ്തം ലോകം മേ ലോക-
കൃതം കൃണതം വിഷ്ണോഃ സ്ഥാനമസീത ഇദ്രോ അകൃണോ-
ദിർയ്യാണി സമാരഭ്യോർധോ അധാരോ ദിവീസ്പൃശ-
മഹ്രൂതോ യജ്ഞോ യജ്ഞപതേരിന്ദ്രാചാൻ സ്വാഹാ ബൃഹ-
ദോഃ പാഹി മാഗേ ദൃശ്വരിതാദാ മാ സുചരിതേ ജേ മഖസ്യ
ശിരോ ിസി സം ജ്യോതിഷാ ജ്യോതിരങ്ക്താം || (71)

ഭുവനം അസി വി പ്രഥസാ അഗേ യഷ്ടാഃ
ഇദം നമഃ ജ്ഞാ ആ ഇഹി അഗ്നിഃ ത്വാ
ഹായതി ദേവയജ്യായൈ ഉപദൃതം ആ ഇഹി

ദേവ: താ സവിതാ ഹായതി ദേവയജ്യായൈ
 അഗ്നാവിഷ്ണു മം വാം അവ ക്രമിഷം വി
 ജിഹാഥം. മം മാ സം താപ്തം ലോകം മേ
 ലോകകൃതൗ കൃണതം വിഷ്ണോ: സ്ഥാനം അസി
 ഇത: ഇന്ദ്ര: അകൃണോത് വീർയാണി സം.
 ആരഭ്യ ഊർധ്വ: അധാര: ദിവീസ്പൃശം അഹൃത:
 യജ്ഞ: യജ്ഞപതേ: ഇന്ദ്രാവാനീ സ്വാഹാ ബൃഹത്
 ഭാ: പാഹി മാ അഗ്നേ ദൃശ്വഹിതാത് ആ മം
 സുചരിതേ ജേ മഖസ്യ ശിര: അസി സം.
 ജ്യോതിഷാ ജ്യോതി: അങ്ക്തം.

1. ഭവനമസി വി പ്രഥസാഗേയഷ്വരിഭം നമ:

അഗ്നിയുദീമവമായി കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു് ഈ മന്ത്രം
 ചൊല്ലുന്നു.

ഹേ അഗ്നേയഷ്വ: = യാഗ പ്രവർത്തകനായ അല്ലയോ
 അഗ്നേ! താം ഭവനം അസി = അങ്ങു് ഭവനം ആകുന്നു.
 വി പ്രഥസാ = അതുകൊണ്ടു് ഭവനത്തെപ്പോലെ
 വിസ്തീർന്നായി വേിയ്ക്കുക. തുഭ്യം ഇദം നമ: = അങ്ങയ്ക്കു്
 ഈ നമസ്കാരം.

2. ജഹേ ഹ്യഗ്നിസ്താ ഹായതി ദേവയജ്യായം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വലതു കൈകൊണ്ടു് ജീഹ്വ എടുക്കുന്നു.
 ഹേജിഹ്വ = അല്ലയോ ജീഹ്വ! ഏഹി = എന്റെ കയ്യിൽ
 വന്നാലും. അഗ്നി: = അഗ്നി എന്ന ദേവൻ, ദേവയജ്യായൈ
 ദേവയാഗത്തിനു് വേണ്ടി, താ = നിന്നെ ആഹാ
 യതി = വിളിയ്ക്കുന്നു.

3. ഉപഭൃദേഹി ദേവസ്താ സവിതാ ഹായതി ദേവയജ്യായം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഇടതു കൈകൊണ്ടു് ഉപഭൃത്തു്
 എടുക്കുന്നു.

ഹേ ഉപഭൃത ഏഹി = അല്ലയോ ഉപഭൃത്തേ വന്നാലും.
 സവിതാ ദേവ: = സവിതുദേവൻ, ദേവയജ്യായൈ =
 ദേവയാഗത്തിനു് വേണ്ടി, താ ഹായതി = നിന്നെ
 വിളിയ്ക്കുന്നു.

4. അഗ്നാവിഷ്ഠ മാവാമവക്രമിഷം വിജീഹാഥം.
 മാ മാ സം താപ്തം ലോകം മേ ലോക കൃതേ കൃണതം.
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യുന്ന
 ഹേ അഗ്നാവിഷ്ഠ = അല്ലയോ അഗ്നിദേവ അല്ലയോ
 വിഷ്ണുദേവ! അഹം = ഞാൻ, യവാം = നിങ്ങൾ രണ്ടു
 പേരെയും. മാ അവ ക്രമിഷം = കടന്നു പോകരുത്.
 അതിന് വേണ്ടി, യവാം = നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും വി
 ജീഹാഥം = എനിക്കു മാർഗ്ഗദർശനം ചെയ്യണം.-
 മാ മാ സം താപ്തം = എന്നെ സന്തപിപ്പിക്കരുത്.
 ലോക കൃതേ = ഗമനത്തിന് അപകാശം നൽകുന്നവ
 രായ നിങ്ങൾ, മേ ലോകം കൃണതം = എനിക്ക് ഗമന
 ത്തിനുള്ള അവകാശം തന്നാലും. (അഗ്നിക്ക് വിഷ്ണുവിനു,
 കൂട്ടിച്ചിട്ടുള്ള സ്ഥാനങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ കൂടി പോകുന്ന
 തിനുള്ള അനുവാദം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു)

5. വിഷ്ണോഃ സ്ഥാനമസി

യാഗ സ്ഥലത്തെ നോക്കിച്ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിത്.

അല്ലയോ യാഗവേദി! വിഷ്ണോഃ സ്ഥാനം അസി = നീ
 യാഗാത്മകനായ വിഷ്ണുവിന്റെ സ്ഥാനമാകുന്നു.

6. ഇത ഇന്ദ്രോ കൃണോ ദീർയാണി സമാരഭ്യോർധോ
 അധാരോദിവിസ്പൃശ മഹ്രതോയജ്ഞായജ്ഞം.

പതേരിദ്രാവാൻ സ്വാഹാ.

യാഗ ഭൂമിയെ പ്രശംസിച്ചു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിത്

ഇതഃ സമാരഭ്യ = ഈ യാഗസ്ഥലത്തു നിന്ന്. ഇന്ദ്രഃ =
 ഇന്ദ്രൻ, ദീർയാണി = വൃത്രവധാദി വീരപ്രവൃത്തികൾ
 അകൃണോത് = ചെയ്തു. ഉർധ്വഃ = ഈ യാഗ സ്ഥലം.
 ഇർധ്വഗാമിയായി ഭവീച്ചിത്, അധാരഃ = മറുവശത്തു
 ഹിംസിക്കപ്പെടാതെ, തം = ആ ഇന്ദ്രനെ, ദിവി സ്പൃശം.
 അകരോത് = സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സ്ഥിതിനാക്കി. ഇദ്രാവാൻ
 = ഇന്ദ്രദേവതയോടു കൂടിയ ഈ യാഗസ്ഥലം, യജ്ഞപ

തേ: = യജമാനൻ അഹൃത: യജ്ഞ: = കപടുമില്ലാതെ
യാഗഫലം നൽകുന്നതാണ്. (തിച്ഛായയും യാഗഫലം
ലഭിക്കും) സ്വാഹാ = ദേവതോദ്ദേശകമായി അഗ്നി
യിൽ ഹോമിക്കുന്നു.

7. ബൃഹദോഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സൂ.വം എടുക്കുന്നു.

ബൃഹത് ഓ = വലിയ പ്രകാശത്തോടുകൂടി അഗ്നി
ജ്വലിക്കുന്ന ഈ സ്ഥലത്തു നിന്ന് സൂ.വം എടുക്കുന്നു.

8. പാഹിമാഗ്നേ ദൃശ്വരിതാദാമാ സുചരിതേ ജേ

സൂ.വം എടുത്തതിന് ശേഷം ഈ മന്ത്രം ജപിക്കുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! ദൃശ്വരിതാത് =
പ്രമാദത്താൽ വന്നു പോയ കർമ്മപരായങ്ങളിൽ നിന്ന്
മാ = എന്നെ പാഹി = രക്ഷിച്ചാലും. സുചരിതേ =
നല്ല പോലെ അനുഷ്ഠിച്ച യാഗഫലത്തിൽ, മാ = എന്നെ
ജേ = സ്ഥാപിക്കുക (യഥാശാസ്ത്രം യാഗം അനുഷ്ഠി
ച്ചാൽ ലഭിക്കാവുന്ന ഫലം എന്നിത് നൽകുക.)

9. മഖസ്യശിരോസി സംജ്യോതിഷാ ജ്യോതിരങ്ക്താം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജീഹ്വവിനെ അഭിമന്ത്രണം ചെയ്യുന്നു.

ഹേ ജീഹ്വ = അല്ലയോ ജീഹ്വ! മഖസ്യശിര: അസി =
നീ യാഗത്തിന്റെ ശിരസ്സ് പോലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഭാഗം
ആകുന്നു. തവ ജ്യോതിഷാ = നിന്റെ ജ്യോതിസ്സുമായി.
(ജീഹ്വയിൽ നിന്ന് അഗ്നിയിൽ വികസിക്കുന്ന നെയ്യോടുകൂടി) ഇദം ജ്യോതി: = ഈ ജ്യോതിസ്സ്, യാഗ വേദി
യിലുള്ള അഗ്നി യോജിക്കട്ടെ.

ഇതി ലോഭശോഭനപാക:

ശ്രീയോദശോദനവാക്യം

വാജസ്യ മാ പ്രസവേനോഽഗ്രാഭേണോഗ്രഭീത്. അഥാ സ്വപത്താം ഇന്ദ്രോമേ നിഗ്രാഭേണായതാം അകഃ ഉഽഗ്രാഭം ച നിഗ്രാഭം ച ബ്രഹ്മദേവോ അവിവൃധൻ അഥാ സ്വപത്താനിഗ്രാഹീതേ വിഷുചീനാൻ വ്യസ്യതാം വസുഭ്യസ്താ തദ്രേഭ്യസ്താ ഓദിത്യേ ഭ്യസ്താക്ഷം രിഹാണാ വിയന്തു വയഃ. പ്രജാം യോനീം മാനിർമുക്ഷ മാപ്യായന്താ മാപ ഓഷധയോ മരുതാം പൃഷ്ഠയഃ സ്ഥ ദിവം ഗച്ഛ തത്തോനോ വൃഷ്ടിമേന്യ. ആയുഷ്ഠാ അഗ്നേന്ദ്രസ്യായുർമേ പാഹി ചക്ഷുഷ്ഠാ അഗ്നേന്ദ്രി ചക്ഷുർമേ പാഹി ധ്രുവാസി യം പരിധിം പര്യധത്മാ അഗ്നേ ദേവ പണിഭിർപി യമാണഃ. തം തഹ്ണതമനു ജോഷം രോമി നേദേഷ തപേ ചേതയാതൈ യജ്ഞസ്യ പാഥ ഉപസമിതം സ. സ്രാവഭാഗാഃ സ്ഥേഷാ ബൃഹന്തഃ പ്രസ്തരേഷ്ഠാ ബഹ്വിഷദശ്വ ദേവാ ഇമാ വാപമഭി വിശ്വേ ഗുണന്ത ആസാഭ്യാസ്തിൻ ബഹ്വിഷി മാദേധാമഗ്നേവാചാപന്നഗൃഹസ്യ സദസി സാദയാമി സുക്തായ സുക്തിനി സുക്തേ മാ ധത്തം ധ്വാനി ധുഞ്ജ പാതമഗ്നേ ദബ്ധോഽശീത തനോ പാഹി മാദഭ്യ ദിവഃ പാഹി പ്രസിന്ത്യേ പാഹി ഭൂരിഷ്ട്യേ പാഹി ഭൂര്മന്യൈ പാഹി ഭൂതരിതാദവിഷംനഃ പിതൃകൃണ സുഷഭാ യോനീം സ്വാഹാ ദേവാ ഗാതു വിദോ ഗാതു. വിത്വാ ഗാതുമിത മനസസ്തത ഇമം നോ ദേവ ദേവേഷ്ഠ യജ്ഞം സ്വാഹാ വാ ചി സ്വാഹാ വാതേയാഃ || (165)

വാജസ്യ മാ പ്രസവേന ഉഽഗ്രാഭേണ ഉഽ അഗ്രഭീത് അഥാ സ്വപത്താൻ ഇന്ദ്രഃ മേ നിഗ്രാഭേണ അധരാൻ അകഃ ഉഽഗ്രാഭം ച നിഗ്രാഭം ച ബ്രഹ്മ ദേവോ അവിവൃധൻ അഥാ സ്വപത്താൻ ഇന്ദ്രാഗ്നീ മേ വിഷുചീനാൻ വ്യസ്യതാം വസുഭ്യഃ ത്വാ തദ്രേഭ്യഃ ത്വാ ആദിത്യേഭ്യഃ ത്വാ അക്ഷം രിഹാണാഃ വി യന്തു വയഃ പ്രജാം യോനീം മാ നിർമുക്ഷം ആ പ്യായന്താം ആപഃ ഓഷധയഃ മരുതാം പൃഷ്ഠയഃ സ്ഥ ദിവം ഗച്ഛ തതഃ നഃ വൃഷ്ടി.

ആ ഇരയ ആയുഷ്ഠാഃ അഗ്നേ അസി ആയുഃ
 മേ പാഹി ചക്ഷുഷ്ഠാഃ അഗ്നേ അസി ചക്ഷുഃ
 മേ പാഹി ധ്രുവാ അസി യം പരിധിം പരി
 അധത്ഥഃ അഗ്നേ ദേവ പണിഭിഃ വിധമാണഃ
 തം തേ ഏതം അനു ജോഷം ഭരമി ന ഇതു
 ഏഷഃ തപത് അപചേതയാതൈ യജ്ഞസ്യ പാഥഃ
 ഉപ സം ഇതം സംസ്രാവഭാഗാഃ സ്ഥ ഇഷാഃ
 ബൃഹന്തഃ പ്രസ്തരേഷാഃ ബഹ്വിഷഃ ച ദേവാഃ
 ഇമം വാചം അഭി വിശ്വേ ഗുണന്തഃ ആസദ്യ
 അസ്തിൻ ബഹ്വിഷി മാദധപം അഗ്നേഃ വാം
 ആപന്ന ഗൃഹസ്യ സഭസി സാദയാമി സുക്തായ
 സുക്തിനി സുക്ത മാ യത്തം ധുരി ധുജ്ഞ പാതം
 അഗ്നേ അഭ്യോയോ അശിതതനോ പാഹി
 മാ അഭ്യ ദിവഃ പാഹി പ്രസിന്ത്യേ പാഹി
 ദുരിന്ത്യേ പാഹി ദുരഭ്വന്ത്യേ പാഹി ദുശ്വരി-
 താത് അവിഷം നഃ പിതും കൃണ സുഷഭാ
 ദയാനിം സ്വാഹാ ദേവാഃ ഗാതുവിഃ ഗാതും
 വിത്വാ ഗാതും ഇത മനസഃ പതേ ഇമം നഃ
 ദേവ ദേവേഷു യജ്ഞം സ്വാഹാ വാചി സ്വാഹാ
 വാതേ ധാഃ.

1. വാജസ്യ മാ പ്രസവേ നോദ്ഗ്രാഭേണാദ ഗ്രഭീത്

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സൂ.വം ഒരു സ്ഥലത്തു ചെയ്തുകുന്നു.

വാജസ്യ = ക്ഷേണ പദാർത്ഥത്തിന്റെ, പ്രസവേന =
 ഉത്പത്തി മേ ഉപായതു കൊണ്ട്, ഉദ്ഗ്രാഭേണ =
 വലിയ പ്രകാശത്തോടുകൂടിയ, ഈ ജീവി നിമിത്തം, മാ
 ഉദ്ഗ്രഭീത് = എന്നെ ഉയർന്ന നിലയിൽ എത്തിയ്ക്കട്ടെ.

2. അഥാ സപത്താം ഇന്ദ്രോമേ നിഗ്രാഭേണാധരം. അകഃ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉപദത്തം എടുക്കുന്നു.

അഥ = അനന്തരം, നിഗ്രാഭേണ = താഴ്ന്നി പീടിച്ചിരി
 യ്ക്കുന്നതു നിമിത്തം, മേ സപത്താൻ = എന്റെ ശത്രുക്കളെ

ഇന്ദ്രഃ = ഇന്ദ്രൻ അധരൻ അകഃ = നികൃഷ്ടരാക്കി
ത്തീർക്കട്ടെ.

3. ഉദ്ഗ്രാഞ്ചേ നിഗ്രാഞ്ചേബ്രഹ്മ ദേവോ അവിവൃധൻ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജീഹ്വ ഒരു സ്ഥലത്തു വെക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മ = ഇഷ്ട സാധന സമർത്ഥമായ, ഉദ്ഗ്രാഭംച നി
ഗ്രാഭംച = ഉദ്ഗ്രാഭത്തേയും നിഗ്രാഭത്തേയും, ദേവഃ =
ദേവന്മാർ, അവിവൃധൻ = വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ.

4. അഥാ സപത്താനിദ്രാഗ്നി മേ വിഷുചിനാൻ
വ്യസ്യതാം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉപഭുത്തം ഒരു സ്ഥലത്തു വെക്കുന്നു.

അഥാ = അന്നന്തരം, ഇദ്രാഗ്നി = ഇന്ദ്രനും അഗ്നിയും.
മേ = എന്തെങ്കിലും, വിഷുചിനാൻ = എതിരാളികളായ
സപത്താൻ = ശത്രുക്കളെ, വ്യസ്യതാം = സ്വസ്ഥാന
ത്തിൽനിന്നു മാറ്റി നിറുത്തട്ടെ.

5. വസുഭ്യസ്താ രദ്രഭ്യസ്താ ഭിത്യേഭ്യസ്താ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജീഹ്വ കൊണ്ടു പരിധിയെ സ്പർശി
ക്കുന്നു.

വസുഭ്യഃ ത്വാ അനജംമി = വസുക്കൾക്കുവേണ്ടി നിന്നെ
സ്പർശിക്കുന്നു. രദ്രഭ്യഃ ത്വാ അനജംമി = രദ്രന്മാർക്കു
വേണ്ടി നിന്നെ സ്പർശിയ്ക്കുന്നു. ഭിത്യേഭ്യഃ ത്വാ
അനജംമി = ഭിത്യന്മാർക്കുവേണ്ടി നിന്നെ സ്പർശി
യ്ക്കുന്നു.

6. അക്തം രിഹാണാഃ വിയന്തു വയഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രസ്തരത്തെ സ്പർശിയ്ക്കുന്നു.

അക്തം രിഹാണാഃ = കൃതാഞ്ചനമായ ഈ പ്രസ്തരം
ആസ്വദിക്കുന്നവരായ, വയഃ = പക്ഷികൾ, വിയന്തു =
വിവിധ സ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്കു പോകട്ടെ.

7. പ്രജാം യോനിം മാനിർമുക്ഷം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ധ്രുവത്തിന്റെ ചുവടു സ്പർശിക്കുന്നു.

അഹം = ഞാൻ. പ്രജാം = സന്തതികളേയും, യോനിം = തത്കാരണഭൂതങ്ങളായ അന്നാദികളേയും, മാനിർമുക്ഷം = നശിപ്പിക്കരുത്.

8. ആപ്യായന്താം മാപ ഓഷധയോ മരുതാം.

പുഷ്തയഃ സ്ഥ ദിവം ഗച്ഛ തതോ നോ
വൃഷ്ടി മേരയ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ആഹവനിയാഗ്നിയിൽ ദർപ്പേല്ലു കൂട്ടിക്കെട്ടിയത് നിക്ഷേപിക്കുന്നു.

ഹേ പ്രസ്തര = അല്ലയോ പ്രസ്തരമേ! ആപഃ ഓഷധയഃ ച = ജലവും ഓഷധികളും, ആപ്യായന്താം = വർദ്ധിക്കട്ടെ. യുയം = നിങ്ങൾ, മരുതാം = വായുവിന് പുഷ്തയഃ സ്ഥ = കതിരുകളെപ്പോലെയാകുന്നു. ദിവം ഗച്ഛ = ആദിത്യന്റെ സമീപത്തിൽ എത്തുക. തതഃ = അവിടെനിന്ന്, നഃ വൃഷ്ടിം ഏരയ = ഞങ്ങൾക്ക് മഴ അയച്ചു തരിക (മഴ പെയ്യിക്കുക) "ആപ്യായന്താം ആപ ഓഷധയഃ" എന്ന വാക്യത്തിൽ ഓഷധയഃ എന്ന പദം ഭവിതിയാന്തമായി വ്യാഖ്യാനിച്ചാൽ ജലം ഓഷധികളെ വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ എന്നർത്ഥം.

9. ആയുഷ്യാ അഗ്നേ അസ്യായുർമേ പാഹി

ചക്ഷുഷ്യാ അഗ്നേ സി ചക്ഷുർമേ പാഹി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ആഹവനിയാഗ്നിയുടെ മുൻപിൽ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തപഃ = അത്ഭുത ആയുഷ്യാഃ അസി = എല്ലാവരുടേയും ആയുസ്സിനെ രക്ഷിക്കുന്നവനാകുന്നു. മേ ആയുഃ പാഹി = എന്റെ ആയുസ്സിനെ രക്ഷിച്ചാലും ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ തപഃ = അത്ഭുത, ചക്ഷുഷ്യാഃ അസി = കണ്ണുകളെ രക്ഷി

ജ്ഞാനവനാണു്. മേ പക്ഷ: പാഹി = എന്റെ കണ്ണുകളെ
രക്ഷിച്ചാലും.

10. ഗ്രുവാ f സി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയ്ക്കകത്തുള്ള ഭൂമിയെ സ്पर्ശിയ്ക്കുന്നു.

ത്വം ഗ്രുവാ അ.സി = നീ സ്ഥിരയാകുന്നു.

11. യം പരിധിം പര്യയ യത്ഥാ അഗ്നേ ദേവ

പണിഭി വീയമാണു: തം ത ഏത മനു ജോഷം
ഭോമി നേ ദേഷ്യ ത്വ പേ ചേതയാതൈ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മദ്ധ്യമ പരിധി മാറുന്നു.

ഹേ ദേവ അഗ്നേ! = ദേവനാഭി ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ
അല്ലയോ അഗ്നേ! അങ്ങ് യം പരിധിം = യാതൊരു
പരിധിയെ പര്യയത്ഥാ: = പരിധാനം ചെയ്തവോ
സ: = ആ പരിധി, പണിഭി: = പണി എന്നു പേരുള്ള
അസുരന്മാരാൽ, വീയമാണു: = ചുറ്റപ്പെട്ടതാണു്. തം
ഏതം = ആ മദ്ധ്യമ പരിധിയെ, തവ ജോഷം =
അങ്ങയ്ക്കു് ഇഷ്ടമാകത്തക്കവിധം, അനു ഭോമി =
എടുത്തു മാറുന്നു. ഏഷ: = ഈ പരിധി, ഏവം നാമ =
ഇപ്രകാരമായതുകൊണ്ടു് (അങ്ങയ്ക്കഭീമതമായതുകൊണ്ടു്)
ന ഇത് അപ ചേതയാതൈ = അപരകതമായ ചിത്ത
ത്തോടുകൂടിയതാകയില്ല.

12. യജ്ഞസ്യ പാഥ: ഉപ സമിതം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മറ്റു രണ്ടു പരിധികളേയും എടുത്തു
മാറുന്നു.

യജ്ഞസ്യ പാഥ: = യാഗ സംബന്ധിയായ അന്നം
യുവാമപി = നിങ്ങളും, ഉപ സമിതം = പ്രാപിക്കുവാൻ
അർഹരാണു്.

13. സം സ്രാവ ഭാഗാ: സ്ഥേഷ ബൃഹന്ത:

പ്രസ്തരേഷാ

ബഹ്വിഷദ യ ദേവാ.

ഇമം വാചമഭി വിശ്വേ ഗുണന്തഃ

ആസാദ്യാസ്തിൻ ബഹ്വിഷി മാദയധം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സം സ്രാവഭോഗം ഹോമിയ്ക്കുന്നു.

(ഹോമം ചെയ്യാനെന്നുട്ടത്ത ദ്രവ്യം അഗ്നിയിൽ വീഴാതെ ജ്വലി മുതലായവയിൽ ശേഷിയ്ക്കുന്നതിനു് സം സ്രാവഭോഗം എന്നു പറയുന്നു).

സം സ്രാവ ഭോഗഃ സ്ഥ = നിങ്ങൾ സം സ്രാവ ഭോഗങ്ങൾ ആകുന്നു. ഇഷ്ടഃ = ഹവിഭോഗം കിട്ടാനാഗ്രഹിക്കുന്നവരും, ബൃഹന്തഃ = എല്ലാവരും ആരാധിക്കപ്പെടുന്നവരും, പ്രസ്തരേഷാഃ = പ്രസ്തരത്തിൽ നിൽക്കുന്നവരും, ബഹ്വിഷഃ = യാഗാഗ്നിയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവരും ആയ, വിശ്വേ ദേവഃ = എല്ലാ ദേവന്മാരും, മാം വാചം = സ്കോത്ര രൂപത്തിലുള്ള എന്റെ വാക്കുകളെ, അഭി-ഗുണന്തഃ = പ്രശംസിയ്ക്കുന്നവരായി, അസ്തിൻ ബഹ്വിഷി = ഈ യാഗത്തിൽ ആസാദ്യ = ഇരുന്നിട്ട് മാദയധം = സംതുഷ്ടരായിത്തീരട്ടെ.

14. അഗ്നേ വാമാപന്നഗൃഹസ്യ സദസി
സാദയാമി സുക്തായ സുക്തിനീ സുക്തേ
മാധത്തം ധുരി ധുയ്തേ പാതം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സൂക്ഷകളെ മോചിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

ഹേ ജ്വലപട്ടത്തേ! = അല്ലയോ ജ്വലപട്ടത്തുകൾ സുമ്നിനി = സുഖയിത്രികളായ, വാം = നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരെയും, ആ പന്നഗൃഹസ്യ = ഒരിയ്ക്കലും നശിക്കാത്ത ഗൃഹമുള്ളവനായ, അഗ്നേഃ = അഗ്നിയുടെ, സദസി = സദനത്തിൽ, സാദയാമി = ഞാൻ പ്രതിഷ്ഠിയ്ക്കുന്നു. സുമ്നായ = യജമാനന്റെ സുഖത്തിനു് വേണ്ടി, മാം = എന്നെ (അധർത്രുവിനെ) സുമ്നേ ധത്തം = സുഖമുള്ളവനാക്കിയാലും, ധുരി = യാഗ ലക്ഷണമായ ഈ കർമ്മത്തിന്റെ, ധുയ്തേ = ഭാരവാഹികളായ യജമാനനേയും യജമാന പതിയേയും, പാതം = രക്ഷിച്ചാലും.

15. അഗ്നേ അഭ്യോധോ ശീത ത നോ
 പാഹി മാദ്യ ദിവഃ. പാഹി പ്രസിത്യൈ
 പാഹി ദുരിഷ്ട്യൈ പാഹി ദുരഭ്വൈ
 പാഹി ദുശ്ശരീതാദവിഷം നഃ പിതും
 കൃണ സുഷഭാ യോനിം സ്വാഹാ
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അന്യോന്യോർയാഗം നിയിൽ രവിട്ട്
 ഹോമിയ്ക്കുന്നു.

അഭ്യോധോ = ഹി.സകൃദാതെ ജീവിക്കുന്നവനും അഗ്നി-
 തതനോ = ഉഷ്ണശരീരനും ആന്.ഹേ അഗ്നേ = അല്ല
 യോ അഗ്നേ ! അദ്യ = ഈ കർമ്മത്തിൽ, മാം പാഹി =
 എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും. ദിവഃ = സ്വസ്ത്വാസികളായ
 ദേവന്മാരിൽ നിന്നും, മാം പാഹി = എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും
 പ്രസിത്യൈ മാം പാഹി = ഉണ്ടായതോ ഉണ്ടാകാവുന്ന
 തോ ആയ കർമ്മനാശങ്ങളിൽ നിന്നും, എന്നെ രക്ഷി-
 ച്ചാലും. ദുരിഷ്ട്യൈ പാഹി = വികലമായ യാഗ-
 ത്തിൽ നിന്നും രക്ഷിച്ചാലും. ദുരഭ്വൈ പാഹി =
 അഭോജ്യ ഭോജനത്തിൽ നിന്നും രക്ഷിച്ചാലും. ദുശ്ശരീ-
 താത് പാഹി = തെറ്റായ പ്രവൃത്തികളിൽ നിന്നും
 രക്ഷിച്ചാലും. നഃ = ഞങ്ങൾക്കും, അവിഷം = ദോഷം
 ചെയ്യാത്ത, പിതും = അന്നും, കൃണ = തന്നാലും സുഷഭാ
 യോനിം കൃണ = സുഖമായി താമസിക്കുന്നതിനുള്ള
 സർവ്വപദാർത്ഥങ്ങളുടേയും ഉത്പത്തിസ്ഥാനം ഉണ്ടാക്കി
 തന്നാലും. തുഭ്യം ഇദം സ്വാഹാ = അങ്ങയ്ക്കായി ഞാൻ
 ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

16. ദേവാ ഗാന്ത വിദോ ഗാന്തം വിത്വാ ഗാന്തവിത
 മനസസ്തത ഇമം നോ ദേവേ ദേവേഷ്യ യജ്ഞം സ്വാഹാ
 വാതേധാഃ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സമഷ്ടി ഹോമം നടത്തുന്നു
 ഹേ ഗാന്തവിദഃ ദേവാഃ! = ഗതിജ്ഞരായ അല്ലയോ
 ദേവന്മാരെ! ഗാന്തം വിത്വാ = പോകാനുള്ള വഴി മനസ്സി-
 ലാക്കിയിട്ട്, ഗാന്തം ഇത = പോകാനുള്ള മാർഗ്ഗം ജ്ഞി-

ചാലും. മനസ് പതേ ദേവ = മനസ്സിന്റെ അധിപ
പതിയായ ടുള്ള അല്ലയോ ദേവ! ന: ഇമം യജ്ഞം =
ഞങ്ങളുടെ ഈ യാഗം, ദേവേഷ്വ ധാ: = ദേവന്മാരിൽ
സ്ഥാപിക്കുക. വാതേ ധാ: = അനന്തരം സർവ്വ ക്രിയം
ധാരമായ വായുവിൽ സ്ഥാപിക്കുക. സ്വാഹാ =
ഞാൻ ഹോമം ചെയ്യുന്നു

ഇതി ത്രയോ ദശോ ിനവാക:

ചതുർദ്ദശോ ിനവാക:

ഉഭാ വാ മിത്രാഗ്നി ആ ഹവധ്യാ ഉഭാരാധസ: സഹ
മാദയധൈ. ഉഭാദാതാരാവിഷാ. രയീണാമുഭാവാജസ്യ
സാതയെ ഹവൈ വാം. അശ്രുവം ഹി ഭൂരിഭാവത്തരാവാം വി
ജാമാതുരുത വാ ഘം സ്യാലാത്. അഥാ സോമസ്യ പ്രയതീ
യുവഭ്യാമിത്രാഗ്നി സ്തോമം ജനയാമി നവ്യം. ഇത്രാഗ്നി
നവതി. പുരോ ദാസപതി രധുനതം. സാക മേകേന കർമ-
ണാ. ശുചിംസ സ്തോമം നവജാത മദ്യേത്രാഗ്നി വൃത്രഹണാ
ജ്ജ്ഞേമാം. ഉഭാഹിവാം സഹവാ ജോഹവീമി താ വാജം
സദ്യ ഉശതേ ധേഷ്വാ വയമുതാ പഥസ്തതേ രഥം ന വാജ-
സാതയെ. ധിയേപുഷന്ന യജ്മഹി. പഥസ്തഥ: പരിപതിം
വചസ്യാകാമേന കൃതോ അഭ്യാനധർകം. സനോരാസച്ഛം
ഭയശ്ചത്രാഗ്രാ ധിയം. ധിയംസിഷധാതി പ്രപുഷാ. ക്ഷേത്ര-
സ്യ പതിനാ വയം. ഹിതേനേവ ജയാമസി. ഗാമശ്ചം
പോഷയിത്നാം സന: മൃധാതീദശേ. ക്ഷേത്രസ്യപതേ മധു-
മന്തമൂർമി. ധേനുരിവ പയോ അസ്താസ്യധുക്ഷ. മധുശ്ചൂതം
ഘൃതമിവ സുചുതമൃതസ്യ ന: പതയോ മൃധയന്തു അഗ്നേ നയ
സുപഥാ രായേ അസ്താൻ വിശ്വാാനി ദേവ വയനാനി വിദവാൻ.
യയോധ്യസു ജ്ജ്ഞേമാണ മേനോ ഭൂയിഷ്ഠാം തേ നമ ഉക്തിം
വിയേമ. ആ ദേവാനാമപി പന്ഥാമഗന്ത യച്ഛക്നവാമ
തദൻ പ്രവോഡം അഗ്നിവിഭാൻ സ യജാത് സേദഹോതാ
സോ അധ്വരാൻ സ ഗുരുൻ കല്പയാതി. യദംബാഹിഷം
തദഗ്നയെ ബൃഹദർചവിഭാവസോ. മഹിഷീവ. തപ്രധി;

സ്വാഭാജാ ഉദീരതേ. അഗ്നേതം പാരയാ നവ്യോ അസ്താൻ
 സ്വസ്തിഭിരതി ദർഗാണിവിശ്വാ. പുത്ര പൃഥ്വി ബഹുലാന
 ഉപി ഭവോ തോകായ തനയായ ശംഭോഃ. താമഗ്നേ വ്രതപാ
 അസി ദേവ ആമർത്യേഷാ. താം യജേന്യേഷീഡ്യഃ. യദോ-
 വയം പ്രമിനാമ വ്രതാനി വിദിഷാം ദേവം അവിദിഷുരാസഃ.
 അഗ്നിഷ്ടഭിശ്ചമാ പുണാതി വിഭാൻ യേഭിർദേവം.
 ഋതഭിഃ കല്പയാതി 11 (223)

ഉഭാ വാം ഇന്ദ്രാഗ്നി ആഹുവയൈ ഉഭാ രാധസഃ
 സഹ മാദയൈ ഉഭാ ദാതാരൗ ഇഷാം
 രയിണാം. ഉജൈ വാജസ്യ സാതയെ ഹവൈ
 വാം അശ്രവം ഹി ഭൂരിദാവത്തര വാം വിജാ-
 മാതുഃ ഉത വാ ഘ സാലാത് അഥ സോമസ്യ
 പ്രയതീ യവഭ്യോ. ഇന്ദ്രാഗ്നി സ്തോമം ജനയാമി
 നവ്യം ഇന്ദ്രാഗ്നി നവതി. പുരഃ ദാസപതിഃ
 അധ്വനതം സാകം ഏകേന കർമ്മണ ശുചി.
 ന സ്തോമം നവജാതം അഭ്യ ഇന്ദ്രാഗ്നി
 വൃത്രഹണാ ജ്ജേഷ്ഠാം ഉഭാ ഹി വാം സുഹവാ
 ജോഹവീമി താം വാജം സഭ്യഃ ഉശതേ
 ധേഷ്ഠാ വയം. ഉ ത്വാ പഥഃ പതേ രഥം.
 ന വാജസാതയേ ധിയേ പുഷൻ അയുജ്മഹി
 പഥസ്തഥഃ പരിപതി. വചസ്യം കാമേന കൃതഃ
 അഭി. ആനട് അർകം സഃ നഃ രാസത് ശുഭയഃ
 ചന്ദ്രാഗ്രാഃ ധിയം ധിയം സിഷധാതി പ്ര പുഷാ
 ക്ഷേത്രസ്യ പതിനാ വയം. ഹിതേന ഇവ
 ജയാമസി ഗാം അശ്വം പോക്ഷയിത്വം ആ
 സഃ നഃ മൃധാതി ഇമദശേ ക്ഷേത്രസ്യ പതേ
 മധുന്തം ഉദർമി. ധേനുഃ ഇവ പയഃ അസ്മാസു
 ധുക്ഷ പധുശ്ചുതം ഘൃതം ഇവ സുപുതം
 ഋതസ്യ നഃ പതയഃ മൃധയന്തു അഗ്നേ നയ
 സുപഥാ രായേ അസ്താൻ വിശ്വാനി ദേവ
 വയുന്നാനി വിഭാൻ യയോധി അസുജ്ജുഹുരാണം.
 ഏനഃ ഭൂയിഷ്ഠാം തേ നമഉക്തി. വിധേമ ആ

ദേവാനാം അപി പന്ഥാം അഗന്ത ഇത്
 ശക്തവാരമ തദ് അന്ത പ്രവോഡ്യം അഗ്നി:
 വിദ്വാൻ സ: യജാത് സ: ഇത് ഉ ഹോതാ
 സ: അധാരൻ സ: ഗുരുൻ കല്പയാതി യദ്
 വാഹിഷ്ഠം തദ് അഗ്നയേ ബൃഹദ് അർച
 വിഭാവസോ മഹിഷി ഇവ ത്വത് രയി:
 ത്വദ് വാജം ഉദ് ഗുരുതേ അഗ്നേ ത്വം
 പാരയ നവ്യ: അസ്താൻ സ്വസ്തിഭി: അതി-
 ദുർഗാണി വിശ്വാ പു: ച പൃഥ്വി ബഹുലാ
 ന: ഉവി ഭവ തോകായ തനയായ ശം യോ:
 ത്വം അഗ്നേ വ്രതപാ: അസി ദേവ: ആ
 മർത്യേഷു ആ ത്വ. യജ്ഞേഷു ഇന്ദ്രധ്യ: യദ്
 വ: വയം പ്രമീനാമ വ്രതാനി വിദുഷാം
 ദേവാ: അവിദുഷരാസ: അഗ്നി: തത് വിശ്വം
 ആ പൂണാതി വിദ്വാൻ യേഭി: ദേവാൻ
 ഗുരുഭി: കല്പയാതി

[ഈ അനുവാകം മുഴുവൻ കാമ്യേഷ്ടി യാജ്യാ പുരോഹിത
 വാക്യങ്ങൾ ആണ് ഈ സംഹിതയിൽ രണ്ടാംകണ്ഡത്തി
 ന്റെ രണ്ടാമത്തെ പ്രപാഠത്തിന്റെ ഒന്നാമത്തെ അനുവാക
 ത്തിൽ അനേകം കാമ്യേഷ്ടികളെപ്പറ്റി പറയുന്നു. ഒരു
 പ്രത്യേക ആഗ്രഹം സാധിക്കുന്നതിന് വേണ്ടി നടത്തുന്ന
 യാഗത്തിന് “കാമ്യേഷ്ടി” എന്നു പറയുന്നു എല്ലാ യാഗ
 ത്തിനും ദേവതാ പ്രീതിയും സ്വർഗ്ഗലാഭവും സാമാന്യഫല
 മാണ. അതു കൂടാതെ സാധാരണ ലോകജീവിതത്തിൽ
 തന്നെ അനുഭവിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്ന ഫലങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള
 യാഗമാണ് “കാമ്യേഷ്ടി” അപ്രകാരമുള്ള യാഗത്തിന്റെ
 പ്രാരംഭത്തിൽ ചൊല്ലേണ്ട മന്ത്രത്തിന് “പുരോഹിതവാക്യം”
 എന്നും യഥാ ശാസ്ത്രം യാഗാദികൾ നടത്തിയതിന് ശേഷം
 അവസാനമായി പറയുന്ന മന്ത്രത്തിന് “യാജ്യ” എന്നും
 പേരുകുന്നു.]

സന്താനം ഉണ്ടാകണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവൻ ഇന്ദ്രാഗ്നി
 കളെ ഉദ്ദേശിച്ച് പതിനൊന്ന് കപാലത്തിൽ പാകം ചെയ്ത്
 പുരോധാശം ഹോമിക്കുന്ന യാഗത്തിന്റെ പുരോഹിതവാക്യ-

1. ഉദാഹരി റൂഗ്നി ആ ഹവധ്യ
ഉദാരാധ സഃ സഹ മാദയധ്യേ.
ഉദാദാതാരാ വിഷാം രയിണാമുദാ
വാജസ്യ സാതയേ ഹവേ വാ.

ഹേ ഇന്ദ്രാഗ്നി = അല്ലയോ ഇന്ദ്രാഗ്നികളേ! വാം ഉദാ = നിങ്ങൾ രണ്ടു പേരെയും, ആ ഹവധ്യേ = ആഹുതി പ്രദാനം ചെയ്ത് ആരാധിക്കുന്നതിന്, രാധസഃ = ഹവിർ ലക്ഷണമായ അന്നം കൊണ്ട്, ഉദാ സഹ = രണ്ടുപേരെയും കരേ അവസരത്തിൽ തന്നെ, മാദയധ്യേ = സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതിന്. ഹവേ = ഞാൻ വിളിക്കുന്നു. ഉദാ = നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും, ഇഷാം = ഭക്ഷ്യ പദാർത്ഥങ്ങളുടേയും രയിണാം = ഭക്ഷ്യത്രാദി ധനങ്ങളുടേയും, ദാതാരൗ = ദാതാക്കൾ ആണ്. വാജസ്യ സാതയേ = അന്ന ലാഭത്തിന് വേണ്ടി, വാം = നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരെയും, ഹവേ = ഞാൻ വിളിയ്ക്കുന്നു.

2. ഇന്ദ്രാഗ്നികളെ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള യാഗത്തിന്റെ യാജ്യ.
അശ്രവം ഹി ഭൂരിദാവത്തരാവാം
വിജാമാതു രത വാഘാ സ്യ ലാത്.
അഥാ സോമസ്യ പ്രയതി യുവദ്യോ-
മിന്ദ്രാഗ്നി സ്തോമം ജനയാമി നവ്യം.

അഹം = ഞാൻ, വാം = നിങ്ങൾ രണ്ടു പേരെയും, വിജാ-മാതുഃ = വിശിഷ്ട ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ ജാമാതാവിനെക്കാളും, ഉതവാ = അല്ലെങ്കിൽ സ്യ ലാത് = സ്യ ലാഭിക്കാളും, ഭൂരിദാവത്തരാ = ധാരാളം ഭാനം ചെയ്യുന്നവരാണെന്ന്, ഘ അശ്രവം = പ്രസിദ്ധമായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അഥ = അതുകൊണ്ട്, സോമസ്യ = സോമസ്യഗുണമായ ഈ ഹവിസ്സിന്റെ, പ്രയതി = പ്രദാനംകൊണ്ട് ഹേ ഇന്ദ്രാഗ്നി = അല്ലയോ ഇന്ദ്രാഗ്നികളേ! യുവദ്യോ = നിങ്ങൾക്കായിക്കൊണ്ട്, നവ്യം = നൂതനമായ സ്തോത്രം ചെയ്യുന്നു (പുതിയ സ്തോത്രങ്ങളാൽ നിങ്ങളെ സ്തുതിയ്ക്കുന്നു)

3. യുദ്ധത്തിൽ വിജയിയായ രാജാവു പതിനൊന്നു പാത്രത്തിൽ പാകം ചെയ്ത പുരോധാശം ഇന്ദ്രാഗ്നികളെ ഉദ്ദേശിച്ചു ഹോമം കഴിയ്ക്കുന്ന യാഗത്തിന്റെ പുരോഽനുവാക്യം.

ഇന്ദ്രാഗ്നി നവതിം ദാസപതിരധുനതം.
സാകമേകേന കർമണാ,

ദാസപതിഃ = തസ്സരന്മാരായ പ്രഭുക്കളുടെ ഭരണത്തിലിരുന്ന, നവതിം പുരഃ = തൊണ്ണൂറു നഗരങ്ങൾ, സാകം, = ഒരുമിച്ചു തന്നെ, ഏകേന കർമണാ = ഒരു പ്രഹരം കൊണ്ടു, യൌ അധുനതം = യാതൊരുത്തർ നശിപ്പിച്ചു പോ, തൌ ഇന്ദ്രാഗ്നി = അപ്രകാരമുള്ള ഇന്ദ്രാഗ്നികളെ! നിങ്ങൾ യജമാനനെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും.

4. വിജയിയായ രാജാവു ഇന്ദ്രാഗ്നികളെ ഉദ്ദേശിച്ചു നടത്തുന്ന യാഗത്തിന്റെ യാജ്യം

ശുചിംസ്തോമം നവജാതമദ്യേന്ദ്രാഗ്നി

വൃത്രഹണാ ജുഷേമാം ഉഭാഹിവാം.

സുഹവാ ജോഹവിമി താവാജം സദ്യ ഉശതേ ധേഷ്യാ.

ശുചിം = നിദ്ദോഷമായതും, നവജാതം = പുതിയതായി ഉണ്ടായതും ആയ, സ്തോമം = സ്തോത്രം, അദ്യ = ഇന്ന് ഹേ ഇന്ദ്രാഗ്നി = അല്ലയോ ഇന്ദ്രാഗ്നികളെ! വൃത്രഹണൗ = പാപം നശിപ്പിക്കുന്ന നിങ്ങൾ നജുഷേമാം = വേഗത്തിൽ സേവിച്ചാലും (കേട്ടാലും) ഹി = എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഉഭാവാം = നിങ്ങൾ, രണ്ടുപേരും സുഹവാ = ആഹ്വാനം നിമിത്തം കോപിയാത്തവരാൻ. ജോഹവിമി = ഞാൻ നിങ്ങളെ കൂടെക്കൂടെ വിളിക്കുന്നു. താ = അപ്രകാരമുള്ള നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും വാജം ഉശതേ = അന്നം അനുഗ്രഹിക്കുന്ന യജമാനനു സദ്യഃ = ഉടൻ തന്നെ, ധേഷ്യാ = കൊടുക്കുന്നവരായിത്തീരുക

5. യുദ്ധം ജയിച്ചു ജനതാ മദ്ധ്യത്തിൽ വരുമ്പോൾ
 “പുഷാ”വിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു ഒരു പാത്രത്തിൽ ഹവിസ്സ്
 പാകം ചെയ്തു സമർപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പുരോഹിതവാക്യം.
 വയമുതലാ പഥസ്വതേ രഥം നവാജ സാതയേ
 ധിയേ പുഷന്ന യജമാഹി.

പഥസ്വതേ = സന്മാർഗ്ഗ ദർശകനായ, ഹേ പുഷൻ =
 പുഷാ എന്നും പ്രസിദ്ധനായ ദേവ! വയം ഉ = ഞങ്ങൾ
 തന്നെ, രവാ = അങ്ങയെ, വാജസാതയേ = ഭക്ഷ്യലാഭ-
 ത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള, ധിയേ = കർമ്മത്തിനും വേണ്ടി
 രഥം ന = രഥത്തെപ്പോലെ, അ യജമാഹി = യോജി-
 പ്പിയ്ക്കുന്നു.

6. പുഷാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു ഹവിസ്സ് സമർപ്പിയ്ക്കുന്ന
 യാഗത്തിന്റെ യാജ്യം.

പഥസ്വതേ: പരിപതി. വചസ്യാ കാമേന
 കൃതോഭ്യാനധക്ം. സനോരാസ ച്ച്ഛതയഃ
 ചന്ദ്രാഗ്രാ ധിയം ധിയം സിഷധാതി പ്രപുഷാ.

പഥസ്വതേ: = എല്ലാ മാർഗ്ഗത്തിന്റേയും, പരിപതി. =
 രക്ഷകനും, അർക്കം = സ്തുതിക്കപ്പെടേണ്ടവനും ആയ
 പുഷണം = പുഷാ എന്ന ദേവനെ, കാമേന കൃതാഃ =
 ആഗ്രഹത്താൽ വശീകൃതരായ ജനങ്ങൾ, വചസ്യാ =
 സ്തോത്ര രൂപമായ വാക്കുകളെക്കൊണ്ട്, അഭ്യാനടം =
 പ്രാപിക്കുന്നു. സ: പുഷാ = ആ പുഷാ എന്ന ദേവൻ
 ന: = ഞങ്ങൾക്കും, ശ്ചതയഃ = ശോകത്തെ നശിപ്പി-
 ക്കുന്ന, ചന്ദ്രാഗ്രാഃ = ഓഷധികളെ, രാസതം = തരളി-
 ധിയം ധിയം = പ്രജയേയും, പ്ര സിഷധാതി =
 പ്ര കഷണ സാധിക്കട്ടെ (പ്രജനെ നൽകട്ടെ)

7. യുദ്ധം ജയിച്ചു ജനതാ മദ്ധ്യത്തിൽ വന്നതിനു ശേഷം
 ക്ഷേത്രപതിയെ പ്രസാദിപ്പിയ്ക്കുന്നതിനുള്ള യാഗ-
 ത്തിന്റെ പുരോഹിതവാക്യം-

ക്ഷേത്ര സുപതിനാവയം ഹി തേനേവ
ജയാമസി. ഗാമശ്വം പോഷയിത്വാ സ
നോ മുധാതി ദശേ.

ക്ഷേത്രസ്യ പതിനാ = സസ്യനിഷ്ഠത്തിൽ ആധാര
ഭൂതയായ ഭൂമിയുടെ അധിഷ്ഠാതു ദേവതയാൽ, വയം =
ഞങ്ങൾ, ഹിതേന ഇവ = മിത്രത്താൽ അമിത്രത്തെ ജയി
ക്കുന്നതുപോലെ, ഗാം = പശുക്കളേയും, അശ്വം = കുതിര
കളേയും, പോഷയിത്വാ ആ = അന്നാദികളേയും, ജയാ-
മസി = ജയിക്കട്ടെ സഃ = ആ ക്ഷേത്രപതി, നഃ =
ഞങ്ങളെ, ഈ ദശേ = ഏതാദൃശമായ വസ്തുക്കളുടെ ലാഭം
കൊണ്ടു്, മുധാതി = സുഖം ഉള്ളവരാക്കിത്തീർക്കട്ടെ.
“ആ” എന്ന പദത്തിനു് ഈപ്രകാരത്തിൽ സമുച്ചയ
മാണു്.

8. ക്ഷേത്രപതിയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നള്ള യാഗത്തിന്റെ
യാജ്യം.

ക്ഷേത്രസ്യപതേ മധുമന്തമുർമിം ധേനുരിവപയോ അസ്മാ
സുധുഷ്വ മധുശ്വ്യതം ഘൃതമിവസുപൃതം ഋതസ്യ നഃ
പതയോ മുധയതു

ഹേക്ഷേത്രസ്യപതേ! = അല്ലയോ ക്ഷേത്രാധിഷ്ഠാന
ദേവതേ! മധുമന്തം ഉർമിം = മധുരമായ ക്ഷിരാദിക
ളോടു കൂടിയതും, മധുശ്വ്യതം = മധുസ്രവിച്ചുകൊണ്ടിരി
ക്കുന്ന, ഘൃതം ഇവ = നെയ്യു് പോലെ പരിശുദ്ധമായതും
ആയ, ഗവാദി സമുദായത്തെ, ധേനുഃ പയഃ ഇവ = പശു
പാൽ തരുന്നതുപോലെ, ധുഷ്വ = ഞങ്ങൾക്കു് തരിക
ഋതസ്യ = യാഗത്തിന്റെ, പതയഃ = അധിപന്മാരായ
അഗ്നിമുതലായ ദേവന്മാർ, നഃ = ഞങ്ങളുടെ, ഗവാദി
സമുദായത്തെ, മുധയതു = സുഖിപ്പിക്കട്ടെ

9. ദർശപൂർണ്ണമാസത്തിനു് മുടക്കം വന്നാൽ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട
യാഗത്തിന്റെ പുരോഹിതവാക്യം

അഗ്നേനയ സുപമാരായേ അസ്മാൻ വിശ്വാസി ദേവ-
വയുനാനി വിദ്വാൻ യയോധ്യസുജഹുരാണമേനോ
ഭൂയിഷാം തേ നമഉക്തിം വിധേമ.

ഹേ അഗ്നേ ദേവ = അല്ലയോ അഗ്നിദേവ! സുഹൃഥം = ശോഭനമായ മാർഗ്ഗത്തിൽ കൂടി, അസ്മാൻ നയ = ഞങ്ങളെ നയിക്കുക. തപഃ = അത്ഭുതം, രായേ = ധനത്തിന് വേണ്ടി യുള്ള, വിശ്വാനിവയനാനി = എല്ലാ അഭിപ്രായങ്ങളും അറിയുന്നവനാണ്. അസ്മത് = ഞങ്ങളിൽ നിന്ന്. ജ്ഞാതാണഃ ഏനഃ = കടിലമായ പാപം, യയോധി = ഇല്ലാതെയൊക്കെ. വയം = ഞങ്ങൾ, തേ = അങ്ങനെയോടുകൂടി ഭൂയിഷ്ഠാം നമ ഉക്തിം വിധേമ = അനേകം തരസ്സാൻ വചനം പറയുന്നു (പല പ്രാവശ്യം നമസ്കരിച്ചു)

10. പുറോക്ത യാഗത്തിന്റെ യാജ്ഞാ മന്ത്രം-

ആ ദേവാനാമപി പന്ഥാമഗന്ധ
യച്ഛക്തവാനമതന്തേ പ്രവോഡ്യം
അഗ്നിവിദ്വാൻ സ യജാത് സേദഹോതാ
സോഽധാരൻ സ ഗുരുൻ കല്പയാതി.

ദേവാനാം പന്ഥാം = ദേവന്മാരുടെ കർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ യത് ശക്തവാനമതത് = എത്രത്തോളം കഴിയുമോ അത്രത്തോളം, അനുപ്രവോഡ്യം = അവിച്ഛിന്നമായി നിർവ്വഹിക്കാൻ വയം ആ അഗ്നേ = ഞങ്ങൾ ആഗതരായി ഭവിക്കട്ടെ. സഃ = ആ അഗ്നി തന്നെയാണ് യജാത് = യാഗം നടത്തിയെന്നത്. വിദ്വാൻ സഃ ഇത് = യാഗ നമ്പാനോപായമെന്നായ ആ അഗ്നി തന്നെയാണ് ഹോതാ = ദേവന്മാരുടെ ഹോതാവായി അധാരൻ കല്പയാതി = യാഗങ്ങളെ കൽപ്പിക്കുന്നത് ഗുരുൻ കല്പയാതി = ഗുരുക്കളേയും കൽപ്പിക്കുന്നത്.

11. ഇത് പുറോക്ത യാഗത്തിന്റെ മറ്റൊരു പുരോഹിത വാക്യമാണ് (ദൈവതാമന്തേ മന്ത്രമോ ഈ മന്ത്രമോ ചൊല്ലാം.)

യദ്വാഹിഷ്ഠം തഗ്നേയേ ബൃഹദർചവിഭാവസോ.
മഹിഷിവ ത്വ ഭൂയിസ്താഭാജാ ഉദിരതേ.

വാമിഷ: = പ്രീതി ജനിപ്പിക്കുന്ന, യത് തത് യാതൊരു ഞ്ഞാത്രമുണ്ടോ അതു, അഗന്യേ = അഗ്നിസ്ത്വേ വേണ്ടിയുള്ളതുതന്നെ. ഹേ വിഭാവസോ = മഹനീയമായ രേഖസ്സോടുകൂടിയ അല്ലയോ അഗ്നേ! ത്വം = അങ്ങ് ബൃഹത് = പ്രശസ്തമായ എന്റെ സ്നോത്രത്തെ അർച = ബഹുമാനിക്കുക മഹിഷി ഇവ = രാജ്ഞിക്കു മഹാരാജാവിൽനിന്നു ധനം ലഭിക്കുന്നതുപോലെ, ത്വത്വം = അങ്ങയിൽനിന്നു, രയി: = ധനം ആദായകർക്കു ലഭിക്കുന്നു. വാജി: ത്വത്വം = അന്നവും അങ്ങയിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നു.

12. പുഷ്പാകൃത യാഗത്തിന്റെ യാജ്യാമത്രം.

അനേതപം പായാനവ്യോ അസ്സാൻ

സ്വസ്തിഭീരതി ദുഗ്ഗംണി വിശ്വാ.

പുശ്വപൃഥ്വി ബഹുലാന ഉവ്വി

ഭവതോ കായതനയായ ശംഭോ:

ഹേ അഗ്നേ, = അല്ലയോ അഗ്നേ! നവ്യ: ത്വം = നൂതനനായ അങ്ങ്, വിശ്വാദുഗ്ഗംണി = എല്ലാ പാപങ്ങളേയും, സ്വസ്തിഭീ: = ശോഭനമായ മാഗ്ഗങ്ങളിൽകൂടി അസ്സാൻ = ഞങ്ങളെ, അതിപായ = കടത്തിവിടുക. (പാപങ്ങളിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുക) ന: = ഞങ്ങളുടെ പൃ: ച = നഗരവും, പൃഥ്വി = വിസ്തീർന്നുള്ളതായി ഭവിക്കട്ടെ. ഉവ്വി = ഞങ്ങളുടെ വാസഭൂമി ബഹുലാഭേതു = ധനധാന്യാദികളോടു കൂടിയതായിത്തീരട്ടെ. തോകായ = ഞങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങളോടും തനയായ = സന്താനങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങളോടും ശംഭവ = സുഖം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുക. യോ: ചഭവ = ആഗാമിയായ ഭയത്തേയും നശിപ്പിക്കുക.

13. വ്രതത്തിനു നാശംവന്നാൽ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട വ്രതപത്യം.

യാഗത്തിന്റെ പുരോ ിനവാക്യാമത്രം.

ത്വഗേവ്രതപരേഷി ദേവ ആ

ദേത്യേഷാത്വം യജ്ഞേഷ്വിധു: |

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തപം = അങ്ങ്
 ദേവമർത്യേഷു = ദേവന്മാരിലും, മനുഷ്യരിലും, പ്രതപഃ
 അസി = പ്രാങ്ങളുടെ രക്ഷകനാകുന്നു. തപയജ്ഞേഷു
 ഈധ്യഃ = അങ്ങ്തന്നെയാണ് യാഗങ്ങളിൽ സ്തുതിക്കു
 പ്പെടുന്നതും.

14. പൂർവ്വാക്തയാഗത്തിന്റെ യാജ്ഞം.
 യദോ വയം പ്രമിനാമ പ്രതാനി വിദിഷാം
 ദേവാ അവിദിഷുരാനഃ. അഗ്നിഷ്ടം
 റിശിമാ പൂണാതി വിഭാൻ യേഭിർദേവാ.
 ഋതഭിഃ കല്പയാതി.

ഹേ ദേവാഃ = അല്ലയോ ദേവന്മാരേ! വിദിഷാം =
 വിഭാന്നാരായ, വഃ = നിങ്ങളുടെ. പ്രതാനി = കർമ്മങ്ങൾ
 അവിദിഷുരാനഃ = ജ്ഞാനം വളരെ കുറഞ്ഞവരായ
 വയം = ഞങ്ങൾ. യത് = യാതൊരു കാരണത്താലാ-
 നോ, പ്രമിനാമ = ഫിംസിച്ചത്, യേഭിഃ ഋതഭിഃ =
 യാതൊരു ഋതക്കളാലാണോ, ദേവാൻ കല്പയാതി =
 ദേവന്മാരെ കല്പിക്കുന്നത്, തദ്വിശ്വം = ആ കർമ്മജാതം.
 മുഴുവൻ, വിഭാൻ = അറിയുന്നവനായ, അഗ്നിഃ =
 അഗ്നിദേവൻ ആ പൂണാതി = പൂരിപ്പിക്കട്ടെ.

ഇതി ചതുർദശാ നവകഃ

പ്രഥമകാണ്ഡേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ

പ്രഥമകാണ്ഡേ ദ്വിതീയഃ പ്രപാഠകഃ

പ്രഥമോ ഹ വാക്:

ആപ ഉന്തു ജീവസേ ദീപ്തായുതായ വർചസ കാഷയേ
 ത്രായസ്വനംസ്വധിതേ മൈനം ഹിംസി ദേവശ്രൂതേതാനി
 പ്രവപേ സ്വസ്തൃത്തരാണിശിയാ ഫ്ഫേ അസ്താൻ മാതരഃ
 ശൃന്ധന്തു ഘൃതേന നോ ഘൃതപുവഃ പുനന്തു വിശ്വമസ്മത്പ്രവ-
 ഹന്തു രിപ്രമുദാഭ്യഃ ശുചിരാപുത ഏമി സോമസ്യ തന്തുരസി
 തന്വം മേ പാഹി മഹീനാം പയഃ സി വർചോധാ അസി
 വർചോമയി ധേഹി വൃത്രസ്യ കനിനികാഴ്സി ചക്ഷുഷ്ണാ
 അസി ചക്ഷുർമേ പാഹി ചിത്പതിസ്ത്വാ പുനാതു വാ-
 ക്പതി സ്ത്വാ പുനാതു ദേവസ്ത്വാ സവിതാ പുനാതച്ഛിദ്രേണ
 പവിത്രേണ വസോഃ സൂര്യസ്യ രശ്മിഭിസ്സസ്യതേ പവിത്ര-
 പതേ പവിത്രേണ യശ്ശൈ കം പുന തച്ഛകേയമാവോ
 ദേവാസ ഈ മഹെ സത്യ ധർമ്മാണോ അധരേ യദോ
 ദേവാസ ആഗുരേ യജ്ഞിയാസോ ഹവാ മഹ ഇന്ദ്രാഗ്നി
 ദ്യാവാ പൃഥിവീ ആപ കാഷധീസ്ത്വം ദീക്ഷാണാ മധിപതി-
 രസീഹ മാ സന്തം പാഹി 11 (108)

ആപഃ ഉന്തു ജീവസേ ദീപ്തായുതായ വർചസേ
 കാഷയേ ത്രായസ്വ ഏനം സ്വധിതേ മാ ഏനം
 ഹിംസിഃ ദേവശ്രൂഃ ഏതാനി പ്രവപേ സ്വസ്തി
 ഉത്തരാണി അശീയ ആപഃ അസ്താൻ മാതരഃ
 ശൃന്ധന്തു ഘൃതേന നഃ ഘൃതപുവഃ പുനന്തു വിശ്വം
 അസ്മത് പ്രവഹന്തു രിപ്രം ഉദാ ആഭ്യഃ ശുചിഃ
 ആപുതഃ ഏമി സോമസ്യ തന്തുഃ അസി തന്വം
 മേ പാഹി മഹീനാം പയഃ അസി വർചോധാഃ
 അസി വർചഃ മയി ധേഹി വൃത്രസ്യ കനിനികാ
 അസി ചക്ഷുഷ്ണാഃ അസി ചക്ഷുഃ മേ പാഹി
 ചിത്പതിഃ ത്വാ പുനാതു വാക്പതിഃ ത്വാ
 പുനാതു ദേവഃ ത്വാ സവിതാ പുനാതു അച്ഛിദ്രേണ
 പവിത്രേണ വസോഃ സൂര്യസ്യ രശ്മിഭിഃ തസ്യ

തേ പവിത്രപതേ പവിത്രേണ യസ്മൈ കം
 പുനേ തത് ശങ്കേയം ആ വ: ദേവാസ: ഈമഹേ
 സത്യധർമാണ: അധാരേ യദം വ: ദേവാസ:
 ആ ഗുരേ യജ്ഞിയാസ: ഹവാമഹേ ഇദ്രാഗ്നി
 ദ്യാവാപൃഥിവീ ആപ: ഓഷധി: തപം ദീക്ഷാണാം
 അധിപതി: അസി ഇഹ മാ സന്തം പാഹി.

1. ആപ ഉദത്ത ജീവസേ ദീർഘായുതായ വർചസേ

ഈ പ്രപാകത്തിൽ ആധാരികം എന്നറിയപ്പെടുന്ന
 അഗ്നിഷ്ടോമമന്ത്രങ്ങൾ പറയപ്പെടുന്നു. യാഗത്തിന്റെ
 പ്രാരംഭമായി യജമാനൻ ക്ഷൗരകർമ്മം കഴിപ്പിച്ചു
 ശുചിയായി സ്നാനം കഴിച്ചതിന് ശേഷം വേണം യാഗ
 കർമ്മം ആരംഭിക്കേണ്ടത്. അതിന് ക്ഷൗരത്തിന്
 ശിരസ്സ് വെള്ളംകൊണ്ട് നന്നയ്ക്കുമ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം
 മാണു് ഇതു്.

ആപ: = ജലം, ദീർഘായുതായ ജീവസേ = ഈ യാഗ
 കർത്താവിനെ ദീർഘായുസ്സുള്ളവനായി ജീവിപ്പിക്കുന്നതി
 നും, വർചസേ = യാഗകർത്താവിന് ശരീര ദീപ്തി ഉണ്ടാകു
 ന്നതിനും വേണ്ടി, ഉദത്ത = ക്ഷൗരം ചെയ്യേണ്ട ശരീര
 ഭാഗം നന്നയ്ക്കട്ടെ

2. ഓഷധേ ത്രായസൈനം

ക്ഷൗരോപകരണമായി ഒരു ദർഭ കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു്
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു.

ഏ ഓഷധേ = അല്ലയോ ഓഷധി! ഏനം ത്രായസപ =
 ഈ യജമാനനെ രക്ഷിച്ചാലും.

3. സ്വധിതേ മൈനം ഹിംസി:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ക്ഷൗരത്തിനുള്ള കത്തി എടുത്തു
 വെക്കുന്നു.

സ്വധിതേ = സ്വകാരു് സമർത്ഥമായ ഹേക്ഷുര! ഏനം
 മാ ഹിംസി: = ഈ യജമാനനെ ഹിംസിക്കരുതു്.

4. ദേവ ശുഭരത്നാനി പ്ര വപേ

ഇതു് ക്ഷൗരാവസരത്തിൽ ചൊല്ലേണ്ട മന്ത്രം.

ദേവശ്രുഃ = ദേവന്മാരുടെ ക്ഷരകനെപ്പോലെ, ഏതാനി = ഈ കേശലോമങ്ങളെ, പ്ര വപേ = നല്ലപോലെ വപനം ചെയ്യുന്നു.

5. സ്വ സ്ത്യുത്തരാന്യശീയ

ക്ഷൗരം, ചെറു ശരീരാവയവത്തെ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലാനുള്ളതാണു് ഈ മന്ത്രം.

സ്വ സ്തി = മംഗളം ഉണ്ടാകട്ടെ. ഉത്തരാണി = മേൽ നടത്തേണ്ട കർമ്മങ്ങൾ, അശീയ = പുരോഗമിക്കട്ടെ

6. ആപോഽസ്താൻ മാതരഃ ശുന്ധന്തു

ഘൃതേന നോ ഘൃതപുവഃ പുനന്തു

ക്ഷൗരാനന്തരം സ്നാനത്തിനു് യജമാനന്റെ ശിരസ്സിൽ വെള്ളം ഒഴിക്കുമ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

മാതരഃ ആപഃ = മാതൃസ്ഥാനത്തിലുള്ള ജലം, അസ്താൻ പുനന്തു = ഞങ്ങളെ ശുദ്ധമാക്കട്ടെ. ഘൃതപുവഃ = ജലം കൊണ്ടു് പരിശുദ്ധമാക്കുന്ന മേഘാദികൾ, ഘൃതേന പുനന്തു = ജലംകൊണ്ടു് ഞങ്ങളെ പരിശുദ്ധരാക്കട്ടെ.

(ഘൃതം എന്ന പദം 'ഘൃക്ഷരണേ' എന്ന ധാതുവിൽ നിന്നുണ്ടായതാണു്. അതുകൊണ്ടു് ഒഴുകുന്നതു് എന്നു് അവയവാത്മത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുകയാണു്)

7. വിശ്വമസ്മത് പ്രവഹന്തു രിപ്രം

ശരീരത്തിലുള്ള അഴുക്കു തേച്ചുകളയുമ്പോൾ ചൊല്ലാനുള്ള മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

അസ്മത് = ഞങ്ങളിൽനിന്നു്, വിശ്വം രിപ്രം = എല്ലാ പാപവും, പ്രവഹന്തു = മാറിപ്പോകട്ടെ.

8. ഉദാഭ്യ ശ്ശൂചിരാ പുത ഏമി

സ്നാനം കഴിഞ്ഞു് വരുമ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

ശുചി: = സ്നാനം കഴിഞ്ഞു പരിശുദ്ധനായ ഞാൻ,
ആദ്യ: = ഈ ജലത്തിൽ നിന്നും, (ജലാശയത്തിൽ
നിന്നും) ഉദ് ആ ഏമി = കരയ്ക്കു കയറി വരുന്നു.

9. സോമസ്യ തന്ത്രരസിതന്ത്രവം മേപാഹി

വസ്യം ഉടക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

അല്ലയോ വസ്യമേ! നീ സോമസ്യതന്ത്ര: അസി = പരന് ശരീരം പോലെ പ്രിയപ്പെട്ടതാകുന്നു. മേതന്ത്രവം = ഏന്റെ ശരീരം, പാഹി = രക്ഷിച്ചാലും.

10. മഹീനാം പയോസി വർപോധാസി
വർപോമയിധേഹി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മുഖത്തു് വെണ്ണ തേയ്ക്കുന്നു.

ഹേനവനിത = അല്ലയോ നവനിതമേ! തപം = നീ,
മഹീനാം പയ: അസി = പശുക്കളുടെ പാൽ ആകുന്നു.
വർപോധാ: അസി = തേജസ്സുണ്ടാക്കുന്നതും ആകുന്നു.
മയിവർച: ധേഹി = എനിയ്ക്കു് തേജസ്സുണ്ടാക്കി
ത്തന്നാലും..

11. വൃത്രസ്യ കനീനികാസി പക്ഷ്യസ്താ അസി
പക്ഷ്യർമേ പാഹി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കണ്ണുകളിൽ അഞ്ജനം തേയ്ക്കുന്നു.

തപം = നീ, വൃത്രസ്യ = വൃത്രൻ എന്ന അസുരന്റെ
കനീനികാ അസി = കണ്ണുകളിൽ ഉള്ള കൃഷ്ണമണി
ആകുന്നു. പക്ഷ്യസ്താ: അസി = കണ്ണുകളെ രക്ഷിയ്ക്കുന്നതും
ആകുന്നു. മേപക്ഷ്യ: പാഹി = എന്റെ കണ്ണുകളെ
രക്ഷിയ്ക്കുക.

12. ചിതപതി സ്താപനാതു വാക്പതി സ്താപനാതു
ദേവസ്താ സവിതാ പുനാതപച്ഛിദ്രേണ
പവിത്രേണ വസോ: സുർയസ്യരശ്മിഭി:

ഈ മരും ചൊല്ലി പുരോഹിതൻ ദുഃഖഗുത്താൽ യജമാനനെ സ്തംഭശീയ്ക്കുന്നു.

അച്ഛിത്രേണ = അച്ഛിന്നമായ, പവിത്രേണ = പവിത്രംകൊണ്ടു്, ചിതപതിഃ = മനസ്സ്, ത്വാ പുനാതു = നിന്നെ, പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ. വാക്പതിഃ = വാഗിന്ദ്രിയം, ത്വാ പുനാതു = നിന്നെ പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ. സവിതാ ദേവഃ = സർവ്വപ്രകാരമായ ദേവൻ. ത്വാ = നിന്നെ, വസോഃ സുർയസ്യ = ലോകത്തെ ശുദ്ധീകരിയ്ക്കുന്ന, റശ്മിഭിഃ = കിരണങ്ങളാൽ, പുനാതു = പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ.

13. തസ്യ തേ പവിത്രപതേ പവിത്രേണ
യസ്മൈ കം പുനേ തച്ഛകേയം
യജമാനൻ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണു് ഇതു്.

പവിത്രപതേ = പവിത്ര രൂപത്തിൽ വർത്തിയ്ക്കുന്ന രശ്മികളുടെ അധിപതിയായ ഹേ ദേവ! തേ പവിത്രേണ = അങ്ങയുടെ പവിത്ര രൂപത്തിലുള്ള രശ്മികളാൽ, യസ്മൈ = യാതൊന്നിനു് വേണ്ടിയാണോ, കം = ആത്മാവിനെ (എന്നെ) പുനേ = ഞാൻ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നതു്, തത് = ആ കാര്യം നിവ്ഹിജ്ഞാൻ, ശകേയം = ഞാൻ ശക്തനായിത്തീരട്ടെ. (ഇവിടെ ഉദ്ദേശിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന പ്രയോജനം അഗ്നിഷ്ടോമയാഗത്തിന്റെ നിവ്ഹണമാണു്.)

14. ആപോ ദേവാസ ഈ മഹേ സത്യ ധർമ്മാണോ
അധാരേ യദോ ദേവാസ ആ ഗുരേ
യജ്ഞിയാസോ ഹവാ മഹേ.

ഈ മരും ചൊല്ലി യജമാനനെ യാഗ ശാലയിലേയ്ക്കു് വിളിച്ചുകൊണ്ടു് വരുന്നു.

സത്യ ധർമ്മാണഃ = സത്യശീലരായ, ഹേ ദേവാസഃ = അല്ലയോ ദേവന്മാരെ! അധാരേ = യാഗസ്ഥലിയ്ക്കു് വേണ്ടി, വഃ ആ ഈ മഹേ = നിങ്ങളോടു പ്രാർത്ഥിയ്ക്കുന്നു. (നിങ്ങളെ ഭജിക്കുന്നു) ഹേ യജ്ഞിയാസഃ

ദേവാസഃ = യാഗാർഹായ അല്ലയോ ദേവന്മാരെ!
 ആ ഗുര = യജ്ഞം ആരംഭിക്കുന്നതിന്, വഃ യത്-
 ഹവാമഹേ തത് = നിങ്ങളെ വിളിച്ചുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾ
 യാഗ ശാലയിലേക്ക് വരുന്നു.

15. ഇന്ദ്രാഗ്നി ദ്യാവാ പൃഥിവീ ആപ ഓഷധിഃ

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി യജമാനനെ യാഗ ശാലയിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നു.

ഹേ ഇന്ദ്രാഗ്നി = അല്ലയോ ഇന്ദ്ര, അല്ലയോ അഗ്നീദേവ!
 ഹേ ദ്യാവാ പൃഥിവീ = അല്ലയോ സ്വർഗ്ഗമേ ഹേ ഭൂമി!
 ആപഃ = ജലമേ! (അല്ലയോ ജലദേവതേ) ഓഷധിഃ =
 ഓഷധികളേ! നിങ്ങൾ യജമാനന് യാഗ ശാലയിൽ
 പ്രവേശിക്കാൻ അനുവാദം നൽകിയാലും.

16. തപഃ ദീക്ഷണാമധി പതിരസി ഇഹ

മാ സന്തം പാഹി

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി യജമാനൻ ആഹവനീയാഗിയെ നോക്കുന്നു.

അല്ലയോ ആഹവനീയാഗേ! അങ്ങ് ദീക്ഷാണം അധി
 പതിഃ അസി = ദീക്ഷകളുടെ അധിപതി ആകുന്നു. ഇഹ
 സന്തം മാ പാഹി = ഈ ദീക്ഷയിൽ ഇരിക്കുന്ന എന്നെ
 രക്ഷിച്ചാലും.

ഇതി പ്രഥമോഽനുവാകഃ

ദ്വിതീയോ ഽനുവാകഃ

ആകുന്തേ പ്രയജേഗന്തേ സ്വാഹാ മേധായൈ മന-
 സേഗന്തേ സ്വാഹാ ദീക്ഷായൈ രപസേഗന്തേ സ്വാഹാ
 സരസ്വതേ പുഷ്പേഗന്തേ സ്വാഹാ ഫ്ലപോ ദേവീർബൃഹ-
 തിർവിശ്വശംഭുവാ ദ്യാവാ പൃഥിവീ ഉപ്തരീക്ഷം ബൃഹസ്വതി
 ര്നോ ഹവിഷാ വൃധാതു സ്വാഹാ വിശ്വേ ദേവസ്യ നേതൂർമർ
 തോവൃണീത സഖ്യം വിശ്വേ രായ ഇഷ്ടധ്യസി ദൃക്സം വൃണീത
 പൃഷ്യസേ സ്വാഹാർക്താമയോ ശിശ്ലേ സ്ഥർണ്യ വാമാരഭേ തേമാ

പാതമാ റ്റസ്യ യജ്ഞസ്യോ ഉപഹൃതം ധീയം ശിക്ഷമാണസ്യ
 ദേവക്രൂരം ദക്ഷം വന്ദനം ശിശാധി യയാ റ്റതി വിശ്വാ
 ദരിതാ തരേമ സുതർമാണ മധി നാപം തഹേമോർഗസ്യോ-
 ജിരസ്യർണമ്രദാ ഊർജം മേ യച്ഛ പാഹി മാ മാ മാ ഹിംസി
 വിഷ്ണോഃ ശർമാസി ശർമ യജമാനസ്യ ശർമ മേ യച്ഛ നക്ഷ-
 ത്രാണാം മാ റ്റതികാശാത് പാഹിദ്രസ്യ യോനിരസി മാ
 മാ ഹിംസി: കൃഷ്ണൈതാ സുസ സ്യായൈ സുപിപ്ലവാഭ്യ-
 സ്തൈഃ ഷഡധീഭ്യഃ സുപസ്ഥാ ദേവോ വനസ്സതി ക്രൂർധോ മാ
 പാ ഹ്യോ ഉപഃ സ്വാഹാ യജ്ഞം മനസാ സ്വാഹാ ദ്യാവാ
 പൃഥിവീ ഭ്യം സ്വാഹോ രോരന്തരീക്ഷാത് സ്വാഹാ യജ്ഞം
 വാതാ ദാരഭേ || (130)

ആകൃത്യൈ പ്രയുജേ അഗ്നയേ സ്വാഹാ മേധായൈ
 മനസേ അഗ്നയേ സ്വാഹാ ദീക്ഷായൈ തപസേ
 അഗ്നയേ സ്വാഹാ സൗസ്വത്യൈ പുഷ്ണേ അഗ്നയേ
 സ്വാഹാ ആപഃ ദേവീഃ ബൃഹതീഃ വിശ്വ ശംഭവഃ
 ദ്യാവാ പൃഥിവീ ഉരു അന്തരീക്ഷം ബൃഹസ്സതിഃ
 നഃ ഹവിഷാ വൃധാതു സ്വാഹാ വിശ്വേ ദേവസ്യ
 നേതുഃ മർതഃ വൃണിത സഖ്യം വിശ്വേ രായഃ
 ഇഷ്ട ധൃസി ഭൃഗും വൃണിത പുഷ്യസേ സ്വാഹാ
 ഋക്സാമയോഃ ശിര്യേ സ്ഥഃ തേ വാം ആ രഭേ
 തേ മാ പാതം ആ അസ്യ യജ്ഞസ്യ ഉദപ
 ഇമാം ധീയം ശിക്ഷമാണസ്യ ദേവ ക്രൂരം ദക്ഷം
 വന്ദനം ശിശാധി യയാ അതി വിശ്വാ
 ദരിതാ തരേമ സുതർമാണ. അധി നാപം തഹേമ
 ഊർക് അസി ആങ്ഗിരസി ഊർണമ്രദാ ഊർജം
 മേ യച്ഛ പാഹി മാ മാ മാ ഹിംസി: വിഷ്ണോഃ
 ശർമ അസി ശർമ യജമാനസ്യ ശർമ മേ
 യച്ഛ നക്ഷത്രാണാം മാ അതീകാശാത് പാഹി
 ഇദ്രസ്യ യോനിഃ അസി മാ മാ ഹിംസി:
 കൃഷ്ണൈ താ സുസസ്യായൈ സുപിപ്ലവാഭ്യഃ
 താ ഷഡധീഭ്യഃ സുപസ്ഥാഃ ദേവഃ വനസ്സതിഃ

ഈപ്രകാരം മാ പാഹി ആ ഉദ്യമം സ്വാഹാ യജ്ഞം
മനസാ സ്വാഹാ ദ്യാവാ പൃഥിവീഭ്യം സ്വാഹാ
ഉരോഃ അന്തരീക്ഷാത് സ്വാഹാ യജ്ഞം വാതാദേ
ആ രഭേ.

1. ആ കൂട്ടെട്ടെ പ്രയുജേ f ഗ്നയേസ്വാഹാ
മേധായൈ മനസേ f ഗ്നയേസ്വാഹാ
ദീക്ഷായൈ തപസേ f ഗ്നയേസ്വാഹാ
സരസ്വതൈ പുഷ്ണേ f ഗ്നയേസ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു

ആകൂട്ടെട്ടെ പ്രയുജേ = യാതൊരു ദേവനാണോ ആകൂട്ടി
യായിത്തീൻ്റെ കർമ്മങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നത്
(ആകൂട്ടി = സങ്കൽപം) അഗ്നയേ സ്വാഹാ =
ആ അഗ്നിയിൽക്കൊണ്ടു് ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

മേധായൈ മനസേ = യാതൊരു ദേവനാണോ മേധാ-
ശക്തിയായിത്തീൻ്റെ ദുർബോധങ്ങളായ കാര്യങ്ങളെ
പ്പോലും നമ്മെ മനസ്സിലാക്കുന്നത്, അഗ്നയേസ്വാഹാ =
ആ അഗ്നിയിൽക്കൊണ്ടു് ഞാൻ ഹോമിക്കുന്നു.
(മേധാ = ധാരണാശക്തി) ദീക്ഷായൈ തപസേ =
യാതൊരു ദേവനാണോ സ്നാനാദി വ്രതനിയമങ്ങളായി
ത്തീൻ്റെ നമ്മെ തപസ്സ് ചെയ്യിക്കുന്നത്, അഗ്നയേ
സ്വാഹാ = ആ അഗ്നിദേവനായിക്കൊണ്ടു് ഞാൻ
ഹോമിക്കുന്നു സരസ്വതൈ പുഷ്ണേ = യാതൊരു
ദേവനാണോ സരസ്വതിയായിത്തീൻ്റെ ഏല്പാക്കാര്യങ്ങളേയും
പോഷിപ്പിക്കുന്നത്. അഗ്നേയേസ്വാഹാ =
ആ അഗ്നിദേവനായിക്കൊണ്ടു് ഞാൻ ഹോമിക്കുന്നു.

2. ആ പോദേവി ബൃഹതീർവിശ്വ ശംഭുവോ
ദ്യാവാപൃഥിവീ ഉവന്തരീക്ഷം ബൃഹസ്പതി-
ർനോഹവിഷാഢധാതു സ്വാഹാ
ഇതും അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നതിനുള്ള മന്ത്രമാണു്.

ദേവീ; = ദീപ്തിമത്തും, ബൃഹതി: = മഹത്വമുള്ളതും,
 വിശ്വശംഭവ: = ലോകത്തിന് സുഖം ഉണ്ടാക്കുന്നവനും
 ആയ, ഹേ ആപ: = അല്ലയോ ജലമേ! നീ ദ്യാവം-
 പൃഥ്വി = ദ്യോവും പൃഥ്വിയും, ഉരു അന്തരീക്ഷം =
 വിസ്തൃതമായ ആകാശവും ആകുന്നു. ന:ഹവിഷാ =
 ഞങ്ങൾ സമർപ്പിക്കുന്ന ഹവിസ്സ് കൊണ്ടും, ബൃഹ-
 സ്വതി: = ബ്രഹ്മ, വൃധാതു = മൂന്നു ലോകങ്ങളെയും
 വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ സ്വാഹാ = അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു.
 "ബ്രഹ്മാവൈദേവാനാം ബൃഹസ്വതി:" എന്ന വേദവാക്യം
 മനുസരിച്ച് ബൃഹസ്വതി എന്ന പദത്തിന് ബ്രഹ്മാവ്
 എന്നർത്ഥം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

- 3 വിശ്വേ ദേവസ്യ നേതുർമർതോ വൃണീത സഖ്യം
 വിശ്വേരായ ഇഷ്യധ്യസി ഭൃക്തം വൃണീത
 പുഷ്യസേ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രവും ചൊല്ലി ഹോമിക്കുന്നു.

വിശ്വേ = എല്ലാ പ്രാണികളും, ദേവസ്യനേതു: = സർവ്വ-
 പ്രേരകനായ ദേവന്റെ വശവർത്തികളാണു്, മർത: =
 സഖ്യം വൃണീത = മനുഷ്യൻ സർവ്വപ്രേരകനായ ആ
 ദേവനുമായി സഖ്യംവരിയ്ക്കാൻ അർഹിക്കുന്നു. ഹേ-
 വിശ്വേ = അല്ലയോ വിശ്വാത്മകനായ ദേവ! ത്വം =
 അങ്ങ്, രായ: = ധനത്തിന്റെ, ഇഷ്യധ്യസി =
 ആവനാഴിപോലെയാകുന്നു. (ഇഷ്യധിയിൽനിന്നു ശരം
 എടുക്കുന്നതുപോലെ അങ്ങയിൽനിന്നു് ധനം ലഭിക്കുന്നു)
 ഭൃക്തംവൃണീത = ഞങ്ങൾ അങ്ങയിൽനിന്നു് ധനം
 യാചിക്കുന്നു. പുഷ്യസേ = അങ്ങ് ഞങ്ങളുടെ ധനാഭി-
 കളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. സ്വാഹാ = സർവ്വാത്മകനായ
 ഈശ്വരനായിക്കൊണ്ടു് ഞാൻ ഹോമിക്കുന്നു.

4. സ്വാ ഹർക് സാമയോ: ശീലേസ്ഥസ്തേ
 വാ മാ രഭേ തേമാപാത മംസ്യയജ്ഞസ്യോദൃച.
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കൃഷ്ണാജിനം രണ്ടു് വിരലുകൊണ്ടു്
 സ്पर्ശിക്കുന്നു.

ഹേ ശുക്രകൃഷ്ണേ = കൃഷ്ണാജിനത്തിലുള്ള വെളുപ്പുംകുറുപ്പും-
 ആയ നിറങ്ങളേ! യവം = നിങ്ങൾ ലോകസാമയോഃ =
 ഗോപഭത്തിന്റേയും സാമവേദത്തിന്റേയും, ശിലേ
 സ്ഥഃ = ശിലങ്ങൾ ആകുന്നു തേ വം അപ്രകാരമുള്ള
 നിങ്ങളെ, ആരഭേ = ഞാൻ തൊടുന്നു തേ = അപ്രകാരം
 എന്നാൽ സ്വർശിഷ്ടപ്പെട്ട നിങ്ങൾ, അസ്യ = ഈ യാഗ-
 ത്തിന്റെ ആ ഉദ്ദേശം = സമാപ്തിവരെ, മാംപാഹി =
 എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും.

5. ഇമാംധിയ, ശിക്ഷമാണസ്യ ദേവ
 ക്രിതം ദക്ഷ വരുന്ന സംശിശാധി.
 യയാതിവിശ്വാ ദുരിതാതരേമ
 സുതപാണ മധിനാവം തപേമ

ഈമന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ കൃഷ്ണാജിനത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു
 ഹേ ദേവ വരണ! = അല്ലയോ വരണഭവേ! ഇമാം-
 ധിയം = ഈ അഗ്നിഷോമയാഗം നടത്തണമെന്ന
 വിചാരം, ശിക്ഷമാണസ്യ = സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന
 എന്റെ ദക്ഷക്രിതം = അഭിവൃദ്ധികരമായ യാഗം,
 യയാ = യാതൊരു ബുദ്ധിയികാണ്ടു, വിശ്വാദുരിതം =
 എല്ലാദുരിതങ്ങളും, അതിതരേ = കടന്നുപോകാൻ
 കഴിയുമോ, തയ സംശിശാധി = ആ ബുദ്ധി ഞങ്ങളെ
 പദേശിഷ്ടം. (സദുപദേശങ്ങളാൽ യാഗത്തെ സമാപ്തി-
 തിലേയ്ക്കു നയിക്കുക) സുതർമാണം നാവം = നല്ല
 പോലെ കടത്തിവടാൻ സമർത്ഥമായ കപ്പലിൽ,
 അധിരഹേമ = ഞങ്ങൾ ആരൂഢരായി.

6. ഊർഗസി ആങ്ഗിരസി ഊർന്നഗ്രോ ഊർജം
 മേയച്ഛ പാഹിമാ മാമാ ഹിംസി:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മേഘച അരയിൽ കെട്ടുന്നു.

ഹേമേഖലേ! തപം = നീ, ആങ്ഗിരസി = അംഗിരസി
 നെ സംബന്ധിച്ചു, ഊർഗ് അസി = ബലമാകുന്നു ഊർ-
 നഗ്രോ അസി = ആടിന്റെ രോമംപോലെ മുദ്രവും

ആകുന്നു. മേ ഊർജം യച്ഛ = എനിയ്ക്കു ബലം തന്നാലും. മാം പാഹി = എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും. മാമാ ഹിംസിഃ = എന്നെ ഹിംസിക്കരുതു്.

7. വിഷ്ണോഃ ശർമാസി ശർമയജമാനസ്യ മേയച്ഛ
നക്ഷത്രാണാം മാതൃതീകാശാത്

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി യജമാനനെ വസ്യം ധരിപ്പിയ്ക്കുന്നു അല്ലയോ വസ്യമേ! ത്വം വിഷ്ണോഃ ശർമ അസി = നീ വിഷ്ണവിനു് സുഖഹേതുവാകുന്നു. യജമാനസ്യ ശർമ അസി = യാഗകർത്താവിന്റേയും സുഖത്തിനു് കാരണമാകുന്നു. മേ ശർമ യച്ഛ = എനിയ്ക്കു് സുഖം തന്നാലും. നക്ഷത്രാണാം = നക്ഷത്രങ്ങളുടെ, അതികാശാത് = ഛമിദ്രത്തിൽ നിന്നു് മാം പാഹി = എന്നെ രക്ഷിച്ചാലും വസ്യംകൊണ്ടു് മറയാത്ത ശരീരാവയവങ്ങളെ നക്ഷത്രദേവതകൾ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ എന്നു സാരം.)

8. പാഹിദ്രസ്യ യോനിരസി മാമാഹിംസിഃ

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി കൃഷ്ണമൃഗത്തിന്റെ കൊമ്പുകൾ യജമാനുനു് കൊടുക്കുന്നു.

ഹേ കൃഷ്ണ വിഷ്ണാണി! = അല്ലയോ കൃഷ്ണമൃഗത്തിന്റെ കൊമ്പേ! ത്വം = നീ, ഇദ്രസ്യ യോനിഃ അസി = ദേവേന്ദ്രന്റെ ജനനത്തിനു് കാരണമാകുന്നു. മാ = എന്നെ മാ ഹിംസിഃ = ഉപദ്രവിയ്ക്കരുതു്.

9. കൃഷ്ണേ ത്വാ സുസ സ്യായൈ

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി കൃഷ്ണമൃഗത്തിന്റെ കൊമ്പു് കൊണ്ടു് വേദിയിൽ ഒരു ഭാഗം ഇളക്കുന്നു.

ഹേ പൃഥ്വിവി! = അല്ലയോ ഭൂമി! സുസസ്യായൈ = ശോഭനമായ. സസ്യസമ്പത്തിനു് വേണ്ടി, ത്വാ കൃഷ്ണേ = നീനെ ഇളക്കുന്നു.

10. സുപിപ്പലാഭ്യ സ്തേയഷ ധീഭ്യഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കൃഷ്ണമൃഗത്തിന്റെ കൊമ്പിന്റെ അഗ്രം കൊണ്ട് യജമാനൻ തന്റെ ശിരസ്സിന്റെ വലതു ഭാഗം ചൊരിയുന്നു.

സുപിപ്പലാഭ്യഃ = നല്ല ഫലങ്ങളുണ്ടാക്കുന്ന, ഓഷധീഭ്യഃ = ഓഷധികൾക്കുവേണ്ടി, തപാ കൺഡംഗേ = നിന്നെ ചൊരിയുന്നു

11. സുപസ്ഥാ ദേവോ വനസ്സതി രൂദ്ധോ

മാ പാഹ്യാ ദൃചഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ കയ്യിൽ ഔഷ്ഠം വെറുത്തു കൊടുക്കുന്നു.

സുപസ്ഥാഃ = നേരെ നിൽക്കുന്നതും, ദേവഃ = ദീപ്തി മന്ത്രം, രൂദ്ധഃ = വളവില്ലാത്തതും ആയ, വനസ്സതിഃ = വൃക്ഷത്തിന്റെ ശാഖ, ഉദാഃ = യാഗ സമാപ്തിവരെ, മാ പാഹി = എന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

12. സ്വാഹാ യജ്ഞം മനസാ സ്വാഹാ

ദ്യാവാ പൃഥിവീഭ്യോം നാഹോ രോരന്തരിക്ഷാത് സ്വാഹാ യജ്ഞം വാതാ ഭാരഭേ

യജമാനൻ ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു

സ്വാഹാ = യാഗം ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു വാഗേഭുവത സ്വയം പറഞ്ഞതുകൊണ്ട്, അഹം = ഞാൻ, മനസാ = മനസ്സുകൊണ്ട്, യജ്ഞം ആരഭേ = യാഗം ആരംഭിക്കുന്നു. ദ്യാവാപൃഥിവീഭ്യോം = ദ്യോവിനും പൃഥിവീയ്ക്കും വേണ്ടി, യജ്ഞം ആരഭേ = ഞാൻ യാഗം ആരംഭിക്കുന്നു ഉരോഃ അന്തരിക്ഷാത് = വിസ്തൃതിയായ അന്തരിക്ഷത്തിന് വേണ്ടി, യജ്ഞം ആരഭേ = ഞാൻ യാഗം ആരംഭിക്കുന്നു. വാതാഭേ = വായുവിന് വേണ്ടി, യജ്ഞം ആരഭേ = യാഗം ആരംഭിക്കുന്നു.

ഇതി ചിതീയോ f നവാകഃ

തൃതീയോ റ്റ നവാക:

ദൈവീ. ധീയം മനാമഹേ സുതൃഡീകാമഭീഷ്ടയേ
 വർപോധാം യജ്ഞവാഹസം സുപാരാ നോ അസഭശേ.
 യേ ദേവാ മനോ ജാതാ മനോയുജ: സദക്ഷാ ദക്ഷപിതാര-
 സ്തേന: പാത്തു തേ നോ റ്റ വത്തു തേഭ്യോ നമ സ്തേഭ്യ സ്വാഹാ-
 ഗേ തപം സുജാഗൃഹി വയം സുന്ദിഷീമഹി ഗോപായന്:
 സ്വസ്തയേ പ്രബുധേ ന: പുനർഭദ്ര: തപമഗേ വ്രതപാ അസി
 ദേവ ആ മർത്യേഷാ. തപം യജ്ഞേഷീഡ്യ: വിശ്വേ
 ദേവാ അഭി മാ മാ റ്റ വ വൃത്രൻ പുഷാ സന്യാ സോമോ
 മാധസാ ദേവ: സവിതാ വസോവ്സദാവം രാസേവയത്സോ-
 മാ റ്റ ഭ്യ: യാ ഭേ മാ പുനൻ പൂർത്യാ വിരാധി മാ റ്റ ഹ-
 മായുഷാ പര്യമസി മമ ഭോഗായ ഭവ വസ്യമസി മമ ഭോഗായ
 ഭവോസ്രാസി മമ ഭോഗായ ഭവ ഹയോ റ്റസി മമ ഭോഗായ
 ഭവ ഹോഗോ റ്റസി മമ ഭോഗായ ഭവ മേഷോ റ്റസി മമ
 ഭോഗായ ഭവ വായവേ തപാ വരണായ തപാ നിർജ്ജന്ത്യേ
 തപാ തദ്രായ തപാ ദേവീരാപോ അപാം നപാഭ്യ ഉർമിഹ്-
 വിഷ്യ ഇന്ദ്രിയാവാഹ ദിന്തമസ്തം വോ മാവ ക്രമീഷമച്ഛിന്നം
 തന്തം പൃഥിവ്യം അനുഗേഷം ഭ്രോഭീശ്രേയ: പ്രേഹി ബൃഹ-
 സ്സതി: പുര ഏതാതേ അസ്തപഥേമവസ്യ വര ആ പൃഥിവ്യം
 ആമേ ശത്രുൻ കൃണാഹി സർവ്വവിം ഏദമഗന്ത ദേവയജനം
 പൃഥിവ്യം വിശ്വേദേവാ യദജ്ഞന്ത പുവ് ഗ്ലക്താമഭ്യോ യജ്ഞം
 സന്തരന്തോ രായസ്തോഷേണ സമീഷാ മദേമ || (175)

ദൈവീ. ധീയം മനാമഹേ സുതൃഡീകാം അഭീഷ്ടയേ
 വർപോധാം യജ്ഞവാഹസം സുപാരാ ന: അസത് വശേ യേ ദേവാ: മനോജാതാ: മനോയുജ: സദക്ഷാ: ദക്ഷപിതാര: തേ ന: പാത്തു തേ ന: അവത്തു തേഭ്യ: നമ: തേഭ്യ: സ്വാഹാ അഗേ തപം സു ജാഗൃഹി വയം സു മന്ദിഷീമഹി ഗോപായ ന: സ്വസ്തയേ പ്രബുധേ ന: പുന: ഭദ്ര: തപം അഗേ വ്രതപാ; അസി ദേവ ആ മർത്യേഷ ആ തപം യജ്ഞേഷ

ഇന്ദ്രധ്യഃ വിശ്വേ ദേവാഃ അഭി ആ അവവൃത്രൻ
 പൃഷ്ഠാ സന്യാ സോമഃ രാധസാ ദേവഃ സവിതാ
 വസോഃ വസുഭാവാ രാസ്വ ഇയത് സോമ ആ
 ഭൂയഃ ഭേ മാ പൂണൻ പൂർത്വാ വി രാധി മാ
 അഹം ആയുഷാ ചക്രം അസി മമ ഭോഗായ ഭവ
 വസ്യം അസി മമ ഭോഗായ ഭവ ഉസ്രാ അസി
 മമ ഭോഗായ ഭവ ഹയഃ അസി മമ ഭോഗായ
 ഭവ ഛാഗഃ അസി മമ ഭോഗായ ഭവ മേഷഃ
 അസി മമ ഭോഗായ ഭവ വാതവേ ത്വാ
 വരണായ ത്വാ നിർഗൃത്യൈ ത്വാ ആത്രായ ത്വാ
 ദേവിഃ ആപഃ അപാം നപാത് യഃ ഊർമിഃ
 ഹവിഷ്യഃ; ഇന്ദ്രിയംവാൻ മദിന്തമഃ തം വഃ മാ
 അവ ക്രമിഷം അച്ഛിന്നം തത്തം പൃഥിവ്യാ
 അന്ത ഗേഷം ഭൂതാത് അഭി ശ്രേയഃ പ്ര ഇഹി
 ബൃഹസ്വതിഃ പരഹ്വിതാ തേ അസ്ത്വ അഥ ഈം
 അവ സ്യ വരേ ആ പൃഥിവ്യാ ആരേ ശത്രുൻ
 കൃണഹി സർവ്വവീര ആ ഇദം അഗന്ത ദേവ-
 യജനം പൃഥിവ്യാഃ വിശ്വേ ദേവാഃ യദം
 അജുഷന്ത പുര്യേ പ്രകാമാഭ്യം യജുഷാ സന്തമന്തഃ
 രായഃ പോഷേണ സം ഇഷാ മദമേ.

1. ദൈവിം ധിയം മനാമഹേസുതൃഡികാം.
 മഭിഷുതേ. വർചോധാം യജ്ഞവാഹസം.
 സുപാരാനോ അസുചേശേ.

മദ്ധ്യന്താതിയിൽ യജമാനൻ ഉണർന്നു ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി
 ആ പമനം ചെയ്യുന്നു.

അഭിഷുതേ = യാഗനിർവഹണത്തിന് വേണ്ടി, സുതൃ
 ഡികാം = സുഖഹേതുവായിട്ടുള്ളതും, വർചോധാം =
 ദീപ്തിയെത്തുന്നതും, യജ്ഞവാഹസം = യാഗനിർവഹ
 ണത്തിന് ശക്തിയുണ്ടാക്കുന്നതും ആയ, ദൈവിം ധിയം
 = ദൈവികമായ വിചാരം, മനാമഹേ = വീണ്ടും
 വീണ്ടും ഉറപ്പിക്കുന്നു. സാ ധിഃ = അപ്രകാരമുള്ള ബുദ്ധി,

സുപാഹാ = സമാപ്തി സാധന ഭൂതയായി, ന: വശേ
അസത് = ഞങ്ങൾക്കു വശമായിത്തീരട്ടെ.

2. യേ ദേവോ മനോജാതാ മനോയുജ:

സുക്ഷോഭക്ഷപിതാരസ്തേന: പാതു

തേ നോ / വതു തേഭ്യോ നമസ്തേഭ്യ: സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനനെ വ്രതം സ്വീകരിപ്പിക്കുന്നു.
മനോ ജാതാ: = മനസ്സോടുകൂടി ജനിച്ചവരും, മനോ-
യുജ: = വിഷയാവധാരണ ലക്ഷണമായ മനസ്സോടു,
കൂടി യോജിച്ചിരിക്കുന്നവരും, സുക്ഷോ: അതീവസമത്വം,
ക്ഷേപിതാര: = ക്ഷേപ്രജാപതിയുടെ പുത്രന്മാരും.
ആയ, യേ ദേവോ: = യാതൊരു ദേവന്മാരുണ്ടോ, തേ =
അവർ, ന: പാതു = ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ തേ ന:
അവതു = അവർ ഞങ്ങളിൽ പ്രീതിയുള്ളവരായിത്തീ-
രട്ടെ തേഭ്യ: നമ: = അവർക്കായിക്കൊണ്ടു നമസ്കാരം.
തേഭ്യ: സ്വാഹാ = ആ ദേവന്മാരുടെ പ്രീതിയ്ക്കായി
ക്കൊണ്ടു ചേർക്കട്ടെ.

(“അവ” ധാതു രക്ഷണ ഗതി കാന്തി പ്രീതി മുതലായ
അനേകം അർത്ഥമുള്ളതാണ് അതുകൊണ്ടു അവതു എന്നു
ഉള്ളതിനു പ്രീതിയുള്ളവരായി തീരട്ടെ എന്നർത്ഥം വർണ്ണി-
ച്ചിരിക്കുന്നു. ഹോമം ചെയ്യാതെ “സ്വാഹാ” എന്നു
മന്ത്രത്തിൽ പറയുമ്പോൾ പ്രീതി ഉണ്ടാകട്ടെ എന്നാണ്
അർത്ഥം.

3. അഗ്നേ ത്വം സുജാഗൃഹി വയം സുമന്ദിഷി മഹി.

ഗോപായ ന: സ്വസ്തയേ പ്രബുധേ ന: പുനർഭദ്ര:

യജമാനൻ ഉറങ്ങാൻ കിടക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ചൊല്ലുന്ന
മന്ത്രമാണ് ഇതു.

അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നി! ത്വം സുജാഗൃഹി = അങ്ങ-
നല്ലപോലെ ഉണർന്നിരിയ്ക്കുക. വയം = ഞങ്ങൾ,
സുമന്ദിഷിമഹി = പേടിയില്ലാതെ സുഖമായി ഉറ-
ങ്ങട്ടെ. സ്വസ്തയേ ഭവ = ഞങ്ങൾക്കു സുഖം ഉണ്ടാക്കി

ത്തരിക. പുനഃ = വീണ്ടും, നഃ = ഞങ്ങളെ, പ്രബുധേ-
ഭ്യഃ = ഉണരാൻ ശക്തിയുള്ളവരാക്കിത്തീർക്കുക.

4. ത്വ മഗ്നേ വ്രതപാ അസി ദേവ ആ
മർത്യേഷാ ത്വം യജ്ഞേഷാധിധ്യഃ.

[ഈ മന്ത്രം 1-1-14 ൽ പതിമൂന്നാമത്തെ മന്ത്രമായി വന്നി-
ട്ടുണ്ട്] ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉണർന്ന യജമാനന്െ സ്വസ്തി
വാചനം നടത്തുന്നു.

5. വിശ്വേ ദേവാ അഭി മാ മാ വൃത്രൻ പുഷാ
സന്യാ സോമോ രാധസാ ദേവഃ സവിതാ
വസോവ സുഭാവാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജ്ഞത്തിനാവശ്യമുള്ള പദാർത്ഥങ്ങൾ
കൊണ്ടുവരാൻ ആളുകളെ അയയ്ക്കുന്നു.

വിശ്വേ ദേവാഃ = എല്ലാ ദേവന്മാരും, മാം അഭി ആ
അവ വൃത്രൻ = ധനാദികളോടുകൂടി എന്റെ സമീപത്തി-
ലേയ്ക്കു വരട്ടെ. പുഷാസനിം ആദായ = പുഷാ എന്ന
ദേവൻ സ്വസ്തി എടുത്തു കൊണ്ടു്, മാം അഭി ആ അവ
വൃത്രൻ = എന്റെ സമീപത്തിലേയ്ക്കു് വരട്ടെ. സോമഃ
രാധസാ = സോമദേവൻ വസുങ്ങളോടുകൂടി എന്റെ
സമീപത്തിലേയ്ക്കു വരട്ടെ. വസുഭാവാ = വിശിഷ്ട
പദാർത്ഥങ്ങൾ തരുന്ന, ദേവഃ സവിതാ = സവിത്രദേവൻ
വസോഃ ആ ഗച്ഛതു = വിശിഷ്ട പദാർത്ഥങ്ങൾ കൊണ്ടു
വരട്ടെ.

6. രാസ്പേയത് സോമാഭ്യോ ഭേ മാ പൃണൻ
പൂർത്യാ വിരോധി മാഹ മായുഷാ

ധനാദികൾ കൊണ്ടുവരുന്ന ആളിനെ നോക്കി ചൊല്ലുന്ന
മന്ത്രമാണ് ഇതു്.

ഹേ സോമ = അല്ലയോ സോമ! ഇയത് രാസ്പ = ഈ
ധനം എന്നിങ്ങു തന്നെല്ല, ഭൂഃ ആഭേ = വീണ്ടും ധനം

ഉണ്ടാക്കിത്തരിക. മാം = എന്നെ, പൂർത്തമാ വിരോധം = ധനപുഷ്പി ഇല്ലാത്തവനാക്കരുത്. അഹം ആയുഷാ-
മാ രാധി = എന്നെ ആയുസ്സില്ലാത്തവനാക്കരുത്.

7. ചന്ദ്രമസി മമ ഭോഗായ ഭവ.

യാഗത്തിനായി കൊണ്ടുവന്ന സ്വസ്ത്രി സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു
ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഹേ സ്വസ്ത്രിമേ ! നീ ചന്ദ്രം അസി = എല്ലാവരെയും
സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു. മമ ഭോഗായ ഭവ = എന്റെ
ഉപയോഗത്തിന് അഹ്മായിത്തീരുക.

8 വസുമസി മമ ഭോഗായ ഭവ

വസും സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.
അല്ലയോ വസുമേ ! നീ, വസും അസി = ശരീരം. മറയ്ക്കു-
ന്നുള്ളതാകുന്നു. മമ ഭോഗായ ഭവ = എന്റെ ഉപയോഗ-
ത്തിന് അഹ്മായിത്തീരുക.

9 ഉസ്രാസി മമ ഭോഗായ ഭവ

പശുവിനെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ്
ഇത്.

ഹേ യേനോ ! നീ ഉസ്രാ അസി = ക്ഷീരം തരുന്നതു
കൊണ്ടു ജനങ്ങളുടെ വാസത്തിന് കാരണം ആകുന്നു.
മമ ഭോഗായ ഭവ = എന്റെ ഉപയോഗത്തിനഹ്മായി-
ത്തീരുക.

10 ഹയോഗ്സി മമ ഭോഗായ ഭവ

കുതിരയെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ്
ഇത്.

ഹേ അശ്വമേ ! നീ ഹയഃ അസി = വേഗതയുള്ളതാ-
കുന്നു. മമ ഭോഗായ ഭവ = എന്റെ ഉപയോഗത്തിന്
ഹ്മായിത്തീരുക.

11 ഫമാഗോസി മമ ഭോഗായ ഭവ

ഇതു ഒരുതരം ആടിനെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന
മന്ത്രം ആണ്.

ത്വം ഛാഗഃ അസി = നീ ഛാഗം എന്നറിയപ്പെടുന്ന ആടാകുന്നു. മമ ഭോഗായ ഭവ = എന്റെ ഉപയോഗത്തിനർഹമായിത്തീരുക.

12. മേഷോ f സിമമഭോഗായഭവ

മരൊരാജതരം ആടിനെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

മേഷഃ അസി = നീ മേഷം എന്നറിയപ്പെടുന്ന ആടാകുന്നു. മമഭോഗായ ഭവ = എന്റെ ഉപയോഗത്തിനർഹമായിത്തീരുക.

13. വായവേ ത്വാ വരണായത്വാനിർളതൈത്വാ രദ്രായത്വം.

യാഗത്തിനുവേണ്ടി യജമാനൻ സ്വീകരിച്ചതും എന്നാൽ യാഗസ്ഥലത്തു എത്തുന്നതിനു മുൻപിൽ മരിച്ചപോയതുമായ മൃഗങ്ങളെ ദേവന്മാർക്കായി സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

വായവേ ത്വാ = വായുവിനായിക്കൊണ്ട് നിന്നെ ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു. വരണായത്വാ = വരണനായിക്കൊണ്ട് നിന്നെ ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു. നിർളതൈത്വാ = നിർഭർത്തിയായിക്കൊണ്ടു നിന്നെ ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

14. ദേവീരാപോഅപാം നപാഭ്യഉർമി-

ഹവിഷ്യ ഇന്ദ്രിയാവാൻ മദിന്തമസ്യം

വോ മാവ ക്രാമിഷമച്ഛിന്നം തന്തം

പൃഥീവ്യം അനുഗേഷം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ സ്നാനത്തിന് ജലത്തിൽ ഇറങ്ങുന്നു.

ഉർമിഃ = ഉർമിയോടുകൂടിയതും, ഹവിഷ്യഃ = ഹവിഷ്കരണ സമർപ്പം, ഇന്ദ്രിയാവാൻ = വീര്യത്തോടുകൂടിയതും, മദിന്തമഃ = സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതും ആയ, ഹേ ആപഃ = അല്ലയോ അപ്പകളെ! വഃ = നിങ്ങളെ

സംബന്ധിച്ചതായ, ഊർമിം = തരംഗങ്ങളെ, മാഭവ. ക്രമിഷം = ഞാൻ കടന്നു പോകാതിരിക്കട്ടെ. അഹം = ഞാൻ, പൃഥിവ്യാഃ = ഭൂമിയുടെ അച്ഛിന്നം തത്തം = അച്ഛിന്നമായ യാഗം, അനുഗവേഷം = അവിഷ്ണുമായി നടത്തട്ടെ

15. ഭദ്രാഭി ശ്രേയഃ പ്രേഹി ബൃഹസ്പതിഃ

പുരഷ്ഠതാ തേ അസ്മു

സ്നാനം കഴിഞ്ഞു പോകുമ്പോൾ ചൊല്ലേണ്ട മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഭദ്രാത് = പ്രശസ്തമായ ഈ സ്ഥാനത്തുനിന്ന്, ശ്രേയഃ = ശ്രേയസ്സുമായ സ്ഥാനത്തേയ്ക്ക്, അഭി പ്രേഹി = പോവുക (ഇത് ആന്തരശ്വാവിനെ സംബോധന ചെയ്തു പറയുന്നതാണ്) ബൃഹസ്പതിഃ = ബൃഹസ്പതി, തേ പുരഃ = നിന്റെ മുൻപിൽ, ഏതാ അസ്മു = പോകുന്നവനായിത്തീരട്ടെ.

16. അഥേ മവസ്യ വര ആ പൃഥിവ്യാ

യാഗ സ്ഥലത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെടുന്നതിന് മുൻപ് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം ആണ് ഇത്.

അഥ = അനന്തരം, പൃഥിവ്യാഃ = ഭൂമിയുടെ ഒരു ഭാഗത്തിൽനിന്നും, വരേ = ശ്രേഷ്ഠമായ സ്ഥാനത്തിൽ അവസ്യ ഇം = സ്ഥിരമായിരുന്നാലും.

17. ആരേ ശത്രുൻ കൃണഹി സർവ്വവീര

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉടിച്ചു വരുന്ന സൂര്യനെ ഉപാസിയ്ക്കുന്നു.

ഐ സർവ്വവീര = സർവ്വവീരനായ ആദിത്യ! ശത്രുൻ = ഞങ്ങളുടെ ശത്രുക്കളെ, ആരേ കൃണഹി = ദൂരയാക്കുക.

18. ഏമഗന്മ ദേവയജനം പൃഥിവ്യാ വിശ്വേ ദേവോ

യഃ ജ്ഞന്ത പൂർവ്വം പ്രകാമാഭ്യാം യജ്ഞം സന്തരന്തോ രായസ്സോഷേണ സമിഷാ മദേമ.

ഉദ്ദിഷ്ടമായ യാഗ സ്ഥലത്തു നിന്നുകൊണ്ട് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ദേവയജനം ഇദം = ദേവയാഗത്തിന് വേണ്ടിുള്ള ഈ സ്ഥലത്തിൽ, പൃഥിവ്യഃ = മറ്റൊരു പ്രദേശത്തിൽ നിന്ന്, ആ അഗ്നി = ഞങ്ങൾ വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു. വിശ്വേ പൂർവ്വ = ഞങ്ങളുടെ പൂർവ്വകന്മാരായ എല്ലാവരും, ദേവഃ = ബ്രാഹ്മണരും, യദം അജ്യേഷ്ത = യാതൊരു പ്രദേശത്തെയോണോ ആശ്രയിച്ചിരുന്നതും അവിടെ ഞങ്ങൾ വന്നിരിയ്ക്കുന്നു. ഋക്സാമാദ്യം യജുഷാ = ഋക്സാമം യജുസ്സ് എന്നീ വേദങ്ങൾ കൊണ്ട്, സന്തരന്തം = യാഗം നല്ലപോലെ നടത്താൻ ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്ന ഞങ്ങൾ, രായഃ പോഷേണ = ധനത്തിന്റെ പുഷ്ടികൊണ്ടും, ഇഷാ = അന്നം കൊണ്ടും, സം മദേ മ = നല്ലപോലെ സത്തുഷ്ഠരാചിന്തിരട്ടെ.

ഇതി തുതിയോ ിന്വാകഃ

ചതുര്മോ ിന്വാകഃ

ഇയം തേ ശുക്ര തന്ത്രദിദം വർചസ്സയാ സംഭവ ഭ്രാജം ഗച്ഛ ജരസി ധൃതാ മനസാ ജിഷ്ണുവേ തസ്യോസ്തേ സത്യ സവനഃ പ്രസവേ വാചോ യന്ത്രമശീയ സ്വാഹാ ശുക്രമസ്യ-
 ധൃതമസി വൈശ്വദേവം ഹവിഃ സൂര്യസ്യ ചക്ഷുമാരുഹ-
 മഗ്നേരക്ഷഃണഃ കന്നിനികം യദേതശേഭിരിയസേ ഭ്രാജമാനോ-
 വിപശ്ചിതാ ചിദസി മനാസി ധീരസി ഭക്ഷീണാ അസി യജ്ഞിയാസി ക്ഷത്രിയാസ്യഭിതിരസ്യതേതഃ ശീർഷ്ണി-
 സാനഃ സുപ്രാചി സുപ്രതിചി സംഭവ ഭിത്രസ്താ പഭി-
 ബധ്നാന്താ പുഷാധാനഃ പാത്വിത്രായാധുഷ്ഠായാൻ താ-
 മാതാ മന്യതാമനുപിതാ ിന്വ ഭ്രാതാ സഗഭ്യോ ിന്വ സഖാ-
 സയുമ്യഃ സാ ദേവീ ദേവമച്ഛേ ഹീത്രായ സോമം ഭദ്രസ്താ ി-
 വർതയതു മിത്രസ്യ പഥാ സ്വസ്തി സോമസഖാ പുനരേഹി-
 സഹ രത്നാ 11 (105)

ഇയം തേ ശുക്ര തന്ത്രം ഇദം വർദ്ധം തയാ
 സംഭവ ഭ്രാജം ഗച്ഛ ജി അസി ധൃതാ മനസാ
 ജിഷ്ടാ വിഷ്ണവേ തസ്യം തേ സത്യസവസഃ
 പ്രസവേ വാചഃ യന്ത്രം അശീയ സ്വാഹാ ശുക്രം
 അസി അമൃതം അസി വൈശ്വദേവം ഹവിഃ
 സൂര്യസ്യ ചക്ഷുഃ ആ രഥം അഗ്നേഃ അക്ഷൗണഃ
 കനിനികം യദ ഏതശേഭിഃ ഈയമസ ഭ്രാജമാനഃ
 വിപശ്ചിതാ ചിദം അസി മനാ അസി ധിഃ
 അസി ഭക്ഷിണാ അസി യജ്ഞിയാ അസി
 ക്ഷത്രിയാ അസി അഭിതിഃ അസി ഉഭയതഃ
 ശീർഷ്ണി സാ നഃ സുപ്രാചീ സുപ്രതീചീ സം
 ഭവേ മിത്രഃ ത്വാ പദി ബധ്നാനതു പുഷാ
 അധനഃ പാതു ഇന്ദ്രായ അധ്യക്ഷായ അനു
 ത്വാ മാതാ മന്യതാം അനു പിതാ അനു ഭ്രാതാ
 സഗർഭ്യഃ അനു സഖാ സയുമ്യഃ സാ ദേവീ
 ദേവം അച്ഛ ഇഹി ഇന്ദ്രായ സോമം ആഃ ത്വാ
 ആ വർതയതു മിത്രസ്യ പഥം സ്വസ്തി സോമസഖാ
 പുനഃ ആ ഇഹി സഹ രത്നാ-

- 1 ഇയംതേശുക്രതന്ത്രരീദം വർദ്ധസ്തയാ
 സംഭവഭ്രാജംഗച്ഛ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സൂചത്തിൽ സ്വസ്തി ഇടുന്നു.

ഹേ ശുക്ര = അല്ലയോ ശുദ്ധമായ സ്വർണ്ണമേ! ഇയം =
 ഈ സൂചം, തവതന്ത്രം = നിന്റെ ശരീരമാണ്. ഇദം =
 സൂചത്തിൽ ഒഴിച്ചിരിക്കുന്ന നെയ്യും, തവ വർദ്ധം =
 നിന്റെ ബലമാണ്. തയാ സംഭവേ = ആ നെയ്യൊഴുകി
 യോജിക്കുക. ഭ്രാജംഗച്ഛ = നല്ലപോലെ ജ്വലിച്ചു
 പ്രകാശിക്കുക.

- 2 ജാസി ധൃതാ മനസാ ജിഷ്ടാ വിഷ്ണവേ തസ്യംസത്യ
 സവസഃ പ്രസവേ വാചോ യന്ത്രമശീയ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വർണ്ണമിശ്രിതമായ നെയ്യ് അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു.

ത്വംജഃ അസി = നീ കാര്യസാധ്യത്തിന് വേണ്ടി പോകുന്നവളാണ്. ത്വം മനസാ യുതാ അസി = നീ മനസ്സുകൊണ്ട് ധരിയ്ക്കപ്പെട്ടവൾ ആകുന്നു. ത്വം ജുഷാ അസി = നീ ഞങ്ങളിൽ സേവിയ്ക്കപ്പെട്ടവൾ ആണ്. വിഷ്വവേ അസി = യാഗത്തിന് വേണ്ടിയുള്ളവൾ ആകുന്നു. തസ്യഃ = അപ്രകാരമുള്ള. വാചഃ = വാഗ്വ്യപമായ നിമിത്തം, യന്ത്രം = സ്ഥിതി അശീയ = ഞങ്ങൾ പ്രാപിയ്ക്കട്ടെ. സത്യസവസഃ = സൂര്യന്റെ, പ്രസവേ = അനുവാദത്താൽ, (ഇഷ്ടമായ എല്ലാക്കാര്യങ്ങളും സാധിയ്ക്കുന്നു) സ്വാഹം = ഞാൻ ഹോമിയ്ക്കുന്നു.

3 ശുക്രമസൃഗ്ദ്ധതമസി വൈശ്വദേവം ഹവിഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹോമത്തിനെടുത്ത നെയ്യ് യജമാനനെ കാണിയ്ക്കുന്നു.

ശുക്രം അസി = നീ പരിശുദ്ധമാകുന്നു. അമൃതം അസി = നീ അമൃതം ആകുന്നു. വൈശ്വദേവം ഹവിഃ = വിശ്വദേവന്മാർക്കുള്ള ഹവിസ്സാകുന്നു.

4 സൂര്യസ്യ ചക്ഷുരാരുഹ മശോരക്ഷഃ കനീനികാം

യദേതശേഭിരിയസേ ഭ്രാജമാനോ വിപശ്ചിതാ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനനോടു് ആദിത്യനെ നോക്കാൻ പറയുന്നു.

സൂര്യസ്യ = സൂര്യമണ്ഡലാന്തർഗതനും, സ്ഥാപര ജംഗമങ്ങളുടെ ആത്മാവും ആയ പുരുഷന്റെ, ചക്ഷുഃ = ചക്ഷുർഭൂതമായിരിയ്ക്കുന്ന ഈ മണ്ഡലത്തിൽ, ആ അരുഹം = ഞാൻ ആരൂഢനായിരിയ്ക്കുന്നു. അഗ്നേഃ = അഗ്നിദേവന്റെ, അക്ഷഃ = കണ്ണുകളുടെ കൃഷ്ണമണിയായിരിയ്ക്കുന്ന ഈ ആദിത്യമണ്ഡലത്തിൽ ഞാൻ ആരൂഢനായിരിയ്ക്കുന്നു. (ഇവിടെ ആരോഹണം കൊണ്ട് വിവക്ഷിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത് ആദിത്യമണ്ഡലാന്തർഗതനായ പരമാ

ത്താവുമായി ഐക്യം പ്രാപിയ്ക്കുകയാണു്) യദു (യഃ)
= യാതൊരുത്തൻ, (ആദിത്യൻ) ഏതശേഭിഃ = ശുക്ല-
വർണ്ണമായ കുതിരകളോടുകൂടി വിപശ്ചിതാ = മേധാ-
വികളായ മഹർഷിമാരാൽ ഭ്രാജമാനഃ ശോഭിയ്ക്കുന്നവ-
നായി, ഇയയസേ = പോകുന്നു.

- 5 ചിദസിമനാസി ധിരസി ഭക്ഷിണാസി യജ്ഞിയാസി
ക്ഷത്രിയാസ്യഭീതിരസ്യഭയതഃ ശീർഷ്ണിസാനഃ
സുപ്രാപി സുപ്രതിചി സംഭവ. മിത്രസ്തപാപദി

ബധ്നാതു പുഷാധ്വനഃ പാതു ഇന്ദ്രാധാധ്യക്ഷായാൻ
ത്വമാതാമന്യതാമൻപിതാഽനുഭ്രാതം സഗർഭ്യോഽനു
സഖാ സൗമ്യഃ. സാദേവി ദേവമച്ഛേഹീദ്രായ സോമം.
അഭ്യസ്തപാപർതയതു മിത്രസ്യപഥാ സ്വസ്തി സോമസഖാ
പുനരേഹി സഹരയ്യാ

സോമക്രയണിയെ അനുമന്ത്രണം ചെയ്തു ചൊല്ലുന്ന മന്ത്ര-
മാണിതു്.

[ഒരു വയസ്സു പ്രായമുള്ള അരുണവർണ്ണത്തിലുള്ള ഒരു
പശു കൊടുത്താണു് സോമലത വാങ്ങിയ്ക്കുന്നതു്.
അത്തരത്തിലുള്ള പശു വാഗ്ദേവതയുടെ രൂപാന്തര-
മാണെന്നാണു് ആഗമം. സോമഭുതയുടെ വിലയായി
നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള പശുവിനെ സോമക്രയണി എന്നു്
പറയുന്നു]

ഹേ സോമ ക്രയണി! ത്വം ചിദം അസി = നീ ചിദം
എന്ന പദത്താൽ പ്രതിപാദിയ്ക്കപ്പെടുന്നവളാണു്. (ചൈ-
തന്യം ആണു്) മനാ അസി = നീ വിചാരം ആകുന്നു.
ധിഃ അസി = നീ ബുദ്ധി ആകുന്നു ഭക്ഷിണാ അസി =
സമത്വമാകുന്നു (വേഗത്തിൽ പോകുന്നവൾ ആകുന്നു)
യജ്ഞിയാ അസി = യാഗകർമ്മത്തിന്നർഹയാകുന്നു.
ക്ഷത്രിയാ അസി = ക്ഷത്രിയ സമുദായത്തിൽ ജനിച്ച
വൾ ആകുന്നു. ഉഭയതഃ ശീർഷ്ണി = യുഗത്തിന്റെ
പ്രധാനമായ ആദ്യത്തെ ഭാഗങ്ങളോടു കൂടിയ, അഭിതിഃ

അസി = അഭിതി ആകുന്നു. സാ ത്വം = അപ്രകാരം
 വിശിഷ്ടമായ നീ, സുപ്രാപി = ആദ്യം കിഴക്കോട്ടു
 പോകുന്നവളും, സുപ്രതീപി ച = പിന്നീടു പടിഞ്ഞാ
 റോട്ടു പോകുന്നവളും ആയി, സംഭവ = ഞങ്ങളുടെക്കൂടെ
 തന്നെ ഇരിയ്ക്കുക (യാഗത്തിന് വേണ്ടി ചിലവാക്കു
 ന്നതു് യജമാനന് തീർച്ചകിട്ടുമെന്നാണു് വിശ്വാസം
 സോമലത വിലയ്ക്കു വാങ്ങിയ്ക്കാൻ പശുവിനെ കൊടു
 ത്താലും യജമാനന് വീണ്ടും പശുക്കളെ ലഭിയ്ക്കുമെന്നുള്ള
 പ്രാർത്ഥനയാണു് ഇതിൽ അന്തർവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതു്.)
 മിത്രം - മിത്രൻ, ത്വം = നിന്നെ, പദി ബധ്നാനു =
 പാദത്തിൽ കെട്ടട്ടെ. പുഷാ = പുഷാ എന്ന ദേവൻ,
 അധനഃ പാതു = വഴിയിൽ ഉണ്ടാകാവുന്ന യേർത്തിൽ
 നിന്നു് രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ. അധൃക്ഷായ = സോമലതയുടെ
 ഉടമസ്ഥനായ, ഇന്ദ്രായ = ഇന്ദ്രനു് നിന്നെ നൽകാൻ,
 മാതാ അനു മന്യതാം = നിന്റെ അമ്മ അനുവാദം നൽ
 കട്ടെ. പിതാ അനു മന്യതാം = നിന്റെ പിതാവു്
 അനുവാദം നൽകട്ടെ. സഗർഭ്യഃ ദ്രാതാ = നിന്റെ അമ്മ
 യുടെ തന്നെ മകനായ സഹോദരൻ, അനു മന്യതാം =
 അനുവാദം തരട്ടെ. സാ ദേവീ ത്വം = അപ്രകാരം
 വിശിഷ്ടയും ദേവതുല്യയും ആയ നീ, ഇന്ദ്രായ = ഇന്ദ്രനു്
 വേണ്ടി, സോമം അച്ഛ = സോമലതയ്ക്കു ഭീരുവായി,
 ഇഹി = പോയാലും, മിത്രസ്യ പഥാ = സ്നേഹഭാവ
 ത്തോടുകൂടി, രദ്രഃ = രദ്രൻ, ത്വം ആ വർഷതു = നിന്നെ
 ഞങ്ങളുടെ സമീപത്തിലേയ്ക്കു് തിരിച്ചയയ്ക്കട്ടെ
 സ്വസ്തി = സുഖമായി, സോമസഖാ = സോമലതയാ
 കുന്ന സഖാവോടു കൂടിയും, ര യ്യാസുഹ = ധനത്തോടു
 കൂടിയും, പുനഃ = വീണ്ടും, ത്വം ഏഹി = നീ ഞങ്ങളുടെ
 അടുക്കൽ വരിക.

ഇതി ചതുർത്ഥോ ഽനുവാകഃ

പഞ്ചമോ f നവാക:

വ്സവ്യസിന്ദ്രാസ്യഭിതിരസ്യഭിത്യാസി ശുക്രാസി
 ചന്ദ്രാസി ബൃഹസ്പതി സ്താസുന്ദേ രണതു രുദ്രോവസുഭിരാചി
 കേതു പൃഥിവ്യാസ്താ മുര്യന്നാജിഘർമി ദേവയജന ഇഡായാഃ
 പദേഘൃതവതിസ്വാഹാ പരിലിഖിതം രക്ഷ: പരിലിഖിതം
 അരാതയ: ഉദമ.മം രക്ഷസോഗ്രീവാ അപിക്രന്താമി യോ f
 സ്മാൻഭേഷ്വി യം ചവയം ദ്വിഷ്ഠ ഇമസ്യഗ്രീവാഃ അപിക്ര
 ന്താമ്യസ്തേ രായസ്തേപരായസ്തേതേ രായ: സംഭേവി ദേവ്യോർ
 വശ്യാ പശ്യസ്വ ത്വഷ്ടിമതി തേ സപേയ സുരേതാ രേതോ
 ധ്യാനാ വീരം വിഭേയ തവ സംഭൃശി മാ f ഹം രായ-
 സ്തോഷേണ വിയോഷം || (79)

വസവി അസി രുദ്ര അസി ആഭിതി: അസി
 ആഭിത്യാ അസി ശുക്രാ അസി ചന്ദ്രാ അസി
 ബൃഹസ്പതി: ത്വാ സ്മന്ദേ രണതു രുദ്ര: വസഭി:
 ആ ചികേതു പൃഥിവ്യാ: ത്വാ മുര്യൻ ആ
 ജിഘർമി ദേവയജനേ ഇഡായാഃ പദേ ഘൃതവതി
 സ്വാഹാ പരിലിഖിതം രക്ഷ: പരിലിഖിതാഃ
 അരാതയ: ഇദം അഹം രക്ഷസ: ഗ്രീവാഃ അപി
 ക്രന്താമി യ: അസ്മാൻ ഭേഷ്വി യം ച വയം
 ദ്വിഷ്ഠ: ഇദം അസ്യ ഗ്രീവാ അപി ക്രന്താമി
 അസ്തേ രായ: ത്വേ രായ: തോതേ രായ: സം
 ഭേവി ദേവ്യാ ഉവ്ശ്യാ പശ്യസ്വ ത്വഷ്ടിമതി
 തേ സപേയ സുരേതാഃ രേത: ധ്യാനാ വീരം
 വിഭേയ തവ സംഭൃശി മാ അഹം രായ:
 പോഷേണ വി യോഷം.

- 1 വസവ്യസിന്ദ്രാസ്യഭിതിരസ്യഭിത്യാസി ശുക്രാസിചന്ദ്രാസി.

സോമക്രയണിയെ അനുഗമിച്ചു ആരും ചുവടു നടക്കു
 ബോധം ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

തപഃ വസ്വീ അസി = നി വസുക്കളോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു. അദ്രാ അസി = അദ്രനോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു. അദിതിഃ അസി = അദിതിയോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു. ആദിത്യം അസി = ആദിത്യനോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു. ശുക്രം അസി = പ്രകാശത്തോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു. ചന്ദ്രാ അസി = ചന്ദ്രനോടുകൂടിയവർ ആകുന്നു.

2 ബൃഹസ്പതിസ്ത്വായസുതേരണേതു അദ്രോ വസുഭിരപി കേതു

സോമക്രയണി ഏഴാമത്തെ ചുവട്ട് വെണ്മുഖന്മാരെ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ബൃഹസ്പതിഃ = ബ്രഹ്മാവ്. തപാ സുതേ രണേതു = നിന്നെ സുഖപ്രദമായ പ്രദേശത്തിൽ ഗമിപ്പിക്കട്ടെ. അദ്രഃ = അദ്രൻ, വസുഭിഃ = വസുക്കളോടുകൂടി, അപി കേതു = അത് അനുവദിക്കട്ടെ.

3 പൃഥിവ്യാസ്ത്വായാമുര്യന്നാജിഃ പർവ്വതേഭ്യഃ

ഇന്ധായാഃ പദേ ഘൃതവതി സ്വാഹാ.

സോമക്രയണി ഏഴ് ചുവട്ട് നടന്ന കഴിയുമ്പോൾ ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹോമിക്കുന്നു.

പൃഥിവ്യാഃ ഭൂമീധൻ = പൃഥിവിയുടെ പ്രധാന സ്ഥാനത്തിൽ ഇവിടെ സപ്തമി പ്രത്യയം ലോപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭേദയജഃ = ഭേദ താഗത്തിൽ, ഇന്ധായാഃ പദേ = സോമ ക്രയണി ഏഴാമത്തെ ചുവട്ട് വെണ്മുഖന്മാരെ, ഘൃതവതി = ഘൃതത്തോടുകൂടിയ സ്ഥലത്തു, ഹേ ആജ്യ = അല്ലയോ ആജ്യമേ. തപാ ആ ജിഃ പർവ്വതേ = നിന്നെ ഒഴിക്കുന്നു, സ്വാഹാ = അഗ്നിയിൽ ഹോമിച്ചതായി ഭവിക്കുന്നു.

4 പരിലിഖിതം രക്ഷഃ പരിലിഖിതം അരാതയഃ

ഇദമഹം രക്ഷസോ ഗ്രിവാ അപി കൃതാമി.

യോ ഽസ്മാൻ ദേവേഭിഃ ച വയം ദിഷ്യഃ

ഇദമസ്യ ഗ്രിവാ അപി കൃതാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കാൽചുവട് പരിലേഖനം ചെയ്യുന്ന രക്ഷ: പരി ലിഖിതം അസ്തു = യജ്ഞത്തിന് വിഷ്ണു ഉണ്ടാക്കുന്ന രക്ഷസ്സ് നശിച്ചുപോകട്ടെ. അരാതയ: പരി ലിഖിതാ: സ്തു = ശത്രുക്കൾ നശിച്ചുപോകട്ടെ. അഹം = ഞാൻ, ഇദം = ഈ പദ ലേഖനം കൊണ്ട്, രക്ഷസ: ഗ്രിവാ = രക്ഷസ്സിന്റെ കഴുത്തു്, അപി-കൃതാമി = യഥേഷ്ടം ചേർക്കുന്നു യ: അസ്മാൻ ദോഷി = യാതൊരുത്തനാണോ ഞങ്ങളെ ദോഷിയ്ക്കുന്നതു്, യം ച വയം ദോഷി: = യാതൊരുത്തനേയാണോ ഞങ്ങൾ ദോഷിയ്ക്കുന്നതു്, തസ്യ ച ഗ്രിവാ = അവന്റെയും കഴുത്തു്, ഇദം കൃതാമി = ഈ പദ ലേഖനം കൊണ്ട് ഞാൻ ചേർക്കുന്നു. സ്വപ്ന ശകലം കൊണ്ടോ കൃഷ്ണമഗത്തിന്റെ കൊമ്പിന്റെ അഗ്രം കൊണ്ടോ ആണ് പദം വരയ്ക്കേണ്ടതു്.

5. അസ്മേ രായ:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമ ക്രയണി ഏഴാമത്തെ ചുവട് വെച്ച സ്ഥലത്തു നിന്നും അതിന്റെ പദപാംസുക്കൾ വാരി ഒരു പാത്രത്തിൽ ഇടുന്നു.

അസ്മേ രായ: = ഈ പദപാംസുക്കൾ സൂക്ഷിയ്ക്കുന്നതു നിമിത്തം ഞങ്ങൾക്കു് ധനം ഉണ്ടാകട്ടെ.

6. ത്വേ രായ:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അധാർയു സോമക്രയണിയുടെ പദപാംസു യജമാനനു് കൊടുക്കുന്നു.

ത്വേ രായ: = അല്ലയോ യജമാന! നിനക്കു ധനം ഉണ്ടാകട്ടെ.

7. തോതേരായ:

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ സോമക്രയണിയുടെ പദപാംസു തന്റെ പത്നിയുടെ കയ്യിൽ കൊടുക്കുന്നു.

തോതേ = നിന്നാൽ രക്ഷിയ്ക്കപ്പെടുന്ന ഗൃഹത്തിൽ, രായ: = ധനം ഉണ്ടാകട്ടെ.

8. സം ദേവീ ദേവ്യോപശ്യാ പശ്യസ്വ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമ ക്രയണിയെക്കൊണ്ട് യജമാന പതിയെ നോക്കാൻ പറയുന്നു.

ഹേ ദേവി = ദേവീസമുദയായ അല്ലയോ സോമക്രയണി!
ഉപശ്യാ ദേവ്യം = മഹത്തായ ശ്രേയസ്സനുഭവിക്കുന്ന
ഉപശിയോടുകൂടി, സംപശ്യസ്വ = ഈ യജമാന പതി
യെ നോക്കുക, (യജമാനപതി വലിയ ശ്രേയസ്സനുഭവി
യ്ക്കത്തക്കവിധത്തിൽ നോക്കിയാലും.)

9 തപഷ്ടിമതീതേസപേയ സുരേതാ രേതോധോനാ വീരം വിദേയ തവസംദൃശി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പതി യജമാനനെ
നോക്കുന്നു.

തപഷ്ടിമതീ അഹം = സന്താനജനനത്തിന് ശക്തയായ
ഞാൻ, തേസപേയ = അങ്ങയോടുകൂടി യോജിച്ചിരി
യ്ക്കട്ടെ. സുരേതാഃ = സഫലമായരേതസ്സോടുകൂടിയ
ഞാൻ, രേതഃ ധോനാ = രേതസ്സ് ധരിക്കുന്നവളായി
വീരം വിദേയ = വിരനായ പുത്രനെ പ്രസവിയ്ക്കട്ടെ.
തവസംദൃശി = അങ്ങയുടെ സന്തോഷമായ ദൃഷ്ടി എന്നിൽ
ഉണ്ടാകട്ടെ.

10. മാഹം രായ സ്തോഷേണവിയേഷം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ സോമക്രയണിയെ
നോക്കുന്നു.

അഹം = ഞാൻ രായഃ ദപോഷേണ = ധനത്തിന്റെ പുഷ്പി
കൊണ്ട് മാവിയേഷം = വിചക്രനായിത്തീരരുത്.
[എനിയ്ക്ക് ധനപുഷ്പി ഉണ്ടാകട്ടെ.]

ഇതി പഞ്ചമോഽനുവാകഃ

ഷഷ്ഠോഽനുവാകഃ

അംശുനാതേ അംശുഃ പുച്ഛതാം പത്നീ പത്നീസന്യേ
കാമമവതു മദായരസോ അച്ഛതാഽരതേയാഽസി ശുക്രസു

ഗ്രഹോദ്ഭിത്യം ദേവം സവിതാരമുണ്വാഃ കവിക്രതുമർചാമി
 സത്യസവസം തേയാ മഭിപ്രിയം മതിമുർധാ യസ്യാ മതിർ
 അഭിദ്യുതസ്സവിമനി ഹിരണ്യപാണിരമിമിത സുകൃതഃ
 കൃപാസുവഃ പ്രജാഭ്യസ്താ പ്രാണായത്വാ വ്യാനായ ത്വാ
 പ്രജാസ്തപത പ്രാണിഹി പ്രജാസ്തപത പ്രാണത ॥ (57)

അശ്വനാ തേ അശ്വഃ പൃഥുതാം പരന്വാ പരഃ
 ഗന്ധഃ തേ കാമം അവതു മദായ രസഃ അപൃതഃ
 അമാത്യഃ അസി ശുക്രഃ തേ ഗ്രഹഃ അഭിദ്യം
 ദേവം സവിതാരം ഉണ്വോഃ കവിക്രതും അർചാമി
 സത്യസവസം രത്നയാം അഭി പ്രിയം മതിം
 ഉർധ്വാ യസ്യ അമതിഃ ഭാഃ അഭിദ്യുതം
 സവിമനി ഹിരണ്യപാണിഃ അമിമിത സുകൃതഃ
 കൃപാ സുവഃ പ്രജാഭ്യഃ ത്വാ പ്രാണായ ത്വാ
 വ്യാനായ ത്വാ പ്രജാഃ ത്വം അനു പ്ര അനിഹി
 പ്രജാഃ ത്വാം അനു പ്ര അന്ത-

1. അശ്വനാതേ അശ്വഃ പൃഥുതാം പരന്വാ
 പരർഗന്ധസ്തേ കാമമവതു മദായരസോ
 അപൃതോദ്മാ ത്യാസി ശുക്രസ്തേ ഗ്രഹോ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വപ്നം ധരിച്ച കൈകൊണ്ട് സോമ
 ലതയെ അഭിമർശനം ചെയ്യുന്നു.

ഹേ സോമ = അല്ലയോ സോമലതേ! തേ അശ്വഃ =
 നിന്റെ ഓരോ സൂക്ഷ്മാവയവവും അശ്വനാ = മറ്റുള്ള
 സൂക്ഷ്മാവയവവുമായി, പൃഥുതാം = യോജിപ്പിക്കട്ടെ.
 പരഃ = ഓരോ മുട്ട, പരന്വാ പൃഥുതാം = മറ്റുള്ള
 മുട്ടുകളുമായി യോജിപ്പിക്കട്ടെ. തവ ഗന്ധഃ = നിന്റെ
 ഗന്ധം, കാമം = യോഗം നടത്താനുള്ള ഞങ്ങളുടെ ആഗ്ര
 ഹത്തെ, അവതു = രക്ഷിക്കട്ടെ. (ഞങ്ങളുടെ ആഗ്രഹം
 സാധിക്കട്ടെ) രസഃ = നിന്റെ രസം, മദായ = ദേവതാ
 തൃപ്തിയ്ക്കുവേണ്ടി, അപൃതഃ = നശിക്കാതിരിക്കട്ടെ.
 ത്വാ അമാത്യഃ അസി = നീ സഹായി ആകുന്നു (യോഗ

കർത്താവിനെ സഹായിയ്ക്കുന്നു) തേ ഗ്രഹഃ = നിന്നെ
ലഭിക്കുന്നതുള്ള സാധനം, ശുഭഃ = സ്വർണ്ണമാണ്.

2. അഭിത്യം ദേവം സവിതാമുണ്യോഃ കവികൃതം -
മർചാമി സത്യസവസം രത്നയാ മഭി പ്രിയമതി -
മുര്യധാ. യസ്യ മതർചാ അഭിദ്യുതം സവിമനി
ഹിരണ്യപാണി രമിമിത സക്രതുഃ കൃപാസുവഃ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത അളക്കുന്നു.

മുണ്യോഃ = ദേവം പൃഥ്വികളുടെ, സവിതരം =
പ്രേരകനും, കവികൃതം = കവനിയമായ ചർമ്മങ്ങളോടു
കൂടിയവനും, സത്യസവസം = സത്യപ്രേരകനും, രത്നയാ
രമണിയമായ രത്നം ധരിക്കുന്നവനും, അഭി പ്രിയം =
എല്ലാവർക്കും പ്രിയം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും, മതിം
= എല്ലാം അറിയാവുന്നവനും ആയ, തം ദേവം = ആ
ദേവനെ അഭി അർചാമി = ഞാൻ പൂജിക്കുന്നു.
യസ്യ = അതൊരു ദേവന്റെ, അമതിഃ ദാഃ = വ്യാപന
ശീലമായിരിക്കുന്ന ദീപ്തി, മുര്യധാഃ = ഉത്കൃഷ്ടമായി,
അഭിദ്യുതം = ലോകത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവനും, തം
ദേവം അർചാമി = ആ ദേവനെ ഞാൻ അർചിയ്ക്കുന്നു,
യസ്യ = അതൊരു ദേവന്റെ, സവിമനി = ആഴ്ത്താ
ലാർത്ഥത്തിൽ, ഹിരണ്യപാണിഃ = സ്വർണ്ണം ധരിച്ച
കൈകളോടുകൂടി, സോമം = അമിമിതം = സോമലത
അളക്കുന്നവനും, തസ്യ സക്രതുഃ സുവഃ = ശോഭന കർമ്മ
വരയ ആ അഭിത്യൻ, കൃപയാ = എന്നിൽ കാരുണ്യം
കൊണ്ടു്, സോമം ര മിതെ = സോമലത അളക്കുന്നു.

3 പ്രജാഭ്യസ്താ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി താഗത്തിനാശ്യമുള്ള സോമലത
എടുത്തതിനുശേഷം ബാക്കിയുള്ളത് മാറി പെയ്തുന്നു.

പ്രജാഭ്യഃ തപാ = മറ്റുള്ള ആളുകൾക്ക് ചേണ്ടി നിന്നെ
മാറ്റി വെച്ചുകൊടുക്കുന്നു.

4 പ്രാണായ ത്വാ വ്യാനായ ത്വാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗത്തിനെടുത്ത സോമലത ഒരു വസ്യത്തിൽ വെച്ചു കെട്ടുന്നു.

പ്രാണായ ത്വാ = പ്രാണൻ എന്ന വായുവിന് വേണ്ടി നിന്നെ കെട്ടുന്നു. വ്യാനായത്വാ = വ്യാനൻ എന്ന വായുവിന് വേണ്ടി നിന്നെ കെട്ടുന്നു.

5 പ്രജാസ്തപമനു പ്രാണിഹി പ്രജാസ്തപമനു പ്രാണതു
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനനോടു സോമലത നോക്കാൻ പറയുന്നു.

ഹേ സോമ = അല്ലയോ സോമലതേ! ത്വം = നീ, പ്രജാഃ അനു പ്രാണിഹി = ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ജീവിപ്പുക. പ്രജാഃ ജനങ്ങളും, പ്രാണന്തം ത്വാ = ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന നിന്നെ, അനുപ്രാണതു = ആശ്രയിച്ചു ജീവിക്കട്ടെ.

ഇതി ഷഷ്ഠോ ഽനുവാകഃ.

സപ്തമോ ഽനുവാകഃ

സോമം തേ ക്രീണാ മൃർജസ്വന്തം പയസ്വന്തം വിർയാവന്തമഭി മാതിഷാഹം ശുക്രം തേ ശുക്രേണ ക്രീണാമി പരം ചന്ദ്രേണാമൃതമമൃതേന സമൃത്തേ ഗോരസ്യേ ചന്ദ്രാണി തപസസ്തനുസി പ്രജാപതേവർണസ്സുധാസ്യേ സഹസ്രപോഷം പഷ്യന്ത്യാശ്വരമേണ പശുനാ ക്രീണാമ്യസ്യേതേ ബസുർചയി തേരാധഃ ശ്രയന്താ മസ്യേജ്യോതിഃ സോമവിക്രയിണിതമോ മിത്രോന ഏഹി സുമിത്രധാ ഇന്ദ്രസ്യോന്മാവിശ ദക്ഷിണമുശന്നുശന്തം സ്യോനഃ സ്യോനം സ്വാനഭ്രാജാങ്ഘാരേ ബഹാരേ ഹസ്ത സുഹസ്ത കൃശാനവേതേ വസോമ ക്രയന്താ സ്താൻ രക്ഷധം മാ വോ ദന്തേ 11 (72)

സോമം തേ ക്രീണാമി ഉർജസ്വന്തം പയസ്വന്തം വിർയാവന്തം അഭിമാതിഷാഹം ശുക്രം തേ ശുക്രേണ ക്രീണാമി പരം ചന്ദ്രേണ അമൃതം

അമൃതേന സമ്യക് തേ ഗോഃ അസ്മേ ചന്ദ്രാണി
 തപസഃ തന്ത്രഃ അസി പ്രജാപതേഃ വർണഃ
 തസ്യഃ തേ സഹസ്രപോഷം പുഷ്യന്ത്യഃ ചരമേണ
 പശുനാ ക്രീണാമി അസ്മേ തേ ബന്ധുഃ മയി
 തേ രായഃ ശ്രയന്താം അസ്മേ ജ്യോതിഃ സോമ-
 വിക്രയിണി തമഃ മിത്രഃ നഃ ആ ഇഹി
 സുമിത്രധാഃ ഇന്ദ്രസ്യ ഊതം ആ വിശ ദക്ഷിണം
 ഉശൻ ഉശന്തം സ്യോനഃ സ്യോനം സ്വാന് ഭ്രാജ
 അങ്ഘാഭരേ ബംഭാഭരേ ഹസ്ത സുഹസ്ത കൃശാനോ
 ഏതേ വഃ സോമക്രയണാഃ താൻ രക്ഷധപഃ മാ
 വഃ ദേവേ.

- 1 സോമം തേ ക്രീണാമി ഊർജസ്വന്തം പയസ്വന്തം
 വിർയാവന്തമഭിമാതിഷാഹം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വിലയ്ക്കു വാങ്ങുന്നു.

ഹേ സോമവിക്രയിൻ ! ഊർജസ്വന്തം = ബലമുള്ളതും
 പയസ്വന്തം = പാലോട് കൂടിയതും, അഭിമാതിഷാഹം
 = പാപത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതും ആയ, തേ സോമം =
 നിന്റെ അധീനതയിലുള്ള സോമം, ക്രീണാമി = ഞാൻ
 വിലയ്ക്കു വാങ്ങുന്നു.

- 2 ശുക്രം തേ ശുക്രേണ ക്രീണാമി ചന്ദ്രം
 ചന്ദ്രാണാമൃതമമൃതേന സമ്യത്തേഗോഃ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലതയ്ക്കു വിലയായി സ്വർണ്ണം
 മുതലായവ നൽകാമെന്നു പറയുന്നു.

ഹേസോമ = അല്ലയോ സോമലതേ! ശുക്രംതേ =
 പ്രകാശമേറിയ നിന്നെ, ശുക്രേണ = തേജോരൂപ
 മായ സ്വർണ്ണംകൊണ്ട്, ക്രീണാമി = ഞാൻ വിലയ്ക്കു
 വാങ്ങുന്നു. ചന്ദ്രം = കാന്തിയുള്ള നിന്നെ, ചന്ദ്രേണ
 ക്രീണാമി = വെള്ളികൊടുത്തു വിലയ്ക്കു വാങ്ങുന്നു.
 അമൃതം = അമൃതമുള്ള നിന്നെ. അമൃതേന = അമൃതം
 കൊണ്ട്, ക്രീണാമി = ഞാൻ വിലയ്ക്കുവാങ്ങുന്നു.

തേ സമ്യക് ഗോഃ = നിന്റെ വിലയായി ഒരു പശു
വിനേയും തരുന്നു.

3 അസ്മേ ചന്ദ്രാണി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലതയുടെ വിലയായി സ്വർണ്ണം
നൽകുന്നു.

അസ്മേ = ഈ സോമലതയ്ക്കുവേണ്ടി ചന്ദ്രാണി =
സ്വർണ്ണം വിലയായി നൽകാം.

4 തപസ്സനുരസി പ്രജാപതേ വർണസ്സസ്യായ്സേ സഹസ്രപോഷം പുഷ്യന്ത്യാശ്ചരഥണ പശുനാ ക്രിനാമ്യസേ തേബന്ധൂർമയിതേരായഃ ശ്രയന്താം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലതയുടെ വിലയായി ഒരു
ആടിനെ കൂട്ടി കൊടുക്കുമെന്ന് പറയുന്നു:

ഹേ അജേ = അല്ലയോ ആടേ! തപഃ = നീ, തപസ്:
തന്ത്രഃ അസി = തപസ്സിന്റെ ശരീരം ആകുന്നു. പ്രജാ-
പതേഃ വർണഃ അസി = പ്രജാപതിയുടെ വർണ്ണവും
ആകുന്നു, സഹസ്ര പോഷം പുഷ്യന്ത്യാഃ = ആയിര
ക്കണക്കിന് കട്ടികളെ വളർത്തുന്ന, തസ്യഃ തേ =
നിന്റെ, പരമേണ പശുനാ = ഒടുവിലത്തെ കട്ടിയായ
സടിനെക്കൊണ്ട്, ക്രിണാമി = ഞാൻ സോമം വിലയ്ക്കു
വാങ്ങുന്നു തേ ബന്ധുഃ = ഞാൻ നിന്റെ ബന്ധുവാകുന്നു
തേ രായഃ = നിന്റെ കട്ടികളാകുന്ന ധനം, മയി
ശ്രയന്താം = എന്നിൽ സ്ഥിരമായിരിയ്ക്കട്ടെ.

5. അസ്മേ ജ്യോതിഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സ്വർണ്ണം മുതലായവ സോമലതയുടെ
വിലയായി സ്വീകരിയ്ക്കുന്നു.

അസ്മേ = ഈ സോമലതയ്ക്കു വിലയായി, ജ്യോതിഃ =
സ്വർണ്ണം മുതലായവ ഞാൻ സ്വീകരിയ്ക്കുന്നു.

6. സോമ വിക്രയിണിതമഃ

സോമലത വിൽക്കുന്ന ആൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.
സോമ വിക്രയിണി = സോമലത വിലയ്ക്കുകൊടുക്കുന്നതും, തമഃ = ദോഷമാണ്.

7. മിത്രോന ഏഹി സുമിത്രയാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത ഏറ്റുവാങ്ങുന്നു.

ഹേ സുമിത്രയാ = സ്നേഹിതരെ രക്ഷിയ്ക്കുന്ന അല്ലയോ സോമമേ! തപഃ നഃ മിത്രഃ ഏഹി = നീ ഞങ്ങളുടെ സ്നേഹിതനായി വന്നാലും.

8. ഇന്ദ്രസ്യോരുമാവിശ ദക്ഷിണമുശന്നശന്തം

സ്യോനഃ സ്യോനം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വലതു തുടയിൽ സോമലത വെയ്ക്കുന്നു

ഹേ സോമ! നീ, ഉശന്തം = ഉത്സാഹമുള്ളതും, സ്യോനം = സ്നേഹമുള്ളതുമായ, ദക്ഷിണം ഊരും = വലതു തുടയെ, ഉശൻ സ്യോനഃ = ഉത്സാഹത്തോടും പ്രിയത്തോടും കൂടി, ആ വിശ = പ്രാപിച്ചാലും.

9. സ്വാന് ഭ്രാജാഘോരേ ബഃഭാരേ ഹസ്ത

സഹസ്ത കൃശാന്തവേതേ വഃ സോമക്രയണാം-

സ്താൻ രക്ഷധം മാ വോ ദഭേ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വിറ്റുവനെ നോക്കുന്നു.

സ്വാന് ഭ്രാജ അഘോരേ ബഃഭാരേ ഹസ്ത സഹസ്ത ഏതേ = സ്വാന് ഭ്രാജൻ അഘോരൻ ബഃഭാരൻ ഹസ്തൻ സഹസ്തൻ കൃശാന്ത എന്നീ സോമ രക്ഷകരായ ദേവന്മാരെ! നിങ്ങൾ, താൻ സോമ ക്രയണാൻ = സോമ ലത്തും വിലയായി വാങ്ങിച്ച വസ്തുക്കളെ, രക്ഷധം = രക്ഷിയ്ക്കുവിൻ, വഃ മാ ദഭേ = നിങ്ങളെ (സോമലത വിലയ്ക്കു കൊടുത്തവരെ) ആരും ഉപദ്രവിക്കരുത്.

ഇതി സപ്ത രോഹിണവാകഃ

അഷ്ടമോഴ് നവാക:

ഉദായേഷാ സ്വായേഷോഭോഷധീനാം രസേനോത്പർ
ജന്യസ്യ ശുഷ്ണോദസ്ഥാമമൃതാം അനു. ഉപ്തരിക്ഷ മനപി.
ഹൃദിത്യാ: സദോസ്യദിത്യാ: സദ ആ സീദാസ്തേനാത് ഔം
മുഷഭോ അന്തരിക്ഷമമിമിത വരിമാണം പൃഥിവ്യാ ആ സീദ-
പിശ്വാ ഭവനാനി സമ്രാഡ് വിശ്വേപത്താനി വരണസ്യ വ്രതാ
നിവനേഷവൃന്തരിക്ഷം തതാനവാജമപ്ത പയോ അഹ്ലി.
യാസു ഹൃത് കൃതം വരണോ വിക്ഷപ്തം. ദിവിസ്യുച്ഛദധാ-
ത്സോമമദ്രാവുദൃതം ജാത വേദസം ദേവം വഹന്തി കേതവഃ
ദൃശേ വിശ്വായ സൂര്യം. ഉസ്രാവേതം ധൂർഷാഹാവനശ്ര
അവിരഹണൈ ബ്രഹ്മചോദണൈ വരണസ്യ സ്തംഭേനേമസി
വരണസ്യ സ്തംഭേനേമസി പ്രത്യസ്തോ വരണസ്യ
പാശ: 11 (85)

ഉദ് ആയേഷാ സ്വായേഷാ ഉദ് ഓഷധീനാം രസേന
ഉത് പർജന്യസ്യ ശുഷ്ണേണ ഉദ് അസ്ഥാം
അമൃതാൻ അനു ഉരു അന്തരിക്ഷം അനു ഇഹി
അദിത്യാ: സദ: അസി അദിത്യാ: സദ: ആ
സീദ അസ്തേനാത് ഔം ഗൃഷഭ: അന്തരിക്ഷം
അമിമിത വരിമാണം പൃഥിവ്യാ: ആ അസീദത്
വിശ്വാ ഭവനാനി സമ്രാഡ് വിശ്വാ.
ഇത്, താനി വരണസ്യ വ്രതാനി വനേഷ
വി അന്തരിക്ഷം തതാന വാജം അപ്ത പയഃ
അഹ്ലിയാസു ഹൃത് കൃതം വരണ: വിക്ഷ
അഗ്നിം ദിവി സ്യുച്ഛദധാത് സോമം അദ്രൗ
ഉദ് ഉ ത്യം ജാതവേദസം ദേവം വഹന്തി
കേതവ: ദൃശേ വിശ്വായ സ്യുച്ഛദധായ
ആ ഇതം ധൂർഷാഹൈ അനശ്ര അവിരഹണൈ
ബ്രഹ്മചോദണൈ വരണസ്യ സ്തംഭേനേമസി
സ്തംഭേനേമസി അസി പ്രത്യസ്ത: വരണസ്യ പാശ:

1. ഉദാത്താ സാധുഷോഭോഷധീനം.

രസേ നോത്പർജന്യ സ്യ ശുഷ്ണോദന്ധം മതാമന
ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി സോമലത വിലയ്ക്കു വാങ്ങിച്ച ആരം
എഴുന്നേൽക്കുന്നു

ആയുഷാ = ആയുർവർദ്ധകമായ സോമലതയോടുകൂടി,
ഉദന്ധം = ഞാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നു. സാധുഷാ ഉദന്ധം =
ദീപ്തായുസ്സോടുകൂടി ഞാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നു. ഓഷധീനം
രസേന ഉദന്ധം = ഓഷധികളുടെ രസമായ സോമ
ലതയോടുകൂടി ഞാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നു. പർജനസ്യ
ശുഷ്ണേണ ഉദന്ധം = മഴയുടെ സാരമായ സോമലത
യോടുകൂടി ഞാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നു, അമൃതം അന =
അമൃത തുല്യമായ സോമലതയോടുകൂടി, ഉദ് അന്ധം =
ഞാൻ എഴുന്നേൽക്കുന്നു.

2 ഉപന്തരിക്ഷമനപിഹി

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി സോമലത കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ട്
വണ്ടിയുടെ അടുക്കൽ പോകുന്നു.

അല്ലയോ സോമ ലതേ! നീ, ഉരു അന്തരിക്ഷം
അനപിഹി = വിസ്തീർന്നായ അന്തരിക്ഷത്തിലേയ്ക്ക്
പോയാലും.

3 അഭിത്യാ സഭോസി

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി വണ്ടിയിൽ കൃഷ്ണമൃഗത്തിന്റെ തോലു
വിരിയ്ക്കുന്നു.

അല്ലയോ കൃഷ്ണാജിനമേ! നീ, അഭിത്യാ: സഭ: അസി =
ഭൂമിയുടെ സഭസ്സാകുന്നു.

4 അഭിത്യാ സഭ ആസിദാസ്തേനാഭോദ്യോമുഷഭോ അന്തരിക്ഷ മമി മിത വരിമാണം പൃഥിവ്യാ ആ സീദഭിശ്വാ ഭുവനാനി സഗ്രാഡ് വിശ്വേത്താനി വരണസ്യ വ്രതാനി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വണ്ടിയിൽ മാൻതോലി
ന്റെ പുറത്തു വയ്ക്കുന്നു.

ഏഹ സോമ = അല്ലയോ സോമലതേ! നീ, അഭിത്യം:
സഭഃ സീദ = ഭൂമിയുടെ സദസ്സിൽ ഇരിയ്ക്കുക ഋഷഭഃ
ത്വം = സാമത്വമുള്ള നീ, ദ്യാം അസ്തംനാത് =
സ്വർഗ്ഗത്തെ ധരിയ്ക്കുക. അന്തരിക്ഷം അമിമിത =
അന്തരിക്ഷത്തെ അളക്കുക. പൃഥിവ്യാഃ വരിമാണം =
ഭൂമിയുടെ വലിപ്പത്തേയും, അമിമിത = അളക്കുക.
സമ്രാഡ് = എല്ലാറ്റിനും ഉപരിയായിരിയ്ക്കുന്ന
സോമം, വിശ്വാ ഭുവനാനി = എല്ലാ ലോകങ്ങളിലും,
ആ സീദത് = വ്യാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. വിശ്വോത്താനി
പ്രതാനി = എല്ലാ വൃത്തങ്ങളും, വരണസ്യ = വരണൻ
എന്ന് പ്രസിദ്ധമായ സോമത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

5. വനേഷു വ്യന്തരിക്ഷം തതാന വാജമവ്സു
പയോ അഘ്നീയാസുഹൃത്വ കൃതം വരണോ
വിക്ഷപ്തം ദിവീ സൂര്യമദധാസോമമദ്രോ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വണ്ടിയിൽ മാൻ തോലിന്റെ പുറത്തു
വെച്ചിരിയ്ക്കുന്ന സോമലതയെ ഒരു വസ്യം കൊണ്ട്
കെട്ടുന്നു.

വരണഃ = വരണൻ എന്ന് പ്രസിദ്ധമായ സോമം,
വനേഷു = കാടുകളിൽ, അന്തരിക്ഷം വിതതാന =
അന്തരിക്ഷം ഉണ്ടാക്കി, അർവസു = കതിരുകളിൽ,
വാജം = വേഗതയും, അഘ്നീയാസു = പശുക്കളിൽ,
പയഃ = പാലും, ഹൃത്വ = ഹൃദയങ്ങളിൽ, കൃതം =
അറിവും, വിക്ഷു = ആളുകളിൽ, അഗ്നിം = ജന്മാഗ്നി
യേയും, ദിവീ = സ്വർഗ്ഗത്തിൽ, സൂര്യം = സൂര്യനേയും,
അദ്രോ = പർവ്വതത്തിൽ, സോമം = സോമലതയേയും,
അദധാത് = നിർമ്മിച്ചു.

6. ഉദൃത്യം ജാതവേദസം ദേവം വഹന്തി കേതവഃ.
ദൃശേ വിശ്വായ സൂര്യം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വണ്ടിയിൽ കെട്ടിത്തൂക്കുന്നു.
 കേതവഃ = കിരണങ്ങൾ, ദേവം = പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന
 വനം, ത്യം = പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നവനുമായ
 സൂര്യം = സൂര്യനെ, വിശ്വായ ദൃശേ = എല്ലാവരും
 കാണത്തക്കവിധത്തിൽ, ഉദ് വഹന്തി = മേൽപോട്ട്
 കൊണ്ടു പോകുന്നു.

7. ഉസ്രാവേതം ധൂർഷാഹാവന ശ്രൂ അവിരഹണൗ ബ്രഹ്മചോദനൗ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വെച്ചിരിയ്ക്കുന്ന വണ്ടി
 യിൽ കെട്ടുന്നതിനുള്ള കാളകളെ വണ്ടിയുടെ സമീപ
 ത്തിൽ കൊണ്ടുവരുന്നു.

ധൂർഷാഹൗ = ഭാരം വഹിയ്ക്കുന്നവരും, അനശ്രൂ =
 വണ്ടി വലിയ്ക്കുന്നതിൽ പ്രസിദ്ധിയാർജ്ജിച്ചവരും,
 അവിരഹണൗ = വിരം എന്ന് പ്രസിദ്ധമായ സോമലത
 നശിപ്പിക്കാത്തവരും, ബ്രഹ്മചോദനൗ = കൃഷിപ്പണി
 യിൽ സഹായിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഭക്ഷണം ഉണ്ടാക്കിത്തരു
 നവരും ആയ, ഹേ ഉസ്രൗ = അല്ലയോ കാളകളേ!
 ഏതം = വന്നാലും

8 വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നകത്തിലുള്ള ഭാരങ്ങളിൽ ഓരോ
 നകക്കയ്യ് ഇടുന്നു (ഈഷ)

വരണസ്യ സ്തംഭേന അസി = നിങ്ങൾ കാളകളെ നീങ്ങി
 പ്രോകാതെ നിറുത്തുന്നവയാകുന്നു.

9. സ്തംഭേജനമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കാളകളെ നകത്തിന്റെ അടിയിൽ
 കെട്ടുന്നു.

സ്തംഭേജനം അസി = നി കാളകളെ നീങ്ങിപ്രോകാ
 കാതെ സൂക്ഷിയ്ക്കുന്നു.

10 പ്രത്യസ്തോ വരണസ്യ പാശഃ

ഈ മന്ത്രം പൊല്ലി കാളകളുടെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിയിരിയ്ക്കുന്ന കയറിക്കുറ മറ്റൊരു തല വണ്ടിയിൽ ഇടുന്നു.

വരണസ്യ പാശഃ = നീളമുള്ള കയറ്, പ്രത്യസ്തഃ = വണ്ടിയിൽ നിക്ഷേപിയ്ക്കപ്പെട്ടു.

ഇതി അഷ്ടമോ f നവാകഃ

നവമോ f നവാകഃ

പ്രപ്യവസ്യ ഭവസ്തേ വിശ്വാനി ധാമാനി മാതാപരിപരി വിദന്മാ താ പരി പന്മിനോ വിദന്മാ താ പുരാ അലായവോ മാ ഗന്ധവ് വിശ്വാവസുരാഘോഷ്യേനോ. ഭൂതാ പരാ പത യജമാനസ്യ നോ ഗൃഹേ ദേവൈഃ സംസ്കൃതം യജമാനസ്യ സ്വസ്തിയന്ത്യസ്യപി പന്മാമഗസ്തഹി സ്വസ്തി ഗാമനേഹസം യേന വിശ്വാഃ പരിഭാഷോ വൃണക്തി വിന്ദതേ വസുനമോ മിത്രസ്യ വരണസ്യ ചക്ഷസേ മഹോ ദേവായ തദതം സപര്യത ദുരേ ദുശേ ദേവജാതായ കേതവേ ദിവസ്ത്രായ സൂര്യായ ശംസത വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി മസ്യന്തുകേതോ വരണസ്യ പാശഃ || (73)

പ്ര ച്യവസ്യ ഭവഃ പതേ വിശ്വാനി അഭി ധാമാനി മാ താ പരിപരി വിദന്മാ മാ താ പരിപന്മിനഃ വിദന്മാ മാ താ വൃകാഃ അലായവഃ മാ ഗന്ധവഃ വിശ്വാവസുഃ ആ ഘോഷത് ശ്ലേനഃ ഭൂതാ പരാ പത യജമാനസ്യ നഃ ഗൃഹേ ദേവൈഃ സംസ്കൃതം യജമാനസ്യ സ്വസ്ത്യനീ അസി അപി പന്മാം അഗസ്തഹി സ്വസ്തിഗാം അനേഹസം യേന വിശ്വാഃ പരി ഭാഷഃ വൃണക്തി വിന്ദതേ വസു നമഃ മിത്രസ്യ വരണസ്യ ചക്ഷസേ മഹഃ ദേവായ തദ് ഭൂതം സപര്യത ദുരേദുശേ ദേവജാതായ കേതവേ ദിവഃ പുത്രായ സൂര്യായ ശംസത വരണസ്യ സ്തംഭേനം അസി വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി അസി ഉന്മുക്തഃ വരണസ്യ പാശഃ-

1. പ്രച്യവസ്വ ഭവസ്സതേ വിശ്വാന്യഭി ധാമാനി
മാ ത്വാ പരിപരി വിദൻ മാ ത്വാ പരിപന്മിനോ
വിദൻ മാ ത്വാ വൃകാ അഘായവോ മാ ഗന്ധവോ
വിശ്വാവസുരാഽഘതം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത വെച്ചിരിക്കുന്ന വണ്ടി
ഓടിച്ചു തുടങ്ങുന്നു. വണ്ടിയുടെ പിറകെ യജമാനനും
പുരോഹിതനും പോകുന്നു.

ഘേ ഭവസ്സത = എല്ലാവരെയും രക്ഷിക്കുന്ന സോമമേ!
വിശ്വാന്വി ധാമാനി = യാഗത്തിന് വേണ്ടി പോകേണ്ട
എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും. പ്രച്യവസ്വ = നീ ചെല്ലുക.
പരി പരി = ഒരേ വഴിയിലും, പരിപന്മിനഃ =
ശത്രുക്കൾ, ത്വാ മാവിദൻ = നിന്നെ അറിയരുത്.
അഘായവഃ വൃകാഃ = ജന്തുക്കളെ കൊല്ലുന്ന ചെന്നായ്.
കളും, ത്വാ മാവിദൻ = നിന്നെ അറിയരുത്, വിശ്വാ-
വസുഃ ഗന്ധവഃ = വിശ്വാവസു എന്ന ഗന്ധർവ്വനും. ത്വാ
മാ അഽഘതം = നിന്നെ കാണരുത്.

2. ശ്യേനോ ഭൂത്വാ പരാ പത യജമാനസ്യ നോ ഗൃഹേ
ദേവൈഃ സംസ്തതം യജമാനസ്യ സ്വസ്ത്യയന്യസി.

ഈ മന്ത്രവും വണ്ടി ഓടിച്ചുപോകുമ്പോൾ ചൊല്ലാനുള്ള
താണ്.

ഘേ സോമ = അല്ലയോ സോമമേ! ശ്യേനഃ ഭൂത്വാ =
പരുന്തിനെപ്പോലെ, നഃ യജമാനസ്യ ഗൃഹേ = ഞ്ഞെ
ളുടെ യജമാനന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്ക്, പരാപത = വേഗം
ത്തിൽ ചെല്ലുക, ദേവൈഃ സംസ്തതം = യാഗസ്ഥലം.
ദേവന്മാരാൽ പരിശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. യജമാ-
നസ്യ = യജമാനന്, സ്വസ്ത്യയന്വി അസി = നീ
മംഗളം ഉണ്ടാകുന്നു.

3. അപി പന്ഥാ മഗസ്തഹി സ്വസ്തി ഗാ മനേഹസം

യേന വിശ്വാഃ പരിഭിഷോ വൃണക്തി വിന്ദതേ വസു.
വണ്ടിയുടെ പുറകിൽ നടന്നുവരുന്ന പുരോഹിതനും യജ

മാനം. ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വണ്ടിയുടെ ഒരു വശത്തുകൂടി വണ്ടിയുടെ മുൻപിൽ വരുന്നു.

അപീപ = കൂടാതെ സ്വസ്തിഗാം = മംഗളം തരുന്നതും, അനേഹസം = പാപമില്ലാത്തതുമായ പനമാം = വഴിയിൽ, യേന അഗസ്തഹി = ഏതു പ്രകാരത്തിൽ ചെന്നു ചേരുമോ, വിശ്വാ ദീപിഷഃ = എല്ലാ ശത്രുക്കളും, പരിവൃണക്തി. = നശിച്ചുപോകുമോ, വസു വിന്ദതെ = ധനം ലഭിക്കുമോ, ആ വഴിയിൽകൂടി പോവുക.

4. നമോമിത്രസ്യ വരണസ്യ ചക്ഷസേ മഹോ-
ദേവായതമൃതം സപത്യുത ദുരേ ദൃശേ ദേവജാതായ
കേതവേ ദിവസ്പത്രായ സൂര്യായ ശംസത

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗത്തിന് തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ള മൃഗത്തെ യജമാനൻ നോക്കുന്നു.

വരണസ്യ = അന്റെ കിരണങ്ങളാൽ ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചിരിയ്ക്കുന്നവനും, ചക്ഷസേ = ചൈതന്യത്തോടുകൂടിയവനും ആയ, മിത്രസ്യനമഃ = സൂര്യാനമസ്കാരം. ഹേഗൃതപിജഃ = അല്പയോഗ്യതയുള്ള! തത്ഗൃതം കൃതം = ആ യാഗം നടത്തി, മഹോദേവായ = മഹാനായ ആ ദേവന്, സപര്യത = പൂജചെയ്യുക. ദുരേ ദൃശേ = വളരെ ദൂരത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നവനും, ദേവജാതായ = ദൈവികശക്തിയോടുകൂടിയവനും, ദിവസ്പത്രായ = സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ പുത്രനെപ്പോലെയുള്ളവനും ആയ, സൂര്യായ ശംസത = സൂര്യനെ സ്തുതിക്കുവിൻ

- 5 വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വണ്ടിയിൽ കെട്ടിയിരിക്കുന്ന കാളകളെ അഴിയ്ക്കുന്നു.

അല്പയോഗ്യകമേ! നീ, വരണസ്യ = വരണന്റെ സ്തംഭേന അസി = കെട്ടുക.

6. വരണസ്യ സ്തംഭേനമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നകത്തിൽ ഇട്ടിട്ടുള്ള കോലുകൾ എടുക്കുന്നു.

വരണസ്യ സ്തംഭേർജനം അസി = നീ വരണന്റെ
കെട്ടിനെ തോൽപിഴ്ന്നതാകുന്നു.

7. ഉന്മുക്തോവരണസ്യ പാശഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കാളകളെ സ്വതന്ത്രമാക്കുന്നു.

വരണസ്യപാശഃ ഉന്മുക്തഃ = വരണന്റെ കയറുകൊണ്ടുള്ള
കെട്ടുകളിൽ നിന്നും മുക്തരായിരിയ്ക്കുന്നു.

ഇതി നവമോ ഽനുവാകഃ

ദശമോ ഽനുവാകഃ

അഗ്നോരതിമ്യമസി വിഷ്ണവേ ത്വാ സോമസ്യാതിമ്യ-
മസി വിഷ്ണവേ ത്വാതിഥേരാ തിമ്യമസി വിഷ്ണവേ ത്വാ ഽ-
ഗ്നയേ ത്വാ രായസ്സോഷഭാവ്നേ വിഷ്ണവേ ത്വാ ശ്യേനായ
ത്വാ സോമഭൃതേ വിഷ്ണവേ ത്വാ യാതേ ധാമാനി ഹവിഷാ
യജന്തി താ വിശ്വാ പരിഭൂരസ്തു യജ്ഞം ഗയസ്സാനഃ പ്രതരണഃ
സുചീരോ ഽവിരഹാ പ്രചരാ സോമ ഭൂർയാനഭിത്യാഃ സഭോ ഽ-
സ്യഭിത്യാഃ സഭ ആ സീഭ വരണോ ഽസി യുതവ്രതോ
വാരുണമസി ശംയോർഭേവാനാം സഖ്യാന്മാഭേവാനാം മപസ
ച്ഛിത്സമഹ്യാ പതയേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി പരിപതയേ ത്വാ
ഗൃഹ്ണാമി തന്തനപത്രേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി ശാക്വരായ ത്വാ
ഗൃഹ്ണാമി ശക്വന്നോജിഷായ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമ്യതാ-
യുഷ്മസ്യ നാ യുഷ്യം ഭേവാനാമോജോ ഽഭി ശസ്തിപാ അനഭി-
ശസ്തേന്യമനു മേ ദീക്ഷാം ദീക്ഷാപതിർമന്യതാ മനു തപസ്തപ-
സ്തതിരഞ്ജസാ സത്യമുപ ഗേഷം സുവിതേ മാധാഃ || (101)

അഗ്നഃ ആതിമ്യം അസി വിഷ്ണവേ ത്വാ
സോമസ്യ ആതിമ്യം അസി വിഷ്ണവേ ത്വാ
അതിഥേഃ ആതിമ്യം അസി വിഷ്ണവേ ത്വാ
അഗ്നയേ ത്വാ രായസ്സോഷഭാവ്നേ വിഷ്ണവേ ത്വാ
ശ്യേനായ ത്വാ സോമഭൃതേ വിഷ്ണവേ ത്വാ യാ
തേ ധാമാനി ഹവിഷാ യജന്തി താ തേ വിശ്വാ
പരിഭൂഃ അസ്തു യജ്ഞം ഗയസ്സാനഃ പ്രതരണഃ

സുവിര; അവിരഹാ പ്രചര സോമ ഭർത്താൻ
 അഭിത്യാ: സഭ: അസി അഭിത്യാ: സഭ: ആ
 സ്വീദ വരണം: അസി ധൃതപ്രത: വാരണം: അസി
 ശംഭോ: ദേവാനാം സഖ്യാത് മാ ദേവാനാം
 അപസ: ഛിത്സ്തഹി ആപതയേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി
 പരിപതയേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി തന്മനപത്രേ ത്വാ
 ഗൃഹ്ണാമി ശാക്വരായ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി ശക്മൻ
 ഓജിഷായ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി അനാഗൃഷ്ടം അസി
 അനാഗൃഷ്ടം ദേവാനാം ഓജ: അഭിശസ്തിപാ: അ
 അഭിശസ്തേന്യം അനു മേ ദിക്ഷാം ദീക്ഷാപതി: മ
 ന്യതാം അനു തപ: തപസ്വതി: അജസാ
 സത്യം ഉപ ഗേഷം സുവിതേ മാ ധാ:

1. അഗ്നേരാതിഥ്യമസി വിഷ്ണവേ ത്വാ

യജമാനൻ യാഗത്തിന് വേണ്ടി തന്റെ കൈകൊണ്ട് അഞ്ചുപിടി നെല്ലെടുക്കുന്നു. ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഒരു പിടി നെല്ലെടുക്കുന്നു.

അല്ലയോ നെല്ലേ ! നീ, അഗ്നേ: ആതിഥ്യം അസി = അഗ്നിയുടെ അതിഥി സത്ക്കാരത്തിന് വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. ത്വാ വിഷ്ണവേ നിർവാപി = അപ്രകാരമുള്ള നീനെ വിഷ്ണുവെന്നറിയുന്ന സോമലതയോടുകൂടി എടുക്കുന്നു.

2. സോമസ്യരാതിഥ്യമസിവിഷ്ണവേത്വാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി രണ്ടാമത് ഒരുപിടി നെല്ലെടുക്കുന്നു.

സോമസ്യ ആതിഥ്യം അസി = അല്ലയോ നെല്ലേ ! നീ അതിഥിയായ സോമനെ സൽക്കരിക്കാനുള്ളതാകുന്നു. ത്വാവിഷ്ണവേ നിർവാപി = വിഷ്ണു എന്നറിയപ്പെടുന്ന സോമലതയോടുകൂടി നീനെ എടുക്കുന്നു.

3. അതിമേരാതിമ്യമസി വിഷ്ണവേത്യാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മൂന്നാമതു ഒരുപിടി നെല്ലെടുക്കുന്നു.

അല്ലയോ നെല്ലേ! നീ അതിമേ: ആതിമ്യം അസി = അതിഥികളെ സൽക്കരിക്കുന്നതാകുന്നു. ത്യാ വിഷ്ണവേ നിവ്വാമി = വിഷ്ണു എന്നറിയുന്ന സോമലതയോടുകൂടി നിന്നെ എടുക്കുന്നു.

4. അഗന്യേത്യാദായസ്സോഷദാവ്നേവിഷ്ണവേ ത്യാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നാലാമതും ഒരു പിടി നെല്ലു എടുക്കുന്നു.

അഗന്യേ = അഗ്നിയുടേവേണ്ടിയും, ദായസ്സോഷദാവ്നേ = ധനസമ്പത്തിയുടേവേണ്ടിയും, ത്യാ വിഷ്ണവേ നിവ്വാമി = വിഷ്ണു എന്നറിയപ്പെടുന്ന സോമലതയോടുകൂടി നിന്നെ എടുക്കുന്നു,

5. ശ്യേനായത്യാ സോമഭൃതേ വിഷ്ണവേത്യാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അഞ്ചാമതും ഒരുപിടി നെല്ലെടുക്കുന്നു.

സോമഭൃതേശ്യേനായ = സോമത്തെ രക്ഷിക്കുന്ന ഗരുഡന് വേണ്ടി, വിഷ്ണവേത്യാ നിവ്വാമി = വിഷ്ണു എന്നറിയുന്ന സോമലതയോടുകൂടി നിന്നെ എടുക്കുന്നു.

6. യാതേധാമാനിഹവിഷാ യജന്തിതാതേ

വിശ്വാ പരിഭൂരസ്തു യജ്ഞം ഗയസ്സാന:

പ്രതരണ: സുവിരോ വിരഹാ പ്രചരാസോമദർയാൻ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ സോമലതയോടുകൂടി “പ്രാഗ്വശം” എന്നറിയപ്പെടുന്ന പന്തലിലേക്കു പോകുന്നു.

ഹവിഷാ = ഹവിസ്സുകൊണ്ട്, യാ യജന്തി = എവിടെ യെല്ലാം യാഗം ചെയ്യപ്പെടുന്നുവോ, താ വിശ്വാ ധാമാനി = ആ സ്ഥലങ്ങളെല്ലാം, തേ പരിഭൂ: അസ്തു = നിനക്കു ലഭിക്കട്ടെ. ഗയസ്സാന: = വീടുകളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവനും, യജ്ഞം പ്രതരണ: = യാഗം നിർവ്വഹിക്കും.

നടത്തിയെന്നവനും, സുവീരഃ = പുത്രന്മാർ ഉള്ളവനും, അവിരഹാ = വീരന്മാരെ കൊല്ലാത്തവനും ആയ, ഹേ സോമ! അല്ലയോ സോമ! ദുർത്താൻ = യാഗശാലയിൽ, പ്രവേശിച്ചാലും.

7. അഭിത്യാഃ സദോഽസി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മാൻ തോൽ ഒരു പിറഞ്ഞിൽ വിരിയ്ക്കുന്നു.

അല്ലയോ മാൻ തോലേ! നീ അഭിത്യാഃ സഭഃ അസി = നീ അഭിതിയുടെ സ്ഥാനമാകുന്നു.

8. അഭിത്യാഃ സഭ ആ സീദ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലത മാൻ തോലിൽ വെക്കുന്നു, ഹേ സോമമേ! നീ, അഭിത്യാഃ സഭഃ ആ സീദ = അഭിതിയുടെ സഭസ്സിൽ ഇരിയ്ക്കുക.

9. വരണോഽസി ധൃതവ്രതഃ

സോമലതയെ സംബോധന ചെയ്ത് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണ് ഇത്.

ഹേ സോമ! നീ, ധൃതവ്രതഃ വരണഃ അസി = വരണ പാശത്തിൽനിന്നും മുക്തമായിരിയ്ക്കുന്നു.

10. വാരണമസി ശംധോ ദേവാനാം സഖ്യാന്മാ ദേവാനാം മപസ ശാമിത്സാമഹി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി സോമലതയെ ഒരു വസ്രം കൊണ്ട് പിറഞ്ഞിൽ ചേർത്ത് കെട്ടുന്നു.

ഹേ സോമ! നീ വാരണം അസി = വാരണനെ സംബന്ധിച്ചതാകുന്നു. ശംധോഃ = സുഖം തരുന്നതായ, ദേവാനാം സഖ്യാത് = ദേവന്മാരുടെ കർമ്മത്തിൽനിന്നും, മാ അപസഃ ശാമിത്സാമഹി = ഞങ്ങളെ വേർപെടുത്തുക.

11. ആപതയേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി “ധൃപം” എന്നു പറയുന്ന നെയ്പാത്രത്തിൽനിന്നും അല്പം നെയ്യെടുത്തു “ചമസം” എന്ന പാത്രത്തിൽ ഒഴിക്കുന്നു.

അല്പയോ ആജ്യമേ! ആപതയേ = പ്രാണന് വേണ്ടി, ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി = നിന്നെ എടുക്കുന്നു.

12. പരിപതയേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വീണ്ടും ധ്രുവത്തിൽനിന്നും ചമസത്തിലേയ്ക്കു നെയ്യ് ഒഴിയ്ക്കുന്നു.

പരിപതയേ = മനസ്സിന് വേണ്ടി, ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി = നിന്നെ എടുക്കുന്നു

13. തന്തനപത്രേ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മൂന്നാമതും ധ്രുവത്തിൽനിന്നും ചമസത്തിൽ നെയ്യ് ഒഴിയ്ക്കുന്നു.

തന്തനപത്രേ = അഗ്നിഷ്ടം വേണ്ടി, ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി = നിന്നെ എടുക്കുന്നു

14. ശാക്വരായ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി നാലാമതും ധ്രുവത്തിൽ നിന്നും ചമസത്തിൽ നെയ്യ് ഒഴിക്കുന്നു.

ശാക്വരായ = ശക്തിയ്ക്കുവേണ്ടി, ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി = നിന്നെ എടുക്കുന്നു

15. ശക്മനോജിഷായ ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി അഞ്ചാമതും ധ്രുവത്തിൽനിന്നും ചമസത്തിൽ നെയ്യൊഴിക്കുന്നു.

ശക്വൻ = അല്പയോ ആജ്യമേ! ഓജിഷായ = ജീവാത്മാവിന് വേണ്ടി, ത്വാ ഗൃഹ്ണാമി = നിന്നെ എടുക്കുന്നു.

16. അനാധ്യക്ഷമന്യനാധ്യക്ഷം ദേവാനാം-

മോജോഭിശസ്തിപാ അനഭിശസ്തേന്ത്യം

യാഗന്തിനം വന്നിരിയ്ക്കുന്ന എല്ലാ ഗൃതപിക്കുകളും

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഹോമത്തിന്, തയ്യാറാക്കിവെച്ചിരിയ്ക്കുന്ന നെയ്യ് തൊടുന്നു

അല്ലയോ ആജ്യമേ! നീ, അനാധ്യക്ഷം അസി = പഴിയ്ക്കപ്പെടാത്തവനാണ്. അനാധ്യക്ഷം അസി = മേലും പഴിയ്ക്കപ്പെടാത്തവനായി ഭവിയ്ക്കുക ദേവാനാം ഓജഃ അസി = നീ ദേവന്മാരുടെ ഓജസ്സാകുന്നു അഭിശസ്തിപാ = ഞങ്ങൾക്ക് തമ്മിൽ ശത്രുത്വം ഉണ്ടാകാത്തവിധത്തിൽ ഞങ്ങളെ കാത്തുകൊള്ളുക. അനഭിശസ്തേന്ത്യം = നീ പഴിയ്ക്കപ്പെടാൻ പാടില്ലാത്തവനാണ്.

17. അനുമേദിക്കാം ദിക്കാപതിർമന്യതാമന

തപസ്സപസ്സതിരഞ്ജസാസത്യമുപഗേഷം

സുവിതേ മാ ധാഃ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ നെയ്യ് തൊടുന്നു.

ദിക്കാപതിഃ = ദീക്ഷയ്ക്കും കാരണമായ ദേവത, ദീക്ഷാം = ദീക്ഷയ്ക്കും, മേ അനുമന്യതാം = എന്നിങ്ങനെ അനുമതി തരട്ടെ. തപസ്സതിഃ = യാഗത്തിന്റെ അധിപതിയായ ദേവത, തപഃ അനുമന്യതാം = യാഗത്തിന് എനിയ്ക്കും അനുവാദം തരട്ടെ അഞ്ജസാ = ശുദ്ധമായ മനസ്സോടുകൂടി, സത്യം ഉപഗേഷം = ഞാൻ സത്യം ചെയ്യുന്നു. ഹേസുവിതേ = അല്ലയോ ആജ്യമേ! മാധാഃ = എന്നെ നീ നല്ലവഴിയിൽ കൂടി നയിച്ചാലും.

ഇതി ദശമോ ഽനുവാകഃ

ഏകാദശോ f നവാകഃ

അംശരംശുസ്തേ ദേവ സോമാ ഫ്ഫപ്തായതാമിത്രായൈക
ധനവിഭ ആ തുഭ്യമിത്രഃ പ്തായതാമാ താമിത്രായ പ്തായ-
സ്വാ ഫ്ഫപ്തായത സഖീൻ സന്യാ മേധയാ സ്വസ്തി തേ ദേവ
സോമ സുത്യാമ ശിഷേഷോ രായഃ പ്രേഷേ ഭഗായർത തുത-
വാദിഭ്യോ നമോ ദിവേ നമഃ പൃഥിവ്യോ അഗ്നേ വൃതപതേ
ത്വം വ്രതാനാം വ്രതപതിരസി യാ മമ തന്തുരേഷാ സാത്വയി
യാ തവ തന്തുരിയം സാ മയി സഹന്തേ വ്രത പതേ വ്രതി-
നോർവ്രതാനി യാ തേ അഗ്നേ അഗ്നിയാ തന്തുസ്തയാ നഃ പാഹി
തസ്യോസ്തേ സ്വാഹാ യാ തേ അഗ്നേ ാശയാ രജാശയാ
ഹരാശയാ തന്തുവർഷിഷ്ഠാ ഗഹവരേഷോ ഗ്രം വചോ അപാ-
വധീം ത്വേഷം വചോ അപാവധീം സ്വാഹാ || (90)

അംശരംശുഃ തേ ദേവ സോമ ആ പ്തായതാം
ഇത്രായ ഏകധനവിഭേ ആ തുഭ്യം ഇത്രഃ പ്തായതാം
ആ ത്വം ഇത്രായ പ്തായസ്വ ആ പ്തായത
സഖീൻ സന്യാ മേധയാ സ്വസ്തി തേ ദേവ
സോമ സുത്യാം അശിഷേ ഏഷഃ രായഃ പ്ര
ഈഷേ ഭഗായ ഗൃതം ഗൃതവാദിഭ്യഃ നമഃ ദിവേ
നമഃ പൃഥിവ്യേ അഗ്നേ വ്രതപതേ ത്വം വ്രതാനാം
വ്രതപതിഃ അസി യാ മമ തന്തുഃ ഏഷാ സാ
ത്വയി യാ തവ തന്തുഃ ഇയം സാ മയി സഹ
ന്തേ വ്രതപതേ വ്രതിനഃ വ്രതാനി യാ തേ
അഗ്നേ അഗ്നിയാ തന്തുഃ തയാ നഃ പാഹി തസ്യോഃ
തേ സ്വാഹാ യാ തേ അഗ്നേ അയാശയാ രജാശയാ
ഹരാശയാ തന്തുഃ വർഷിഷ്ഠാ ഗഹവരേഷോ ഉഗ്രം
വചഃ അപ അവധീം ത്വേഷം വചഃ അപ
അവധീം സ്വാഹാ.

- 2 അംശരംശുസ്തേ ദേവ സോമാ ഫ്ഫപ്തായതാ-
മിത്രായൈക ധനവിഭ ആ തുഭ്യമിത്രഃ
പ്തായതാ മാത്വമിത്രായാപ്തായ സ്വാ-

പ്രായയ സഖീൻ സന്യാ മേധയാ സ്വസ്തി
തേ ദേവ സോമ സുത്യാമശീയ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനനും ഋത്വിക്കളും ചുടുകവള്ളം കൊണ്ടു കൈ കഴുകിയതിനു ശേഷം സോമലതയിൽ ചുടുകവള്ളം തളിക്കുന്നു.

ഹേ സോമ = അല്ലയോ സോമ! തേ = നിന്റെ അംശൂരംശൂഃ = എല്ലാ അവയവങ്ങളും, ഏകധനവിദേ = സോമം തന്നെ വലിയ ധനം. എന്ന് വിചാരിയ്ക്കുന്ന, ഇന്ദ്രായ ആ പ്രായതാം = ഇന്ദ്രനു പാനം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹം ഉണ്ടാക്കട്ടെ. തുഭ്യം = നിന്നാൽ. ഇന്ദ്രഃ = ഇന്ദ്രൻ ആ പ്രായതാം = വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ ത്വം ഇന്ദ്രായ ആ പ്രായസ്വ = നീ ഇന്ദ്രനു വേണ്ടി വർദ്ധിച്ചവരിക. സഖീൻ = യാഗത്തിനു സഹകരിയ്ക്കുന്ന ആളുകളെ, സന്യാ = ധനത്താലും, മേധയാ = ബുദ്ധിശക്തിയാലും, ആ പ്രായയ = വർദ്ധിപ്പിക്കുക. ദേവ = ഹേ സോമ ദേവ! തേ സ്വസ്തി = നിനക്കു മംഗളം ഉണ്ടാകട്ടെ അശീയ = സോമരസം എടുക്കാനുള്ള വഴി എന്നിയ്ക്കു ലഭിക്കട്ടെ

2. ഏഷ്വാരായഃ പ്രേഷേ ഗോയർതമൃതവാദീഭ്യോ
നമോ ദിവേ നമഃ പൃഥിവൈ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ദ്യാവാ പൃഥ്വികളെ ഉദ്ദേശിച്ച് നമസ്കരിയ്ക്കുന്നു.

ദിവേ നമഃ = സ്വർഗ്ഗത്തിനു നമസ്കാരം. പൃഥിവൈ നമഃ = ഭൂമിക്കു നമസ്കാരം, ഹേ ഏഷ്വഃ - അല്ലയോ അന്തരിക്ഷ ദേവതേ! ഋതവാദീഭ്യഃ = യാഗ പ്രിയരായ ഞങ്ങൾക്കു, രായഃ = ധനവും, ഇഷേ = അന്നവും, ഗോയ = ഐശ്വര്യവും, ഋതം = യാഗം നടത്താനുള്ള ശക്തിയും, പ്ര ദേഹി = തന്നാലും.

3. അഗേ വ്രതപതേ ത്വം വ്രതാനാം വ്രതപതിരസി
യാ മമ തന്ത രേഷാ സാ ത്വയി യാ ത്വ തന്തരിയം
സാ മയി സഹന്തേ വ്രതപതേ വ്രതിനോ വ്രതാനി.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ ആഹവനീയാഗ്നിയെ വണങ്ങുന്നു,

ഹേ പ്രതപതേ അഗ്നേ! = പ്രതങ്ങൾക്കധിപനായ അല്ലയോ അഗ്നേ! ത്വം പ്രതാനാം പതിഃ അസി = അങ്ങൻ പ്രതങ്ങൾക്കധിപൻ ആകുന്നു. യാ മമ തന്തുഃ = എന്റെ യാതൊരു ശരീരമുണ്ടോ, സാ ത്വയി = അത് അങ്ങയിൽ ആകുന്നു, തവ ഇയം യാ തന്തുഃ = അങ്ങയുടെ യാതൊരു ശരീരമുണ്ടോ, സാ മയി = അത് എന്നിൽ അർപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു, ഹേ പ്രതപതേ = പ്രതങ്ങൾക്കധിപനായിട്ടുള്ളവനേ! പ്രതിനഃ = പ്രതത്തോടുകൂടിയ, നൌ പ്രതാനി = നമ്മളുടെ പ്രതങ്ങൾ, സഹ = ഒന്നിച്ചു നടക്കട്ടെ.

4. യാ തേ അഗ്നേ അഗ്നിയാ തന്തസ്തയാ നഃ പാഹി തസ്യാസ്തേ സ്വാഹാ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി പ്രതത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള പാൽ കാച്ചുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ = അങ്ങയ്ക്കു അഗ്നിയാ യാ തന്തുഃ = കോപമാകുന്ന യാതൊരു ശരീരമുണ്ടോ, തയാ = ആ ശരീരം കൊണ്ട്, നഃ പാഹി = ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കുക, തേ = അപ്രകാരമുള്ള അങ്ങയുടെ, തസ്യാഃ = ആ ശരീരത്തിന് വേണ്ടി, സ്വാഹാ = ഹോമം നടത്തുന്നു.

- 5-7 യാ തേ അഗ്നേ യാശയാ രജാശയാ ഹരാശയാ

തന്തുർഷിഷാ ഗഹവരേഷോഗ്രം വചോ അപാവധിം ത്വേഷം വചോ അപാവധിം സ്വാഹാ.

ഈ മന്ത്രത്തിൽ അയാശയാ, രജാശയാ, ഹരാശയാ, എന്നീ പദങ്ങൾ ഒഴികെ മറ്റുള്ളവ എല്ലാ മന്ത്രത്തിലും തുല്യമാണ്. ഈ പദങ്ങൾ ഓരോന്നും ഓരോ മന്ത്രത്തിൽ ചേർത്തു ചൊല്ലണം. ഇതിൽ ഓരോ മന്ത്രവും ചൊല്ലി അഗ്നിയിൽ നെയ്യ് ഹോമിയ്ക്കുന്നു.

ഹേ അഗ്നേ! = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ = അങ്ങനേ
 അയാശയാ = ഇരുമ്പുകോട്ടയ്ക്കകത്തു പ്രവേശിപ്പിക്കാൻ
 കരുത്തുള്ളതും, വർഷിഷാ = നല്ലപോലെ വർഷിച്ചതും,
 ഗഹവരേഷാ = സ്പർശിക്കാൻ സാധ്യമല്ലാത്തതുമായ,
 യാ തന്യഃ = യാതൊരു ശരീരമുണ്ടോ, തയാ = അതു
 കൊണ്ടു്, ഉഗ്രം വചഃ = ചീത്ത വാക്കുകളെ, അപാ-
 വധിം = നശിപ്പിച്ചാലും, ത്വേഷം വചഃ = അസൂയ
 കൊണ്ടു് പറയുന്ന വാക്കുകളെ, അപാവധിം = നശി
 പ്പിച്ചാലും, സ്വാഹാ = ഞാൻ ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

ഈ മന്ത്രത്തിൽ 'അയാശയാ' എന്നതിനു് പകരം
 'രജാശയാ' എന്നു് ചേർത്തു് ഒരു മന്ത്രവും. 'ഹരാശയാ'
 എന്നു് ചേർത്തു് മറ്റൊരു മന്ത്രവും ചൊല്ലണം.

രജാശയാ = വെള്ളി കൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച കോട്ടയിൽ
 പ്രവേശിക്കാൻ ശക്തിയുള്ളതു്. ഹരാശയാ = സ്വർണ്ണ
 കൊണ്ടു് നിർമ്മിച്ച കോട്ടയിൽ പ്രവേശിക്കാൻ ശക്തി
 യുള്ളതു്.

ഇതി ഏകാദശോ ിനുവാകഃ

പാദശോ ിനുവാകഃ

വിത്തായനീ മേ ിസി തിക്തായനീ മേസ്യവതാൻ
 നാമിതമവ താൻ വൃഥിതം വിദേശിൻനഭോനാമാഗ്നേ
 അങ്ഗിരോ യോ ിസ്യം പൃഥിവ്യാമസ്യായുഷാ നാഭേഹി
 യത്തേ ിനാ യുഷം നാമ യജ്ഞിയം തേന ത്വാ ിഭ്യേ ിഗ്നേ
 അങ്ഗിരോ യോ ദ്വിതിയസ്യം തൃതീയസ്യം പൃഥിവ്യാ
 മസ്യായുഷാ നാഭേഹി യത്തേ ിനാ യുഷം നാമ യജ്ഞിയം
 തേന ത്വാ ിഭ്യേ സിംഹിരസി മഹിഷീര സ്യുരു പ്രഥസോ-
 രതേ യജ്ഞപതിഃ പ്രഥതാം യുവാ ിഭ്യേ ദേവേഭ്യഃ ശുന്ധസ്വ
 ദേവേഭ്യഃ ശുഭസോ രൂഘോഷസ്താ വസുഭിഃ പുരസ്താത്പാതു
 മനോജവാസ്താ പിതൃഭിരഭ്ഷിണതഃ പാതു പ്രചേതാ സ്താ
 രഭ്രൈഃ പശ്യാത്പാതു വിശ്വകർമാ ത്വാഭിത്യൈരു
 ത്തരതഃ പാതു സിംഹിരസി സപതസാഹി സ്വാഹാ സിംഹി-

രസി സുപ്രജാവനി: സ്വാഹാ സിംഹീരസി രായസ്തോഷവനി:
 സ്വാഹാ സിംഹീരസ്യാദിത്യവനി: സ്വാഹാ സിംഹീരസ്യാ-
 വഹ ദേവാൻ ദേവയതേ യജമാനായ സ്വാഹാ. ഭൂതേഭ്യസ്തോ
 വിശ്വായുരസി പൃഥിവീം ദംഹ ധ്രുവക്ഷിഭ്യന്തരീക്ഷം
 ദംഹാപൃതക്ഷിഭ്യസി ദിവം ദംഹാഗേർഭസ്തോസ്യഗ്നേ:
 പുരീഷമസി || (135)

വിത്തായനി മേ അസി തിക്തായനി മേ അസി
 അവതാത് മാ നാമിതം അവതാത് മാ വ്യഥിതം
 വിദേ: അഗ്നി: നഭ: നാമ അഗ്നേ അങ്ഗിര:
 യ: അസ്യം പൃഥിവ്യം അസി ആയുഷാ നാമ
 ആ ഇഹി യത് തേ അനാധൃഷ്ടം നാമ യജ്ഞിയം
 തേന ത്വാ ആദയേ അഗ്നേ അങ്ഗിര: യ:
 ദ്വിതീയസ്യാം തൃതീയസ്യാം പൃഥിവ്യം അസി
 ആയുഷാ നാമ ആ ഇഹി യത് തേ അനാധൃഷ്ടം
 നാമ യജ്ഞിയം തേന ത്വാ ആദയേ സിംഹി:
 അസി മഹിഷി: അസി ഉരു പ്രഥസ്യ ഉരു തേ
 യജ്ഞപതി: പ്രഥതാം ധ്രുവാ അസി ദേവേഭ്യ:
 ശുന്ധസ്യ ദേവേഭ്യ: ശുന്ധേ ഇന്ദ്രഘോഷ: ത്വാ
 ധസ്യഭി: പുരസ്താത് പാതു മനോ ജവാ: ത്വാ
 പിതൃഭി: ദക്ഷിണത: പാതു പ്രചേതാ: ത്വാ
 തദ്ദൈ: പശ്വാത് പാതു വിശ്വകർമാ ത്വാ
 ആദിത്യൈ: ഉത്തരത: പാതു സിംഹി: അസി
 സപതസാഹി സ്വാഹാ സിംഹി: അസി സുപ്രജാ-
 വനി: സ്വാഹാ സിംഹി: അസി രായസ്തോഷവനി:
 സ്വാഹാ സിംഹി: അസി ആദിത്യവനി: സ്വാഹാ
 സിംഹി: അസി ആ വഹ ദേവാൻ ദേവയതേ
 യജമാനായ സ്വാഹാ ഭൂതേഭ്യ: ത്വാ വിശ്വായു:
 അസി പൃഥിവീം ദംഹ ധ്രുവക്ഷിഭ്യം അസി
 അന്തരീക്ഷം ദംഹ അപൃതക്ഷിഭ്യം അസി ദിവം
 ദംഹ അഗ്നേ: ഭസ്മ അസി അഗ്നേ: പുരീഷം
 അസി.

1 വിത്തായനി മേഴസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ കിഴക്കു വശത്തു് ഒരു വര വരയ്ക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ, മേ = എന്നിയ്ക്കു്, വിത്തായനി അസി = ധനം തരുന്നതാകുന്നു.

2. തിക്തായനി മേഴസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ തെക്കു വശത്തു് ഒരു വര വരയ്ക്കുന്നു.

ഹേ വേദി! നീ, മേ = എന്നിയ്ക്കു്, തിക്തായനി അസി = അഗ്നിജ്വാല തരുന്നതാകുന്നു.

3. അവതാനാ നാമിതം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ പടിഞ്ഞാറു് ഒരു വര വരയ്ക്കുന്നു.

അല്ലയോ വേദി! നീ, നാമിതം മാ = അഗ്നി ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എന്നെ, അവതാത് = രക്ഷിച്ചാലും.

4. അവതാനാ വൃഥിതം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ വടക്കുവശത്തു് ഒരു വര വരയ്ക്കുന്നു.

ഹേ വേദി! നീ, വൃഥിതം മാ = ദുഃഖിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എന്നെ, അവതാത് = രക്ഷിച്ചാലും.

5 വിദേശഗ്നി ഭിന്നഭോനാമാഗ്നേ അങ്ഗിരോ യോ ധ്വസാം പൃഥിവ്യം മസ്യായുഷാ നാസ്തേഹി യത്തേ അനാധൃഷ്ടം നാമ യജ്ഞിയം തേന ത്വാ ദധേ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി കരെ മണ്ണു് കൊണ്ടുവന്നു് വേദിയിൽ ഇടുന്നു.

വിഭാഗം: അഗ്നി = ഉത്തരവേദിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അഗ്നിയുടേ, നമഃ നാമ = നമസ്സേ എന്നു പേരാണ്, ഹേ അങ്ഗിരഃ അഗ്നേ = പ്രധാനപ്പെട്ട അല്ലയോ അഗ്നേ! തപഃ അന്യം പൂർവ്വം അഗ്നി = അങ്ങനെയും ഭൂമിയിൽ ആകുന്നു സഃ തപഃ = അപ്രകാരമുള്ള അങ്ങനെയും, ആയുഷാ = ദീപ്തയുഷ്സ് നൽകുന്ന, നമോ-നാമ = നമസ്സേ എന്നു പേരായ അഗ്നിയോടുകൂടി ഏഹി = ഉത്തരവേദിയിലേയ്ക്കു വരിക. അനാഗൃഷ്ടം = പഴിയപ്പെടാത്തതും, യജ്ഞീയം = യാഗത്തെ സംബന്ധിച്ചതുമായ, യത് തേ നാമ = യാതൊരു പേരും അങ്ങനെയുണ്ടോ, തേന = ആ പേരുകൊണ്ടു, തപാ ആദയേ = അങ്ങനെ ഞാൻ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നു.

6. വിഭാഗം: അഗ്നി നമോ നാമഗ്നേ അങ്ഗിരോയോ
ദീപ്തീയസ്യം പൂർവ്വം മന്യായുഷാ നാമേഹി
യത്തേ അനാഗൃഷ്ടം നാമ യജ്ഞീയം തേനതാദയേ.
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി രണ്ടാമതും കറെ മണ്ണു കൊണ്ടുവന്നു
വേദിയിൽ ഇടുന്നു.

ഈ മന്ത്രത്തിൽ “ദീപ്തീയസ്യം പൂർവ്വം” രണ്ടാമതു്
കൊണ്ടുവന്ന മണ്ണു് എടുത്ത സ്ഥലത്തിൽ എന്ന് മന്ത്രം
കഴിഞ്ഞ മന്ത്രത്തിൽ നിന്നു് വ്യത്യാസം

7. വിഭാഗം: അഗ്നി നമോ നാമഗ്നേ അഗ്നിയോ -
സ്മൃതീയസ്യം പൂർവ്വം മന്യായുഷാ നാമേഹി
യത്തേ നാഗൃഷ്ടം നാമ യജ്ഞീയം തേനതാദയേ !
ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മൂന്നാമതും വേദിയിൽ മണ്ണു് കൊണ്ടു
വന്നിടുന്നു.
സ്മൃതീയസ്യം പൂർവ്വം = മൂന്നാമതു് മണ്ണു് എടുത്ത
സ്ഥലത്തിൽ (ശേഷം എല്ലാം അഞ്ചാമത്തെ മന്ത്രം
പോലെ)

8. സിംഹിരസിമഹിഷിരസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയിൽ ഉള്ള മണ്ണെല്ലാം കൂട്ടി ചേർക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ സിംഹി അസി = സിംഹത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ ആകുന്നു. മഹിഷി അസി = നീ മഹത്തായിരിക്കുന്നു. (ഉത്തരവേദി സിംഹത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ ഉണ്ടാക്കണം എന്നാണ് ആചാരം.)

9. ഉരു പ്രഥസോരുതേ യജ്ഞപതിഃ പ്രഥതാം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന മണ്ണ് നിരപ്പാക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ ഉരു പ്രഥസ = വിസ്താരമായിത്തീരുക. തേ യജ്ഞപതിഃ = നീന്റെ യജമാനൻ, ഉരു പ്രഥതാം = വലിയ കീർത്തിയുള്ളവനായിത്തീരട്ടെ.

10. ധ്രുവാഽസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മണ്ണ് അടിച്ചുറപ്പിക്കുന്നു

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ, ധ്രുവാ അസി = സ്ഥിരമായിരിക്കുന്നു.

11. ദേവേഭ്യഃ ശുന്ധസവ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയിൽ വെള്ളം തളിക്കുന്നു.

ദേവേഭ്യഃ = ദേവന്മാർക്കുവേണ്ടി, ശുന്ധസവ = ശുദ്ധമായിത്തീരുക.

12. ദേവേഭ്യഃ ശുംസേവ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മണ്ണ് ഇട്ട് ഉറപ്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന സ്ഥലം മെഴുകുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ ദേവേഭ്യഃ = ദേവന്മാർക്കുവേണ്ടി, ശുംസേവ = അഴകുള്ളതായിത്തീരുക.

13. ഇന്ദ്രഘോഷസ്തോ വസുഭിഃ പുരസ്തോത്പാതു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയുടെ കിഴക്കുവശത്തു് വെള്ളം തളിയ്ക്കുന്നു.

ഇന്ദ്രപോഷഃ = ഇന്ദ്രപോഷൻ എന്ന ദേവത, വസുഭിഃ = വസുക്കളോടുകൂടി, ത്വാ = നിന്നെ പുരസ്കാരിപ്പാൻ = കീഴക്കടിക്കിൽ രക്ഷിക്കട്ടെ.

14. മനോ ജവാസ്താം പിതൃഭിരക്ഷിണതഃ പാതു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയുടെ തെക്കുവശത്തു വെള്ളം തളിക്കുന്നു.

മനോ ജവാഃ = മനോ ജവൻ എന്നു പേരുള്ള ദേവത, പിതൃഭിഃ = പിതൃക്കളോടുകൂടി, ത്വാ = നിന്നെ, ദക്ഷിണതഃ പാതു = തെക്കുകടിക്കിൽ രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ

15. പ്രചേതാസ്താം അഗ്രൈഃ പശ്യാത്പാതു.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയുടെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തു വെള്ളം തളിക്കുന്നു.

പ്രചേതാഃ = പ്രചതസ്സ് എന്ന ദേവത, അഗ്രൈഃ = അഗ്രന്മാരോടുകൂടി, ത്വാ = നിന്നെ പശ്യാത്പാതു = പടിഞ്ഞാറു ദിക്കിൽ രക്ഷിക്കട്ടെ.

16. വിശ്വകർമ്മാ ത്വാ ദിത്യൈരന്തരതഃ പാതു

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വേദിയുടെ വടക്കുവശത്തു വെള്ളം തളിക്കുന്നു.

വിശ്വകർമ്മാ = വിശ്വകർമ്മ എന്ന ദേവത, ആദിത്യൈഃ = ആദിത്യന്മാരോടുകൂടി, ത്വാ = നിന്നെ, ഉത്തരതഃ പാതു = വടക്കുകടിക്കിൽ രക്ഷിക്കട്ടെ.

17. സിംഹിമസി സപതസാഹി സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ തെക്കുകീഴക്കു മൂലയിൽ ഹവിസ്സ് ഹോമിക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ, സിംഹി അസി = സിംഹത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു. സപതസാഹി അസി = ശത്രുക്കളെ കൊല്ലുന്നതായും ഇരിക്കുന്നു. സ്വാഹാ = ഈ ഹവിസ്സ് ഞാൻ ഹോമിക്കുന്നു.

18. സിംഹീരസി സുപ്രജാവനി: സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ വടക്കുപടിഞ്ഞാറു മൂലയിൽ ഹവിസ്സു ഹോമിക്കുന്നു.

19. സിംഹീരസീരായസ്സോഷവനി: സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ തെക്കുപടിഞ്ഞാറെ മൂലയിൽ ഹവിസ്സു ഹോമിക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ സിംഹീ: അസി = സിംഹത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ ആകുന്നു. രായസ്സോഷവനി: അസി = പശുധനം മുതലായവ തരുന്നതും ആകുന്നു. സ്വാഹാ = ഞാൻ ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

20. സിംഹീരസിആദിത്യവനി: സ്വാഹാ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ വടക്കു കിഴക്കു മൂലയിൽ ഹവിസ്സു ഹോമിക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ, സിംഹീ: അസി = സിംഹത്തിന്റെ ആകൃതിയിൽ ആകുന്നു. ആദിത്യവനി: അസി = ധനവും കീർത്തിയും തരുന്നതാകുന്നു. സ്വാഹാ = ഞാൻ ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

21. സിംഹീരസി ആ വഹ ദേവാൻ ദേവയതേ യജമാനായ സ്വാഹാ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഹവിസ്സു ഹോമിക്കുന്നു.

ഹേ ഉത്തരവേദി! നീ സിംഹീ: അസി = സിംഹത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ ആകുന്നു. ദേവയതേ = ദേവന്മാരെ ക്ഷണിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന, യജമാനായ = യാഗകന്മാവിനു വേണ്ടി, ദേവാൻ = ദേവന്മാരെ, ആ വഹ = ക്ഷണിച്ചു വരുത്തുക, സ്വാഹാ = ഞാൻ ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

22. ഭൂതേഭ്യസ്താ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ജ്ഞ കയ്യിൽ എടുക്കുന്നു.

ഭൂതേഭ്യ: ത്വാ = ദേവന്മാർക്കുവേണ്ടി നീന്നെ എടുക്കുന്നു.

23. വിശ്വായുരസി പൃഥ്വിം ദംഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ പടിഞ്ഞാറ് ഒരു വിറക് കഷണം എടുത്തുവെക്കുന്നു.

തപം വിശ്വായുഃ അസി = നീ വളരെ ആയുസ്സുള്ളതാകുന്നു. പൃഥ്വിദംഹ = വേദിയ്ക്ക് സമീപത്തിലുള്ള മണ്ണ് ബലപ്പെടുത്തുക.

24. ധ്രുവക്ഷിദസി അന്തരീക്ഷം ദംഹ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ തെക്കുവശത്ത് ഒരു കഷണം വിറകുവെയ്ക്കുന്നു.

ധ്രുവക്ഷിദ് അസി = നീ സ്ഥിരമായി വാഴുന്നു. അന്തരീക്ഷം ദംഹ = അന്തരീക്ഷത്തെ ഉറപ്പിക്കുക.

25. അപൃതക്ഷിദസി ദിവംദംഹ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ വടക്കുവശത്ത് ഒരു കഷണം വിറക് വെയ്ക്കുന്നു.

അപൃതക്ഷിദ് അസി = നീ ഒരീയ്ക്കും നശിയാത്തതാകുന്നു. ദിവംദംഹ = സ്വർഗ്ഗത്തെ ഉറപ്പിച്ചാലും.

26. അഗ്നേരഭസ്മാ ഡി അഗ്നേഃ പുരീഷമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഘനം കുറഞ്ഞ വിറക് കഷണം വേദിയുടെ മധ്യത്തിൽ വെയ്ക്കുന്നു.

അഗ്നേഃ ഭസ്മ അസി = നീ അഗ്നിയെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു തുടങ്ങുന്നു, അഗ്നേഃ പുരീഷം അസി = നീ അഗ്നിയെ എല്ലാ ദിക്കിലും വ്യാപിപ്പിയ്ക്കുന്നു.

ഇതി ദ്വാദശോ ഽനുവാകഃ.

ത്രയോദശോ ഽനുവാകഃ

യുഞ്ജതേ മന ഉതയുഞ്ജതേ ധിയോ വിപ്രാ വിപ്രസ്യ ബൃഹതോ വിപശ്വിതഃ. വിഹോത്രാദധേ വയനാവിദേക ഇന്ദ്രമീ ദേവസ്യ സവിതുഃ പരിഷ്കൃതിഃ. സുവാഗ്ദേവ

യുജതേ മനഃ ഉത യുജതേ ധിയഃ വിപ്രാഃ
 വിപ്രസ്യ ബൃഹതഃ വിപശ്ചിതഃ വി ഹോത്രാഃ
 ദധേ വയുനാവിദം ഏകഃ ഇത് മഹീ ദേവസ്യ
 സവിതുഃ പരിഷ്കൃതിഃ സുവാക് ദേവ ഭൂതാൻ
 ആ വദ ദേവ ശ്രുതൗ ദേവേഷു ആ ഘോഷേമാം
 ആ നഃ വീരഃ ജായതാം കർമ്മസ്യ യഃ സർവ്വേ
 അനുജീവാമഃ യഃ ബഹുനാം അസദ് വശീ ഇദം
 വിഷ്ണുഃ വി പക്രമേ ത്രോധാ നി ദധേ പദം
 സമൃദ്ധം അസ്യ പാംസുരേ ഇരാവതി ധേനുരതീ
 ഹി ഭൂതം സുതവസിനി മനവേ യശസ്യേ വി
 അസ്തഭ്നാത് രോദസി വിഷ്ണുഃ ഏതേ ദാധാര
 പൃഥിവീം അഭിതഃ മയുഖൈഃ പ്രാചീ പ്ര ഇതം
 അധാരം കല്പയന്തി ഊർധ്വായജ്ഞം നയതം മാ
 ജിഹ്രതം അത്ര രഥേമാം വർഷ്കൻ പൃഥിവ്യഃ
 ദിവഃ വാ വിഷ്ണോ ഉത വാ പൃഥിവ്യഃ മഹഃ
 വാ വിഷ്ണോ ഉത വാ അന്തരീക്ഷാത് ഹസ്തൗ

പുണസ്വ ബഹുഭിഃ വസവൈഃ ആ പ്രയച്ഛ
 ക്ഷേണാത് ആ ഉത സവ്യാത് വിഷ്ണോഃ നകം
 വിർയാണി പ്ര വോചം യഃ പാർഥിവാനി
 വിമമേ രജാസി യഃ അസ്തഭായത് ഉത്തരം
 സധസ്ഥം വിചക്രമാണഃ ത്രേധാ ഉരുഗായഃ വിഷ്ണോഃ
 രരാടം അസി വിഷ്ണോഃ പൃഷ്ഠം അസി വിഷ്ണോഃ
 ശ്നപത്രേ സ്ഥഃ വിഷ്ണോഃ സ്യഃ അസി
 വിഷ്ണോഃ ധ്രുവം അസി വൈഷ്ണവം അസി
 വിഷ്ണവേ ത്വാ-

1. യുജതേമനഉതയുജതേ ധിയോവിപ്രാ
 വിപ്രസ്യബ്രഹ്മതോ വിപശ്ചിതഃ. വിഹോത്രാ
 ഭയേ വയനാ വിദേക ഇന്ദഹി ദേവസ്യ
 സവിതഃ പരിഷ്ഠതി: !!
 ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ ഉത്തരവേദിയിൽ ഹോമം
 ചെയ്യുന്നു
 ബ്രഹ്മതഃ = മഹാബ്രഹ്മം, വിപശ്ചിതഃ = അറിവുള്ള
 വരും, വിപ്രസ്യ = യജമാനന്റെ ബന്ധുക്കളും, ഹോത്രാഃ
 വിപ്രാഃ = യോഗകർമ്മത്തിന് വന്നിട്ടുള്ള ബ്രാഹ്മണരും,
 മനഃ യുജതേ = മനസ്സിനെ യോഗകർമ്മത്തിൽ ഉറപ്പി
 ചിരിക്കുന്നു. ഉതധിതഃ = മററിനിയങ്ങളേയും.
 യുജതേ = യോഗകർമ്മത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു, വയ-
 നാവിത് = സത്യം മുതലായ സർവ്വഗുണങ്ങളോടും
 കൂടിയ, ഏകഃ ഇത് = പരമാത്മസ്വരൂപനായ ഒരേ
 ഈശ്വരനാണ് വിദേയേ = ഇപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതും.
 സവിതഃ ദേവസ്യ = സർവ്വപ്രേരകനായ ഈശ്വരന്റെ,
 പരിഷ്ഠതിഃ = വേദമൊക്കെ സ്തോത്രം മഹതി =
 വളരെ മഹത്താണ്.

2. സുവാഗ്ദേവ ഭർയാ. ആ വദ ദേവ ശ്രതേ
 ദേവേഷ്വാലോഷേഥാ
 ഇത് യോഗത്തിന് ചേണ്ട സാധനങ്ങൾ കൊണ്ടുവരുന്ന
 വണ്ടിയേയും അതിന്റെ ശബ്ദത്തേയും സ്തുതിക്കുന്ന
 മന്ത്രമാണ്.

ഹേ ദേവ! = അല്ലയോ ദേവ! ദുർയാൻ = ഞങ്ങളുടെ വീടുകൾക്കു്, സുവാക് ആ വദ = നല്ലതു വരട്ടെ എന്നു പറയുക, ഹേ ദേവ ശ്രുതേ = അല്ലയോ വണ്ടികളെ! ദേവേഷു ആലോഷേമാം = ദേവന്മാരോടു് ഉച്ചത്തിൽ പറയുക. (യാഗം നടക്കുന്ന വിവരം ദേവന്മാരെ അറിയിക്കുക).

3. ആനോ വിരോ ജായതാം കർണേന്യാ യം സർവ്വേന ജീവാമ യോ ബഹുനാമസദഗ്ശീ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനന്റെ പത്നി സോമക്രയണി ഏഴാമത്തെ കാൽച്ചവടു് വെച്ച സ്ഥലത്തു നിന്നു് എടുത്ത മണ്ണു് കറെ എടുത്തു് നെയ്യു് കലർത്തി വണ്ടിയുടെ കടയാണിയിൽ തേയ്ക്കുന്നു.

യഃ = യാതൊരുത്തൻ, കർമണീ വീരഃ = യാഗമർമ്മത്തിൽ ആലസ്യം കൂടാതെ പ്രവർത്തിക്കുന്നുവോ, സർവ്വേ = എല്ലാവരും, യം അനു ജീവാമഃ = യാതൊരുത്തനെ ആശ്രയിച്ചു് ജീവിക്കുന്നുവോ, യഃ ബഹുനാം വശീ അസത് = യാതൊരുത്തൻ അനേകം ആളുകളെ വശപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ള പുത്രൻ, നഃ = ഞങ്ങൾക്കു്, ജായതാം = ജനിക്കട്ടെ

4. ഇദം വിഷ്ണുവി ചക്രമേ ത്രോധാനി ദധേപദം സമൃദ്ധമസ്യ പാംസുരേ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ വണ്ടിപോയ വഴിയിൽ ആഹുതി ചെയ്യുന്നു.

വിഷ്ണുഃ ഇദം വിചക്രമേ = മഹാവിഷ്ണു ഈ ലോകം അളന്നു. ത്രോധാപദം നിദധേ = മൂന്നു് ലോകത്തിലും ഓരോ ചുറ്റു് വെച്ചു. സമൃദ്ധം = അതുകൊണ്ടു് മൂന്നു് ലോകവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ തിരുവടിയിൽ അടങ്ങി. അസ്യ പാംസുരേ = ഈ മൂന്നുലോകത്തേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദധൂളിയാക്കിയ മഹാവിഷ്ണുവിന്നു്, സ്വപഥാ = ആഹുതി ചെയ്യുന്നു.

5. ഇരാവതിധേനുരതിഹഭൃതം സുയവസിനി
മനഃവയശസ്യേ വൃസ്തഃനാദ്രോസേവിഷ്ണുരേതേ
ദാധാരപൃഥ്വിമഭീതോമയുഖൈഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി വണ്ടി പോയ വഴിയുടെ വടക്കു
വശത്തു ഹോമം ചെയ്യുന്നു.

ഇരാവതി = ക്ഷേധാന്യങ്ങളോടുകൂടിയവയും. ധേനു-
രതി = പാൽതരുന്ന പശുക്കളോടുകൂടിയവയും. സുയവ-
സിനി = നല്ലധാന്യങ്ങളെ പോഷിപ്പിക്കുന്നുവയും.
യശസ്യേ = കീർത്തിയാടുകൂടിയവയും ആയ, ഏതേ
രോസേ = ഈ സ്വർഗ്ഗത്തേയും ഭൂമിയേയും, മനവേ =
മനുഷ്യക്കുവേണ്ടി, വിഷ്ണുഃ = വിഷ്ണു. വൃസ്തഃനാത് =
ഉറപ്പിച്ചുകൊടുത്തു പൃഥ്വിം = ഭൂമിയെ, മയുഖൈഃ =
കിരണങ്ങളാൽ അഭിതഃ ദാധാര = ചുറ്റപ്പെട്ടതാക്കി
ചെയ്തു

6. പ്രാചീപ്രേത മധാരം കല്പയന്തി
ഉര്യധായജ്ഞം നയതം മാജിഗ്രതം

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ ഗൃതാക്കുകളോടുകൂടി അല്ല
ഭൂതം വണ്ടി വലിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നു

അധാരം കല്പയന്തി = യാഗം നിർവ്വഹിക്കുന്നവയും,
ഉര്യധം = മുകളിൽ ഇരിക്കുന്ന ദേവന്മാർക്കു്, യജ്ഞം
നയതം = യാഗത്തിൽ ആഹുതി ചെയ്യുന്ന ഹവിസ്സു്
എത്തിയുകുന്നതും ആയ വണ്ടികളെ! മാജിഗ്രതം =
നിങ്ങൾ വഞ്ചന ചെയ്യരുത്. പ്രാചീ പ്ര ഇതം =
കിഴക്കു ദിക്കിലേക്കു് പോയാലും

7. അത്ര രമേമാം വർഷ്വൻ പൃഥിവ്യാഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഉത്തരവേദിയുടെ വടക്കുഭാഗത്തു്
വണ്ടി നിറുത്തുന്നു.

ഹേ വർഷ്വൻ = അല്ലയോ വണ്ടികളെ! അത്ര പൃഥിവ്യാഃ
= യാഗം ചെയ്യുന്ന ഈ പ്രദേശത്തിൽ, രമേമാം =
നിങ്ങൾ സന്തോഷത്തോടുകൂടിയിരിക്കുവിൻ.

8. ദിവോ വാ വിഷ്ണുവതവാ പൃഥിവ്യാ മഹോവാ
വിഷ്ണുവതവാന്തരിക്ഷാഃ ഹസ്തേ പൃണസ്വ
ബഹുഭിർവസവൈരാപ്രയച്ഛ ഭക്ഷിണാഭോത
സവ്യന്തം.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാനൻ ഒരു മുള നാട്ടി അതിൽ
വണ്ടിയുടെ നകം ചേർത്തു കെട്ടുന്നു.

ഹേ വിഷ്ണോ = അല്ലയോ വിഷ്ണുഗേവാനെ! ദിവഃ വാ =
സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നോ, ഉത = അല്ലെങ്കിൽ പൃഥിവ്യാഃ
വാ = ഭൂമിയിൽ നിന്നോ മഹഃവ = മഹർലോകത്തു
നിന്നോ, ബഹുഭിഃ വസവൈഃ = അനേകം പദാത്മ
ങ്ങളാൽ. ഹസ്തേപൃണസ്വ = രണ്ടു കൈകളും നിറച്ചു
കൊരുക. ഹേ വിഷ്ണോ = അല്ലയോ വിഷ്ണുഗേവാനെ!
ഭക്ഷിണാത് ഉത സവ്യന്തം = വലതുകൈകളും ഇടതു
കൈകളും, ആ പ്രയച്ഛ = ഞങ്ങൾക്കു ധനം തന്നാലും.

9. വിഷ്ണോർനകം വിർയാണി പ്രവോചം യഃ
പാർഥിവ നി വിമമേജാംസി ഫ യോഅസ്ത
ഭായേദന്തരം സധസ്ഥം വിപക്രമാണ.

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി "പ്രതിപ്രസ്ഥാതാ" എന്നറിയപ്പെ
ടുന്ന പുരോഹിതനും ഒരു മുള കഴിച്ചുനിറുത്തി അതിൽ
വണ്ടിയുടെ നകം ചേർത്തു കെട്ടുന്നു.

യഃ പാർഥിവാനി രജാംസി വിമമേ = യാതൊരുത്തനാ
ണോ ഭൂമിയിലുള്ള അണക്കളെ നിർമ്മിച്ചതു്.

യഃ ഉത്തരം സധസ്ഥം അസ്തഭായേത് = യാതൊരുത്ത
നാണോ മുകളിലുള്ളതും ദേവന്മാർക്കു വാസയോഗ്യവും
അയ സ്വർഗ്ഗം ഉറപ്പിച്ചതു്, യഃ ത്രോധാവിപക്രമാണഃ =
യാതൊരുത്തനാണോ മൂന്നുലോകങ്ങളേയും കാലുകൊണ്ടു്
അളന്നതു്; ഉദഗായഃ = യാതൊരുത്തനാണോ മഹാ
ന്മാരാൽ സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നതു്, വിഷ്ണോഃ = അപ്രകാര
മുള്ള മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ, വിർയാണി = പരാക്രമങ്ങൾ,
പ്രവോചം = ഞാൻ പറയുന്നു.

10. വിഷ്ണോ രരാടമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗശാലയുടെ കിഴക്കുഭാഗത്തു വാതിലിന്റെ രണ്ടുവശത്തും നാട്ടിയിട്ടുള്ള മുളകളിൽ യോജിപ്പിച്ചു ഒരു ആർച്ച കെട്ടുന്നു.

വിഷ്ണോ: രരാടം അസി = നീ വിഷ്ണുവിന്റെ നെറ്റിയാകുന്നു

11. വിഷ്ണോ: പൃഷ്ഠമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഒരു തട്ടി പന്തലിൽ അകത്തു ഒരു തട്ടുപോലെ വെയ്ക്കുന്നു.

വിഷ്ണോ: പൃഷ്ഠം അസി = നീ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ശിരസ്സിന്റെ പുറകിൽ ഇരിക്കുന്നു.

12. വിഷ്ണോ ശ്നപത്രേ സ്ഥഃ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി രണ്ടു തട്ടികൾ പന്തലിനകത്തു തട്ടുപോലെ വെയ്ക്കുന്നു

വിഷ്ണോ: ശ്നപത്രേ സ്ഥഃ = നിങ്ങൾ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ശിരസ്സിന്റെ രണ്ടു വശങ്ങൾ ആകുന്നു.

13. വിഷ്ണോ: സൂരസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യാഗശാലയുടെ കിഴക്കു വാതിലിൽ തെക്കുവശത്തു നാട്ടിയിരിയ്ക്കുന്ന മുളയിൽ ദർഭ കൊണ്ടു മുറുക്കിയ കയറു ചുറ്റുന്നു

വിഷ്ണോ: സൂ: അസി = നീ മഹാവിഷ്ണുവിനെ സൂക്ഷിച്ച്ക്കണവനാകുന്നു.

14. വിഷ്ണോർധ്രവമസി

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി മുൻപു ചുറ്റിയ ദർഭക്കയറിന്റെ രണ്ടറ്റവും ചേർത്തു കെട്ടുന്നു.

വിഷ്ണോ: ധ്രുവം അസി = നീ വിഷ്ണു ശബ്ദംകൊണ്ടറിയിച്ചെടുത്ത ഹവിർധാനമണ്ഡപത്തെ ഉറപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

15. വൈഷ്ണവമസി വിഷ്ണവേ ത്വാ

ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി യജമാൻ ഹവിർധാനമണ്ഡപം തൊടുന്നു.

അല്ലയോ മണ്ഡപമേ ! നീ, വൈഷ്ണവം അസി = വിഷ്ണവിനെ സംബന്ധിച്ചതാകുന്നു. ത്വാ = നീനെ. വിഷ്ണവേ = വിഷ്ണവിന് വേണ്ടി തൊടുന്നു.

ഇതി ത്രയോദശോ f നവാകഃ

ചതുർദശോ f നവാകഃ

കൃണക്ഷപാജഃ പ്രസിതിഃ ന പൃഥ്വിഃ യാഹിരാജേവാ-
മാവാം ഇദേന. തൃഷ്വിമൻ പ്രസിതിഃ ദുണാനോ f സ്താസി
വിധ്യ രക്ഷ സസ്തപിഷ്ഠൈഃ. തവദ്രമാസ ആ ശുയാ പതന്ത്യൻ
സ്പൃശ്യശ്ചതാ ശോശുപാനഃ തപുഷ്യഗ്നേജുഹാപതന്ഗാ.
നസംഭിതോ വിസൃജവിഷ്വഗുൽകാഃ. പ്രതിസ്തശോ വിസൃജ
തൂർണിതമോ ഭവാപായുർവിശോ അസ്യ അഭണ്യഃ യോനോ
ദുരേ അലശഃസഃ യോ അന്ത്യഗ്നേ മാകിഷ്ഠേ വൃഥിരാ-
ധയർഷീത്. ഉദഗ്നേ തിഷ്ഠ പ്രത്യാതന്ഷ്വ നൃഥിത്രാം ഓഷ-
താത്തിഗ്മ ഹേതേ. യോ നോ അരാതിം സമിധാന ചക്രേ
നീപാതം ധക്ഷ്യതസം നശുഷ്കം. ഉർധ്വോഭവേ പ്രതിവിധ്യ-
ധ്യസ്തദാവിഷ്കൃണക്ഷ ദൈവ്യാന്യഗ്നേ. അഥസ്ഥിരാ
തന്ഹി യാതു ജനാം ജാമിമജാമി. പ്രമുണീഹി ശത്രുൻ.
സതേ ജാനാതി സുമതി. യവിഷ്ഠ യ ഇവതേ ബ്രഹ്മണേ
ഗാതുചൈരത്. വിശ്വാന്യസ്മൈ സുഭിനാനി രായോ ദൃഹ്ന-
ന്യർയോ വിദുരോ അഭിദ്യേതത്. സേദഗ്നേ അസ്ത സുഗേഃ
സുഭാനർയസ്താ നിത്യേന ഹവിഷായ ഉക്തൈഃ. പിപ്രി
ഷതിന്വ ആയുഷി ദുരോണേ വിശ്വേദസ്മൈ സുഭിനാ
സാ f സഭിഷ്ടിഃ. അർചാമി തേ സുമതി. ഘോഷ്യവാക്-
സതേ വാവാതാ ജരതാമിയംഗിഃ സ്വശ്വാസ്താ സുരമാ
മർജയേമാസ്മേക്ഷത്രാണിധാരയേരനുഭൂൻ! ഇഹത്വാ ഭൂതാ-
പരേ ദപന്തൻദോഷാവസ്തർഭിഭിവാംസമനുഭൂൻ. ക്രിഡന്ത

സ്താസ്മനസഃ സപേമാഭിദ്യുക്താ തസ്ഥിവാഃസോ ജനാനാം.
 യസ്താ സ്വശ്വഃ സുഹിരണ്യോ അഗ്ന ഉപയാതി വസുമതാ-
 രഥേന. തസ്യത്രാതാഭവന്തി തസ്യസഖാ യസ്ത ആതിഥ്യ മാന-
 ഷഗ് ജ്ജോഷത് മഹോരുജാമി ബന്ധുതാ വചോഭിസ്തന്മാ
 പിതൃർഗോതമാദമ്പിയായ തപ. നോ അസ്യ വചസശ്ചി-
 കിദ്ധി ഹോതർയവിഷ്വ സുകൃതോഽമൃതാഃ. അസ്വപ്ത ജന്തര-
 ണയഃ സശേവാ അതദ്രാസോ ി വൃകാ അശ്രുമിഷ്വാഃ. തേ
 പായഃഃ സധ്രിയഞ്ചോ നിഷദ്യാഗേ തവനഃ പാന്തപമുര യേ
 പായവോ മാമതേഷം. തേ അഗ്നേ പശ്യന്തോ അന്ധം ദുരിതം.
 ദരക്ഷൻ. രരക്ഷതാൻ സുകൃതോ വിശ്വവേദോ ദിപ്തന്ത ഇദ്രിപ
 വോ നാഹ ദേഭഃ തപയാവയം സധനുസ്തോതാസ്തവ
 പ്രണിത്യശ്ശാമ വാജാൻ ഉഭാശംസാ സുദേസത്യതാതേദന-
 ഷയാ കൃണാമുഗ്രയാണ. അയാതേ അഗ്നേ സമിധാ വിധേമ
 പ്രതിഃസ്താമം ശസ്യമാനം ഗൃഭായ ഭോശസോ രക്ഷസഃ പാഹു
 സ്താൻ ദ്രാഹാനിഭോ മിത്രമഹോ അവദ്യാത് രക്ഷോഹണം
 വാജിനമാജിഹ്വർമി മിത്രം പ്രഥിഷ്ഠമപയാമി ശർമ ശിശാനോ
 അഗ്നിഃ കൃതഭിഃ സമിദ്ധഃ സനോഭിവാ സരീഷഃ പാതു-
 നക്തം. വിദ്യോതിഷാബ്ധഹതാ ഭാക്യഗ്നിരവി വിശ്വാനി
 കൃണതേ മഹിതാ. പ്രാദേവീർമായാഃ സഹതേ ദുരേവാഃ
 ശിശീതേ ശൃംഗേരക്ഷസേ വിനിക്ഷേ. ഉതസ്വാനാസോ ദിവി-
 ഷന്താഃഗന്ധി ഗ്മായുധാ രക്ഷസേ ഹന്തവാ ഉ. മദേ ചിദസ്യ
 പ്രജന്തി ഭാമാ നവരഃന്ത പരിബായോ അദേവി. 11(341)

കൃണാപ പാജഃ പ്രസൃതിം ന പൃഥിം രാജാ ഇവ
 അമാവാൻ ഇഭേന തൃഷ്ഠിം അന്ത പ്രസിതിം
 ദ്രോണാനഃ അസ്താ അസി വിധ്യ രക്ഷസഃ
 തപിഷ്ഠൈഃ തവ ദ്രോസഃ ആശുയാ പതന്തി
 അനുസ്പൃശ ധൃഷതാ ശോശുപാനഃ തപുഷി അഗ്നേ
 ജുഹവാ പതംഗാൻ അസംഭിതഃ വി സൃജ വിഷഗ്
 ഉൽകഃ പ്രതി സ്തവഃ വിസൃജ തുർണിതമഃ
 ഭവ പായഃ വിശഃ അസ്യഃ അബ്ധൈഃ യഃ നഃ

ദൂരേ അലശംസ: യ: അന്തി അഗ്നേ മാകി:
 തേ വ്യഥി: ആ ദധർഷിത് ഉദം അഗ്നേ
 തിഷ്ഠ പ്രതി ആ തനുഷ്ഠ നി അമിത്രാൻ
 ഭാഷതാത് തിഗ്മഹേതേ യ: ന: അരാതി.
 സമിധാ ന ചക്രേ നീചാ തം ധക്ഷി അതസ,
 ന ശുഷ്കം ഊർധ്വ: ഭവ പ്രതി വിധ്യ
 അധി അസ്തത് ആവി: കൃണഷ്ഠ ദൈവ്യാനി
 അഗ്നേ അവ സ്ഥിരം തനുഹി യാതു
 ജനം ജാമി. അജാമി. പ്ര മുണീഹി
 ശത്രുൻ സ: തേ ജാനാതി സുമതി. യവിഷ്ഠ
 യ: ഇവതേ ബ്രഹ്മണേ ഗാത്രം ഐരത്
 വിശ്വാനി അസ്മൈ സുദിനാനി രായ: ദൃക്നാനി
 അയ്: വി ദാ: അഭി ദ്യോത് സ: ഇദം
 അഗ്നേ അസ്ത സുഭഗ: സുഭാൻ: യ: ത്വാ
 നിത്യേന ഹവിഷം യ: ഉക്തൈ: വിപ്രി-
 ഷതി സ്വേ ആയുഷി ദുരോണേ വിശ്വാ ഇത്
 അസ്മൈ സുദിനാ സാ അസദം ഇഷ്ടി: അർ-
 ചാമി തേ സുമതി. ഘോഷി അർവാക് സം
 തേ വാവാതാ ജരതം ഇയം ഗി: സ്വശ്വാ: ത്വാ
 സുരമാ: മർജയേമ അസ്മൈ ക്ഷത്രാണി ധാരയേ:
 അന ദ്യുൻ ഇഹ ത്വാ ഭൂരി ആ ചരേത് ഉപ
 ത്ഥൻ ദോഷാവസ്ത: ദീദിവാംസം അനദ്യുൻ
 ക്രീഡന്ത: ത്വാ സുമനസ: സപേമ അഭി ദൃക്നാ
 തസ്ഥിവാംസ: ജനാനാം യ: ത്വാ സ്വശ്വ:
 സുഹീരണ്യ: അഗ്നേ ഉപ യാതി വസുമതാ
 മഥേന തസ്യ ത്രാതാ ഭവസി തസ്യ സഖാ
 യ: തേ ആതിഥ്യം ആനുഷക് ജ്ജോഷത്
 മഹ: രജാമി ബന്ധുതാ വചോഭി: തത്
 മാ പിതൃ: ഗോതമാത് അന ഇയാ യ ത്വാ ന:

അസ്യ വചസുഃ ചികിദ്ധി ഹോതഃ യവിഷ്ഠ
 സുകൃതോ ഭൂനാഃ അസ്വപ്നജഃ തരണയഃ
 സുശേഖാഃ അതന്ത്രാസഃ അപ്തകാഃ അശ്രുചിഷ്ഠാഃ
 തേ പായവഃ സ്വധിയഞ്ചഃ നിഷദ്യ അഗ്നേ
 തവ നഃ പാതൂ അമൃത യേ പായവഃ മാമതേയം
 തേ അഗ്നേ പശ്യന്തഃ അന്ധം ദുരിതാത് അരക്ഷൻ
 രരക്ഷ താൻ സുകൃതഃ വിശ്വവേദാഃ ദീപ്തന്തഃ ഇത്
 രിപഃ നാ ഹ ദേഭ്യഃ തപശ്ച വയം സധന്യഃ
 ത്വോതാഃ തവ പ്രണിതി അശ്യാ വാജാൻ ഉഭാ
 ശംസാ സുദയ സത്യതാതേ അനുഷ്ഠയാ കൃണഹി
 അഹ്രയാണ അയം തേ അഗ്നേ സമിധാ വിയേമ
 പ്രതി സ്തോമം ശസ്യമാനം ഗുഭായ ഭഹ അശസഃ
 രക്ഷസഃ പാഹി അസ്താൻ ദൃമഃ നിഭഃ മിത്രമഹഃ
 അവദ്യാത് രക്ഷോഹണം വാജിനം ആ ജിഹ്വർമി
 മിത്രം പ്രഥിഷ്ഠം ഉപ യാമി ശർമ ശിശാനഃ
 അഗ്നിഃ ക്രതുഭിഃ സമിദ്ധഃ സഃ നഃ ദീവാ സഃ
 രിഷഃ പാതൂ നക്തം വി ജ്യോതിഷാ ബൃഹതാ
 ഭാതി അഗ്നിഃ ആവിഃ വിശ്വാനി കൃണതേ
 മഹിത്വാ പ്ര അദേവീഃ മായാഃ സഹതേ ദുരേവാഃ
 ശിശിതേ ശുംഗേ രക്ഷസേ വിനിക്ഷേ ഉത
 സ്വാനാഃ ദീവി സന്തു അഗ്നേഃ തിഗ്മായുധാഃ
 രക്ഷസേ ഹന്തവൈ ഉ മദേ ചിദ്ര അസ്യ
 പ്ര രജന്തി ഭാമാഃ ന വരന്തേ പരിബാധഃ
 അദേവീഃ

ഒന്നു മുതൽ പതിനഞ്ചുവരെ “സോമിയേനി” മന്ത്രങ്ങൾ
 ഇവയിൽ ഓരോന്നും ചൊല്ലി അഗ്നിയിൽ ഹോമി
 ജ്ഞ.

1. കൃണഷ്വപാജഃ പ്രസൃതിം ന പൃഥ്വിം യാമി
 രാജേവാ മാവാം ഇഭേന. തൃഷ്വിമൻ
 പ്ര സൃതിം ദുണാനോ സ്താസി വിധ്യ
 രക്ഷസസ്ത പിഷ്ഠൈഃ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തപം = അങ്ങ്,
 പ്രസിതിം ന പൃഥ്വിം = മൃഗങ്ങളെ ബന്ധിപ്പിക്കാൻ വല
 വിരിച്ചുവെയ്ക്കുന്നതുപോലെ അസുരന്മാരെ നിരോധി
 ക്കാൻ, പാജഃ കൃണന്ധ = ബലപ്രയോഗം ചെയ്യാലും
 അമാവാൻ രാജാ = മന്ത്രിയോടുകൂടിയ രാജാവ്, ഇന്നേ
 ഇവ = ആനപ്പുറത്തു കയറിപ്പോകുന്നതുപോലെ, യാഹി =
 അസുരന്മാരെ ജയിയ്ക്കാൻ പോയാലും, പ്രസിതിം
 തൃഷ്ഠിം = വേഗത്തിൽ ചെയ്യുന്ന ശത്രുസേനയെ, അന്ന
 ഭൃണാനഃ = പിൻതുടന്ന് പോകുന്നവനും, അസ്താ അസി =
 വേഗത്തിൽ പോകുന്നവനും ആകുന്നു. രക്ഷന് = രക്ഷ
 സന്മാരെ, തപിഷ്ഠഃ = മുർച്ചയുള്ള അമ്പുകളാൽ,
 വിധ്യ = കൊല്ലുക.

2. തവഭ്രമാസ ആശുയാ പതന്ത്യനസ്പൃശ
 ധൃഷ്താ ശോശുചാനഃ. തപുംഷ്യഗ്നേ
 ജ്ജഹാപതം ഗാനസംഭിതോ
 വിസൃജ വിഷാഗുരീകഃ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! ഭ്രമാസഃ = ചുറ്റി
 കൊണ്ടിരിക്കുന്നവയും, ആശുയാ = വേഗത്തിൽ ചെയ്യു
 ന്നവയും ആയ, തവ = അങ്ങയുടെ തീപ്പൊരികൾ,
 പതന്തി = നാലുവശത്തും വിഴുന്നു. ശോശുചാനഃ =
 എല്ലാ സമയത്തും നല്ല പ്രകാശമുള്ള അങ്ങ്, ധൃഷ്താ =
 ധാർഷ്ട്യത്തോടുകൂടി, അനസ്പൃശ = അസുരന്മാരെ അമച്ച്
 ചെയ്യുക ജ്ജഹാ = ഹോമം ചെയ്യപ്പെട്ട ഹവിസ്സ്
 കൊണ്ട്, തപുംഷി = ചൂടുപിടിച്ചിരിയ്ക്കുന്നവയും,
 പതംഗാൻ = പറക്കുന്നവയും, അസംഭിതഃ = കേടില്ലാ
 ത്തവയും ആയ, ഉൽക്കാഃ = തീപ്പൊരികൾ, വിഷാക്
 വിസൃജ = എല്ലാ സ്ഥലത്തും വ്യാപിപ്പിക്കുക.

3. പ്രതിസ്തശോ വിസൃജ തുർണിത മോഭോ
 പായുവിശോ അസ്യ അഭഞ്ജഃ. യോനോ
 ഭൂരേണഘശംസോ യോ അന്ത്യഗ്നേ മാകിഷ്യേ
 വ്യധിരാഭയർഷിതം.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ! നഃ അംലഗംസഃ =
 യഃ = ഞങ്ങൾക്കുപേദ്രവം ചെയ്യാനാഗ്രഹിക്കുന്ന യാതൊ
 രുത്തൻ (അസുരൻ) ദൂരേവർത്തേ = ദൂരത്തിൽ ഇരു
 ന്നാലും, അന്തിവർത്തേ = സമീപത്തിൽ ഇരുന്നാലും,
 പ്രതി = അവനെക്കുറിച്ച് തുർന്നിതമഃ വളരെ വേഗ
 ത്തിൽ, സ്വഗഃ വിസൃജത = കയറുകളെ അയയ്ക്കുക.
 (ഞങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുന്നവരെ കയറുകൊണ്ടു, കെട്ടുക)
 അഭ്യേഃ തപഃ = മറ്റുള്ളവരാൽ തോല്പിക്കപ്പെടത്തേ
 അങ്ങ്, അസ്യഃ വിശഃ = ഈ ആളുകളുടെ (ഞങ്ങളുടെ)
 പായുഃ ഭവ = രക്ഷകനായി ഭവിക്കുക. വ്യഥഃ തേ =
 വീണ്ടും ഉപദ്രവിക്കാൻ വരുന്നു അസുരന്മാർ, മാകിഃ ആ
 ദധർഷിതഃ = സമീപത്തിൽ വരാത്തവിധത്തിൽ
 (അവരെ) അകറ്റി നിറുത്തുക.

4. ഉദഗേതിഷ്ഠപ്രത്യാതനഷ്ഠന്യമിത്രാം

ഓഷതാത്തിഗ്മഹേതേ. യോനോ അരാതി.

സമീധാന ചക്രേ നിചതേ, ധക്ഷ്യതസംനശൂഷ്കം.

ഹേ അഗ്നേ ഉത്തിഷ്ഠ = അല്ലയോ അഗ്നേ എഴുന്നേറ്റാലും
 പ്രതി ആതനഷ്ഠ = ശത്രുക്കളുടെ നേക്കു് വേഗത്തിൽ
 പോയാലും. തിഗ്മഹേതേ = നിശ്ചിതമായ ആയുധ
 ധോടുക്കിയ അല്ലയോ അഗ്നിഭവേ ! അമിത്രാൻ നി
 ഓഷതാത് = ശത്രുക്കളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചാലും.
 സമീധ്യമാനഃ = വളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അല്ലയോ
 അഗ്നേ ! യഃ യാതൊരുത്തനാണോ, അരാതി. ചക്രേ =
 വിരോധം ചെയ്തത്. തം = അവനെ, നിചാ = താഴ്ന്ന
 വനാക്കിച്ച്, അതസംന = ഉണങ്ങിയ വിറകിനെ
 പ്പോലെ, ധക്ഷി = ഹരിപ്പിച്ചാലും.

5. ഉർധ്വോഭവ പ്രതി വിധ്യാധ്യസ്തഭവിഷ്ഠുണഷ്ഠ

ഭൈവ്യാന്യഗ്നേ. അവസ്ഥിരാ തനഹി

യാതുജനം ജാമിജാമി. പ്രളണിഹി ശത്രുൻ.

ഹേ അഗ്നേ ഊർധ്വഃ ഭവ = അല്ലയോ അഗ്നേ! മേൽ
പോട്ടു ജ്വാലകളുള്ളവനായി ഭവിക്കുക. അസ്മഭ് അധി
വിധ്യ = ഞങ്ങളുടെ ശത്രുക്കളെ കൊല്ലുക. ദൈവ്യാനി
ആവിഷ്കൃണഷ്വ = ദൈവസംബന്ധമായ പരാക്രമ
ങ്ങൾ പ്രകാശിപ്പിക്കുക. യാതു ജനം = അസുരന്മാരുടെ,
സ്ഥിരാ = സ്ഥിരമായ പരാക്രമങ്ങളെ, തന്വാഹി =
കറച്ചാലും. ജാമിം = വീണ്ടും വീണ്ടും ഉപദ്രവിക്കാൻ
വരുന്നവൻ എന്നു. അജാമിം = ഉപദ്രവിക്കാൻ വരാത്ത
വൻ എന്നും ഉള്ള വ്യത്യാസം കൂടാതെ, ശത്രുൻ = ശത്രു
ക്കളെ, പ്ര മൃണഹി = കൊന്നാലും.

- 6 സ തേജാനാതി സ്മതിം യവിഷ്ഠ യൗവതേ
ബ്രഹ്മണേ ഗാതുരൈരത് വിശ്വാനൃബ്ധൈ
സുഭിനാ നിരായോ ദൃക്താ തപര്യോ വിദുരോ
അഭിദ്യേതം.

ഹേ യവിഷ്ഠ = ചെറുതായിരിക്കുന്ന അല്ലയോ അഗ്നേ!
യഃ = യാതൊരുത്തനാണോ, ഈ വതേ = തന്റെ വീടു
നോക്കിവരുന്ന ബ്രഹ്മാവിനു്, ഗാതും ഐരത് =
ഹവിസ്സ് കൊടുക്കുന്നതു്, സഃ = അവൻ, തേ = അങ്ങ
യുടെ, സ്മതിം ജാനാതി = അനുഗ്രഹം അറിയുന്നു.
അർയഃ = അങ്ങു്, രായഃ = ധനവും, ദൃക്താനി =
കിത്തിയും, ദുരഃ = ഗൃഹവും. അഭി = ലക്ഷ്യമാക്കി.
അബ്ധൈ = ഈ യജമാനനു്, വിശ്വാനി സുഭിനാനി =
എല്ലാ തരത്തിലും നന്മ ഉണ്ടാകത്തക്കവിധം, ദ്യേതം =
അനുഗ്രഹിച്ചാലും.

- 7 സേഗ്നേ അസ്മ സുഭഗഃ സുചാർയസ്ത്വാ
നിത്യേന ഹവിഷായ ഉക്തൈഃ പി പ്രിഷതി
സ്വായുഷിഭുരോണേ വിശ്വേദബ്ധൈ
സുഭിനാസാ ിസഭിഷിഃ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! യഃ യാതൊരുത്ത
നാണോ, സ്വേ ആയുഷി = തന്റെ ജീവിതം മുഴുവനും,

ദുഃഖാണേ = തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ, നിത്യേന = പ്രതിദിനവും, ഹവിഷാ = ഹവിസ്സുകൊണ്ടു്, 'ത്വാ = അങ്ങയെ, പിപ്രീഷതി = സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. യഃ ഉക്തം പിപ്രീഷതി = യാതൊരുത്തനാണോ ഉക്തം എന്നറിയപ്പെടുന്ന പേരേന്താളാൽ അങ്ങയെ സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. സഃ ഇത് = അവൻ മാത്രം, സഭാഃ = നല്ല ഭാഗ്യമുള്ളവരും, സഭാഃ = നല്ല ആരോഗ്യമുള്ളവരും, അസത് = ആയിത്തീരുന്നു. അസ്മൈ = ആ യജമാനു്. സഃ വിശ്വേ ഇത് ഇഷ്ടഃ = അപ്രകാരമുള്ള എല്ലാ യാഗങ്ങളും സുഭിനാ അസത് = മംഗളദിവസമായി തന്നെ വേരിക്കുന്നു.

3. അർചാമി തേ സുമതിം ഘോഷ്യവാക് സംജത

വാവാതാജരതാമിയംഗീഃ സ്വശ്വാസ്സാസുരമാ
മർജയേമാസ്മേ ക്ഷത്രാണി ധാരയേരനുഭൂൻ

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ സുമതിം = അങ്ങയുടെ അനുഗ്രഹബലിയെ, അർചാമി = ഞാൻ പൂജിക്കുന്നു. അവാക് = ഇക്കാലത്തുള്ളതും, ഘോഷാ = ശബ്ദത്തോടുകൂടിയതും, വാവാതാ = വീണ്ടും വീണ്ടും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും ആയ, ഇയം ഗീഃ = ഞങ്ങളുടെ ഈ സ്തൂതി, സ ജരതാം = സന്തോഷകരമായിത്തീരട്ടെ. സുരമാഃ = നല്ല രഥങ്ങളോടുകൂടിയവരും, സ്വശ്വാഃ = നല്ല കുതിരകളോടുകൂടിയവരും ആയി, ത്വാ = അങ്ങയെ, മർജയേമ - ഞങ്ങൾ സ്തൂതിക്കുന്നു. അനുഭൂൻ = എല്ലാ ദിവസവും, അസ്മേ = ഞങ്ങൾക്കു്, ക്ഷത്രാണി = നന്മ, ധാരയേഃ = സ്ഥിരമാക്കുക.

9. ഇഹത്വാ ഭൂർവാചരേ ദപത്ഥന്ദോഷാവസ്തം-

ർഭീഭിവാം സ മനുഭൂൻ ക്രീഡന്തസ്ത്വാസുമനസഃ
സപേമാഭി ദൃഗ്ഗാ തസ്ഥിവാം സോ ജനാനാം.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ! ഇഹ = ഈ ലോകത്തിൽ, ദോഷാപന്ധഃ = രാത്രിയും പകലും, ദീദിവംസം = പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന, ത്വാ = അങ്ങയെ, അനുഭൂൻ = എല്ലാ ദിവസവും, തമൻ = തനിക്കുപേണ്ടി, ഭൂരി ഉപചരേത് = അനേകം ആളുകൾ ഉപചരിക്കുന്നു സുമനസഃ = സന്തോഷമുള്ള മനസ്സോടുകൂടി, ക്രീഡന്തഃ = കളിക്കുന്നതുപോലെ ലഘുവായി, ത്വാസപേമ = അങ്ങയെ ഭജിക്കാം.

10. യസ്ത്വാസ്വശ്വഃ സുഹിരണ്യോഽഗ്നഃ ഉപയാതി
വസുമതാരഥേന തസ്യ ത്രാതാവേസി തസ്യ
സഖായസ്ത ആതിഥ്യമാനുഷക് ജ്ജോഷത്.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ! ത്വം = അങ്ങ്, യഃ = യാതൊരുത്തൻ, സ്വശ്വഃ സുഹിരണ്യഃ = നല്ല കുതിരകളോടും നല്ല സ്വർണ്ണത്തോടുംകൂടി, വസുമതാരഥന = ഫവ്വിസ്സാകുന്ന രഥത്താൽ, ത്വാ ഉപയാതി അങ്ങയുടെ സമീപം പ്രാപിക്കുന്നുവോ, തസ്യ = അവന്റെ, ത്രാതാവേസി = രക്ഷകനായി ഭവിക്കുന്നു. യഃ = യാതൊരുത്തൻ, ത്വാ = അങ്ങയെ, ആതിഥ്യം = അതിഥിയെന്ന രൂപത്തിൽ സൽക്കരിക്കുന്നുവോ, ആനുഷക് = എല്ലാ ദിവസവും, ജ്ജോഷത് = ബഹുമാനത്തോടുകൂടി അങ്ങയെ പുജിക്കുന്നുവോ, തസ്യ = അവന്റെ, സഖാവേസി = സ്നേഹിതനായി ഭവിക്കുന്നു.

11. മഹോജാമി ബന്ധുതാ വപോ ഭിസ്തന്മാപിതു
രീഗോതമാദന്വിയായ തന്നോ അസ്യ വചസശ്ചികിദ്ധി
ഹോതര്യവിഷ്വ സുകൃതോദമുനാഃ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ ! ബന്ധുതാ = അങ്ങയുടെ ബന്ധുത്വംകൊണ്ട്, മഹഃ = അസുരന്മാരുടെ കീഴ്ത്തിയെ. വപോഭിഃ = വാക്കുകൾ കൊണ്ട്, രാജാമി = ഞാൻ നശിപ്പിക്കാം. തത് = അപ്രകാരമുള്ള അങ്ങയുടെ ബന്ധുത്വം, ഗോതമാത് പിതൃഃ =

ഗൗതമനെപ്പോലെയുള്ള പിതാവിൽനിന്നും, മം =
എനിക്ക് അനുപ്രാപ = ലഭിച്ച ഹോതഃ = ദേവ
ന്മാരുടെ ഹോതാവായിട്ടുള്ളവനും, യവിഷ്ഠ = യൌവനാ
വസ്ഥയിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നവനും, സുകൃതോ = നല്ലപോ
ലെ യാഗം നടത്തിയ്ക്കുന്നവനും, ദമനാഃ = അടക്ക
മുള്ള മനസ്സോടുകൂടിയവനും ആയ, അല്ലയോ അഗ്നേ!
ത്വം = അങ്ങു്, നഃ വചസഃ = ഞങ്ങളുടെ വാക്കുകളെ,
ചികിദ്ധി = ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കുക.

- 12 അസ്വപ്നജസ്തരണയഃ സുശേവാ അതദ്രാസോ ഽവ്യക്താ
അശ്രുവിഷ്ഠാഃ തേപായവഃ സധ്രിയഞ്ചോ നിഷദ്യോഗേ
തവനഃപാന്താമുര

അമുര അഗ്നേ = സദാ ജാഗരൂകനായ അല്ലയോ അഗ്നേ
അസ്വപ്നജഃ = സ്വപ്നം പേലെയാകാത്തവയും,
തരണയഃ = ഇരുട്ടിനെ നശിപ്പിക്കുന്നവയും, സുശേവാ =
നല്ലപോലെ ഇരിയ്ക്കുന്നവയും, അതദ്രാസഃ = മടിയി
ല്ലാത്തവയും, അപ്തകഃ = ഫിംസിയ്ക്കാത്തതും, അശ്രുവി-
ഷ്ഠാഃ = ക്ഷീണിയ്ക്കാത്തവയും, സധ്രിയഞ്ചഃ = ഒന്നായി
പ്രകാശിക്കുന്നവയും, പായവഃ = രക്ഷിയ്ക്കുന്നവയും
ആയ, തേ രശ്മയഃ = അങ്ങയുടെ രശ്മികൾ, നഃ =
ഞങ്ങളെ, നിഷദ്യ = യാഗസ്ഥലത്തിന്നു്, പാന്ത =
രക്ഷിയ്ക്കട്ടെ.

13. യേ പായവോ മമതേയം തേ അഗ്നേ പശ്യന്തോ
അന്ധം ദുരിതാ ദരക്ഷൻ, രരക്ഷതാൻ സുകൃതോ
വിശ്വവേദോ ദിപ്ത ഇദ്രിപവോ നാഹ ദേഭഃ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ = അങ്ങയുടെ,
പായവഃ = രക്ഷാശക്തിയുള്ള രശ്മികൾ, മമതേയം =
മമതാ എന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ മകനെ, അന്ധം പശ്യന്തഃ =
അന്ധതയാകുന്ന, ദുരിതാദം അരക്ഷൻ = ദുരിതത്തിൽ
നിന്നും രക്ഷിച്ചു. വിശ്വവേദാഃ = ലോകം അറിയുന്ന
അങ്ങു്, സുകൃതഃ = നല്ലതു ചെയ്യുന്ന ആ കിരണങ്ങളെ,

രക്ഷ = രക്ഷിച്ചാലും, തേ രീപവഃ = അങ്ങയുടെ ശത്രുക്കൾ, താൻ ദീപ്തഃ ഇവ = അവയെ തടക്കാൻ ശ്രമിച്ചാലും, നാഹ ദേഭഃ = അതിനു ശക്തരാകരുത്.

14. തപാവയം സധന്യസ്തോതാസ്തപ പ്രണീത്യ ശ്യാമവാജാൻ. ഉഭാശംസാ സുഭയ സത്യതാതേ നഷ്ടയാ കൃണന്ധ്യ ഗ്രയാണ.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തപ പ്രണീതി = അങ്ങയുടെ പ്രേരണയാൽ, സധന്യഃ = യാഗ ക്രിയയ്ക്കു സഹായിയ്ക്കുന്നവരും, തോതാഃ = അങ്ങയാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടുന്നവരുമായ, വയം = ഞങ്ങൾ, വാജാൻ = ക്ഷേപധാന്യങ്ങൾ, അശ്യാമ = അന്വേഷിക്കുന്നവരാകട്ടെ (ഞങ്ങൾക്കു ധാരാളം ക്ഷേപധാന്യം ലഭിക്കട്ടെ). സത്യതാതേ = സത്യത്തിൽ ശ്രദ്ധയുള്ളവനേ! ശംസാ ഉഭാ = കൊടുക്കത്തക്ക രണ്ടു വിധത്തിലുള്ള സമ്പത്തിനേയും, സുഭയ = ഞങ്ങൾക്കു തരിക. ഹേ അഗ്രയാണ = സ്നേഹിതരെ ലജ്ജിപ്പിക്കാത്തവനേ! അനഷ്ടയാ = അനഷ്ടാനന്താൽ, കൃണന്ധി = ആ രണ്ടു കാര്യങ്ങളും ചെയ്യുക

15. അയാതേ അഗ്നേ സമിധാ വിധേമ പ്രതിസ്തോമം. ശസ്യമാനം ഗൃഭായ ദഹാശസോ രക്ഷസഃ പാഹ്യസ്താൻ ദൃഹോനീഭോ മിത്രമഹോ അവദ്യാത്.

ഹേ അഗ്നേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ = അങ്ങയെ, അയാ സമിധാ വിധേമ = ഈ മന്ത്രം കൊണ്ട് സ്തുതിയ്ക്കുന്നു. ശസ്യമാനം = ഞങ്ങളാൽ പറയപ്പെടുന്ന, സ്തോമം = സ്തുതി, പ്രതിഗൃഭായ = സ്വീകരിച്ചാലും. അശസഃ = ദുഷ്ടരായ, രക്ഷസഃ = രാക്ഷസന്മാരെ, ദഹ = ദഹിപ്പിക്കുക. മിത്രമഹോ = ഉപകാരം ചെയ്യുന്നവനെന്ന് പ്രസിദ്ധനായ അല്ലയോ അഗ്നേ! ദൃഹഃ നിഭഃ = ശത്രുക്കളുടെ ഉപദ്രവത്തിൽ നിന്നും, അവദ്യാത് = അനഷ്ടാനദോഷത്തിൽനിന്നും, അസ്താൻ പാഹി = ഞങ്ങളെ രക്ഷിച്ചാലും.

യാഗത്തിന് പ്രതിബന്ധം ഉണ്ടാക്കുന്ന രക്ഷസ്സുകളെ നശിപ്പിക്കുന്നതിന് വേണ്ടി അഗ്നിയെ ഉദ്ദേശിച്ചു എട്ടു കപാലത്തിൽ പുരോധാശം പാകം ചെയ്ത് ഹോമിക്കുന്നതിനുള്ള പുരോഽനുവാക്യാ മന്ത്രം.

16. രക്ഷോഹണം വാജിനമാജിഘർമി
മിത്രം പ്രഥിഷ്ഠാപയാമി ശർമ.
ശിശാനോ അഗ്നിഃ ക്രതുഭിഃ സമീദ്ധഃ
സ നോഭിവാ സുരിഷഃ പാതുന്നക്തം.

രക്ഷോഹണം = രാക്ഷസന്മാരെ കൊല്ലുന്നവനും, വാജിനം = ക്ഷേധാനുങ്ങൾ തരുന്നവനും ആയ അഗ്നിയെ ആജിഘർമി = ഞാൻ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. മിത്രം = ലോകത്തിന്റെ സുഹൃത്തും, പ്രഥിഷ്ഠം = വളരെ വലുതായ, അഗ്നിദേവന്റെ ചരണത്തെ, ശർമ ഉപയാമി = ഞാൻ ശരണം പ്രാപിയ്ക്കുന്നു, ക്രതുഭിഃ സമീദ്ധഃ = യാഗങ്ങളാൽ വർദ്ധിച്ചവനും ശിശാനഃ = വളരെ പ്രകാശമുള്ളവനും ആയ, സഃ അഗ്നിഃ = ആ അഗ്നി, ഭിവാരിഷഃ = പകൽ ഉണ്ടാകാവുന്ന ഉപദ്രവങ്ങളിൽ നിന്ന്, നഃ പാത = ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ. സഃനക്തം പാത = ആ അഗ്നി രാത്രിയിലും ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

ഇതിന് മുൻപു പറഞ്ഞ യാഗത്തിന്റെ യാജ്ഞാമന്ത്രം

17. വിജ്യോതിഷാ ബൃഹതാഭ്യോഗ്നിരാവിർവിശ്വാനി
കൃണതേ മഹിത്വാ. പ്രാദേവീർമായാഃ സഹതേ
ദുരേവാഃ ശിശീതേ ശൃംഗേ രക്ഷസേ വിനിക്കേ.

അഗ്നിഃ = അഗ്നി, ബൃഹതാ ജ്യോതിഷാ = വലിയ ജ്യോതിസ്സോടുകൂടി, വിഭോതി = പ്രകാശിക്കുന്നു. മഹിത്വാ = മാഹാത്മ്യം കൊണ്ട്, വിശ്വാനി ആവിഷ്കരന്തേ = ലോകമെല്ലാം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു അദേവീഃ = അസുരസമ്പത്തോടുകൂടിയതും, ദുരേവാഃ = അലംഘ്യവുമായ, മായാഃ സഹതേ = മായകളെ നശി

പ്രിയന്ന. രക്ഷസഃ വിനീക്ഷേ = രാക്ഷസന്മാരെ
കൊല്ലുന്നതിന് വേണ്ടി, ശ്രംഗേ = ജാലകളാകുന്ന
കൊമ്പുകളെ, ശിശീതേ = മുർച്ച കൂട്ടുന്നു.

ഈ യാഗത്തിന്റെ വികല്പമായ യാജ്യ

- 18 ഉതസ്ഥാനാസോദിവിഷന്തപഗേന്ധീഗ്ഠായുധാഃ
രക്ഷസേ ഹന്തവാ ഉ. മദേ ചിദസ്യ പ്രരുജന്തി
ഭാമാ : നവരന്ത പരിബാധോ അഭേവിഃ

അഗേ = അല്ലയോ അഗ്നേ! തേ = അങ്ങയുടെ,
തിഗ്ഠായുധാഃ = മുർച്ചയുള്ള ആയുധങ്ങളായിരിക്കുന്ന,
സ്ഥാനാസഃ = പ്രകാശമേറിയ ജാലകൾ, രക്ഷസേ =
രാക്ഷസന്മാരെ, ഹന്തവാ ഉ = കൊല്ലുന്നതിന് വേണ്ടി.
ദിവിഷന്ത = സ്വർഗ്ഗത്തിൽ പരക്കട്ടെ. അസ്യ = ഈ
അഗ്നിയുടെ, ഭാമാഃ = കിരണങ്ങൾ, മദേചിത് =
കളിക്കുന്നതുപോലെ (അല്ലവു ബുദ്ധിമുട്ട് കൂടാതെ)
പ്രരുജന്തി = ശത്രുക്കളെ കൊല്ലുന്നു. അഭേവിഃ =
അസുരന്മാരുടെ, പരിബാധാഃ = പീഡകൾ നവരന്തേ =
ഞങ്ങളെ ബാധിക്കരുത്.

ഇതി പതുർദശോ ഞവാകഃ

ദപിതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ

ശുദ്ധിപത്രിക

പേജ്	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
3	23	സർഹിരാസഭ	ബർഹിരാസഭ
„	27	സു സംഭൃത	സുസംഭൃത
4	19	സംബോധന	സംബോധന
7	17	ബൃഹസ്പതി	ബൃഹസ്പതി
8	1	കർമ്മണ	കർമ്മണ
„	6	ഭാവവാപ്യമിപി	ഭാവവാപ്യമിവി
„	9	മധുരത്തമാ	ർമധുരത്തമാ
„	10	ഭധി	ഭധി
11	22	ഹ്നത	ഹ്രത
„	„	ഹാ	ഹാ;
„	25	മഗായ	മഗായ
„	26	മിഭേന:	മിഭേന:
„	29	സ്തോപസ്ഥ	സ്തോപസ്ഥ
„	„	യാമ്യഗേ	യാമ്യഗേ
12	6	ഉപസ്ഥ	ഉപസ്ഥ
14	21	ബാഹുഭ്യോ	ബാഹുഭ്യോ
„	25	തുടന്ന	ഇടന്ന
15	21	അനപിഹി	അനപിഹി
„	25	വാസത്തന്	വാസത്തിന്
16	1	സ്തോപസ്ഥ	സ്തോപസ്ഥ
„	6	ചെല്ലുന്ന	ചൊല്ലുന്ന
„	13	രപാം	രാപോ
„	16	സ്ഥാഗായ	സ്ഥാഗായ
„	17	കർമ്മണ	കർമ്മണ
„	21	വീതയ	വീതയ
„	29	വായുവ്	വായുവ്
17	6	തുർയ	തുർയ
„	14	വീതയ	വീതയ
21	19	ചെല്ലുന്ന	ചൊല്ലുന്ന

പേജ്	വരി	അബലം	സുബലം
22	19	ദിവ	ദിവ:
29	9	വ്രിത	വ്രതേ
..	16	പുപുധ	പുപുധം
..	17	യൗത്യനയെ	യൗത്യനയേ
33	18	ഷധ്യാസ്തേ	ഷധ്യാസ്തേ
34	2	സവേ	സവേ
..	6	യജന്തേ	യജന്തേ
35	17	തിഗമ	തിഗ്മ
39	3	നർമുഷം	നിർമുഷം
39	7	സനഹ്യേ	സംനഹ്യേ
..	10	പാശ	പാശം
..	11	സ്യോ—	സ്യോനം
..	24	യജ്ഞേയജ്ഞേ	യജ്ഞേയജ്ഞേ
46	15	രുപഭൂതം	രുപഭൂതം
..	16	സീഭേതാ	സിഭേതാ
51	18	പ്രഥസാഗ്നേ	പ്രഥസാഗ്നേ
..	22	കൃതാ	കൃതേ
..	23	ഭീർയാണി	ഭീർയാണി
53	10	അ-കാശം	അവകാശം
55	15	മാപന്ന	മപന്ന
56	24	ഉതപത്തി	ഉത്പത്തി
60	17	മാപന്ന	മപന്ന
..	23	അപന്ന	അപന്ന
61	17	രക്ഷിച്ചാലു	രക്ഷിച്ചാലു
62	11	സാതയേഹവേ	സാതയേഹവേ
..	..	ഭൂരിഭാവ	ഭൂരിഭാവ
..	29	യദ്ബഹിഷം	യദ്വാഹിഷം
63	3	തപമഗ്ന	തപമഗ്ന
67	27	ജനതാ—	ജനതാമ
70	8	ധന	ധനം
..	21	പൃഥ്വി	പൃഥ്വി

പേജ്	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
73	8	പ്രപാക	പ്രപാക
„	17	കർത്താ—	കർത്താവിന്
78	4	ജിരസ്യ	ഒംഗിരസ്യ
„	19	ഇഷ്ടധ്യസി	ഇഷ്ടധ്യസി
81	23	വടാൻ	വിടാൻ
83	20	വാഗേഭവത	വാഗ്ഭേവത
84	7	ഭേദ:	ഭേദ:
100	1	രമുണ്ണോ:	രമുണ്ണോ:
101	4	മ മീതെ	മിമീതേ
103	14	ക്രിണാമ്യർ	ക്രിണാമ്യർ
104	19	അടിതെ	ആടിതെ
106	10	വനശ്ര	വനശ്ര
110	9	പുര	വൃക
111	24	ഭേദൈ:	ഭേദൈ:
112	1	മാന—	മാനനം
„	24	സ്തംഭനേമസി	സ്തംഭനേമസി
112	28	സ്തംഭനേമസി	സ്തംഭനേമസി
130	7	മാ ജിഹ്വത	മാ ജിഹ്വത
134	27	കാലകൊണ്ടു്	കാലകൊണ്ടു്
136	16	മാകിഷ്യ	മാകിഷ്യ
„	30	ഭീ ഭിവാംസം	ഭീഭിവാംസം
137	8	പായ—	പായവ:
137	14	ശസ്യമനം	ശസ്യമാനം
„	15	നിഭോ	നിഭോ
139	13	നിഭ:	നിഭ:
141	26	ധക്ഷി	ധക്ഷി
„	29	ശത്രുൻ	ശത്രുൻ
146	28	നിഭ:	നിഭ:

കൃഷ്ണയജുർവേദം. — തൈത്തിരീയ സംഹിത മലയാള
വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി. ഇതിൽ ദർശപുർണമാസ യാഗത്തിനും,
സോമലതാനയനത്തിനും ഉള്ള മന്ത്രങ്ങളും സാമീധേനീ
മന്ത്രങ്ങളും ചില കാമ്യേഷ്ടികളുടെ യാജ്ഞപുരോഹിതവാക്യം
മന്ത്രങ്ങളും അവയുടെ വ്യാഖ്യാനവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

വർത്തരണക്കാർ :—

1. ജയചന്ദ്രാ ബുക്കഡിപ്പോ, ചാല, തിരുവനന്തപുരം.
2. കെ. ഭഗവതിശ്വരശർമ്മ, 38/500, സന്യാസിഗ്രാമം
മൂന്നാം പുത്തൻതെരുവ്, തിരുവനന്തപുരം-9.